

EPISTOLARUM

AB

ERUDITIS VIRIS

AD

ALB. HALLERUM

SCRIPTARUM

PARS I.

Latina.

VOL. I.

EPISTOLÆ CXCIV.

SCRIPTÆ AB ANNO MDCCXXVII.

AD ANNUM MDCCXXXIX.

BERNÆ.

Sumptibus Societatis Typographica.

1773.

NOTES

1

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

Viro Illustri

HIER. DAVIDI GAUBIO

ARCHIATRO & PROFESSORI

AMICO ACADEMICO

justæ Venerationis Ergo

HALLERUS.

Vito F. Lindt

HIER. DAVIDI CAVBIO

ARCHITRO & PROFESSOR

AMICO ACADEMICO

Julia Venerabilis Exo

HALLERUS

Ad hanc Epistolarum Collectionem

P R Æ F A T I O.

Consilium colligendarum epistolarum, a quinquaginta annis ad me datarum, dudum ab amicis probatum, denique suum fortitur effectum. Earum selectum cum inirem, ab anno demum 1727. initium facere malui, quod priores ab a. 1723. epistolæ juvenum fere essent ad pene puerum, eo vero anno Academias adii exteras. Sed etiam reliquarum epistolarum eas tantum selegi, quæ mihi videbantur publice utiles fore, laxiori primum, inde severo usus judicio. Earum etiam, quas admisi, plurima loca expunxi, quæ inter amicos gratiam suam olim habuerunt, aliis lectoribus fastidio essent futu-

ra; aut certe nihil haberent, quod scire cuperetur. Hic etiam criticam falcem eo severius adhibui, quo longius a primis annis recessi, quibus aliquanto nimium dederam amicitiae. Laudes meas decuerat delevisse, fateor: plurimis etiam locis delevi, ubique non poterant, cum innexae reliquae epistolae non possent deleri, nisi una telam totius libelli rescinderes. Quare hic solenniter lectorem volo exoratum, ut ea omnia, quae nimis blanda ab amicis meis dicta sunt, ea humanitati Cl. Virorum velit adscripta, non meis, ea ætate etiam minus, debita meritis. Quae botanica, medica, anatomica, primis potissimum annis in his Epistolis continentur, de iis oportet ex suis, non ex nostris temporibus judicare; multa enim nova, etiam dubia & parum perfecta erant, quae nunc sunt notissi-

notissima : ubique etiam ætas mea me excusat, & ætas amicorum, pariter mecum juvenum : posteriora volumina maturiora omnia tradent. Sunt aliqua, quæ potissimum ad historiam literariam pertinent, sunt quæ ad mores & ingenium Cl. virorum. Ex LINNÆANIS Epistolis adparet, quam non invidus in virum fuerim, etiam cum suis objectionibus me lacessivisset, neque displicuit mihi, injustam accusationem re ipsa, & proprio LINNÆI testimonio refutare. In iis epistolis immutata reliqui omnia, neque vitia aliqua styli ex properatione nata, emendavi, quæ nolim Clari viri laudibus detrahare quidquam. Responsorias meas non potui adjicere, quarum nulla mihi exempla ferverim, quarum præterea vestigia reperiri posse nulla spes sit, cum plerique amici mei dudum de vita excesserint.

Biblio-

Bibliopolæ commodo ut infervirem, epistolas diverfis linguis scriptas fepara- vi, ut latinæ primæ, inde ex ordine gal- licæ, germanicæ, anglicæ, italicæ Epi- stolæ fequerentur.

Cæterum tribus verbis addo, ut epi- stolæ aliquæ facilius intelligantur, anno 1727. me Leidæ Doctõris gradu orna- tum, Angliam petiiffe, inde Galliam, tunc 1728. & 1729. Basileæ mathema- tibus & incifionibus dediffe operam, a. 1729. in patriam rediiffe, a. 1736. Got- tingam vocatum feceffiffe, anno 1739. patriam revififfe, ut eadem æftate Got- tingam repeterem. Ita vale, LECTOR BENEVOLE, & fave.

Bernæ, 15. Febr. 1773.

TABULA TOMI I.

J. CHRISTOPHORUS BOHLIUS, RUYSCHII *discipulus*, *Professor Regiomontanus*, *incisor nitidus*.
Ejus est Epistola 1. 8.

B. S. ALBINUS, *vir summus*, Ep. 2. 4. 6.

J. FRIDERICUS SCHREIBER, *Medicus exercitus Russici*, *Academicus Petropolitani*, *vir acris ingenii*, *metaphysices peritus*, *quam ad physiologiam adplicavit*, Ep. 3. 5. 7. 9. 13. 15. 21. 27. 33. 36. 61. 74. 188.

J. PHILIPPUS BURGGRAV, *Poliater Francofurtensis*, *celebris clinicus*, Ep. 10. 11. 12. 14. 16. 22. 28. 34.

J. RUDOLPH ZWINGER, THEODORI *filius*, *Professor Basileensis*, *clinicus gratiofus*, Ep. 17. 18.

J. GESNERUS, *Physices & matheseos Professor Tigurinus*, *botanicus ex præcipuis*, *vetustissimus HALLERI amicorum*, Ep. 19. 20. 23. 24. 25. 29. 30. 31. 32. 35. 38. 39. 40. 41. 42. 44. 45. 48. 51. 52. 55. 56. 57. 60. 62. 63. 65. 67. 68. 69. 72. 73. 75. 77. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 93. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 104. 106. 107. 110. 111. 112. 114. 115. 116. 118. 119. 121. 125. 126. 127. 128. 129. 133. 141. 146. 154. 155. 157. 166. 168. 171. 182. 184. 189.

J. GEORGIUS GMELIN, *Professor Petropolitani*, *botanices cognitione & longis itineribus celebris*.
Ep. 26.

CHRISTIAN. FRIDERICUS HÄNEL, *Physicus Schneebergensis*, *botanicus*, *incisor*, *clinicus*, *etiam chirurgi*.

T A B U L A.

rurgia peritus, Epist. 37. 43. 49. 58. 64. 66. 70.
78. 79. 87. 88. 89. 91. 99. 102. 105. 108. 113.
117. 120. 123. 124. 130. 134. 135. 144. 152.
164. 168. 171. 175. 180. 193.

J. JACOBUS SCHEUCHZER, *celebris botanicus &
lithologiae cultor*, & *per Alpes peregrinator*,
Ep. 46. 50. 54. 71. 76.

J. JACOBUS HUBER, HALLERI *discipulus*, *deinde
incisor*, *Anatomicus Cassellanus*, Ep. 47. 103.

EMANUEL KOENIG, *Professor Basileensis*, Ep. 53.
59. 92. 109. 132. 185.

J. JACOB BODMER, *critices & poëseos laude cla-
rus*, Epist. 90.

SOCIETAS UPSALIENSIS, *qua prima HALLERUM
suo collegio aggregavit.*

HERMANNUS BOERHAAVE, *vir summus*, Ep. 122.

THEODORUS MASER, *Poliater Bernensis*, Ep. 131.

LAURENTIUS HEISTER, *celebris incisor & chirur-
gus*, Ep. 136.

CAROLUS LINNÆUS. *summus botanicus*, Ep. 137.
140. 142. 145. 149. 156. 157. 161. 167. 186.

CHRISTIAN GOTTLIEB LUDWIG, *senior medicus
& Professor Lipsiensis*, Ep. 138. 143. 148. 150.
152. 159. 160. 165. 169. 170. 172. 176. 183.

PAUL HENR. GERARD MOEHRING, *medicus Jever-
ranus*, *botanices & Zoologiae peritus*, Ep. 139.
147. 151. 158. 163. 172. 174. 178. 181. 187.
191.

G. A. ALBRECHT, *Medicus Hildesienfis*, Ep. 162.

J. JAC.

T A B U L A.

J. JAC. DILLENIIUS, *botanicus summus*, Ep. 177.

ADRIANUS v. ROYEN, *celebris botanicus*, Ep. 179.

J. RUD. ISELIN, *J. C. Basileensis*, Ep. 190.

BERNARD FELDMANN, *Medicus Neo-Ruppinensis*,
vir egregius, Ep. 192. 194.

TABLE

1. THE HISTORY OF THE
2. THE HISTORY OF THE
3. THE HISTORY OF THE
4. THE HISTORY OF THE
5. THE HISTORY OF THE

I.

Viro humaniss. & amicissimo

A. HALLERO.

I. FR. BOHLIUS.

Recepi tuas, quas ad Schreiberi mei transmissas litteras, mittis responsorias. Sane quantum vires valebunt, desideriis tuis ut satisfiat, curabo. Locutus quidem fui cum chirurgo mea curante de materia, cui exsequendæ haud valeres, ni Coschwitzium convicturus, humana te inquisivisse, tabulis expressisse, publice decantare valeres, qui operam præstiturum spondit*, unde & Schreiberi sub conditione, non firmiter promiseram. Quatuor jam in nosocomio cadavera petiere, nec una vel matrona vel homine denatis adhuc, interea RUYSCHIUS hac septimana ultimam sectionem instituet vitæ
A bre-

* Capita humana ad experimenta HALLERO suppeditare.

brevis, tremularum manuum indies memor, unde facile conjicis, difficile admodum ex misera studii anatomici conditione morem me tibi gerere posse, non vero defuturum, quin si acquirerem, ex templo rescribam, ubi tum ipse exstispicia hæc cultro offerre & ipse Leidam transferre poteris, veritus, ne mihi dein cadavera prohiberentur. Forte proxima septimana puerum adquiram, quem vero adhuc vivere indoleo, cujus caput si tuis usibus valeret, rescinderem. Ruyfchius hac hora mecum colloquens, retulit, se olim ductum salivalem in naso vidisse, cujus depletionis locum cum peterem, senex vener. loquendo fatigatus, siluit. Hæc habeto! cæterum honores mox capeffendos felici augurio gratulor reipublicæ, & scientiarum incrementum emolumento dignissimos. Vale! fave! Menfe Febr. 1727.

2.

Eruditissimo HALLERO.

B. S. ALBINUS. S. D.

Litteras tuas, Hallere doctissime, a Schreiberro, amico tuo, quem in elegantioribus auditoribus meis, sicut te, numero, accepi. Hic cum me certiolem faceret, te Parisiis degere, meaque ibi, si quæ habeam, negotia curare velle, utor hac opportunitate, per te, si commodo tuo fieri poterit, sciscitandi, num singuli Actorum Regiæ

giæ scientiarum Parisiensis Academiæ Tomi incompacti, ut loquuntur, seorsim foli venales prostant, & quo quisque eorum pretio. Cognosces hanc rem ex ipsis librariis, vel ex clarissimo Winslow, vel ex doctissimo & humanissimo Isnardo, in quos si forte incidas, multam eis meis verbis salutem impertias rogo. Gratum quoque mihi facturum es, si instrumentorum, quorum adjunctum vides indicem, pretium quo veneunt, ab optimo artifice acceptum, nuntiabis. Ex eo autem alius tibi nascetur labor: nam si placuerint, quæ rescribes, nonnullorum mihi comparandorum onus tibi imponam. Quod si ex libris, post eundem indicem notatis, aliquis tibi occurrat, emas quæso, mihi que opportunitate, quam tibi parabo, postquam te emisisse scivero, reddi cures. Ego, quacunque repotero, mutuam gratiam tibi referam. Interim, ut omnia tibi fauste, feliciter, prospereque eveniant, precor. Vale! Dabam Leidæ Batavorum, a. D. 11. Novemb. 1727.

3.

JOANNES FRED. SCHREIBER,

Regiomontanus Borussus.

Mortalis fata convertere nequit. Haud ergo irascere diuturno meo silentio, malorum nostrorum nescius. Nam nec mens bene valet, ægro corpore. Diu me febris intermittens quotidiana

A 2

prestit,

pressit, pæne oppressit: feliciter tandem profligata cortice Peruviano: post tamen, ut solet fieri, me subinde pessime habui. Immanis est morientium numerus, Amstelædami & Harlemi, immo pestis fere species quædam grassatur ibidem. Anglus Cock mortuus est, elegantemque reliquit bibliothecam, hastæ mox subjiciendam. Cl. Bohlius gravissime decubuit Amstelædami, febre correptus continua, ita ut de salute ejus jam conclamatum fuerit, ast tamen sanitati redditus est, post usum ejusdem corticis. Mirare Parisiensem medendi modum? Hinc vos adcessurus non est, potius hic moraturus per omnem hiemem. Celeberr. Boerhaave ante quinque hebdomadas febrem & rheumatismum passus est una; ac, licet bene jam valeat, nondum tamen legere coepit, noxiæ tempestatis causa. Næ; facillime se purgat amico amicus! Tres, Vir clarissime, a te recepi litteras, gratissimas omnes. Ibinam, liceret coram a te expiscari visa tibi auditaque, quæ plenius mihi perscribere vetat litterarum angustia. Tradidit mihi *Schurer*, homo sinceræ fidei, Douglassium, cui & solvi pecuniam. Grates ergo tibi ago maximas: ubi vero sunt ceteri libri? Ego omnia tibi coemam, quæ jusseris umquam. Ut me vero refecisti libro illo: sic & me adfecisti tuis litteris, me omni Te umquam videnti licentia fere prohibentibus. Nam & sequar consilium tuum, prudens profecto; nec adcedam Parisios, rebus sic se habentibus, apud *Albinum* potius secturus. Fac, si me amas, ut tantum officium alio officio compensare possim.

Ast

Ast longiores litteræ nauseam crearent. Neque hæ multum adceptæ Tibi, Vir clarissime, videntur futuræ, quum nullas *Albinianas* inclusas teneant. Nolim, me incuses; sexies ab *Albino* litteras petii; & tamen, vanis promissis, me fefellit. Habes ergo & aliam silentii mei tam longi causam, eamque verissimam. Testor amicitiam nostram. *Albinus* vero, si umquam, nunc sane diligentissimus, publice explicat γεγεσιον osium, additis quotidie novis demonstrationibus elegantissimis. An ergo intelligis, quanto opere servatum mihi favorem Tuum expetam? Demonstrabis eundem satis, quoties me litteris tuis dignari perges. Et citius respondebo in posterum, & acriorem litteris meis limam adhibebo, quam nunc factum est. Impense amare cœpi Botanicen, & quantum ad priorem Tomum, (absit invidia) insigniter profeceram; sed, proh! morbo impeditus posterioribus demonstrationibus interesse non potui. Interim nec Boerhaave caret erroribus in Indice suo, nec adtendit propositioni logicæ: Cui competit definitio, ei competit definitum: nec negativæ, cui non competit &c. dumque nimis adcuratus noluit esse, paullulum characterum negligens factus esse videtur. Sed tiro Botanicus hæc scribit. Vale & fave! Leidæ.

A. P. C. N. ClbCCXXVII die XII.
Novembris.

Eruditissimo HALLERO, Med. Doct.

S. D. B. S. ALBINUS.

uod tam celeriter gratificari mihi volueris, gratias tibi ago maximas. Accipis indicem illorum instrumentorum, quæ velim ut mihi compares: indicavi, quæ chalybea velim, quæ argentea. Ubi parata erunt, tradas ea, una cum libris, quos invenire potuisti, Do. Thelluffon, quem curabo rogari, ut in fasciculum omnia compingat, dataque opportunitate transmittat. Per eundem expensæ tibi rependentur, simul ac summam earum mihi nuntiaveris. Non fugit me tuus ille Myloglossus, quem ipse, si recordari velis, apud me vidisti, sed nomine illo non appellatum. Sunt vero fibræ illæ tenues, quæ per exteriora membranæ oris & pharyngis decurrunt, quas a maxilla inferiore oriri tradidi in Lib. de ossib. §. III. & quibus apud Douglassium Mylopharyngei nomen est. Has, quoniam tenues sunt, similesque illarum, quæ faucium membranam extrinsecus in arcum ambiunt, ad oris & pharyngis membranam potius, quam ad linguam referre malui. De ratione systoles & diastoles cordis hætenus sic existimo: cor, cum contrahit se, brevius fieri, sic laxari membranas, quas valvulas trienspides appellant, & sanguinem, qui in cavis cordis continetur, ora versus agi, eundemque inter superficiem cavi cordis, interque flaccidas valvulas sese insinuantem,

tem, has explicare, obducereque oris venosis, musculos autem valvularum eodem tempore se contrahentes, retinere membranulas, atque impedire, ne a vi sanguinis, qua maxime urgentur, in sinus nimium agantur. Mox laxato corde, factoque longiore, ac cessante causa, quæ paullo ante valvulas explicaverat, has & sponte sua recidere & retrahi, itaque applicari ad superficiem cavi sui, & simul aperiri ora, quæ novum sanguinem debent admittere. Quamplurima autem sunt, quæ hanc rem confirmant: neque est dubium, quin tibi ipsi, si sedulo omnia expendere per otium volueris, ita videbitur: eoque, & quia nunc non admodum vacat, plura non addo. Vale, & me, si opus habueris, utere! Dabam Leidæ Batavor. a. D. 17. Januarii MDCCXXVIII.

5.

JOANNES FREDER. SCHREIBER,

Indolui valetudinem Tuam, quam in melius jam versam lætus audiui: utinam illa mihi non semper fuisset adversa, nec habuissem, quod jam prætendo, respondendi Tibi impedimentum. *Hartranft* tradidit mihi librum promissum, pro quo & ipsi solvi argentum, tibi autem grates quam maxumas, pro tot favoris tui in me testimoniis: *Bohlio* autem tradidit, ipso tum hic

præsente, nomine tuo, litteras. Jam diu innotueram Viro illi Lipsiæ: hinc gavisos nos tibi fingas, ad solum conspectum. Quæ voluisti, ut de *Albino* quæram, de illo omenti hiatu subjecur, per quem adactus flatus expandit, quaqua versum omne omentum: semper id evenire fassus mihi est *Albinus*, in infantibus, non vero in adultioribus. En! tentavit ipse, hoc anno, privatim, in feminino cadavere XX annorum, hoc experimentum; expanditque, spiritu, omentum, nectens bina ventriculo orificia: minime vero turgefecit omentum illud veterum. Addo, fuisse, qui, præsentes olim demonstrationibus *Winslowi* adcuratioribus, adcurarint *Albinum*, quasi digito illum omenti hiatum vel defectum fecerit: id quod non dico, me vidisse. En! statui, tibi quoque esse communicanda, quæ, animadversa in cadaveribus, hic incisus, rariora judicavi. Notes ergo, vidisse nos omnes, in cadavere mare, in latere sinistro, insignem vasorum emulgentium varietatem, nec ipsi notatam *Eustachio*, nempe vena renalis vadebat tota, subjecta aortæ, ad renem: ubi, in eodem cadavere, non prope a mesenterica arteria superiore, ramus sursum ibat ad renem. Immo rarum fuit, videre in cadavere feminino, truncos vasorum renalium omnino solitarios, non ramosos. In eodem subjecto, ubi duæ αζυγαι aderant, videbantur eleganter venæ bronchiales, exonerantes singulæ in sui lateris αζυγον: videbatur & vena œsophagæa, in sinistram abiens αζυγον: quæ omnia valde rara habentur. Vidimus in ductu

I. F. S C H R E I B E R.

ductu thoracico, ubi ad subclaviam pervenerat, se non inseruisse se eidem, sed rursus descendisse, incurvatum, tum rursus ascendisse, sicque se inseruisse demum venæ notæ. Abfuit quoque ramus nonæ nervorum conjugationis, qui, comes internæ jugularis venæ, ad sternum usque descendit. En, quæ notarim! Plura vero non scio. Inter nova autem potes referre, *Ruyschii* filium decessisse, cujus bibliotheca, quantum ad libros botanicos, insignis, hastæ subjicitur. *Boerhaave* chemiam privatim non legit. Edidit vero jam *Aphrodisiacum*, sive de lue gallica auctores, addiditque præfationem, 6 plagulas longam, eamque eruditam, ubi adferit, luem veneream inhærere tunicæ cellulosæ. An adhuc diu morabere Parisiis? Ego quidem hic hærebo, usque in Aprilem mensem. Intellexi, te non amplius apud Le Dran esse, interim nescius, ubi tuum nunc sit hospitium, litteras ipsi tradendas curavi. Salutat *Bohlius*. Fac, ut valeas ac faveas.

Leidæ, A. P. C. N. ClōlōCCXXIIX.

Die XXIII. Januar.

Adceptas ab *Albino* litteras transmittito. Plurimum salutes, meis verbis, rogo, *Gesneros* fratres.

Doctissimo elegantissimoque HALLERO,
Med. Doct.

B. L. ALBINUS. S. D.

Gratissimum mihi fuit ex tuis, quas hisce diebus accepi, intelligere, coemisse te & instrumenta, quæ desidero, & ex libris nonnullos. Acus ab artifice illo, a quo Vignerone suas habere suspicaris, confectas exspecto. Quoniam forcipem polypicam ex chalybe parare non solent, argenteam addas, rogo. --- Legi apud Harvæum, in vivis animalibus apertis cor, tempore systoles, *undique contrahi, magis vero secundum latera, ita ut minoris magnitudinis, & longiusculum appareat.* Cum vero undique contrahitur, & minus fit, necesse est, fieri simul brevius: sed quia magis secundum latera contrahitur, apparet longiusculum, id est, in systole, ex sententia Harvæi, non fit longius, quam prius fuerat, sed figura oblongum: Hoc ad primam difficultatem tuam. Alteram tibi sic facile diluam. Musculi valvularum venosarum cordis, qui ex interiori parte ventriculi oriuntur, valvulas illas ad ventriculi internam superficiem applicarent, aperirentque oram venosam, si in systole cor fieret longius: nam & ob longitudinem cordis auctam origo musculorum illorum magis a margine oræ venosæ, cui valvularum communis membrana adhæret, removeretur, ac sic val-
vulæ

vulæ mucronem cordis versus traherentur ; & ipsi muscoli, hoc tempore cum corde se contrahentes, idem vi magna efficerent. Nunc vero corde se accurtante, perspicuum est, minui distantiam eorundem musculorum ab ora venosa, cui adnexa dicta membrana valvularum, sic laxari valvulas, laxatasque a presso sanguine posse expandi, ad claudendam oram venosam : musculos autem valvularum, eodem se contrahentes tempore, retinere valvulas, ne vi illa magna, qua a presso vi cordis sanguine urgentur, in receptaculum oræ venosæ cordis appositum agantur inversæ, emittantque sanguinem. Ad tertium quæsitum tuum respondeo, existimare me sanguinem tum in inspiratione, tum in expiratione ex arteriolarum pulmonalium finibus in venularum initia agi : retardari autem, inhiberi, que, cum pulmones quiescunt, sive quiescant post summam inspirationem, sive post expirationem, sive mediis quibuscunque temporibus : unde tunc suffocatio semper oritur, venæque tument, præcipue in collo & capite, ut cum strangulatur homo, ob impeditum sanguinis per pulmones transitum : quæ res cum naturaliter inspirantibus expirantibusque non contingat, satis apparet, utroque illo tempore sanguinem per pulmones libere meare. His cum tibi satisfactum esse existimem, nec multum otii mihi nunc datum sit, finem scribendi facio. Vale ! Dab. Leidæ Batav. a. D. 20. Febr. 1728.

7.

JOANNES FREDER. SCHREIBER.

Moræ diutinæ amans Albinus tædiosam harum adtulit expectationem. Pro communicatis quibuscumque grates ago, acturus semper, si modo continuare ita tibi steterit. Ego quidem optarem, paria ut offerre valerem: sed bene nosti hic vivendi rationem. Interim rogarem, ut, quæ audivisti, notasti Parisiis, vel notabis in posterum ad botanicam spectantia, fideliter communicares, & quoque, quas de auctoribus vel disp. botanicis rescire poteris notitias. Credo, Gesnerum, cui inditus erga id studium amor, in id incumbere: an non pro ea, quæ tibi ipso-cum & me intercedit amicitia, ipsi persuadere conareris, ut & me eorum faceret aliquando participem? Certe novorum quorumcumque nunc inops sum, quum hic omnibus, tibi notis, idem sit rerum status: Angli studiosi, neglectis militibus civicis, contrerraneum suum captivum liberaverunt. Lugduni Batavorum, A. P. C. N. ClbCCXXIX. mense Februario.

8.

J. FR. BOHLIUS.

Eripuit me divina manus e mortis præsentis periculo, cujus vero in mortales mens conscia, divine providet. Qui me hodie sanissimum credideram,

dideram, eadem die venenatam ex crusta aphthosa mihi tum temporis curanda, pestem sensi, omnia membra velociter percurrentem. Lætor vero de vita, quam divinæ providentiæ committo, & qui te quoque, Hallere optume, fere succubuisse sciam, tibi de cinere resurgenti lætus gratulor, fata intemerata, perennantemque meritorum tuorum famam vovens. Mundus, qui tibi mihiq̃ue exilium, animos nostros, diu jam infucata fide junctos, non una proh dolor! terra frui concedit, unde frequentes querelæ fuere de tua absentia, immo non semel suspiria fudi, de illo fortunatæ meæ conditionis nexu, te semel adhuc in vita visendi. Ego studiis semper immerfus hac æstate de historia naturali, insectorum, animalium cogito, qui hieme præterlapso in disseccando totus fui. Dum osteologiam tractaturus, ossa foetus unius mensis examinarem, vidi lapsum Kerkringii falso statuentis, nullam suram nec radium in hac ætate, conservo enim in liquore bina ossa cruris & cubiti. In foetu 6 mens. obtulit se mihi novum tarfi ossiculum supernumerarium, vel quartum cuneiforme, quod superficie posteriori ossiculo naviculari, priori primo cubiformi metatarsum pollicis sustinente nec-tebat; sed hoc naturæ aberrantis lege, ceterum tarsus hujus pedis interventu hujus ossiculi tenuior longe altero tarso erat. Eodem tempore cum clariss. Albino conspexeram in foetu eodem, hiatum vel proprie defectum omenti ventriculi, per quem flatu elevari videram omentum κατ' ἐξοχὴν in tubera inæqualia; quo Winslow. illustr.

illustr. recte deduxit ex pinguedine, variante enim pro pinguedinis copia; dein offerebat se occasio puellæ XIV. annorum dissevandæ, in ejus omento quoque adhuc hiabat foramen: nunc occupatus sum, an cellulofam omenti flatu, hoc demonstrarem. Sed quid hisce immoror, quæ tibi notissima. Nova, quæ sciam, hæc habe. *Ruyschius* jun. mortuus, ex cujus exquisitissima & librorum & rariorum naturæ suppellectile, plurima meis usibus cessere, inter quæ numero veram editionem venetam *Eustachii* tabulis ornatam, quæ rarissima docente *Douglasio*, in Bibliogr. anat. Teneo quoque editionem venetam, in qua figuræ deficiunt. *Ruyschius* senex infelici lapsu fere frangerat trochanterem majorem, & post 4 hebdom. adhuc gravi dolorum articuli atrociam decumbit, heri vero egregio præmio, moneta nempe aurea C. aureis constante, a Rege Polon. donatus est, cujus monetæ effigie regia illustris splendorem, ipse mirabar. Meditor versionem *Palfinianæ* Osteologiæ.

An diu commoraberis adhuc Parisiis? Examina, precor, insertionem ilei in colon in abortu, vel foetu, videbis veram valvulæ *Bauhinianæ* confectæ a natura in foetu historiam, quam dein *Albinus* arte imitatus est. Repit enim portio ilei jamjam inferenda colo per duplicaturam membranæ appendicis vermiformis & mesocoli instar vaginæ, quæ membranæ introrsum protractæ formant valvulam, hincque exterius evanescent, arte iterum detrahendæ, ita ut ne quidem valvulæ maneat species. Dabam Amstelæd. d. 21. Februar. Clcclccxxix.

JOANNES FREDER. SCHREIBER;

Aut tolle, quæ mihi cum *Albino* semper intercedunt, epistolarum causa, lites: aut fido animoque prompto (absit invidia), negligentique quasi vel perfido, nolim succenseas. Quoties vel ipse ab *Albino* petii litteras, vel quicumque alius, meis tamen verbis? Iraſcor penitus tali vel negligentiae, vel fastui. Mihi equidem, vel perire, præstaret, quam committere vel minimum, quod amici adtentæ menti, inque perquirendos hominum animos perspicaci, perfidiæ notam, vel minimam, inducere valeret. Nam & diu jam (en amicitiae rationem!) munera mea implevi: etenim misi nominato mercatori, præter desiderata, carmen Burmanni, in sanitatem Boerhaavii recuperatam elegans; ut & dissertationem Burmanni cujusdam, hic habitam, de *χυλοποιησι*: hancque misi, non argumento ejus motus, sed ut Te, Fautor clarissime, convincerem, quam alte adhuc infideat mentibus sagaciorum Leidenſium dulcis studiorum tuorum, quam optume hic actorum, memoria: quum dissertationem tuam dignis ibi celebravit encomiis. Immo vero inest nobis, nescio ipse quid, quod, dum bene olim actorum recordamur, nobis blanditur, eoque ipso ad majora calcar addit. Nam & mentes, ab omni quamquam materie alienissimæ, æque ac corpora omnia, ab externis, modo, mihi quidem

dem haud perspecto, dependent; hisque, conspirantibus vel adversis, modo surgunt altius divina ingenia, modo cadunt in sentinam plebis. Fata ergo tua, propitia satis, si reputo, eademque si meis comparo, abunde adversis, quorsum abripior? Si enim vel scirem, majorem Euphorbo corpori meo olim inhæsisse spiritum, quid mihi tamen nunc? Stratam fane humi viam mihi prævideo. Post fat magnam argenti jacturam in patria adceptam, omnibus destinatam bonis, coactus fui tamdiu hic hærere, nec ante Junium me hic movebo. An Tibi tam firmatus animus, ut talibus, omni inexpectatis modo, non dejiceretur? Post, spero, Amstelædamum adibo, unde omnia Tibi significabuntur. Stehelinus ille, quem laudas, ignotus mihi, forte tibi quædam aperiret, quorum me participem reddes, si me amas. Quæ de plantis siccatis & ad Hist. natur. pertinentibus scripsisti, mihi plus optabuntur, quam expectabuntur: nam & scio, quam spinosa res sit, humi repere. Hæc ergo a gratia tua, optimorumque Gesnerorum dependeant. Ego jam cæco quasi amore feror in plantas; quoque magis eas cognosco, eo magis detestor Boerhaavii methodum, insufficientissimam & negligentissime scriptam, &, quantum ad adcuracionem, Tournefortianæ omnino postponendam. Sique citius & mihi incidisset cogitatio, quam nunc foveo, credo, me pene totum dedisse Botanicæ. Ruyschii thesaurus, inscriptus Academiæ Parisinæ membris, in quorum numerum & is adfertus est, mox prodibit.

Albinus

Albinus mihi narravit, se reperisse ingentem truncum arteriosum, perforantem humorem vitreum, perque eum adscendentem, & coronantem superficiem humoris crystallini: annon ergo Boerhaave falsam vasis crystallini adscripsit originem. Ego quam officiosissime saluto Gesneros fratres. Vale, Vir doctissime, diu, & fave, & mitte, si quæ habes, & perscribe methodum Bernoulli, qua docet Geometrica. Lugduni Batavorum, A. P. C. N. ClbCCXXIIX. die xlii. Maji.

10.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Idem jam mihi accidit, Vir clarissime, de quo in ultimis tuis ad me Basilea mense Aprili datis, ipse conquestus es. Existimabas scilicet ex meo silentio, litteras tuas ex Anglia, Galliaque ad me missas intercidiſſe; cum tamen ad illas respondere distulerim, quod nesciverim, ubi tanquam ex-tero tibi, in amplissimis istis urbibus Londini & Parisiis, easdem exhiberi quiverint. Ego vero sub finem mensis Aprilis, mercatori cuidam Basiliensi, cognato ni fallor D. Passavantii, & si recte commemini cum illo homonymo, litteras tibi exhibendas concredidi. Solicitum me hactenus tenuit tuum ad has meas silentium: idque eo magis, quod in ultimis scripseris: „Expecto tuas (agnoscis verba tua?): ut de Anglia quædam

B

refe-

referam non ita vulgaria.“ Scis quantum tuis
semper delecter literis : dabis hinc veniam meo
desiderio, ut repetitis hisce tuas provocem. Quod
si vero istæ meæ perierint, tua pace momenta
earum paucis jam repetam. Post calidissima pro
tua salute & felici in patrium solum reditu vo-
ta, quasi amico animo, ut historiam itineris tui
literarii cum publico communices, & eodem sic
pluribus utilis fias. Deinde petii abs te, ut me
doceas, qua fronte illustrissimi Helvetiæ foedera-
tæ Ordines ausus meos in inscribendo illis libel-
lum istum Conringianum de H. C. G. C. excepe-
rint, cum ad hanc usque diem hac de re nondum
certior sim redditus : denique quid in illa tua
peregrinatione audiveris sententiarum de contro-
versia Wolfiana, tam acriter nuper agitata, num
Angli atque Galli, Wolfio aut suis adversariis
faveant. Hæc erant literarum contenta. Quod
nunc nova literaria attinet, Dresdæ Joh. Georg.
Henr. Kramer, qui, ni fallor, Archiatri munere
fungitur apud Electoratus Saxonici Principis hæ-
redis uxorem, nuper edidit libellum inscriptum :
Tentamen botanicum, sive methodus Rivino-
Tournefortiana, herbas, frutices, arbores omnes
facillime absque antegressa ulla alia informatione
cognoscendi ex flore, fructu, florisque situ, fi-
gura primaria vel secundaria, tempore & loco
florendi, ita ut quilibet ex primo intuitu cujus-
libet plantæ florentis, sive ruri sive in hortis ob-
viæ, illam statim nomine suo proprio nominare
sciat &c. Artificium nempe ad hæc fundamenta
redit : notavit Vir ingeniosus quænam plantæ
v. gr.

v. gr. flore perfecto simplici regulari monopetalo campaniformi præditæ, mense Junio floreant, has per formam tabellarum cum differentiis suis specificis disposuit, & sic porro cum aliis processit. Putat vero idem, hoc suum artificium toti Germaniæ quadrare, sed fallitur egregie. Saxonix tantum superiori respondet. Quas enim plantas v. gr. Junio florentes enumeravit, has fere omnes jam apud nos mense Majo læte florentes conspeximus. Miror hinc eo magis solertissimum Virum id non animadvertisse, cum illum ex Franconia ortum noverim. Cl. Heisterus Helmstadio nuper dono mihi misit dissertationem, qua partum XIII mestrem pro legitimo venditat, ac nullum certum partus tempus assignari posse asserit. Casus nempe hic fuit, ut illum in compendio referam. Mulier juvencula secundum votis conjugalibus cujusdam senis se addixerat, quo brevi post tempore mortuo, mox ab illius morte medico suo se gravidam esse fatetur, ejusque consilium prophylacticum expetit: omnia graviditatis signa adfuisse dicuntur: sed peperit demum XIII mense. Plurimis id negotium suspectum visum fuit, sed defensum a Facultate medica Helmstadiensi, cujus argumenta in dicta dissertatione enumerantur illustranturque. Subjunxit quoque Heisterus mantissæ loco, eandem mulierem alii viro (qui priori marito mercatori a mercaturæ servitiis erat) nuptam, binis adhuc vicibus foetum in XIII usque mensem gestasse, adeoque eo ipso primum suum partum legitimum fuisse comprobasse. Sed respondi Cl. Heistero,

quid si bini posteriores partus XIII menses simulati fuerint, quo prioris fraudi fucum adderent? Similem ceterum casum mihi observare contigit in muliere, quæ foecundo jam plurium annorum matrimonio gaudebat, sed foetum suum prægrandem in XII usque gestavit mensem: nec falli potuit, nam per octo continuos & integros menses motum foetus perceperat, nec fallere opus habebat, in matrimonio jam diu vivens, nunquam absente marito. Transmisi illum (casum) Cl. Kanoldo, annalibus Uratislaviensibus inferendum, ubi propediem comparebit secundum omnes circumstantias descriptus. Cautè procedendum esse mihi videtur in ejusmodi observationibus cum publico communicandis, ne furtivis amoribus in præjudicium sæpe integrarum familiarum vergentibus Medicus patrocinari videatur. Hisce vale & me mox tuis exhilara literis. Deproperabam Francofurti ad Moenum, d. XV. Junii 1728.

II.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Responsoræ Tuæ mihi semper gratissimæ, citius mihi redditæ fuere, quam iteratæ meæ quibus illas provocare studebam, Tibi, Vir experientissime, exhiberi potuerint. Non potui hinc non commode hac occasione illud tibi significare, propitiosque viales in suscipiendo proxime

me itinere alpino precari. Flagro jam desiderio benevole promissa in itinere illo tuo annotanda mecum communicanda legere, cum nihil non eximium abs te expectem. Accipe interea quædam nuper a me observata anatomica. Vir quidam supra quinquagenarius, plebejus, ebrius, per scalam domus superiorem contignationem petens, ex octavo vel nono gradu supinus in lithostrophum decidit, ac in ipso casu, caput in regione temporum vel ad loricam scalarum, vel ad unum alterumve scalæ gradum graviter allidit. Jacuit aliquamdiu sine sensibus. Mox accersitus Chirurgus venam secat, & sanguinem largiter emittit. Redit ad se æger, sed intercurrent levia deliria cum somnolentia. Sic sibi relinquitur in sextum usque diem. Tunc ego, cum omnia in pejus ruerent, ne nullum accersitum medicum fuisse videatur, omnia fere deplorata reperio. Examinatis rite omnibus circumstantiis, ac cum Chirurgo, quod nullam in capite læsionem externe animadverterit, sacculos discutientes adeo hic proficuos omisisse intelligerem, in instanti jubeo, ut hi cito & sedulo applicarentur, & ægro manubrium cochlearis stannei quod ad manus erat, mordendum porrigo, quod absque incommodo præstare potuit: præscribo simul interna: sed omnia incassum: versus octavum diem moritur æger. Impetrata plurimis persuasionibus a vidua facultate aperiendi caput, mox sub musculo crotaphite in osse bregmatis dextro, aliquot lineis supra squamosum, & quidem in eo puncto, ex quo ad exortum ossis zygomatici lineam ad per-

pendiculum ducere licet, fissuram os bregmatis ultra pollicis cum dimidio latitudinem perfecte penetrantem, & antrorsum cum horizonte parallelo itinere in facie cranii interna supra orbitam ad cristam usque galli fere excurrentem, & orbitam perfecte etiam dividentem observavi. Sanguis extravasatus nullus quidem notabatur, sed sub cranii elevatione, aquæ loturæ carnis similis unciae circiter sex emanabant. Ceterum cerebrum apparenter optime sese habebat. Mirabar vero, quod æger cochlearis stannei manubrium adeo fortiter absque incommodo mordere potuerit. Alterum quod nuper observavi mihiq̃ue notatu dignum visum fuit, erat Vir quidam sexagenarius, qui per longum admodum tempus de dolore in regione vesicæ colli querebatur, mingebat sæpe summo cum dolore urinam nunc fœcibus cerevisiæ non dissimilem, nunc lixiviosam, concurrebant jam diu molimina hæmorrhoidalia, ac utrumque malum varia schemata formabat. Æger multos & multa adhibebat. Curabam ego nuper regionem colli vesicæ per anum explorari, referebat Chirurgus se tangere globum minori ovo gallinæ similem & durum: facile mihi persuadebam, vitium hæerere in corpore prostaticarum tumefacto. Quærebam ex ægro per ambages, an aliquando hac in regione mali quid perpeffus sit: meditabundus me intuens negabat. Existimabam an aliquando forsan gonorrhœa virulenta male curata laboraverit, animus tunc fuisset mercurialibus malo obviam ire. Dissuadebant vero hanc curam senectus ægri, vires jam fractæ, & quod malum

malum per plures jam annos duraverit, nec non quod tale quid prægressum fuisse negaverit, quale explorare tentaveram. Et consulto omiſſa fuit hæc cura: non multum enim poſt fatiſ ceſſit. Impetrata a familia licentia diſſecandi corpus quantum ad cognitionem morbi ſpectaret: macie maxima parte conſumtum erat: in inguine dextro ex livido cærulea macula imperialiſ magnitudine conſpiciebatur. Viſcera ſat ſana erant, hepar in limbo ex cæruleo virideſcebat: ren ſiniſter dextro longe mollior, cetera bene ſe habebant. Aſt in pelvi veſica erat inaniſ & corrugata: corpus vero proſtatarum, ut primum jam conjecturaveram, tale deprehendebatur ac jam dictum. Diſſecabam illud, & cellulæ ejus, loco mitiſ illiſ liquoris quem continere ſolent, turgabant materia tenaci fere ſebacea. Videtur hinc mihi materiam hanc ſtagnando ſucceſſive acrem factam, a vi quadam, cum per ductulos ſuos in urethram exſtillaret, dolorem illum ſupra notatum excitafſe, ſub miſtione ſemper exacerbatum. Et hæc fuerunt, quæ hac vice Tecum communicare volui. Placuit Tibi, Vir experientiſſime, mihi nuper ſignificare, quod hinc inde recenſiones eruditiſ libelli illiſ Conringiani a me editi legeriſ: quæſo! quænam & ubi ſunt illæ? quantum ego ſcio, nemo præter Act. Erud. Lipſ. auctores dignatus eſt, quid de illo ad Eruditoſ referre: nec quantum ille meus eſt, meretur etiam. Cupidus jam ſum ex Te intelligere, quantum per amicos, ut promittere voluiſti, reſciveriſ, qua fronte Illuſtr. Helvet. Ordineſ illum

exceperint: quod isti enim omnes superiori adhuc anno congregati fuerint, ex novellis jam dudum didici, ac haud ita pridem etiam aliunde certior factus sum, quod itaque libellum acceperint, prorsus non dubito. Vale & res tuas ex voto perage. Iterum vale. Dabam Francofurti ad Mœnum, d. 22. Junii 1728.

12.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Eximium, Vir politissime, binis amœnissimis tuis, Tiguro & Berna ad me exaratis, historiam tam literariam quam physico-medicam universæ pene Helvetiæ, eleganti dictionis genere adumbrantibus literis mihi attulisti oblectamentum. Et festinans quidem tuus propter varia negotia calamus literarum characteres non ubique satis exprimens, dum sic tuas legendo hæsitarem, bis eadem quam jam deprædicavi jucunditate me perfrui fecit. Luctum interim ex fratris tui præmature obitu tibi enatum, tuumque iter quod ingressus eras literarium interrumpentem condoleo. Servet te Deus cum ornatissima tua familia saluum & incolumem. Accepi nuper Heisteriani Compendii anatomici editionem tertiam, & forte in ejus perlustratione in pag. 255. incidi, ubi contra Palsinum de bilis per ductum cysticum itu redituque disputans auctor, analogiam hujus

jus motus in vesiculis feminalibus prostare, adeoque de dicto bilis per unum eundemque ductum ingressu atque egressu minus dubitandum esse contendit. Ingenue fateor, non capio, quid per hanc analogiam in vesiculis feminalibus intelligat, & qua ratione in iisdem per unum eundemque canalem liquor secretus ingrediatur & egrediatur. Miratus etiam sum, quod p. 294. & sqq. copiose iterum contra foramen membranæ tympani Rivinianum differat, postquam Cl. Teichmeyerus in vindiciis quorundam suorum inventorum anatomicorum, quas cum Leidæ adhuc degeres, ni fallor tibi transmissi, idem contra Waltherum Anatomicum Lipsiensem strenue propugnaverit, quodque & ego, auditor quondam Teichmeyeri, non solum pluries ab illo demonstratum vidi, sed & ipse iisdem omnino circumstantiis ac laudatus Teichmeyerus describerat, reperi. Non minus p. 262. seq. substantiam uteri in gravidis crassiorem fieri observationibus probare nititur, cum tamen non nisi moles humorum uterum permeantium in gravidis augeatur, quod nempe ipsa distentione uteri gravidi & diameter quoque vasorum increseat, adeoque plus admittat humorum, quam extra graviditatis statum fieri solet: crassior hinc quidem fit uterus, sed substantia ejus, quæ proprie est musculofo-membranofo-vasculosa, ob ejus distentionem & puncta contactus fibrarum immixta, omnino tenuior fit. Taceo plura alia paradoxa visa mihi dogmata, quæ fugitivo saltem oculo in dicto notaveram libello. Vereor, ne

aliquando Heistero id accidat, quod ipse Verheyeno præstitit. Audio Mauchartum Tubingensem Anatomicum, utut Heisteri quondam discipulum, præceptorem hunc suum, data quavis occasione carpere. Proxime elapsis nundinis nostris, nonnemo, Escheris mercatoribus Tigurinis ut audio primi ordinis a mercaturæ servitiis, eorum nomine mihi exsolvit . . . quærenti mihi unde & quare hoc mihi fiat, responsum datum, fieri id pro dedicatione cujusdam libelli: inde demum intellexi Illustrissimos Helvetiæ foederatæ Ordines, exiguum huncce meum in edendo Conringiano illo ut nosti libello laborem, tanti aestimasse. Inclusas nuper recte curavi. Hisce vale, & quod facis favere mihi perge. Scrib. Francofurti ad Moenum, d. 19. Octobr. 1728.

13.

JOANNES FRED. SCHREIBER.

Excusabis, Vir amicissime, tamdiu retardatas, easque, celeri calamo, exaratas literas. Postquam d. 18. Junii promotus essem, consilio quorundam Saandami me contuli Medicus: sed ibi nullo modo mihi placebat laudatum tantopere consilium. Desertus ibi jam ab amicis ac libris, verti Douglassium, fallendi temporis causa, & adscripti tabb. Eustachianas, quem, huc rediens & per 8 hebdomadas hic moratus, Boerhaavio & Albino inscriptum edidi. Jam, futura solis, abibo

abibo in Germaniam, & forte Lipsiam, per Franqueram, Hamburgum &c, hinc occupatissimus scribo. Significabo Tibi, ubi degere constituero. Bohlius, præterita sabbathi Dresdam adit, Ruyfchii nomine, Poloniarum Regi thesauros anatomicos venditurus. Inde vel Professoratum, vel regia dona alia sperat. N. N. quem sæpius amicum expertus eram, hora ante abitum suum, me coegit, ut, ob 110 Flor. Belg. debitum, subscriberem me, intra 14 dies, sub librorum meorum jactura, ipsi soluturum: licet sciret, me non habuisse argentum præsens. Ultima ergo suasit necessitas, ut optimos quosque libros, proh! vilissime venderem, Deo vindictam committens. Boerhaave edidit historiam aliam morbi atrocis, ubi sub sterno, steatoma enorme reperit. Trillerus, Doct. Med. Hallensis eruditissimus, directione Boerhaavii, novam orditur Hippocratis operum editionem, notis medico-criticis instructam: cujus jam specimen dedit in libr. de anatome. Quæ omnes ceteras certe quam longissime antecedit. Erit in 4. 2 vol. Constabit 30 fl. Luchtmanis & Haak impriment. Cetera quæ scio, quam plurima, non possum, ob defectum temporis perscribere. Tibi ex animo fausta quævis voveo. Vale. Leidæ. A. P. C. N. d. 9. Novemb. 1728.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

uod suspicatus fueram, cum ultimas meas Tibi sine dubio redditas exararem fore, ut dum illæ meæ Basileam tendant, tuæ interea mihi destinatæ Francofurtum petant, id revera hisce diebus accidit. Jure quereris de silentio meo, diuturno tibi viso: at nulla suppetebat materies scribendi, & literis inanibus molestus esse nolebam: illa vero vix impetrata, mox enata fuit epistola, quam ceu spero jam legisti. Ad desiderium tuum cum primo cursore publico Coschwitzii continuationem suarum observationum circa novum ipsi visum ductum salivalem hic mitto. Invenies illum & facultate latine scribendi & solidis argumentis destitutum. Et quamvis se p. 15. jactet, quod per triginta abhinc annos plura & hominum & brutorum seceverit cadavera, certo tamen scio, quod artis disseccandi cadavera parum sit peritus. Dabo tibi ejus rei specimen, sub silentii tamen fide & pro tua saltem notitia. Cum ego anno 1721. studiorum gratia Halæ commorarer, accidit, ut ursus cum canibus in gratiam variorum spectatorum sæpius certamen committere cogeretur, ita ut tandem viribus exhaustus exspiraret. Hunc emit Cl. Coschwitzius, ut in commodum suorum auditorum disseccaret. Ego, qui ejus scholas nunquam frequentaveram, spectatorum hujus

ius exercitii anatomici numerum augebam, & ecce, Anatomicus iste, quo venæ portarum situm & radicum pariter ac ramorum illius distributionem auditoribus suis & spectatoribus monstraret, scis enim quantum hoc vas Stahlis dogmatibus innutritis existat idolum, cera replere cuncta tentaverat. Quod ut commodius & aptius perficeret, mesenterium undique ab intestinis liberaverat, & ipsam hanc venam ab hepate reseca-
verat. Quam belle nunc injectio in truncum hujus venæ superne & inferne tentata successerit, ex hisce facile intelliges & peritiam hujus Anatomici in dicta arte æstimabis. Si Cl. Henricus Bass, Medicinæ Professor Hallensis, artis anatomicæ & chirurgicæ peritissimus tanta polleret facundia ac Coschwitzius gaudet, vel hic eadem quam modo in Bassio laudavi peritia instructus esset. utrique melius consultum esset. Hisce vale, & si qua de indole scripti Goelickiani mihi oppositi inaudiveris, quæ rescire mea refert, quæso rescribas. Iterum vale. Dab. Francofurti ad Moenum d. 18. Decembr. 1728.

• 5.

J. F. SCHREIBER.

Diuturni silentii mei causas adcipe, V. C. iter fat longum, ut & alia, quæ modo alicubi adveniendi accidere solent. Abii Amstæredamo d. 14. Nov. 1728. indeque per Monasterium,
Pa-

Paderbornam, Cassellas adveni: ubi per 14 dies moratus sum. Adii hinc Wolffium: ac ultimo, Jenam, Vinariam, Gotham, Erfordiam & Ifenacum transeundo, meam petii Lipsiam. Jenæ toties conveni Teichmeierum, qui me omni plane sua gratia dignatus est. Quum ipsi adhuc e cadavere pedis planta superstes esset, demonstravi ipsi musculos: omniaque ut solent, inveni, præter sex tendines ligamenti plantaris: quorum duos ad pollicem daret formantes vaginulam pro longi pollicis flexoris tendine: ceteri ad reliquos digitos. Vix Lipsiæ aliquantum moratus, convenit me Bohlius, Dresda redux, qui Regi Poloniarum pro 20000 flor. Belgicis præparata Ruyfchii vendidit: qui quoque Rex putatur illum in Belgium remissurus, ut reportet Dresdam, ibique Ruyfchianorum præparatorum curam habeat. Wedelius, Jenensis, mox dabit Medicinæ institutiones, more geometrico demonstratas. Morand edidit gallice Paris 1729. 8. *Traité du haut appareil*: ubi subjuncta ejusdem argumenti dissertatio a Winslow, ubi plurima nova anatomica de peritonæo, de vesicæ situ, tam plenæ, quam collapsæ. Walther hic edidit *Tr. de musculis, ligamentis & articulis pedis* in 4. cum fig. ubi plurima bona: præcipue circum ligamenta. Idem hicce præstantissimus Anatomicus dixit mihi, se aliquoties levatorem scapulæ in plures partes divisum, quod ipse mihi olim notasti. Discursum Boerhaavii, quem in horto, plantarum occasione tenet, etiam jam impressum vidi, sed semel tantum, Romæ 1728. 8.

Alius

Alius Cramer, D. Med. edidit Dresdæ in 8. 1729
Tentamen botanicum, ope cujus omni tempore
stirps quæcumque cognosci potest: divisit secun-
dum menses: sic qui scit, quid flos perfectus,
quid tri, vel tetrapetalos, inveniri potest illico.
Multum fane usum spondet hic liber: sed nol-
lem inde cognoscere stirpes: multas ob causas.

Doleo, quod in ultima sua *απολογία* Cosch-
witz dixerit publice, *Te parum honeste* ipso-
egisse. Annon injuria? Adii ipsum, eique no-
mine tuo, reprobavi eruditis insuetum talem mo-
rem. Quibus varia regeffit. Sed tamen noluit
præparata ostendere. Sic omnem rem confici
posse dixi: si est valvulosus ille ductus, est pro-
cul dubio vena: si non habet valvulas, est certe
ductus Coschwitzianus. Sed problema illud jam
solvit Ruyschius, sic ergo satisfactum esset. Aut,
an plane ibi impossibile, detegere valvulas?
Promisisti quoque exsiccatas stirpes; eas sane si
saltem Francofurtum promoveres, Burggravius,
cui quoque litteras nunc scripsi, eas Lipsiam fa-
cile curaret perferendas, saltim hisce nundinis
paschalibus. Mittam tibi eodem tempore exem-
plar versionis meæ Douglassianæ. Vale, meque
amare perge. Dab. Lipsiæ A.P.C.N. ClōIoCCXXIX
Die 8vo Februarii.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Si Professorum Medicinæ vestrarum aliorumque celeberrimorum Medicorum icones æri incisæ & expressæ apud vos venum prostant, quam maxime cuperem singulorum copiam pro me coemeres, sumtus erogandos & lubentissime & promptissime cum multa gratiarum actione refundam. Multum delector iconophylaciis, quale jam dudum & mihi instruere institui. Alter jam agitur annus aut pene elapsus est, cum Cl. Gohlius in præfatione ad volumen VII. decad. II. Actor. medicor. Berolinens. publice desideraret & iconem & *Βιογραφίαν*, aut alterutram saltem, Helvici Dieterici, Archiatri quondam Brandenburgici, variis meritis, inprimis quod paulo ante Harvæum sanguinis circulationem observaverit inclyti, ab harum rerum studiosis secum communicari. Icone carebam, *Βιογραφίαν* vero ex ejusdem Dieterici Vindicis contra Ottonem Tachenium paulo rarioribus, tum aliunde excerpseram, in ordinem redegeram, & Gohlio transmiseram, addita epistola, qua usus Iconophylaciorum præcipue morales tum & medicos exponere allaboraveram. Qua occasione non possum non monere, haud displicere mihi institutum Francisci Josephi Burri, qui omnium Magnatum, qui ejus consilia pro sanitate recuperanda expetebant, icones quam accuratissime & nitidissime pictas sibi simul trans-

mitti

mitti desiderabat , asseverans , se intuitu harum de constitutione corporis accuratius judicaturum. Non nego & alia ab hoc fine multum aliena hunc virum hisce petitis intendisse , cum satis constet , quam egregie fumum vendere sciverit : institutum tamen non omne damno. Sed ut ad Gohlium redeam : iste nec respondit mihi , nec Dieterici curriculum vitæ Actis suis inseruit. Mirabar rem : nesciveram vero illum sub pseudonymo Ursinus Wahrmund delituisse , quem , ut nosti , quoad doctrinam de spir. nervosi existentia eodem tempore depexum dederam : sed ex Goelickii Vindiciis contra me illud demum comperi. Hinc Gohlium tum temporis eisdem meis literis, ad omnes ceterum humanitatis regulas compositis, magis punxeram quam mihi devinxeram. Videbatur forsan ipsi, me simulasse ac si ignorarem illum auctorem esse dicti libelli, quod revera nesciveram , ille vero nesciebat dissimulare. Ceterum quod certamen cum Goelickio initurum me attinet , nuperrime calamum opusculo horis fuccisivis admovi : curabo ut instantibus nundinis prelum adhuc superet. Quemadmodum vero refutationes non tam in eorum qui refutantur, sed lectorum gratiam institui debent , ut errorem per suos characteres agnoscant illumque declinent : ita & ego in id allaborabo, ut vindicias meas ejusmodi publicis usibus accommodem , secus ac fecit Goelickius, ex cujus universo scripto mihi opposito plane nullus usus in lectorem redundat : & tamen non erubuit in me carpere , quod, si controversam thesin contra me

urgeret, tota controversia mea culpa sperato privaretur fructu. Mittam tibi aliqua exemplaria Tibi & Miegio, Stehelino, Zwingero, clarissimis Cathedræ Vestræ Medicæ Professoribus dicata, ut eorum favorem mihi concilies. Hisce vale, res tuas feliciter perage, & me amare perge. Scribebam Francofurti ad Moenum die 22 Martii 1729.

17.

I. R. ZWINGER.

Intellexi non sine dolore ægritudinem, quæ inde a nona vel decima hujus Te male habet. Tecum sentio febrim esse tertianam simplicem & exquisitam, quæ a transpirationis defectu ortum duxisse videtur, nisi forte a parte victus aliquid admissum fuerit nocivi, quod tibi optime notum esse debet. Periodum servat, ut scribis 45 horarum, vid. a principio unius paroxysmi ad principium sequentis, sic enim d. 10. post meridiem h. 3. die 12. hora 12. & die 14. hora 9. &c. accessit. Calor intensus in accessionibus, cum dolore capitis, anxietate, siti, insomniis, interdum etiam nonnullis deliriis satis est vulgaris, sæpe etiam hæmorrhagia, præsertim in subjectis temperamenti calidioris. Morbus hic isto mense satis frequens est, tum apud nos, tum alibi, ut observo, sed nullius periculi, aut difficultatis, si bene tractetur. Si primæ viæ carent vitio, neque emetico, neque alvi ductione opus est.

Si

Si vero causæ stomacho inimicæ præcesserunt, si cruditatis signa adsunt, amarities oris, nausea, dolor præcordiorum, sputatio frequentior, vertigo quædam sympathica &c. tunc die *απορροή* ipecacuanha prodest, vel syrupus emeticus. Sin intestina appareant onerata vitiosis quisquiliis, blanda catharsis juvat, ex portione rhabarbarina vel sale anglico, vel alio purgante moderato. Ante accessiones clysmata emollientia & detergentia conducunt. Si vero salvo stomacho & intestinis transpiratio defecerit, indeque ducta sit febris, tum sane mihi omnis cura ad restitutionem *τῆς διαπνοῆς* convertenda videtur; in quem finem sudori in fine accessionum, vel etiam die vacua, si sponte erumpat, indulgendum modice, diluente addito ad faciliorem successum, cum nitro & alcalino terreo pulvere, ad moderamen tenendum. V. G. miscendo aquæ cardb. fl. sambuc. tarax. cichor. borrag. scabios. sex unce cum syrup. fl. papav. cor. unc. sem. viol. drachmas duas diaph. matr. perl. ppr. nitr. depur. drachm. sem. ut in paroxysmo cochleatim pro lubitu capiatur. Extra paroxysmum convenient pulvis ex oculis cancr. matre perl. arcano dupl. & sal carduibened. ad part. æqu. ut singulis 6 horis scrupuli duo cum aqua capiantur, simulque decoctum aliquod rad. cichorii, tarax. scorzon. gramin. cum ras. cornu cerv. & ebor. Si vero satis purum corpus videatur, & parum materiæ morbificæ subesse, usus corticis Peruviani quacunque forma conveniet, seu pulveris, seu electuarii, seu decocti vel infusi, vel etiam extracti,

fyrupi &c. Illud monendus videris, ne amplius sanguinem mittas. Deinde ne refrigerantibus vim febris nimis obtundas, quod solutioni salutari obesse posset. Medio tutissimus ibis. Finita febre ad redintegrandas vires, & transpirationem firmandam, suaderem balnei calentis moderatum usum. Ægra, cujus casum mecum communicasti, bene faciet, si in jusculis aperientibus & antacidis pergat, successus sive aliquis, sive nullus novam indicationem forte supeditabit, enemata ipsi frequentia commendarem. Nec balneum videretur alienum esse, ni quid singulare repugnet. Deus te quam proxime salutis restituat. Vir exper. Vale. Dabam Basileæ d. 17. Junii 1729.

18.

I. R. ZWINGER.

Doleo febrim Te adhuc male habere. Videtur benignæ indolis esse, & non longe duratura. Imo si cortex genuinus & optimæ notæ fuisset, forte jam febris cessavisset, plerumque enim si simplex est, intra usum unciz unius cedere & evanescere solet. Quia multum materiæ morbificæ non superat, bene foret chinkinam ulterius prosequi, donec nulli paroxysmi redirent. Tunc autem usus Balnei Habsburgensis vel Badensis foret conveniens, vel etiam alius balnei calentis, quo residuum febris dissipari, & vires redintegrari possent. A spiritu vitrioli mallet absti-

abstinere, ne pectori officiat. Acetum vel omit-
terem, vel parce admodum miscerem, ob ean-
dem rationem. In gratiam stomachi conduceret
usus corticum aurantiorum vel in conditura, vel
in essentia, vel in pulvere, aut infuso, vel ejus
loco essentia absynthii composita, vel similis
alia. Si corticem adhibere velis, oportet non
modo aquam infusam, sed & ipsam pulveris
substantiam accipere, si de effectu certior esse
velis. Si stomachus corticem recusaret, in ejus
locum sal ammoniacus depuratus vel sales lixivi
cum ocul. cancr. mane, merid. & vesp. ad unc.
sem. tenere posset. Si locum mutare volueris,
lectica vel rheda vehi die vacuo nihil noceret.
Medicamenta posses Arovia vel Brugia per legatum
Tibi comparare, imo etiam ex vicinia medicum
tibi jucundum accersere ad majorem fiduciam,
& firmandum spe animum, qui etiam in medi-
cis quandoque deficere solet ægrotantibus. Si
aliæ circumstantiæ te non detineant, noli mo-
ramnectere amplius, sed vel in balneum te
confer, vel huc migra ocyus, ut eo citius atque
bono cum Deo feliciter convalescas. Vale. Da-
bam d. 29. Junii 1729. Basileæ.

19.

JOH. GESNERUS.

Dum ad binas gratissimas tuas sæpius respon-
dere cogito, nescio qui fiat, ut hac vel illa causa

C 3

semper

semper fuerim impeditus : cogitavi brevi hinc Basileam proficisci , sed variæ causæ , imprimis Parentum consilia & preces expectatione multo ferius me hic detinuerunt. Culpam quam o-misso scribendi officio committo deprecor , imposterum frequentioribus literis , in quibus nunc defui , pensaturus. De sanitate penitus recuperata ex animo tibi gratulor , eam perpetuo constantem apprecans. Quæ mecum communicasti nova ex Rep. literaria, cum insigni voluptate perlegi. Doctissimas imprimis tuas de atheismo & superstitione meditationes perlegere cuperem , si earundem aliquando copiam mihi facere liceret. Boerhaavii opuscula & prælectiones frater ex Gallia attulit , in iisdem pariter plurimos deprehendi errores ne puero quidem concedendos , præcipue in Botanicis , unde procul dubio Cl. Boerhaavius summum fastidium coepit. Accepi & Douglassii Myographiam , quæ usibus Anatomicorum maxime accommodata mihi videtur, imprimis quum Cl. interpreti (Schreibero) visum fuerit addere citationes , observationiunculas & methodum, quam in demonstrandis musculis totius corporis humani Cl. Albinus adhibet. Quantum autem vellem, ut communi nostro amico D. Schreiberio infortuniis adeo agitato grati quicquam præstare possem. Quæ in tenui potestate mea posita sunt lubens ipsi consecrabo. Simulac Basileam redux factus ero, fasciculum plantarum alpinarum ad D. Burggravium transmittam , ut inde ad eum devehiri possit. Brevi ad pristinum vitæ meæ genus redibo , a quo

quo hactenus per plures hebdomadas invitus deviaui. Datus hic quidem fuit collectionibus plantarum & fossilium aliquando locus, sed & id animum hebetare valet. Sequenti die Lunæ Basileam adire cogito, ibi Dissert. meam inauguralem, quæ amplam de exhalantium corporum natura & efficacia materiam pertractabit, compositurus: ex meorum (qui te omnes plurimum salutatum cupiunt) maxime consilio. En quædam specimina excerptorum apud Cl. Bernoullium; quæ supersunt proxima occasione transmittam. Videbis ex iis, qua ratione Newtoni Algebram valde deproperans nobiscum ad finem deduxerit. De constructione æquationum lineari deinde nobiscum acturus erit. Lubentissime & hæc transmittam una cum iis, quæ aliquando de calculo infinitorum docebit.

Dabam Badæ Helvet. ad d. 2. Septembr.
MDCCXXIX.

20.

JOH. GESNERUS.

Nuperæ literæ tuæ infucati erga me amoris tui testes fuerunt luculentissimi, quod meas, quas longe serius quam oportebat ad te misi, prompta responsione fueris dignatus. Poëma illud de superstitione & atheismo te fane dignissimum paucis abhinc diebus Exc. D. Stehelinus mecum communicavit, unde fane fructum cepi haud vulga-

rem, dum sermonis perspicuitate atque gratia materiam tanti momenti exhibeat, & utinam mihi datum fuisset, cuncta eo quo scripsisti animi penetrantis acumine prosequi. Ocyus Cl. Stehelinus illud tibi reddidisset, nisi D. Car. Drollinger (qui te illud sibi promississe ajebat) paulo diutius quam par erat retinuisset, accedit quod negotiis jam plurimis, sæpeque fastidii plenis detineatur. Collegium experimentale physicum ante paucas hebdomadas auspicatus est, potissimum Cl. s'Gravesande ductum sequitur, experimentis omnis generis cuncta confirmans. Quæ exinde quo Basileam redux factus sum, apud Cl. Bernoullium acta sunt, adeo sunt pauca ut reservare ea malim, usquedum plura accedant: ea quæ adhuc servas quamdiu tibi utilia esse poterunt, retinebis, miror fane qua ratione adeo in describendis Algebraicis operam agredi potueris. De constructione æquationum lineari & inveniendis locis geometricis agit, & brevi ut spero calculo differentiali initium faciet. Novum nunc discipulum habet Parisiensem Geometram & Soc. regię scientiarum socium *, inde & honoris & emolumentum plurimum sibi præstolari videtur. Hac hebdomada Cl. Miegius Anatomem in cadavere muliebri demonstrare cœpit, aliquando & ego præparationibus & demonstrationibus intersum. Optamus cuncti, ut provinciam anatomicam Bernæ quam brevi administrare queas, inde enim rei anatomicæ emolumentum

* *Maupertuis.*

menti plus allatum iri certissimum est. Quod virginis hectica decumbentis curam feliciter suscepis, Bernenses quidam Badæ jam pridem mihi retulerunt. Lætus video quantum & in augenda bibliotheca tua labores, mea fane nil quicquam novi accepit.

Dab. Basil. ad d. 27. Sept. MDCCXXIX.

21.

JOANNES FRED. SCHREIBER,

In multumque desideratas a Te expectavi litteras, quæ tamen, Aprili scriptæ, hoc ipso mihi demum mense traduntur. Perspexi inde, Te in dies in anatome profectus facere, ad quam te naturalis inclinatio jure impellit: ego vero quid hic agam, nescio. Adhucdum nemini profum: & inter 4 parietes, ut sæpe mihi fieri suevit, studia mea sequor. Interim Deo committenda omnia reor: is enim mihi demonstravit, quæ mihi bona certa in hoc universo futura essent, eadem in hoc universo possibilia non esse. Coschwitzius quidem jam ante 3 menses diem suum obiit, necante ipsum angina gangrenosa. An in ductibus ejus salivalibus malum resederit: nescio: id scio, ad linguæ radicem malum originem suam incepisse. Jam quiescant, si placet, manes ejus: ne mortuo insultasse leoni dicaris. Id vero non reticendum: quam primum ejusdem apologiam contra Du-

vernoi teque legissem, iratus, concessi Halam, dixique, me admodum ægre ferre, quod, contra omnium litteratorum morem, tecum egerit: neque illa, quæ in te evomuit, sua demonstratione commendari. Rogavi tum, ut & mihi magnum illud *εὐρημα* ostenderet, quod vero constanter negavit, adfirmavitque, se nulli mortalium amplius illud communicaturum esse. Duplicem ob causam iratus, perrexì ad ipsum: me habere præparationem, unde pateret, ductum illum salivalem esse revera venam: nimirum, me sic eum præparasse, ut valvulæ ejus conspici queant. Fateor, non, nisi figmenta hæc omnia fuisse: interim suggerebat mihi tum talia quædam ulciscendi cupido. Tum ille: id si sibi demonstrarem præparatum, se mihi & propria lubenter ostensurum esse. Nolebam vero hoc pactum: nam nec eram, qui promissis stare valebam: tumque adjunxit: non tantum te, sed & omnes tuos amicos parum honeste secum egisse. Putarim vero & certo illic valvulas adesse. An Douglassii meam versionem videris: nescio. Cl. Bohlius jam degit Gedani: inque horto Kleiniano multam occasionem nactus, & in botanicis, & in naturalibus proficiundi. Transmisit hac hebdomade, iconem, æri incisam, *cacaliæ aizoidis*, *nerii folio Kleinii*, quam Boerhaave dubius ad *Tithymaloides* retulit; posteaque, ob foliaturam, a *cacalia* diversam, *cacaliastrum* vocandam esse putavit. Credidi, me hanc ipsam plantam adhuc hac hebdomade in horto Bosiano vidisse: omnino respondet

spondet iconi: sed flos hic numquam visus. Munus tuum botanicum summa animi gratitudine adceptabo, utinam & observationes quasdam vel botanicas, vel anatomicas communicares. Immo, si quæ habes, Actis Erud. inferenda, fideliter procurabo. Quomodo vero Bernoullius tecum egit? Haud dubio erit singularis methodus, quam, credo, dies noctesque pervolverem. Fac, tibi mutua det Acta Petropolitana: quæ, ut focius Academiæ, haud dubie possidebit: nec invenies, a D. Duvernoi prolata, nisi nova omnia, eademque ratione admodum παραδοξα: de vasis lacteis: eorum decursu: ut & duplici thoracico ductu: ut & venis lacteis, in elephante nullo modo conspiciundis. Interim dedit novum modum, ductum thoracicum in inguinibus quærendi. Gratulationem ad te moliebar, quum, vere ineunte, mihi narraret Hartranft, te Tiguri Professore Anatomes constitutum esse. Ille vero hic feliciter obstetricatur: necdum Doctoris titulum adsumsit. Buxbaum in centuriis suis plantarum nova retulit genera, diu jam cognita. Boerhaavii, qui chemiæ ac botanicæ valedixit, chemia mox prodibit. De cetero: cura res tuas feliciter: meque veteri tuæ amicitiae semper habe commendatum. Lipsiæ
A. P. C. N. Clb̄b̄CCXXIX. die XIX. Julii.

P. S. Joa. Ranby invenit a. 1725. ductum Valsalvæ ad testes, esse in viris 2 arterias ad parastatas: in feminis vero ad ovaria porrectas.

Waltherus

Waltherus hoc anno hic vidit 4 jecorarias arterias, quarum 3 a sinistro coeliaræ ramo ad epas ibant, capsulæ Glissonii non inclusæ, hancque constantem putat observationem. Si tibi occasio, inquire, an verum sit, quod toties dixit Albinus, nervum intercostalem non cohære cum quinto pari: id enim falsum si foret, multum mutaret meam de fletu tractationem, quam hic Joh. Zachariæ Platner, Profess. Phys. opposui.

22.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Protereo officiorum humanitatis & amicitiae negligentior quam promerui forsan videri, quod ad binas tuas humanissimas literas adeo tarde respondeam. Ast enim vero permagna ægrotorum copia, quam nostra hac æstate dolet civitas, & frequentia ad vicinas aulas itinera, me adeo distraxerunt, ut quam maxime invitus literas ad te exarare nequiverim. Grassatur nempe apud nos per totam æstatem species febris continuæ remittentis, typum tertianarum imitantis; tertia nempe quavis die æstus exacerbatur. Non minus per totam jam æstatem diarrhoeæ & dysenteriae homines vexant. Hanc mihi ego formavi morbi ideam, & secundum eandem operor. Gelida, sicca, & perquam diuturna hyems, quem.

quemadmodum omnes corporis nostri canales & humores constrinxit, atque condensavit, ita non minus calidum & siccum ver, & fervida ac sicca æstas, vasa & ipsos humores inprimis in diathesin acrem & alcaliscentem resolvit, liquidiores partes dissipavit, vasaque debilitavit: hinc vel sponte vel ad levem etiam causam occasionalem, machina corporis nostri in motus febriles concitata fuit. Ad hæc omnes fructus horæi, ob serum sed perquam calidum ver & subsequentem fervidam æstatem in negotio suæ maturationis præcipitati fuerunt, & omnes maturationis gradus non perfecte transierunt. Ea propter omnes eorum moleculæ non æqualiter, quædam nimis, quædam non satis maturuere. Comesti hinc isti fructus non potuerunt non in primis mox viis corrumpi, ut etiam pluries observaverim, quod post aliquot horis tormina & diarrhœa subsecuta fuerint. Felici cum successu sub initium propinavi ipécacuanham, sic ingens semper humorum viscidorum & bilioforum saburra exterminata fuit: mox in corporibus plethoricis venæ sectionem institui curavi. Tum inter alia egregie se gessit cortex cascarillæ vel cum sale quodam digestivo neutro anatica portione, vel cum aliquot granis nitri purissimi mixtus. Nec ipse ego, quamvis sollicitam observans diætam immunis mansi, sed cum bini isti Nobiles a Wattenweil & Bonstetten tuas mihi tradi curarent literas, lecto adfixus hæsi, ut quod valde doleo, ipsis nullo modo inservire potuerim.

Vale. Scrib. Francof. ad Moen. die 19. Sept.

JOH. GESNERUS.

Jam ante octiduum cum ad Te scribere destinaveram nimis fero tum intellexi nuncium quem *die Messagerie* vocant, jam esse profectum; accipis itaque hac occasione semina plantarum desiderata. Hæc ab Horticola comparavi, multa verum ex iis quæ petii & ex rarioribus Horti medici mihi videbantur, non habuit, vulgationum vero plantarum semina nolui petere. Valetudinem tuam adhuc imbecillam vehementer doleo; solent ut noscis talia, quæ sentis, symptomata corporis animi laboribus defatigati post morbum plerumque esse pedissequæ. Frater meus virum simili morbo decumbentem vomitoriis lenibus curavit. In Newtoni Algebra post problema illud de lapide Cl. Bernoullius non aliud explicavit, sed mox ad æquationum resolutionem atque constructionem progressus est. In mechanicis adhuc quædam de motu centripeto &c. &c. supersunt, quæ ut existimo nondum vidisti, quæ scripta ad te mittam una cum sect. I. & II. exceptorum in calculum differentialium, quem cœpinus abhinc duabus septimanis. Tarde admodum progreditur, sed ad considerationem curvarum egregia addit, non tamen absque quod pro more sæpius repetita repetat, ut vix spes supersit finiendi calculum differentialium, multo minus ad integram procedendi. Si per tempus licuisset excepta describendi

bendi hac vice ea transmitterem , sed negotiis hinc inde præpeditus præstare non potui. Errorem in probl. quem notas conferam , si excepta ad manus habuero. Vellem ut distincta magis essent excepta mea , sed ut nosti aliquando ipse Bernoullius non satis se explicat, & præsertim ad finem Newtoni ipse multa non assequebatur. Vesalium tandem accepi a D. Miegio , cui Bischoffius primo tradiderat , pro eo summo opere me tibi devinctum agnosco. Quod novis autem beneficiis me cumulare velis (utpote donario illo Newtoni) sane erubesco, dum tanta mihi pro tuis in me collatis beneficiis præstanda adhuc supersint , ut sciam vires meas perexiguas iisdem remunerandis non sufficere. Dissertationum a se editarum specimina se habere negat Cl. Bernoullius , in ea per aliam viam inquiram. Dissertationem meam ad finem perduxi , sed antequam imprimi curavi , Tigurum transmissi ad fratrem. Anatome felicibus auspiciis hic coepit. Caput masculinum , cadaver puerile 2 annorum & cadaver foemininum omnia cera injecta sunt: iisdem præparandis & demonstrandis Cl. Miegius , Konigius , tum & ipse detinemur. Sectio Maniaci nonnisi actio practica erat. Omnes optamus ut Anatomes nobile negotium quamproxime aggrediaris. D. Huberus senatoris filius, Bernæ tum apud te anatomæ operam dare cuperet , quem ut acciperes per me tum ipse tum D. König rogatum te cupiunt. Encurvarum specimina, quæ hinc inde conjecta perfecisti tuis usibus destinata. Et hic Lithantracum
vena

vena nec adeo fertilis ut ea apud vos detecta est. D. Schobingerus Parisiis tandem redux St. Gallum petiit per Basileam; opus anatomicum Cl. Winslowi sub prelo fudare ait, cæterum vix multa attulit nova; te officiose salutat. Subinde cum Stehelino colligendis plantis & fossilibus operam do. Mitto tibi specimen ostreorum, non multum a marinis recedentium, hic repertorum in luto. Dabam Basil. ad d. 8. Novemb. 1729.

24.

JOH. GESNERUS.

Litteras tuas amicitiae & amoris erga me totas plenas & postmodum manuscripta Bernoulliana recte obtinui; vellem nunc quæ restant me transmittere posse. Verum negotiis vix differendis huc usque detento, lectionibus mathematicis describendis locus non erat; eas vero paulo accuratiori studio quam prius apud Cl. Bernoullium excerpfi, ut deinceps aliquando prompte describere queam, id quod mox facere aggrediar, ubi negotiorum, quæ mihi præsentis tempore instant, cumulo liberatus ero. Parentes atque omnes, a quorum consiliis ego pendere soleo, me exhortantur, ut ante auspicia novi anni tum pro gradu disputem, tum & Doctoris insignia accipiam, quam ob rem nunc in eo potissimum desudo, ut id fiat quam proxime. Nosti insuper plures hic ritus plus negotii candidando

didando faceffere quam alibi , componendaque oratio inauguralis, quam elegi de ufu mathefeos in medicina. Cæterum in anatomicis fingularem hic operam pono, ut præcipua pars temporis matutini præter mathefin huic ftudio deftinatum fit. Reftat deinde ut meis proxime reddar. Frater cariffimus Med. Doctor nuptiarum fidem dedit filiaæ celebris apud noftates mercatoris D. Ulteri * , quas contrahet ad initium proximi Februarii, quare deliberandum nunc erit, qua ratione ego medicinam fim profecuturus, an folus an cum fratre, quibusve conditionibus , quæ ut fcis me abfente fieri non poffunt; vides quantum mihi adhuc expedienda reftent. Ultra definitum nunc tempus apud Cel. Bernoullium collegiis mathematicis vacare animus non eft, præfertim quum jam perfpicerem, calculum infinitorum finito tempore apud eum abfolvi non poffe, paucam ideo partem in Hofpitalio explevimus; cæterum fundamenta in hisce lectionibus tradit, ut fperem ad intelligendum librum nos aliquando idoneos futuros. Calculum integram nunc defcribo, qualem in lectionibus privatis manufcriptum dedit Ill. Marchioni Hofpitalio, quem fi defideras, ubi ad finem erit perductus, ad te mittere potero: reliquas lectiones certiffime defcribam, modo negotiorum turba aliquantulum ero fublevatus. Omnes qui te norunt vehementer cupiunt, ut anatomici profeforis apud Bernenfes vices agas quam primum, inde adeo ut æquum eft plurima utiliffima inven-

ta

* *Jacobus celebris clinicus.*

ta de re anatomica sibi præstolantur. Amicus noster communis D. D. Stehelinus cum Tribuno plebis D. Falknero Solodurum profectus est, proxime vero ut spero redibit. In doctissimo Schreiberio fane miratus sum, quod medicinam ad metaphysicorum cogitationes ita cogere velit, quodque in iis, quæ tam diu recepta sunt, adeo multa variet. In materia fletus, quæ vix quidquam cum Mathesi (si methodum mathematicam qua tradi potest excipias) commune habet, problemata algebraica vix quæsissem; nescio fane an verum mathesi in medicina pretium statuat. Plantæ alpinæ diu jam eidem destinatæ sunt, & hucusque occasione eas ad eum transmittendi destitutus servavi, cum epistola & dissertatione mea ad te transmittam, ut data occasione accipiat. Nova quæ mecum communicasti, lætus intellexi, ut & in posterum id facias omni opere te rogo. Bourgetus & hic prostat, sed quum liber inanibus potius conjecturis, quam ex observationibus collectis ratiociniis refertus sit, parum æstimatur; ipse quidem non legi, sed eum apud D. Bernoullium obiter inspexi. Quatuor jam cadavera hic fecavimus, fæmininum, duo masculina, & infantile; novi vix quicquam observatum, nisi quod sinus longitudinalis duræ matris duplex repertus fuerit in infante.

Dab. Basil. ad d. 2. Decembris 1729.

JOH. GESNERUS.

Accedit tandem ad Te, Vir amicissime, promissum diu de exhalationibus specimen inaugurale, quale inter plurima negotia parum otiosus concepi, pauca ut scio ibi reperies, quæ lectione tua digna sint, saltem spero Te illud ut opusculum, quod ab amico proficiscitur, accepturum esse. Illud ex sententia nostratum potius quam meae tale ut cernis confeci, scis his aliquando magis quam propriæ voluntati obsequium dandum esse; alias plura levia quæ ibi occurrunt omissem. Die 19. Decembr. oppugnantibus D. Stehelino, König, Scholl, Martino defendi. Doctoris insignia accipere hætenus non licuit, quum promotor meus Celeb. D. Miegius rheumaticis doloribus vehementer excruiatus, graviter jam ultra binas septimanas decumbat; primus morbi impetus in latera factus pleuritidem mentiebatur spuriam, inde in pedes processit, missisque his in pectus, pulmones & diaphragma. Venæ sectionibus sæpe repetitis migravit in claviculam, scapulam, digitos, ubi nunc sedem fixit, cum tumore digitorum acerbissimos causans dolores: nisi ad sanitatem perductus sit ante discessus mei diem, sub camino, ut ajunt, gradum Doctoris accipere cogor. Apud Cl. Bernoullium in sectione IV. calculi infinitorum versamur; excepta ubi descripsero confestim ad te mittam. Ultra binas hebdomadas vix hic degere cogito, apparatus enim

nuptiales fratris mei jamjam præsto sunt, & omnes me præsentem cupiunt. Mitto ad te fasciculum plantarum alpinarum cum exemplari dissertationis meæ pro Cl. Schreibero, quæ data occasione ipsi exhibeantur curare ut velis rogo. Quid de anatomicis nunc apud te agitur? hic omnia silent ægrotante Cl. Miegio. Vale, Vir amicissime, & me, ut consuevisti, ama. Dab Basil. ad d. 23. Decembris MDCCXXIX.

26.

J. GEORGII GMELIN

excerptæ & collectæ Novitates (sic)
ex litteris Petropolitanis.

Num. I.

Denus Buxbaumius, mens. August. an. pr. discessit ab Acad. in patriam revertens. Ille quatuor nova plantarum genera descripsit, & quatuor dubiæ hæctenus sedis plantas ad genera sua redegit.

Nova genera sunt Badaja (Russicum vocabulum), Lupinaster, Poliifolia & Serpillifolia.

Badaja est planta sui generis, a quis perpetuo submersa, spongiosa, ex multis fibrillis herbaceis quasi contexta, fragilis, & digitis, sicca imprimis friabilis, qua in re differt a spongia, cujus tenax textura & veluti ex lana compacta. Præcipuam autem differentiam constituunt grana rotunda

tunda quibus Badaja referta est, quæque pro feminibus haberi possunt. Et hæc etiam ipsam ab Alcyonio separat. Tres ejus sunt species: Badaja major, cujus figura in Loefel. Fl. Pruss. exstat sub nomine Musci aquatilis ceratoidis. Badaja minor, & cinerea, quam ultimam Rajus Hist. 81. vocat Spongiam ramosam fluviatilem Newtoni.

Lupinastro sunt folia instar lupini digitata, flores papilionacei in capitulum longo petiolo ex foliorum alis egresso sustentatum congesti. Siliquæ longæ, depressæ, feminibus reniformibus fartæ.

Poliifolia est plantæ genus flore arbuti, fructu Cisti, descriptum jam a J. B. sub nomine Vitis idææ affinis Poliifoliæ montanæ, & Rajo sub Ledi palustris nostratis flore arbuti.

Serpillifolia a C. B. in pr. Campanula Serpillifolia vocat, quod nomen & Tournefortius retinuit; differt vero a Campanula fructu, qui est capsula oblonga, ovata, fæta semine unico, albo, similis figuræ, in medio secundum longitudinem fulcato; hæc capsula præterea instructa est duobus foliolis hispidis ceu scutis: flores infundibuliformibus magis quam campaniformibus accenferi merentur.

Dubiæ sedis plantæ sunt

Juncifolia sub aquis repens, cochleariæ capsulis Raj. syn. Alsine verna Androsaces capitulis C. B. Pr. Ceratiæ quodammodo affinis Benghalensis, foliis bigemellis, subrotundis, filiquis admodum intortis & in orbem circum flexis nigri-

cantibus, fructu rubro macula nigra insignito Pluk. Phyt. gr. Et Equisetum junceum nigri-nodum Cap. bonæ spei, an arundinis gramineæ aculeatæ Alpini genus? Breyn.

Prima est genuina Alyssi species, & nuncupari potest Alyssum palustre folio Junci.

II^{da} ad Androsacen pertinet & ideo vocanda Androsace montana flore minore.

III^{ta} ad Cristam Pavonis Breyn. seu Poincianam Tournef. inst. referri meretur, licet vim aliquam patiatur Tournefortii definitio, quatenus stamina & calycem adjungit, numerosa equidem in hac adest staminum congeries, sed non sunt incurvata & multo breviora, quam cristæ Pavonis Breynii. Inferius quoque calycis folium aduncum deest. Adde in ea, quæ hic ad cristam Pavonis reducitur, petala esse acuta, manifeste irregularia & colore diversa, superius enim viride omnium maximum, lateralia duo paulo angustiora, inferiora vero angustissima. His quidem obstantibus huc refertur, imprimis quia Crista pavonis nondum specierum multitudine laborat.

IV^{ta} denique species cum qua idem esse videtur Juncus africanus lignoso calamo, ad nodos involucris nigris circumvoluto panicula arundinacea ex Promont. bonæ spei. Pluk. Mant. ad gramineum genus reducitur, vocanda Scirpus africanus equiseti foliis.

Præterea dum de Androface sermo est, ejus species nova quædam est, quæ inscribitur Androface africana flore magno; ei radix crassa albicans, recta, in terram acu descendens: Folia subrotunda, crenata, leviter incana, determinate nascentia, intra quæ prodeunt caules aliqui rotundi, virides, foliis destituti, nisi superius, ubi corolla foliorum exiguorum non crenatorum cingit flores monopetalos, quinquefidios, albqs.

Num. II.

Ex Castoris Anatome a Dre Duvernoi instituta quædam recensentur, nempe: dum sedulo inspiceret receptacula, quibus naturaliter Castoreum continetur, quæque aliis quibusdam duobus receptaculis super incumbunt, invenit in iisdem liquorem flavum vel ad hunc quidem colorem inclinantem, castorei odore præditum, & nantes in eo paleas diversique generis res, concoctu difficiles, tales propemodum quales in ventriculo ejusdem animalis ipsius occurrebant. Hac observatione iisque, quæ ab autoribus jam præoccupatæ sunt, evincere contendit, hæcce receptacula forte data esse, ut parvorum ventriculorum instar quædam ramenta alimentorum in intestinis residua, castorei ope dissolvant ac incidant, posteaque immediate sanguineis vasis super ea ambulantibus infundant.

Num. III.

D. Duvernoi dissertationem inseruit Tomo II.

Comm. Ac. de glandulis in corde Elephanti re-
pertis in superficie membranæ ventriculos cordis
investientis iisdem in locis, ubi intra fossas seu
lacunas cordis processuum specie se insinuat, fo-
litarie dispersis, orificioque excretorio, quod ni-
gri punctuli facie sese manifestat, intra cavitatem
ventriculorum vel lacunarum hiantibus. Usum
earum consistere credit in secernendo humore quo-
dam coccineo, qui inserviat lymphæ & chylo in
sanguinem convertendis. Impulsu enim primo
cordis, quocunque is modo fiat, existimat mem-
branam ventriculos suos cingentem utpote tener-
rimam affici primo loco debere, quæ glandulis
queis ipsa ornatur necessario etiam affectionem
hanc imprimere debeat, ut ex osculis suis expri-
matur liquor quidam in cavum ventriculorum,
supponendoque hanc primam liquoris secretio-
nem, ante omnes alias præter impulsu cordis
functiones, & assumendo per observationes om-
nia in embryonibus antequam pulsus cordis in-
ceperit, alba & excolora apparere, mox vero
rubra quam primum pulsus inceperit: conclu-
dit, hunc liquorem esse causam ruboris adeoque
coccineum.

Num. IV.

In nervis elephanti maximis observabatur:

I. Nervum esse filorum in circulum disposito-
rum funiculum seu fasciculum.

II. Singula filamenta pinguedinis manifesto fo-
lio seu lamina obducta.

III.

III. Inter prædicta filamenta singularia commercium instar ductuum communicantium per transversos funiculos, qui ex uno filamento enati altero implantantur.

IV. Omni licet adhibita cura, diversisque enchirifibus opticisque instrumentis optimis applicatis nulla cavitas.

Noli certo credere, elephantem destitui vasis lacteis. Syllogismus enim: Non vidi, ergo nec est, meo iudicio non valet. Descriptio ductus Thoracici elephantini non adeo poterat esse accurata, ob varias mihi notissimas rationes. Descriptio ductus thoracici humani multum novi haud continere videtur. Existimo enim, in quocunque subjecto eam posse variari, novamque adornari, ut variæ illius ductus injectiones me edocuerunt. Sed nosti, quid præjudicia valeant. Originem lacteorum e valvulis intestinalibus egregium inventum judicarem, si demonstrationem mihi videre contigisset. Varii lusus cum injectione ductus thoracici facti sunt. Problema hoc erat: injicere ductum thoracicum sine ulla corporis apertura. Solutio hæc est: in inguine fiat intra vasa lymphatica injectio. Sed & ipsum autorem hujus solutionis eventus quandoque fefellit, vel ob exilitatem vasorum, vel, quod cadaver non dispositum erat. Hisce diebus subitanam viri mortem ex apostemate aortæ, mox ubi e corde egressa est, rupto ortam vidimus.

JOANNES FRED. SCHREIBER.

Adceptæ mihi fuere litteræ Tuæ, Amice, quæ, cura communis amici Burggravii, mihi traditæ sunt. Fideliter Tibi omnia scribam, prout in mentem venient. Prælego hic Mathematica & Medica. Sed hæreticus Medicus audio. Scribis, me nova moliri. Utique, si mensem Novembrem Act. Erud. Lat. Lips. a. 1729. inspicere placuerit; perspicies, me promississe *Elementa Medicinæ, Geometrarum more conscribenda*, ut quæ ultimo Ontologiæ Wolfianæ innitentur: quo promisso in Medicina vel ipse nihil scio majus. Sane, dum in illo elaboro opere, fatendum mihi est, vix unum Medicorum in meas iturum partes. Ita fane abhorrent omnia a veteri loquendi more. Malui vero elementa hæc, Euclide præeunte, partiri in libros, in quibus naturalem ordinem fervare constitui: scholæ ordinem amantibus satisfaciente indice. Amplum librum de prolegomenis præmisi: quorum Cap. I. aget de homine in genere. C. II. de vario humani corporis statu: ubi generalissime ago de morbo, sanitate, vita & morte corporis humani. Quod fane caput mihi difficillimum fuit. Notio virium mihi hic multum profuit. Doceo, sanitatis morborumque cognitionem mathematicam esse possibilem. Tum ago C. III. de Medicina in genere: ubi ostendo, medicinam dari naturalem & artificialem: Institutiones vero medicæ continebuntur

buntur sub Physices definitione: medicinam vero definiam per scientiam dirigendi vires corp. hum. ad sanitatem. Ex qua sola definitione omnia sequentia derivo. Declarabo *αδυνατον* esse, hominem in omni casu posse esse medicum; &, in quantum illa scit, in tantum illum esse medicum &c. &c. Rigorem Euclidis per omnia servare studeo. Physiologiæ meæ initium facit tractatio de fibra in genere. Waltherus noster edidit Tr. de musculis & ligamentis, pedem dirigentibus. In eo bona sunt, quæ post Galenum, de ligamentis repetit. Cetera jam diu nota fuerunt. Edidit in Programmate novam arteriæ coeliacæ delineationem, quam & insertam videbis mensi Januar. Act. Erud. Lat. Lips. 1730. Vidi &, eo secante, truncum arteriæ coeliacæ, ex arteria mesaraica superiore oriundum, quod nemo notavit ante. Vidi &, quod rarum, hemisphæria duo cerebri antè concreta. De cetero, quæ de musculis quibusdam scio, non nota hætenus, reperies in recensione Douglassii mei, quam indidi Act. Erud. mens. Sept. 1729. Quæ Duvernoi habet in Act. Petropol. vera non videntur. Ex Mathematicis nil novi; tua exspecto. Quantum ad Botanicam, Tu sane me es melior Botanicus. Interim semel prælegi hic, multis præsentibus, anatonem plantarum: atque ea occasione, aliquid in chartam conjeci, quod quoque geometricum videtur. Cepi tum consilium, parandi mihi *preparata Anatomica Botanica*, quod futuro vere exsequi conabor. Recepi ante semestrem a Bohlio Gedani æri incisam plantam, nempe thyma-

thymaloidem, frutescentem, foliis nerii; quæ figura demonstrat, plantam Cacaliæ generi esse subiectam, prout jam monuit Klein. Forte Actis Erud. inferam hæcce omnia. Cl. Walther vult, nervum intercostalem semper oriri a quinto pari. Atque hoc est curiosum observatum ejus, quod mihi nuper retulit, venas vertebrales non esse arteriarum suarum in canale, qui per processus vertebrarum transversos, comites: sed esse in canale magno, per ipsa vertebrarum corpora facto. Buddeus Berolini edet *selectiorum observationum, varias Anatomiae partes illustrantium Decadem I.* ex Theatro Regio Berolin. cujus tam fundationis, quam præsentis status brevis enarratio historica præmittitur. 1. Tumor vesicæ urinariæ, absque prolapsu, plane singularis, nec prius descriptus. 2. Nitida in venas injectio, secretionis urinæ negotium pulcre expediens. 3. Omentum totum tendineum & undiquaque peritonæo firmiter junctum. 4. Stomachus foramine rotundo exesus, labiis collapsis. 5. Testium hominis pulcra præparatio & explicatio. 6. Singularis epiploceles species. 7. Curiosa hydroceles species, seu duplex hernia in uno loco, ubi præter processum peritonæi prolapsum & dilatatio vaginalis testium tunica ab albuginea valde remota, herniam de novo exhibet. 8. Scroti, methodo Rau præparatio, explicatio. 9. Corporis reticularis Malpighii & papillarum, cum strato vasorum, rubro liquore undique repleto, & sub cuticula pellucente, in lingua humana demonstratio; est rarum hoc, si verum. 10. Ligamentorum

torum femur cum crure neſtentium anatomica adumbratio. Hambergerus mihi nuper Jenæ obtulit elegantiffimam diſputationem de venæ ſeſtione, quatenus motum ſanguinis mutat. Ibi nova experimenta. Mitte mihi futuris nundinis per Gotſchallum tua nova: ego per eum tibi omnia mea remittam. Sed da tamen operam, ut omnes eruditionis perſpicientiæque tuæ fructus agnoſcant. Si quæ habes, indenda Act. Erud. tuo nomine tradam, & curabo, ut tibi juſtus per omnia honos tribuatur. Vale & fave mihi. Lipſ. A. 1730. d. 15. Januar.

28.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

Ecce Tibi, Vir Cl. reſponſorias Schreiberi noſtri, ad eas ipſi a te deſtinatas, mihiſque commiſſas literas.

Oppletiones pectoris catarrhoſæ & peripneumoniæ nothæ in ſpecie, ac rheumatifmi varii generis noſtros cives vexant. Nunquam vero hætenus mihi obſervare datum fuit, quod ex peripneumonia notha laborantes potulenta omnia vomitu rejiciant, quod tamen Sydenhamus, qui hunc morbum primus diſtincte notavit, fieri docet. Forſan carnivoris & liquoribus ſpirituofis abutentibus Anglis id magis proprium eſt. Nu-
per

per mihi obtigit vir mediæ ætatis, ex ischiadico dolore male se habens, ut per 48 horas plane immotus federe coactus fuerit, & ne quidem profunde vel libere inspirare ipsi licuerit: sed venæ sectione præmissa & purgatione antiphlogistica ter repetita per Dei gratiam restitui. Mercurius in barometro singularem hoc mense obtinuit altitudinem, inprimis d. 21. Januarii, & qui illum præcessit & secutus est die. Plurimi hinc anhelarunt. Est vero mihi barometrum ad 95 gradus inflexum, ita ut mercurii variatio octo pollicibus terminetur rhenolandicis, hos vero omnes usque ad septem lineas ultra excessit mercurius.

Nova literaria nulla jam suppetunt. Quæ de Bourgueto scribis, nondum vidi. Illustris Wolffius itidem me de hujus tentamine theoriæ telluris monuit, sed omnes Bibliopolæ nostri ignorant. Christianus Martini, Vir clarissimus, qui nuper Professore egit Petropolitani, inde per Angliam & Hollandiam redux me nuper salutavit referens Cl. Scheuchzerum juniorem Londini diem suum obiisse supremum. Doleo luctum ejus Parenti inde enatum. Vale.

Scrib. Francofurti ad Moenum, d. 27. Januarii 1730.

JOH. GESNERUS.

Vix nuperas meas ad Te dederam, cum gratissimæ tuæ advenirent, quæ tanto gratiora mihi acciderunt, quod felicissimum rerum tuarum successum mihi nuntiaverint, & licet negotiis quam plurimis interruptus fueris, nihilominus ad me datae fuerint, ut mihi certissimæ notæ sint amicitiae tuæ, quam tanti semper aestimo. Prospere gestas res tuas & honores Professorales tibi oblatos toto pectore gratulor, id vero maxime triste mihi, quæ omnibus aliis accideret, si eorum votis cederes, ita enim amicum, a quo plurima profeci, & plura in dies proficio, longissime a me remotum scire oporteret. Fac itaque ut amicos, quos in Helvetia habes, discessus tui ex patria dolore nequaquam afficias, si modo ea, quæ Bernæ moliris vel aliquantulum succedunt, meliora enim secutura fore sperare fas erit. Saltem de singulis, quæ hæcce concernunt, mihi rescribere ut velis maximo opere rogo. Ego nunc negotiorum mole pene obruor, constituenda pharmacopœa domestica: paucis ægrotis opem fero, sed haud absque labore praxis medica exercetur. Habeo quos Elementis Matheſeos, Anatomiae. Physices, praxeos medicæ, Botanicæ imbue discipulos, ut præcipua diei pars cum his mihi transigenda sit; animus erat expetendi cadaver ad supplicium damnati publicis demonstrationibus exhibendum, sed talia nondum com-

commisisse audio ut vita mulctetur. In partibus modo enumeratis Matheseos atque Medicinæ mea nunc adversaria ex paucis quos possideo authoribus colligo, ut una intuear, quæ varii auctores & diversis temporibus variis in circumstantiis circa singula prodiderunt: sed inde laboris fere insuperabilis plurimum. Nullus dubito, quin in his exemplo & consiliis tuis plurimum adjuvari possem, si per tempus tibi liceret, qua ratione hæc conficias ad me scribere, sed vereor ne nimium a te poscere videar, ignosces spero. Facile conjicis, quid pro describendis mathematicis collegiis temporis mihi relictum sit, fortasse negotia mea aliquanto melius disponi poterunt, quo majus otium nanciscar: sed me pudet fere hæc ad te scribere, cum jam a longo tempore excepta hæcce tibi promiserim. Frater meus, qui nunc proprias ædes conduxit, & praxin medicam separatam a mea agit, Te quam plurimum salutatur, & memoris erga se animi tui se gratum profitetur.

Scripsi Tiguri ad d. 24. Febr. 1730. raptim.

P. S. Singulare ante aliquot dies Auroræ borealis phænomenon apud nos visum fuit, quod absque dubio & apud vos comparuit.

JOH. GESNERUS.

Qualem tristitiam primum inspectis literis Tuis conceperim vix est dicendum, amicum carissimum, & cui ego tot & tanta debeo, morbo (a), qui suæ ætatis hominibus tam periculosus accidit, graviter decumbentem cognoscere, non potuit non summo mihi dolori esse: sed & reficiebat me non parum, ex iisdem te aliquanto melius valentem & in optima reconvalescentiæ spe positum intelligere. Quanta damna & stragem similes casus homini praxin medicam exercenti & studiis dedito adferant, omnes norunt, tanto autem magis damnosa tibi acciderunt, qui omnia temporis momenta ad amissim ponderanda habes, & negotiis tam multiplicibus & tantis occupatus es: sed quis fata domet? (ut tecum loquar). Te vero mihi adhuc ut semper optime cupere, & mei apud te memoriam vigere continuo ex iisdem literis perspicere summo sane oblectamento fuit; horum nempe testes luculentissime fuerunt literæ tuæ, tui in me amoris totæ plenæ, & infirmo adhuc corpore scriptæ. Quæ de methodo, qua res medicas & physicas tuas digeris, ad me scripsisti, norma meorum in his agendorum erunt: præsertim hisce in capitibus, quæ Cl. Boerhaavius suis in collegiis atque libris dilucidavit. Talia jam cum praxi medica facere aggressus sum.

E

(a) Morbillis.

sum. Anatomica adversaria quæ colligo, ita disposui quoad titulos, ut tu olim feceras in colligenda musculorum notitia. Botanicen nunc auspicabor, in qua plurimum laboris & otii ponendum prævideo; cœpi paucos ante dies herbarium meum vivum, quod 3000. circiter plantis constat, juxta methodum Boerhaavianam disponere, in quo opere laborem plurimum positum esse experior, in plantis nempe, quas ante aliquot annos collegi, plurimum semper mutandum invenio, sed & ita nova mihi nascitur occasio & stimulus observandi in plantis recentibus, quod in siccis ægre reperio: videbo an tempus permittat, ut ex tuo instituto utilissimum aggrediar opus, conscribendi characteres ex recentibus plantis. In praxi medica in dies plures difficultates experior: inter ægros, quorum fane ultra expectationem multos tracto, habui peripnevmonia vehementissima laborantem symptomatibus citissime cum virium jactura ab initio pulsu celeri & debili absque ullis levaminis signis ab omnibus in hoc morbo tantopere laudatis medicamentis adhibitis decurrente in citam mortem vita terminata per effusionem copiosi cruoris coagulati ex pulmonibus. Homo exercitissimus erat in media ætate constitutus. Tractavi ex præceptis Boerhaavianis §. 866. eventu adeo funesto, nullis (ut opinor aliis medicamentis arcendo). Nunc curam gero puerperæ morbo inflammatorio pectoris decumbentis, cui antiphlogisticis interne, tum externe discutientibus mederi contendo. Quodsi opus tuum Lipsiæ typis tradendum aliquando

quando lucem viderit, utilissima inde in rem anatomicam atque medicam habebimus. Carmina tua quum ita discurrant, dubium non est, quin harum rerum peritus vel & te invito curet, ut publica fiant, quare facies rem & te dignam, & omnibus æque utilissimam & gratissimam, si votis eorum aliquando cedes. Apud D. Scheuchzerum vidi titulum & aliquot icones operis D. Petri Ant. Micheli Florentini quod inscribit: nova plantarum genera, impressa Flor. 1728, 4. continet Tabb. æneas nitidissime æri inculptas, quæ aliquot millia plantarum exhibebunt. Liber ipse plures continet observationes circa plantas, imprimis simplices, fungos, fucos, Lichenes, muscos, mucosos, microscopiales. Audio D. Linck Lipsiensem uberrimum meditari de stellis marinis opus, quod plures continebit Tabb. æneas in folio, harum differentias plurimas exhibens, videtur tamen authorem ipsum occasione scrutandi hæc Zoophytas nonnisi historica allaturum fore. Meditat Cel. Scheuchzerus noster novum tractatulum de Thermis Badensibus. Lucem hic aspexit phænomeni cœli ardentis explicatio, opus vix magni usus.

Dab. d. 25. Martii, 1730.

31.

JOH. GESNERUS.

Epistolam tuam exoptatissimam atque brevi postea egregium illud Newtoniani operis donarium

rium rite obtinui, pro eo grates testor quas possum maximas & anxius sum profecto, qua ratione tua in me benefacta quam plurima demereri unquam possim, me saltem ad omnia officia tibi præstanda paratissimum semper sistam. Sane de eo libro vehementer questus sum, tum quod apud nos non habeatur, tum quod mihi pro consignandis paucis, quæ ex lectionibus Cel. Bernoullii supersunt, apprime sit necessarius. Existimare facile est, fatalem illum morbum & tibi occupatissimo & rebus tuis valde accidisse funestum atque incommodum, alius vix ex tanta & tot negotiorum mole una peragendorum nunc emergeret. Institutum vero tuum de conscendis alpibus non potest non mihi gratissimum esse atque summæ voluptati, quæ enim vel in plantis nostris alpinis supersunt dubia vix nisi te indagatore enodari poterunt, & sane horum plurima invenio vel in sola perlustratione mearum plantarum siccarum. Dum vero plantas simul rariores in hortum transferre constituis, plurimorum expectationi & voluntati satisfiet, quum alia ratione desideratissima nostrarum plantarum semina obtineri vix queant. Binos accepi catalogos feminum plantarum alpinarum, quæ cuperet Cel. Boerhaavius, ad te transmittam quam proxime, te rogaturus ut in eas attentus invigilare velis, nullus enim dubito, quin tanti Viri in hisce studio aliquantum satisfacere velis. Optarem sane liceret mihi tam felicem esse simile iter instituere teque in itinere obviam habere, sed pauca licet negotia practica, tum collegia varia
ma-

mathematica & medica, botanica nulla ratione me ab urbe absentem sinunt. In animo quidem habeo hebdomadam unicam in casa quadam alpina Glaronensium transigere vicina, interdum loca plantis fecunda lustraturus: unicum sane quod a me fieri potest. Magna profecto sunt, quæ Pembertonium in suo opere præstitisse ais: eundem librum nuper Cl. Scheuchzerus noster accepit, curabo ut mutuo mihi linquat per aliquot dies. D. Micheli haud ita pridem ad D. Scheuchzerum plurimum rariorum plerumque a se inventorum. Graminum specimina misit; Cl. Scheuchzerus ultra 50. horum una cum rarioribus graminibus, quæ a Buxbaumio ex Russia accepit, mecum communicavit: sperare omnino fas est pleraque horum, quæ in alpibus Italicis collegit, & in nostratibus reperiri. Mea fossilium collectio indies nova capit incrementa, hinc inde quandoque rariora accipio, eaque nunc in ordinem dispono. Plurimum me tibi obstrictum profiteor, quod meis nugis in Actis Lipsiensibus locum parare spondeas, ut verum dicam potius me iis quæ addidici repetendis, & me tum praxi medicæ faciendæ, tum variis collegiis discipulis (quos sane numerosos habeo) meis legendis idoneum præstare oportet. Vix occurrit novi quicquam, si excipias casus practicos, & quæ in plantis investigandis subinde se sistunt, de quibus tamen omnibus dubitare minime licet, lynceos oculos tuos effugisse, quando contingit mihi hactenus non visum nec in libris lectum ad te mittam. Quando ad D. Schreiberum literas das, ei mei memoriam ut

refrices, quantique eum eiusque amicitiam faciam facias ut intelligat, summopere a te peto. Quid Celsissimus Magistr. vester de instituenda Academia decreturus sit scire valde cuperem, quod si consilium approbarent, fieri sane nihil gratius posset, quum te perpetuo in Patria præsentem noscere possem, tuaque frequentius frui amicitia, quæ summum est quod obnixe a te peto. Vale & fave. Dab. Tigur. ad d. 9. Maji. 1730.

32.

JOH. GESNERUS.

Vehementer doleo, Vir Cel. litteras Tuas eo tempore Tiguri appulisse, quo ab urbe per aliquot dies absens montem Legeviu[m] ejusque vicinia invisebam: quæ cum mihi serius domi exhibebantur, factum ut tardior sim respondendo, quam cunctationem ne in malam accipias partem impense rogo. Bernoulliana describere hætenus mihi prorsus impossibile erat, quæ enim negotia me ab eo usque tempore, quo ad meos accessi, circumsteterunt, prorsus voluntati obstiterunt. Et licet mathematica frequenter tractem cum discipulis meis, in sublimiori algebra ne quiequam præstare cupiunt, ut in Geometria, Arithmetica elementari, Mechanica, Architectura, Geographia unice subsistendum sit. Ægrorum numerus semper increfcit, plebs vero potius accedit quam

quam alii, qui semi medico (vel & carnifici potius) se suamque vitam confidunt. Deinde amplam fossilium & vegetabilium collectionem disponendam mihi sumsi. Vegetabilium numerus ultra 3000. affurgit. Fossilia hunc fere superant numerum. Disponenda autem erant, ut juxta ordinem huncce Auditoribus meis exhiberentur; quumque plures sint apud nos etiam ex Magnatibus, qui fossilia mea aspicere gestiant, licet ipse laborem lubens distulissem, eundem tamen subterfugere non potui. Singularis prorsus est observatio, quam ad me scripsisti: hic vero rarissime accidit, ut demortuorum cadavera fescantur, & plures, a quibus anxie petieram, mihi sectionem negarunt. Obtinui nuper infantem octimestrem, in quo foramen omenti distincte reperi, & per id solo flatu adhibito omentum inflavi. Inde post peractam sectionem sceleton paravi. Nuper in pago Ultri ditionis nostratis vena pseudodamantum detecta satis foecunda. Circa forum Tiberii Tessellæ quales ante circa Badam copiose repertæ sunt. In monte Thuricensi, qui nostræ urbi vicinus est, inveni crystallos quasdam hexagonias. Quantum ex plantis, quas D. Buxbaum ad Cl. Scheuchzerum nostrum misit, conjicere licet, in Botanicis non æque ac ipsi videtur versatus existit.

Quæ notavi circa plantas alpinas & harum varietates quum ex ficcis modo plantis depromptæ sint, in recentioribus confirmanda erunt. Animus est post 3 hebdomadas per octiduum in

alpibus Glaronensium degere, plantas collecturus, descripturus, (tuo exemplo atque consilio), transplantaturus in hortum peculiarem, quem Nob. amicus mihi eum in finem destinavit. En catalogum plantarum, quas D. Boerhaavius a me petiit, quales si occurrant, ut industriam in feminibus ex iis legendis ponas summopere rogo. Nullus dubito, quin ager vester plantis adeo fecundus rarissima quoque fossilia, imprimis lapides figuratos exhibeat, impr. audio lapicidinam urbi vestræ vicinam esse, in qua plures reperiantur. Si aliquando horum specimina videre possem, rem mihi facies gratissimam.

Dabam ocyus Tiguri ad d. 9. Jul. 1730.

33.

JOANNES FRED. SCHREIBER,

Ne irascere, quod ad diu expectatas Tuas tarde tamen respondeam. Vetuit iter, animi causa, in Franconiam, Altorfium usque a me susceptum. Norimbergæ me delectavit inusitata G. Thomasi comitas & bibliotheca rarissima, unde & litteras Nouessii adeo raras nactus sum: tum & Trewii benevolentia: Altorfium vero mihi præ ceteris humanissimum præbuit Schulzium, historia Medicinæ clarum.

Ad-

Admodum sum in expectatione Tuorum, quæ mihi liberalissimus promissisti: omnia ex voto tuo Actis nostris inferentur: præcipue, quum ipse in illis edendis elaborem. Cuperem tamen Tabulam ductus thoracici, ob ea, quæ in Actis Petropolit. ea de re perscripsit du Vernoi: & certiore me fecit aliquando Bohlius, se omnia ita reperisse in cadavere. Verum Kulmus, Professor Gedanensis, qui hic haud ita diu fuit, se in illo cadavere, quod secuit, nil tale reperisse scripsit. Et Hofmannus, Prof. Gedanensis, & Buddeus Berolinensis obtulerunt mihi Professionem Halæ extraord. Medic., quæ ob discessum Gerikii jam vacat: sed credo, me illam recusaturum.

In medicina mea lente procedo: namque lectionibus Mathematicis & Philosophicis obruor.

Quantum ad usum Mechanices in Praxi: ita sentio. Statuo, de humano corpore mechanice esse philosophandum: idque cogitur adferere, qui medicinæ habet scientiam: inque eo differt Practicus scientificus ab Empirico. Medicamenta omnia agunt per motum: gaudentque agendi facultate: quum vero differant agendi facultate medicamenta: scientifici Medici est, huic corpori ægro ex præscripto rationis aptare medicamenta: in qua re fallitur Empiricus. Hic enim nescit ægri vires metiri: ad quas attendit Practicus scientificus. Idque jure: namque medicamenta sunt instrumenta: quare carent vi activa: quæ a solo corpore dependet. Interim scientiæ voce mechanicæ non tantum mechani-

cam stricte sic dictam intelligo : sed et in genere phoronomiam omnem, mechanicam solidorum et fluidorum : quo referimus mechanicam, hygrostaticam, aerometriam, hydraulicam, imo vero & optica. Dico de ea re apertius tum in Medicina, quam paro : tum et in Diss., quam ad Geometram Hermannum, occasione Profefs. Mathem. Ordin. quam Francofurti cis Viadrum nactus est, de meritis & demeritis Mathematicorum in Medicinam scribam.

Raptin. Lipsiæ, A. P. C. N. clcIdcccxxx.
Die XVII. Julii.

34.

JOANNES PHILIPPUS
BURGGRAVIUS, jun.

En Tibi & Schreiberi nostri & meas responsorias. De recuperata sanitate ex animo gratulor, & ut illa constans ac firma Tibi sit apprecor.

Novi jam nil singulare habeo. Obtigit mihi nuper maniacus curandus : vir supra 40. annos natus, procerus & strigosus, Omnia respuebat medicamenta pertinacissime. Bis ipsi per modum fraudis exhiberi curavi pharmacum emetico catharticum in tripla imo quadrupla dosi, sed absque ullo effectu, quod sane mirum. Bis vero venam in talo incidi permisit, & utraque
vice

vice ad XVI. uncias sanguinis emissæ fuere, cumque post alteram sectionem paululum morigerus factus esset, statim capillos novacula accuratissime ipsi detondi jussi, sicque cum ratione in gratiam rediit.

Puella 4. annorum febre tertiana exquisita diu vexata nil quicquam medicamentorum assumpsit. Componebatur igitur victus ratio ita, ut fieret medicamentosa, tum decoctum corticis peruviani per modum clysteris, elota prius alvo alio enemate, injici jussi, desiderato cum effectu.

Scripsisti mihi pridem quædam de Bourgueti epistola philosophica, ubi novam telluris theoriam pandit. Deprædicavit & hoc opusculum & ipsius auctoris eximia merita illustris Wolfius mihi per literas. Nullibi hoc scriptum reperire potui: ne quidem Lipsiæ prostat. Quæso mittas illud mihi per mercatores vestrates instantes nundinas nostras autumnales frequentantes, qui elapso abhinc mensis circiter spatio ad hoc se accincturi erunt iter: gratissimum sane mihi facies: significes simul pretium, ne in tuo diu hæream ære.

Vale. Deprop. d. 28. Julii 1730.

JOH. GESNERUS.

Diuturni adeo silentii tui causam nonnisi in immensa negotiorum tuorum mole ponendam esse arbitratus sum, cum per longum tempus frustra abs te epistolam expectarem. De felici peracto itinere gratulor, & pro singularibus observationibus tum Botanicis tum practicis, quibus me erudiisti, gratiam reddo. Ex rarioribus plantis, quas in itinere legisti, Pedicularem spica versicolore & Polygalam flore flavescente videre summopere gestirem. Leucanthemum flore Chamæmeli est forte Leucanthemum roliis Coronopi, hoc enim flore pariter ejusque odore ad Chamæmelum quam proxime accedit, plantæ vero characteres examinandi locum hætenus nondum habui. Veronicam tetragonam Columnæ & petræam semper virentem Ponæ, & reliquas Veronicas alpinas a se invicem admodum distinctas servasse mihi videor, quas enim tum temporis habebam sedulo inter se conferebam siccas quidem, ut difficulter errorem evitare potuerim. Hac æstate pariter momentaneum quasi iter in Alpes suscepi, maximam partem Alpium Glaronensium pertransivi, plantas plures ex rarioribus inter alpinas conquisi, Pulcatillam flore luteo, Bellidem alpinam minimam femine papposo (quæ ex Michellii emendationibus, in novis plantarum generibus Bellidastrum dicenda

da esset), Trichomanem folio crispo, plures fungos, muscos, lichenes alpinos, inter alia fungum floridum sive e calyptra pistillum feminibus consitum erigentem, quem Clathroidastri nomine Michelius describit, licet ea species quam servo apud ipsum non commemoretur. Ultra 50. plantas cum terra & radicibus effodi curavi, paucas (quæ læte admodum succrescunt) in hortos disseminavi, reliquas ad Cl. Boerhaavium mittendas curavi, ex quibus se plurimum lætatum fuisse testatus est. D. Gronovio vero ultra 300. specimina sicca plantarum alpinarum misi. In itinere pauca experimenta institui Barometrica circa elasticitatem aeris, quæ cum calculo algebraico contuli. Celebrem montem Blattenberg quoque conscendi, ardesiarum situm, strata, inclinationes, colores & varias, quas in iisdem solvendis adhibent, encheireses adnotavi, figuratorum varia genera reportavi. In ponte *die Pantenbruck* dicto uno ex editissimis Helvetiæ altitudinem mensuratam perpendiculo per calculum algebraicum ex tempore soni lapidis decidui percepto quoque elicui, juxta problema a Newtono propositum in Algebra. Quædam animalia alpina ut mures alpinos viva cepimus. Damnum quoque contemplatus sum, quod tum temporis torrens alpinus pago Niderbilten attulit, stupendum erat moles lapideas aliquot 1000. lb. hinc inde projectas, ædes fabulo ad altitudinem 9. vel 10. pedum obvallatas conspiciere. Quodsi aliquando plantarum, quas in horto alis, catalogum confeceris, ad me ut mittas summopere rogo: Au-
thor

thor fui cuidam, qui apud me Botanicam audit, ut ex Belgio rariores plantas accerferet, & in hortum proprium plantaret, quarum nunc numerum ad 200. fere surgentem habet: si quasdam harum desideraveris, futuro anno ubi catalogum composuerit, facile pro te obtinebo. In eo fere jam totus sum, ut quæ circa genera & distributionem plantarum hætenus evulgata sunt, colligam, & in Tabulas cogam Synopticas: sed innumeras difficultates deprehendo, quam proxime primum specimen ad te mittam, ut tuo in hisce consilio atque opera adjuves. Novum nactus sum discipulum D. D. Dummelium Gynæcopolitanum, qui apud D. D. Brunnerum & Angetium Medicinæ practicæ operam per 4. annos navavit, cui Institutiones & Aphorismos Boerhaavii explico. Nuper ægram vomitibus perpetuis jam a biennio excruciatam feliciter per rhabarbarina & carminativa sanavi: Nunc vero similis se casus mihi sistit, sed ab alia longe causa proficiscens. Iam a 4 mensibus vomitus singulo biduo redeuntæ ægrum vexant, cum dolore lancinante ab umbilico sinistrorsum fixo, urina paulo tinctior alternis diebus turbulenta & lutofo sedimento prædita, appetitus dejectus, facies hippocratica, pulsus parvus & paulo citatior: suspicor corruptionem visceris subesse, fortasse cancerum pancreatis. In Italia per subscriptiones imprimatur P. Ant. Michellii enumeratio plantarum sibi per Italiam & Germaniam observatarum, Florent. 1730. in 4. Regali (a). Audio apud

(a) Non prodierunt.

apud vos in lapide cinereo arenario, tum & in pyrite varii generis conchyliæ petrefacta reperiri, ex te ut spero plura de his intelligam. Ea tandem omnia, quæ ex eo tempore, quo Basilea discessisti, apud Bernoullium egi in Mathematicis: plura sunt, in quibus acquiescere vix possum, in iis describendis quantum tempus permisit, diligentem operam navavi, forsitan aliquando singula, quæ apud ipsum audi, alia methodo & diligentius recensere, hoc tempore propter alia negotia impeditus. A Clo. D. Burkardo Pastore Hünigano, Lectiones, quas Cl. Bernoullius in usum Ill. Marchionis de l'Hospital de methodo integralium conscripsit, mutuo sumtas descripsi, sed plura dubia ibidem ostendi, plura tamen inde intellexi, quæ ex aliis difficulter haussem. Si & hæc desideras promte mittam. Haud ita pridem D. Fischerus prof. Regiomontanus propter philosophiam Wolfianam exul, Schreiberi præceptor, ex Italia cum nobili Dantiscano Tigurum pertransiit, sæpius mecum fuit: Tui est amantissimus, vehementer dolebat tuam ab urbe absentiam, cum Bernæ degebat. Historiæ naturalis peritissimus simul ac cupidissimus existit, philosophiam Wolfianam modeste & pluribus rationibus extollit atque commendat, plura ex ejus conversatione utilia hausi. Vale, Vir Celeb. & me porro ama.

Dabam raptim Tiguri ad d. 31. Octobris
1730.

J. F. SCHREIBER.

Litteræ Tuæ, Doctissime Alberte, diu jam adceptæ, una cum munere Botanico, pro quo summas tibi grates ago habeoque, me refecerunt plurimum, confirmaruntque in ea sententia, quod neminem habeam inter amicos meos, qui mihi sit te dilectior. Cura igitur, si me amas, ut ne nimio tuo in tot tamque gravia studia ardore corpus tuum, tenerum nimis, ac diu jam nimis exercitatum, ipsemet pessumdes, meque forte nimis, ac diu jam nimis cito charissima tua amicitia orbes. Atque efficiet fane hæc aliquando, ut, tuis frui sermonibus cupidissimus, te invisam, ubi potero, si saltim ante constiterit, iter tale non caro nimis constare pretio. An Cl. *Fischer*, qui olim Regiomonti Professor fuit, jam exul est, diuque cum patricio Gedanensi, *Gerlach* Leidæ moratus est, jam per Helvetiam transiit? Audivi ipsum nunc Argentorati hæerere. Si forte & te conveniet, (curiosos enim doctosque Viros convenire ipsi, iter facienti, summa lex esse solet) ipsum meo nomine, ter quaterque saluta, Nostine Dom. *Cassebohm*, qui Parisiis redux, Leidæ apud Schurerum & mecum aliquando cœnavit, qui postea Berolini apud Buddeum professoris munus implevit. Is fane in *Beckeri*, præclaræ spei Anatome, jam demortui, locum Anatomæ extraordinarium successit

cessit Halæ Magdeb. & pro gradu Doctoratus Francofurti cis Viadrum *de interna aure* disputavit, ac ita quidem, ut dignam habeam illam scriptionem, quæ ab omnibus legatur. Plurima nova habet ibi: citavitque novas tabulas, nondum publicatas, in posterum cum plenissima auris descriptione publico commendandas. Buddeus parat, si bibliopolæ habenda fides, Anatomem novam, plus quam L. tabulis, elegantissime incisis ornata. Professor Anatom. Hallensis, *Basß*, proxime edet observationes, raras certe, anatomicas. Vidi titulos earum: ex. gr. *de vero thymi usu* &c. Kulmus, Anatom. Gedanensis me hic præterito Pentecostes invisit, rogavitque, num ipsi Dissert. tuam inauguralem procurare possem? Facile ibis in preces meas, mihiq; futuro Paschate, transmittes illam cum aliis tuis promissis: par pari referre studebo, tibiq; tenere curabo Diss. memoratam *Cassebohm. Hammergeri de venæ sectione, quatenus circulum sanguinis mutat*: elegantissimam Dissertat. ut & continuationem mei operis medici: & si quæ occurrerent alia. Idem ille Kulmus mox auctas tabulas suas anatomicas, stilo & gallico, & romano, prodire sinet Amstelredami apud Waesbergios: jam exsculptæ fuere omnes tabulæ ante semestre. Mitto tibi *præmittenda mea*; valde contentus, si tantum aliqua ex parte tibi placuerint. Prodiit quoque Amstelr. apud Waesbergios mea versio osteologiæ Haversii: sed tenes anglicanam editionem, nec quidquam adjeci. Adcipe & *schediasma Waltheri*. Demonstravit idem haud ita
F
pridem

pridem originem nervi intercostalis a sexto pari; prius ipsi olim dixeram, defendenti ejus a solo quinto originem. Jam pudet ipsum negligentiae suae. Vidi & in infante recens nato, enecto-que sub aquis foramen ovale, quod subtendebat membranacea ordinata, a foraminis ovalis, elliptici, axe conjugato parum remota: numquam talem umquam vidi. Perferipit nuper doctiss. Medicus Sneebergensis, Hænel, non Carpum primas dedisse orbi figuras anatomicas; sed *Hundium*. Inquisivi ergo, reperique illum Lips. a. 1545. * in 4to edidisse anthropologium, in quo re vera figuræ adsunt, rudissimæ licet. Non tamen fatis mirari potui, eundem verum situm cordis re vera jam tradidisse. Salutem, meis verbis, Clariss. Gesnero dices, eidemque Dissert. meam, si placet, trades. Annon a doctissimo Nicolai obtinere possem *une tête démontée*; vellem lubens ubi transmitteretur, hic solvere, quidquid poscetur. Sic complevi epistolam, neque possum respondere ad docta tua dubia. Tentabo responsionem proxime. Vale, Vir doctissime, meque amare perge. Lipsiæ A. P. C. N. CloloCCXXX. die XXIII. Decembr.

P. S. Kulmus mihi narravit, Buddeum Bohlio obtulisse munus professoris: speravitque Kulmus, hunc adcepturum spartam: sed nihil audio de ea re. Quid ille? inveterascit, crediderimque, eundem mox gynæceum intraturum esse. Iterum vale. Platnerus, Profess. Lips. imprimere curat Chirurgiam suam, bonam haud dubio.

* sic per errorem.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL,
Phil. & Med. D.

uod homo obscurus, neque de nomine, nec de facie Tibi, Præstantissime Haller, notus tua meis literis negotia interpellare nil erubescam, id vero pro tua humanitate haud feres ægre. Facies, uti spem foveo pulcerrimam, illud tanto lubentius, quo justiores mihi fuere causæ, quæ ad id audendum me impulerunt. Harum principem habeas illam, quod ingenti flagrem desiderio cum Viris per orbem, qua patet, eruditum claris commercium instituendi. Verum tua incomparabilis eruditio, quam vel ex Dissertatione Anticoschwitziana Tubingæ habita * perspexi luculenter, a Viris clarissimis Doctoribus Wreedio, Schreiber & Nicolai quantum mihi fuerit de prædicata, dici vix ac ne vix quidem potest. Neque dubium restat ullum, comitatem cum eruditione pari libra apud te inveniri, cum secundum tritum sermone proverbium quo quis est doctior, eo quoque existat humanior. Hæc dum perpendo, a proposito quod me deterreat, video omnino nihil. Quid? quod in spem inducor certissimam te mihi ad commercium literarium, quod valdopere efflagito, januam sponte aperturum esse. Id ubi a te impetravero, non solum maximo me beneficio maectatum habebō, sed & omnes animi nervos in id intendam, hoc inchoandum com-

F 2 mercium

* ea est clarissimi *Duvernoi*,

mercium saluum & incolume sit æternum. Certe nunquam omittam ea tecum communicare, quæ vel artem facienti, omnia caste pensitanti occurrunt notatu digna, vel inter eruditos his in terris geruntur memorabilia, quorum quoque scripta ad te curabo, ubi illud haud ingratum tibi fore scivero. Non deerunt alia, quibus aliquam a te gratiam iniri posse penitus persuadeor. Fertiles sunt admodum montes nostri plurium, earumque virtute præstantissimarum herbarum. Sunt quoque omnis generis minerarum, terrarum, lapidum ditissimi, qui a magno illo nostrorum temporum Plinio, Scheuchzerum intelligo, aliquando digni fuerunt judicati, quos solerter investigaret. Quantitatem horum insignem collegi, quibus tuæ fieri satis posse curiositati credo. Commoda mittendi occasione haud destituimur, cum & mercatores nostrates, imo cognati mei aliquoties quotannis ad vos iter faciant, & vestrates ad nos, saltem Lipsiam iter pergant. Ast! hæc sufficiant pro tua, præstantissime Haller, amicitia impetranda, reliquam epistolæ partem novis quibusdam literariis ad te perscribendis sacrare liceat.

Schreiberum nostrum Osteologiam Haverfianam nuper latina civitate donasse, atque ipsi Heyne Dissertationem de morbis ossium associasse nosti: & dubio procul, noveris pariter eundem totum quantum in eo esse, ut systema quoddam medicum geometrice demonstratum & principiis philosophicis Wolffii superstructum nobis reddat quan-

quantocyus. Prodiere elementis medicinæ physico-mathemat. præmittenda, pulcra per Deum! & egregia, utinam vero & reliqua prostant! quæ videre animus gestit. Rem suam optime gerit Lipsiæ, cum non solum famam consecutus sit maximam, sed & magna auditorum caterva ad eum quotidie advolet. Quid vero mirum, si mordax nonnullorum invidia, virtutis pedissequa individua dente suo eum rodât? Ortæ fuerunt simultates inter eum & Schacherum Plattnerumque, occasione Dissertat. Lipsiæ de fletu & lacrymis ventilatæ, in qua contra plerorumque Anatomicorum sententiam contendit: nervum intercostalem non a pari quinto, neque a pari quinto & sexto simul, sed unice a pari sexto originem ducere, ad tabulas Eustachianas, experientiam Albini & autopsiam propriam provocans. Litem hanc, hunc nodum nuper Waltherus Schreiberio amicissimus dissolvit, non quidem ictu gladii uno, sed oculi, publice nempe bis ad oculum demonstrando, non alium illius nervi esse ortum, quam quem Schreiberus ei tribuerat, quod quam male habuerit Schacherum Plattnerumque, facile Tutemet judicabis. Res vero est momenti haud exigui, id quis ut habeat cognitum & perspectum. Waltherus nunc omnem operam collocat in dissectionibus & præparationibus Anatomicis, in quibus eum versatissimum esse tunc demum fui convictus, ubi elegantissima ab ipso præparata oculis usurpare datum fuit. Sane! contendunt illa cum Ruyschianis de principatu, postponenda sunt nullis. Exasciatum est, quod

nuper de vasis vertebralibus edidit scriptum, quo te harum rerum sciendi cupidum carere nolui. Chirurgia Plattneriana sub prelo fudat, quam opellam admodum politam fore ominor, cum ei lambendæ limandæque multum temporis impenderit, atque chirurgicorum istum plane non imperitum esse constet. Schulzius Professor Altorffinus variis scriptis, præsertim Historia medica clarus, & plures Doctores Norimbergenses, quos inter Thomasius, Goezius, Trew, Homanus *νῦν ἐν ἀγίοις* & Stockius eminent, in unam venientes societatem commercium quoddam universale literarium adornarunt, cujus societatis me quoque sodalem esse voluerunt. Optarim ego nobis adeo liceret esse felicibus, ut te socium haberemus, a quo eorum, quæ apud vos inveniuntur scribunturve certiores fieremus. Verum ne epistola in voluminis magnitudinem monstrosam excreseat, atque ego prima statim vice tua abutar patientia, finio, unicum illud a te contendens, ut me brevi responsione tua honorare, eique Dissertationem inauguralem pariter Anticoschwitzianam adjungere velis. Ubi humanitati tuæ placuerit alia quædam addere, me tibi magnopere devincies id curaturum, ne diu in ære tuo sim alieno. Frater meus, mercator fimbriarum denticulatarum nunc Scafhufæ degens adscribet, quorsum literæ & alia mitti queant! Vale! iterumque vale! Dabam Schnebergæ in montibus Sudetum, Idibus Januarii anno MDCCXXI.

JOH. GESNERUS.

Remitto tandem plantarum alpinarum a Te observatarum Catalogum, quem pro otii mei ratione cum voluptate perlegi, quodque mecum communicaveris tibi plurimum debeo; quas nuper collegi in itinere alpino in catalogum ordinare haecenus non licuit. Plures tamen, quas in tuis commemoras, in alpibus offendi. Video in catalogo tuo quasdam alpinas species, de quibus dubius sum, ut n. 14, 16, 17, quas si mecum communicabis gratissimum facies, vel ubi pauca exemplaria habes tibi transmissas reddam; vicissim quascunque ex meis plantis spondeo. Alysson n. 20, 21, non memini me vidisse, nec Anonidem n. 25. An Aster montanus fl. purpureo priori n. 29. similis (num hic & albo & purpureo flore reperiatur, capite vel gracili vel tomentoso) an 27, vel 28? qualis Aster n. 32? Bellidem habeo alpinam minimam flore purpureo, quæ a vulgari minori non differt nisi magnitudine plantæ & floris. Bellidastrium vero minus prorsus ab eo differt, tum feminibus, tum corona floris alba & semiflosculis florum latioribus. Chamænerion alpinum Alsines folio Scheuchz. idem cum Lysimachia alpina erecta Alsines foliis Bocc. chus. Pl. p. 31. tab. 15. Filagines 86, 87, perlibenter viderem, quam nisi filaginem capite folioso est Leontopodium Cast. Dur. p. 511. ut conjicio ex exemplari, quod adhuc apud me

fervo. Gramen n. 104. apud Scheuchzerum invenies (quem discipulus quidam a me mutuo sumsit, ut eum ad manus non habeam) fortasse in plantis ad te missis ex incuria meum nomen addidi. Polygalam, quam describis, existimo eandem esse cum Chamæbuxo flore Coluteæ flavescente C. B. pin. 471. An Senecio 199. differt a Senecione incano pingui C. B. 131. novi quidem in hoc recenti coronam semiflosculorum exiguum observari, quare ad Jacobeas relatus est, sed in marcescente planta evanescit. Sed jam satis de plantis, ne videar importunius otia tua turbare; quod si vero de his me informaveris, novum habebo prompti in me animi tui indicium, quod tam sæpius, tamque luculenter mihi præbuiisti, quodque non sine maxima gratiarum actione, quam sæpissime summa cum voluptate mihi in memoriam refrico, utque eundem erga me animum auspiciis hujus anni (qua DEUS T. O. M. Tibi tuisque felicia ac fausta faxit) renovare atque continuare velis, pluribus modis & vehementer a te peto, quo sane quicquam gratius vel jucundius mihi fieri prorsus nequit. Quantum vellem ut cum Cel. Stehelino iter alpinum ad nostras oras dirigeres, quo jucundo vestro colloquio frui mihi concederetur; simile iter molior in alpes Abbatiscellanas & comitatus Sarunetum & adfines Rhæticas, quod proxima ætate prosequar, si per negotia licebit. Generosus & prænobilis D. Escherus im Seidenhoff, Historiæ naturalis peritissimus æque ac amantissimus animalia, plantas & curiosa alia Helvetiæ partes

partes cupit, mihiq̃ue author fuit novi itineris per alpes capiundi, ut inde ad eum plantæ vivæ & recentes mitti queant: quascunque in hortum transplantare spondet: impossibilis enim erit exacta delineatio, nisi in hortis succreverint: ipse cogito in pictoria arte quædam addiscere, si modo liberaliori otio fruam. Nihil ne hætenus de figuratis ditionis Bernensis rescire licuit? vel quisquam apud vos similia colligit? Bernoullianis pro arbitrio utere, vel & sectiones in usum Ill. March. de l'Hospital ab ipso conscriptas a me pete. Problema de profunditate putei temporis brevitate præpeditus non repeti, sed quæ Bernoullius dictavit nude scribo. Jam vero id ad examen revocans invenio quod si xx

$$= \frac{aadt + abb}{dd} \quad x = \frac{aadt}{dd} \quad \text{tunc fore } x = \frac{adt + \frac{1}{2}abb}{dd}$$

$$+ \frac{\sqrt{aaddtt + \frac{1}{4}aab^4 + aabbdt} - aaddtt}{d^4} \quad \text{hoc est reducendo ad eandem denominationem quantitates radicales multiplicando } \frac{aatt}{dd} \text{ per } dd \text{ fore } x =$$

$$\frac{adt + \frac{1}{2}abb}{bb} + \frac{\sqrt{\frac{1}{4}aab^4 + aabbdt}}{d^4}$$

$$\& \text{ elisis æqualibus } aaddtt \text{ prodit } x = \frac{adt + \frac{1}{2}abb}{dd}$$

$$+ \frac{\sqrt{\frac{1}{4}aab^4 + aabbdt}}{d^4} \text{ \& extracta radice ex } \frac{\frac{1}{4}aab^4 + aabbdt}{d^4}$$

habebitur simplicior valor, qui ut simplicissimus prodeat, fiat multiplicatio per 4. prodibit

$$\frac{\sqrt{\frac{1}{4}aab^4 + aabbdt}}{d^4} = \frac{\sqrt{aab^4 + 4aabbdt}}{4d^4} \text{ \& extracta}$$

$$\text{radice } \frac{ab}{2d} \sqrt{bb + 4dt} : \text{ hinc } x = \frac{adt + \frac{1}{2}abb}{dd} + \frac{ab}{2d}$$

$\times \sqrt{bb + 4dt}$: ut habet author : Quod si $a = 1080b = 8\frac{1}{2}$; -- $d = 1$. $t = 9''$ erit $adt =$

$$9720. \frac{1}{2}abb = 39015. ab = 9180. \frac{ab}{2d} = 4590.$$

$$\sqrt{bb + 4dt} = \sqrt{72 + 36 + \frac{1}{4}} = \sqrt{\frac{433}{4}} = \frac{20\frac{9}{10}}{2}$$

$$= \frac{209}{20} \text{ quæ multiplicata per } 4590, \text{ dant}$$

$47865\frac{1}{2}$, & subtracta a 48735 dant $869\frac{1}{2}$ pro profunditate putei. Tu vero sumis pro $\sqrt{bb + 4dt}$ $10 + \frac{4}{10}$, quod dat $x = 999$. Affirmare non audeo, me in calculo deceptum fortasse esse, cum & a tuo & ab eo quem exposui differat. Cum experimentum in ponte Linthæ tentarem, inveni tempus impendi $6''$ quæ per pulsum mensuravi. Altitudo vero filo mensurata erat 72 ulnarum Glaronensium. Comparavi aliquando experimen-

tum

tum cum calculo, sed tunc pro altitudine pontis valor prodiit imaginarius, ab eo vero tempore calculum repetere non licuit. Anatonem exercendi sufficiens hic mihi suppetit occasio, ut jam bis auditoribus meis integram anatonem hac hieme exhibuerim, omnia vero adeo clanculum agenda sunt, ut nemo vel domesticorum vel exterorum quicquam intelligat, quum senatus vix similia indulgere velit. Bis jam felici successu in aortam infantis injeci unius anniculi, alterius ætatis 3 annorum, ut non tantum omnia absque ruptura vel extravasatione injecta, sed & ipsæ venæ totius corporis penitissime simili materie repletæ fuerint. In venam portæ vero singularem injectionem feci. Substantiam corticalem cerebri paravi per macerationem: digitorum nonnullorum cuticulam cum reticulo cutaneo & ungue, in forma chirotecæ detraxi. In ultimo, in cujus dissectione jam occupor, singularem internorum constitutionem ostendi, Intestini præsertim Coli. Mortuus est miris convulsionibus, medicamentis ab Empirico excruciat. Colon in dextro latere ubi oriebatur præter modum dilatatum ultra 14''' in diametro, postmodum ubi sub hepate flectebatur incurvatum erat in speciem literæ e atque tenue redditum vix 6''' paululum deinde adsurgens dilatatum est ultra 16''' & cellulae insigniter extuberabant in singularia: diverticula sub ventriculo rursus attenuatum processit, & a tenuibus tectum, rursus eminens in sinistro latere ad splenem ivit, ubi angustissimum vix 4''' diametri factum, juxta latus sinistrum descen-

descendebat, in cujus inferiore parte crassum ultra 14''' factum in dextrum latus ad hepar usque procedebat, initium Coli ad interiora premens. Inflexum tandem & angustatum in intestinum rectum desinebat. Ventriculi fibras distinctius observavi, & diversas ab iis, quæ ab authoribus perhibentur, has ut & colon delineari curavi: an vero in ventriculi fibris oculi mihi imposuerint, in sequentibus dissectionibus videbo. Tuo exemplo (quod quantum mihi profuerit semperque profit absque grata commemoratione agnoscere nunquam prætermittam) imitatus fabricam corporis ut dissectanti mihi patet adnoto, ipsis annotatis dubia quædam aliquando ad te mittam, si & tu permiseris, & negotia mihi otium concedent. Mitto ad te injectionum specimen; tunicam externam intestinorum cum circulari musculo detractam, in qua ubi luci non nimis vividæ exposueris, singularem decursum plurimorum vasorum observabis, quæ ad musculos ex fibris intestinorum cæteroquin excolores procedunt. In Anatomicis jam plurimum occupatus sum, nisi quod aliquando & ægrotis & amicis (quos plures mihi comparavi immo magnæ apud nos authoritatis, per collectanea mea in Historia naturali, plurimi enim hujus amatores apud nos existunt) aliquid tribuendum sit. De Botanica jam animus remotus, tum quæ pro characteristicis tabulis, tum pro Helveticis plantis conscripsi, ad vernum tempus delitescunt. Absque dubio vidisti, quæ Cl. Scheuchzerus de Thermis Helvetiæ Ephemeridibus inseruit. Nupere occasionem

tionem habui Bibliothecam D. Heideggeri, qui Parisiis praxin medicam exercebat (nosti hominem), coemendi, in ea plurimi Chymici, practici quidam & anatomici sui ævi continentur, rari vix multi, adfunt omnia Acta Hafniensia, Medico gallica, scripta Bartholiniana omnia. Singularis prorsus est cujus mentionem facis morbus complicatus adeo, ut de simili vel legisse vel audiisse non meminerim: mihi videtur initium inflammationem diaphragmatis fuisse, materiem vero phlogisticam ultimis temporibus in systemate totius sanguinis præcipue venæ portæ detineri: adeo vero intricata sunt symptomata, ut causa singula explicans vix indicetur, nisi forte post sectionem. Hisce diebus accipio a Cl. Stoc- kio physico-Norimbergensi literas humanissimas, in quibus me ad universale commercium litterarium ad rei medicæ ac scientiæ naturalis incrementum a Medicis Norimbergensibus institutum invitat: absque dubio & similes accepisti: quid tu de hoc conatu? Vereor tandem, ne longior epistola negotiis tuis gravissimis moram sit allatura, oportet ut scribendi finem faciam. Vale & me amare perge. Dabam Tiguri ad d. 15. Jan. 1731.

39.

JOH. GESNERUS.

Effecit quidem diuturnum silentium tuum, ut literas tuas tanto ardentius expectaverim, quas-
que

que præterita hebdomada accepi cum maxima voluptate legerim, cum uberiores messes observationum, atque præprimis jucunda de Te attulerint. Gratulor dulcem vitæ sociam atque faustissima quæque omnia conjugii tempore & tibi & dilectæ tuæ animitus apprecor, tuam vero amicitiam sæpius mihi probatam porro erga me ut ferves plurimum rogo. Fasciculum dissertationum Schreiberi recte accepi, atque in iis plurimum lætatus sum, cum & amici veteris memoriam refricaverint, tum & utilissima continuèrent. In meditationibus de fletu plures exquisiti ingenii & ratiocinii fructus sapientes invenio, in omnibus non tamen ita convenio quin dissentiam, præsertim ubi practica solvit & adducit, tum & in materie de affectibus. Ejus principia mathematico-medica perlibenter legerem; quod si apud vos prostant ad me mittas rogo, sin minus Lipsia accersi curabo: gaudebo cuncta ad principia usque primæ cognitionis nostræ metaphysica demonstrata perspicere; in his ab aliquo tempore legendis singulare studium atque diligentiam posui. D. Prof. Fischerum urbem nostram transeuntem efflagitavi, ut præcipua momenta Philosophiæ Wolfianæ mihi indicaret, atque methodum legendorum scriptorum Wolfianorum traderet, quam sequor. Schreiber ubi rescribes, meo nomine salutem & gratiarum actionem reddas velim, ejus amicitia mihi semper exoptatissima erit; ad ipsum data occasione scriberem, si scirem literas meas ipsi non ingratas futuras, vel si quædam haberem, quibus de-

delectaretur ad ipsum mittenda. In eandem prorsus cum Walthero observationem incidi, cum nuper vasa corporis in infante lustrarem, nempe infra foramen arteriæ vertebralis in vertebræ proximæ inferioris processu transversali exsculptum foramen atque transeuntem arteriam deprehendi, quæ primo duplicis vertebralis specie mihi imposuit, accuratius vero inquirenti eandem inter M. Scalenum atque complexum excurrere, hisce potissimum musculis ramos largiri patuit. De plantis uberius differendi occasio dabitur, ubi proximum ver easdem nobis exhibebit. Tandem me promovi, ut quod tu diu ante cœpisti opus, descriptionem plantarum quarumcunque obviarum aggressus sim; video namque in hac confusione plantarum inevitabilis esse necessitatis, cum quilibet nova genera fingat, superaddat, confundat, quæ vix nisi ex prioribus non satis intellectis vel definitis emergunt. Nuper Cl. Heisterus ultra 17 genera nova constituit, ut dubio procul ex Novis Lipsiensibus intellexisti, & societas hæc perplacet, plurima utilissima exponunt, simulque commodum inferendarum observationum locum concedunt. Nuper ægrum sanavi, qui ex convulsionibus enormibus in coma agrypnodes per triduum incidit: plura sane circa motum automaticum in hisce morbis notavi. Ægram curo, quæ ex terrore retrotationem umbilici passa est, umbilicus ad 2'' spatium intra abdomen tractum est, subinde sanguinem fundit: nihil de tumore extus vel in latere dextro apparet: sed ex assumtis copiosis

piofis nonnunquam convulsiones tormina intesti-
norum & foecum per aliquot dies retentio. Su-
spicor tumorem adesse ligamenti teretis. Tua in
mathematicis diligentia meam longe antecellit
(non quod me diligentem dicere velim) nonnul-
la correxisti in meis, quod gratus agnosco, im-
possibile quandoque est errores in scribendo evi-
tare: plurimos in meis mathematicis invenio,
ut tantum non necessarium deprehendam singula
describere, plures corrigo occasione quæ mihi da-
tur analysin in Collegiis privatis docendi. Pauca
ad animadversiones tuas in reliquis errorem
meum deprehendo: In Exempl. III. prop. I.
negas æquationem $AP + PB \cdot PM :: AB \cdot AD$.
(conf. F. 7) esse pro Hyperbola: tum vulgatissi-
ma nempe rectangulum ex abscissa AP in rectam
PB compositam ex eadem abscissa AP & constan-
ti AB qui axis transversus, esset ad PM quadra-
tum applicatæ, ut constans axis transversus AB
ad constantem parametrum AD: hæc ipsissima
quam Wolfius habet definitio Hyperbolæ Elem.
Analys. Finit. §. 459. rec. edit. Hæc & æquatio
pro hyperbolis infinitis vera erit cum in hoc casu sit

$$x^m \cdot X a - x^n \cdot y^{m+n} :: a \cdot b. \text{ Prop. III. p. 17.}$$

Quæ ibi habetur curva sinuum, diversa est a Leib-
nitiana, nec eam invenio in Wallisio: an defi-
ciat vel ex defectu indicis non invenerim, deter-
minare non ausim.

In Prop. IVta ratio data est inter tres lineas MP. PQ. NP. hinc ratio composita habetur non simplex. Est nempe $AP + PB. PM^2 :: b. mc.$ five $x \times a + b :: x. yy :: b. mc.$ scil. $yy = ax + bx :: xxx \times mc.$

 Æquatio, quam tu adfers, locum
b

pariter habet, sed speciales condiciones hic me-
moratas non omnes involvit. De reliquis, ubi
otium dabitur, plura ad te scribam.

Ad te mitto , quæ Cel. Bernoullius Ill.
Marchioni de l'Hospital circa calculum integra-
lium tradidit , pauca omisi de curvis causticis,
ubi nimis prolixus mihi visus est, quam ut tem-
pus descriptioni vacaret. Vereor ne plurimos in
hoc manuscripto errores offendas , cum ex ma-
nuscripto non satis accurato a D. Burkardo pa-
store Hüningensi suppeditato descripserim , &
tempus ordine singula pertractandi defuerit.
Mitto itaque , ut potius obsequium meum co-
gnosceres , quam utilitatem consequereris , nisi
ingenium tuum lucem hisce affundat.

In arte pictoria magistro utor, ut & plantarum characteres & alia obvia in historia naturali aliquando designare possim; tædet vero tantum temporis hisce impendere.

Cl. noster Scheuchzerus nova ex summis
alpibus hisce diebus evulgavit, ubi parallelismum
observationum barometricarum Tiguri & in Gott-
hardo monte institutarum sistit, quæ inde con-

cludat & qua ratione, lecto libro dijudicabis. Molitur Historiam plantarum Helvetiæ, cui destinavit icones Fuchianas, quas possidet, reliquas plantas ex siccis depingi curat, cuique generi tabulam in folio characteres ex Tournefortio depromptos & majusculos redditos continentem anteponit; ex hisce operis rationem cognosces.

Accepi literas a D. Gronovio, ubi plantas plures cognato Leidæ degenti ad me curandas se tradidisse scribit, & nonnullas plantas Helvetiæ poscit. Tum Agnatus, tum Gronovius, memorant Cel. Boerhaavium Secretario Petropolitano in Botanici Petropolitani locum me de optima nota commendasse, se vero ignorare dixisse, utrum accepturus sim: redditus annui 800 Rubels dicuntur cum ædibus academicis. Scio te plura & certa hac de re ad me nunciare posse, quod ut facias a te peto, ac omnem in modum obsecro; nisi enim proficua res foret, nollem ut commendationem mei diutius urgeret. Sin minus, roga-rem ut omnia data ratione opus promoveret; scio enim Boerhaavium apud Russos, præsertim Præsidem Academiæ D. Blumentrost (qui ejus discipulus fuit) plurimum valere. Te & in hoc opere plura præstare posse mihi persuasissimum est, tuo & consilio & auxilio ut me adjuves obnixè rogitò. Vale, Vir celeb. & me ama.

Dabam Tiguri ad d. 23. Apr. 1731.

JOH. GESNERUS.

Serius, quam mente concipiebam, ad gratissimas tuas, quibus profusam tuam erga me voluntatem pluribus declarasti, respondeo, impeditus febre erysipela τῶδε, morbo mihi circa initia æstatis admodum familiari; durabat per 5 dies cum anxietatibus exanthematibus & pulsu febrili; feliciter cessit purganti sub initium, in decursu morbi diluentibus & leniter diaphoreticis adhibitis. Multum occupatus sum in examinandis plantis, hisque præcipuam vacuæ diei partem tribuo. Tecum sentio de opere Graminum Scheuchzeriano, tædiosum esse minutias quasque cum graminum speciminibus conferre; videntur præterea nonnulla necessaria circa generum constitutionem in triticeis, loliaceis, præcipue vero in plantis graminibus affinibus omiſſa esse; invenies plurima, ubi conferes characteres Linagrostidis, Cyperoidis &c. ubique necessaria tubæ, vasculi feminalis, & staminum constitutio omiſſa, & haud raro unum pro altero apud eum sumitur. In vulgatissimis plantis plerumque hæſito, cum aut male descriptas aut falso addita synonyma reperio, præcipue in opere Tournefortiano. Radix dentata Anblati, cum examinarem, nil exhibuit, nisi totidem nova rudimenta plantæ ac sunt radices, in quibus eadem dispositio, floris, sed reconditi existentia in ala squamarum distincte deprehenditur. In Muscis examinandis plurimum

temporis confumo, ubique accuratissimus est Michellius. Vaillantius videtur hallucinasse in binis speciebus musci taxiformis, cum aliena synonyma adferat & figura, qua utrumque muscum exhibet, vix differat, nisi magnitudine, quæ in eadem planta eodem loco nata multum variat: utrumque inveni, sed distinctum admodum, Rajanæ descriptioni convenientissimum; & pediculis donatum. Ægra quæ ex umbilici retractione decumbebat, sanitatem recuperavit usu mercurii dulcis ad gr. V. cum oculis cancri per 8 dies continuato, adhibito postmodum balneo ex Rad. Lapæthi herba heder. terrestris & malva. Plures hic apoplexia corripuntur, ante aliquot hebdomadas eandem passus est Vener. noster Antistes, qui inter spem & metum adhuc versatur. Hodie ex eodem morbo derepente occidit Graviss. Proconsul Meierus. Adfunt heic VI Constantinopolitani Empirici, proxime in foro merces suas & medicamenta publice distributuri. De Scheuchzeri historia plantarum pronum est conjicere, quid futurum sit, cum descriptiones & icones ex plantis siccis petantur, quibus singulis icones non mutatae ex Tournefortio apponuntur, subinde vero imagines pictæ plantarum Fuchsianæ, quarum typos ligneos D. Scheuchzerus possidet. Quas possum gratias testor pro singulari tuo candore, quo mentem tuam de Petropolitana Academia mihi declarasti, optassem agnovisse rationes, quæ Gmelini discessum suaserunt, fortasse florentissimus status Academiæ Holmiensis * & Insti-

* hæc ad famam eo tempore sparsam.

Institutum recentissimum Societatis literario-medicae ibidem promovendae. Cum oporteret responsorias dare, rescripsi ad Cl. Boerhaavium & Gronovium; antequam vero ad interrogata respondere possem, scitu necessarias mihi fore condiciones, quibus Petropoli mihi degendum foret. Literas meas (quod non expectabam), quas ad dictos Viros dabam, Secretario Petropolitano 5. ante hebdomadas transmiserunt, unde responsionem expecto. Boerhaavius orationem conscripsit de honore Medici servitute. Sequenti Julio suppellex anatomica & botanica Cel. Ruyschii publica auctione distribuetur, & quam proxime catalogum expecto. Quantum cuperem me in inquirenda Diaphragmatis fabrica in cadavere humano tibi satisfacere posse, scias vero vix hoc tempore locum dari hisce disquisitionibus: quae in cadaveribus praeterita hieme a me dissectis adnotavi, adeo pervulgata sint, ut certissime etiam nihil horum te latere posse. Ad manus vero non sunt scripta mea, quae discipulus a me mutuo sumsit. In hortis nostris provenerunt ex alpinis Chamæ-rhedodondra alpina, Astrantiae, Ranunculi: & plurimae exoticae consitae sunt, quae laete germinant, nullos hactenus flores exhibentes. Tentavi specimen plantarum folia typis exprimendi, vides satis accurate lineamenta exhiberi, color facillime superadditur. Simaruba est cortex nuper in Galliam allatus, certum specificum in fluxibus alvi inveteratis, de quo dissertationem peculiarem conscripsit D. de Jussieu Prof. Bot. Parisiensis, quam cum epistola praeterito mense

Decembri ad me misit. Excusabis festinanter scribentem. Vale & me amabis. Dab. Tiguri quam ocyffime ad d. 23. Maji 1731.

41.

JOH. GESNERUS.

Paulo citius putavi me ad Te scribere posse, sed febris continua me per 10 dies lecto affixit, & negotia inde mihi accumulata plurima impeditus plane non potui. Literas tuas observationibus & animadversionibus utilissimis refertissimas, tuique erga me affectus totas plenas, plurima cum voluptate legi: quæ de plantis scribis, verissima deprehendo, & quotidie examinanti plantas palam fiunt. De opere Vaillantiano sperare omnino fas est, ut accuratius & studiis botanicis magis accommodatum prodiiisset, si author eidem supervixisset, ut ex iconibus saltem conjicere licet; reliqua sunt indigesta moles. Ea vero, quæ in Actis Parisinis proposuit, nimis nova multa, atque tyroni difficilia, vel in hoc præcipue, quod summa genera in notis in plerisque plantis raro & nonnisi attentissima cura observandis statuerit. Per totum Scheuchzerianum (graminum) opus staminum & tubarum male habita ratio, quod cum in recentibus stamina apicibus decida pro tuba agnoverit, tum plerasque siccas examinavit. Multo in his accuratior Michelius inde suas classes Mono-Di-Tri-Poly-staminum consti-

constituit. In nonnullis muscis in partium genitalium fabricam inquisivi, quam mihi videor esse adeptum, nec tamen ita, quin plurima dubia restent & conjecturæ, quæ partes masculinæ vel femininæ in his statuendæ sint. Observationes, quas circa plantas alpinas ad me scripsisti, accuratissimæ sane, & plurimi usus in perficienda aliquando Historia plantarum Helvetiæ. In Orchidibus plurima invenio non recte exhibita, quædam circa Tigurum nata, ut Spiralem albam & Monorchidem, quæ odorata moschata, omnino diversissimæ sunt; in alpibus binas palmatas luteas inveni, de quibus incertus quorsum referendæ: alias inveni, ut Pseudorchidem C. B. palmatas virides, flore roseo, & atropurpureo odoratissimas, sed per tempus examinare non licuit: quod maxime doleo mihi in plerisque plantis alpinis, dum hac æstate alpes pertransirem, contigisse. Iter feceram cum D. Scherbio Med. Doct. & fratre Med. Cultore (hisce diebus Licentiati honoribus Basileæ aucto): verum nobis ob negotia, alteri vero ob instans iter in Belgium maxime festinandum erat. Itineri X. modo dies assignavimus, 5. dies in transitu per Alpes Abbatiscellanas consumsimus, omnia nonnisi brevissime adnotare, & veluti per transennam inspicere licuit, ut potius de nobis dicendum sit, nos plantas collegisse quam observasse: quod imprimis mihi faciendum erat, cum plantæ alpinæ non paucae ad D. Gronovium & alios amicos transmittendæ fuerint. Cæterum de plerisque incertis maxime structuram floris & ovarii consignavi, ut aliquando hoc iter repe-

tenti facilius esset ad singula attendere : præcipue vero in Graminibus nonnullis , Pseudo-narcisso , Lychnidis & Alsines speciebus, in Saxifragis, Pediculari &c. Tormentillas non paucas inveni 5, 6, 7. petalas , ut floris 4. petala minime constantem floris characterem exhibeant. Nonnullas alpinas recentes, quas D. Lochmannus Medic. in alpibus degens ad me curavit, hic examinavi & horto commisi. In alpibus vero Abbatiscellanis plurimas fane & rarissimas colligere licuit, nec paucas mihi hactenus nondum visas : ut constitutum mihi sit, simile aliquando iter majori otio instituere. Accedit quod vix alibi ad experimenta physica aptior sit locus. Dantur parietes ultra 1000 pedes perpendiculariter erecti, ad quos accessus & locus datur, experimentis barometricis, pro examinanda differentia altitudinum Barometro & per instrumenta geometrica determinata, atque inde mechanice determinanda curva radii solaris per aërem diversæ densitatis transmissi. Habentur ibi Echo sextuplices septimam syllabam reddentes. Speluncæ ultra 100 perticas excavatæ androdamante repletæ, ex quibus non pauca collegi, quæ lapidis hujus generationem mechanicam illustrare possunt. Fossilia & figurata ibi innumera sunt, quorum magnam copiam collegi. Plantas vero nuper lectas in universalem plantarum mearum catalogum conjeci, eum apud se servat D. Stehelinus, quam primum vero accepero, per Tabellarium ad te curabo, ut quas desideras mihi significare possis : tuas quoque valde exspecto, quas per eundem Tabellarium facile

facile ad me mittere poteris. Androsacen alpinam muscosam memini me olim in alpibus Rhæticiis invenisse, quam in Herbario meo servo sub titulo Androsaces alpinæ pumilæ flore albo & rubro, eam ad D. de Jussieu binis abhinc annis transmissi, eamque pro specie nondum descripta agnovit, ut & Scheuchzerus noster. Saxifraga alpina Androsaces facie apud Fab. Columnam depicta habetur sub titulo Sedi III. montani speciei, cum qua Scheuchzerus multas Saxifragas Pyrenaicas confundit in Itin. alpino II. eam invenio flore albo, flore luteo, foliis integris latiusculis, foliis latiusculis trifidis. Alia quæ negligentia & obiter sparsim in chartis herbis meis siccis adjectis consignavi, diligentiori opera repperem, & in plantis recentibus ad hæc attendere studerem, sin tibi hæc levia operæ pretium esse videantur. Nihil vero exoptatius, nihil mihi utilius contingere posset, quam hæc ad normam præceptorum tuorum examussitata exhibere, & aliquando tuis jungere observatis. Credendum vero est tuam assiduitatem nullam plantam subterfugere, ut alia opera tibi minime opus sit: quam ob rem tuum consilium (quod me in societatem laboris adducis) mihi magno quidem honori & emolumento, sed maximo est tui erga me amoris argumento. Lubenter quæ tibi videor ad institutum tuum conferre posse ad nutum & consilium tuum componam, atque curabo, ut plantas helveticas examinandi occasionem nunquam prætermittam, ut aliquando diligentior de iis notitia habeatur; nisi obstare videatur ma-

gnum opus Historiæ plantarum Helvetiæ, quod Scheuchzerus noster molitur. De hoc præter ea, quæ alias ad te scripsi, hæc habe. Opus recensabit ordine alphabetico Tournefortium sequens, ad cujus nomina in perpetuo quasi pinace reliquorum authorum synonyma latina, germanica plantarum Helvetiæ referet, in his vix multa immutans, nisi quatenus ex authoribus hausit. Operi quoque inferet totum opus Graminum fratris sui, ubi de graminibus helveticis agit, omissis descriptionibus. In plantis alpinis majorem promittit diligentiam, suppeditaturus descriptiones amplas plerarumque, quas cum ipse, tum frater ejus Johannes, in ipsis alpibus in plantis vivis confecerunt. Pervenit ad literam H. & sedulo in cepto opere pergit. Cum ipsum hisce diebus convenirem, & interroganti cum de te, tum de meis laboribus in Botanicis responderem, te in Itinere alpino in perquirendis plantis detineri, me vero ex itinere reducem esse, ultro se obtulit, ut si dubia nobis quædam sint circa plantas Helvetiæ, secum ea communicare velimus. Hæc ad me dixerat, antequam tuam epistolam acceperam, nihil de proposito tuo ipsi significavi; utrum ipsi quædam vel per me, vel datis ad ipsum literis, vel profus non proponere velis tuum consilium est. Accepi a D. Gronovio hac hebdomada plantas Carolinianas & Malabaricas nonnullas cum Conchyliis marinis & Rumphii Amboinischer Rariteytkammer. Obtinui quoque Orat. Boerhaavii de servitute medici honore; videtur philosophiam

phiam Wolfianam aliquantulum amplecti, & in methodo & in definitionibus. Gortorum legi, perplacet ob diligentiam, & judicium non mediocre, ob omissoos vero fontes, ex quibus observationes hausit, non ubique ejus assertis fidem adhibeo. Anatomica perfunctorie tractat. Erynaceum marem disseccavi, atque in eo plurima circa fabricam testium & partium genitalium, musculosam fabricam cutis notavi: atque existumo vix in altero quocunque animali partium genitalium fabricam distinctius cerni. Petropoli præter ea, quæ ad te scripsi, nihil hæcenus rescivi, nec facile sedem meam mutabo. Schreiberum Moscuam adiisse absque dubio ex Actis Norimbergensibus intellexisti. Bernoullianis manuscriptis utere ac si tua essent, & nonnisi remitte, quam commodo negotiorum tuorum recte iis usus fueris. Vale & me amare perge. Tiguri d. 28. Septembr. 1731.

42.

JOH. GESNERUS.

Et si literæ Tuæ pro affectu erga me tuo, quem maximum præ se ferunt, mihi gratissimæ fuerint, non potuerunt tamen tristes mihi accidere cum ex iis Te ægrotantem cognoverim, at opto & spero te jam meliuscule habere. DEUS T. O. M. sanitatem Tibi firmet, quam si conicere fas est, nimis studiis frangis: reliqua omnia quæ scribis, maximam

maximam mihi attulerunt voluptatem. Specimen, quod Actis Norimbergensibus inferuisti, hactenus nusquam vidi. Tibi vero me plurimum debere profiteor, quod tantus honoris mei vindex exstas, neque vero a quopiam majores laudes mihi conciliari possent, quam ubi hæc a te profiscuntur. Ex tuo consilio jam diligentior sum & paulo accuratior in consignandis, quæ circa plantas observare mihi contingit, alias pleraque (si 200 plantas excipias) schedis volantibus commisi, quibus parum fidere possem, nisi repetita vice in ipsis plantis examen subeant. Hoc tempore in muscis, fungis & congeneribus plantis plura distinctius, quam ex lectione authorum hauriebam, videre licuit, atque nonnullas nunquam antea visas contemplari. Substantiam hinc inde observo fungiformem, in orbiculos formatam, lignis putridis adhærentem, superne coccineam inferne fordide albicantem, in margine pilosam, subtus papillatam, e quarum papillarum vertice pilus exiguus prodit niger, anceps sum an sit Fuagoidaster minimus incarnati coloris acaulis ferme anagyridi non foetidæ & semimortuæ innascens. Michel. T. 82. 4. qui huc refert Lichenoidem tuberculosum amoene purpurascens. Raji Syn. ed. 3. 71. n. 50. Cæterum plurimas plantas a Michelio notatas quotidie invenio, maxime vero muscos &c. & distinctius video, & majori quandoque apparatu instructos, quam Micheli memorat: has certo scio a Scheuchzero nostro prætermitti, nisi aliunde per Botanicos hæc in Helvetia nasci resciat. Ei præterito mense,

menſe , ut cognosceret aliquale meum in re botanica ſtudio, Gramina mea commonſtravi , & nonnulla helvetica, quæ ipſi oſtendi, a fratre ſuo ſoli huic ſtudio dedito prætermiſſas eſſe miratus eſt : plura vero exotica , quæ cum ipſe mecum communicavit , tum ab amicis accepi, a fratre in hitoria ſua prætermiſſa in ordinem digeſſi juxta locuſtarum & glumarum fabricam, atque nonnulla exhibui , quæ aliter, quam in Agroſtographia tradita ſunt, inveniebam. Habere ultra 50 gramina Scheuchzeri agroſtographiæ addenda , quorum quædam a nemine deſcripta ſunt. Sed hæc ipſi ita proponenda ſunt , ut potius tum ab ipſo doceri videri debeam, neque quicquam moliri licet eo non aſſentiente , omnia enim apud noſtrates valet , ut plurima, quæ a patria mea exſpecto, ab ejus arbitrio dirigi debeant. Facile conjicis, me nil quicquam circa plantas helveticas moliri poſſe eo diſſentiente, niſi tecum fiant, in te vero invenirem & præſidem & tutorem : neque vero id inſolitum quid aut a conſuetudine Botanicorum remotum eſt una aliquod opus maximi momenti perficere aggreſſi ſint , cum a Commelino & Ruſchio , authoribus H. Malabarici & pluribus aliis factum ſit, quod & Geſnerus meus in epiſtolis ſuis ubique urget. Certo ſcio , quamvis Scheuchzerianum opus laboris & obſervationis plenum exiſtat , nimis tamen id deproperari, quam quod hoc requiſitam induſtriam & tempus admittat. Plures vero plantas alpinas continebit, quam in itineribus inveniuntur , cum poſtmodum a fratre ſuo obſer-

observatas , & quas discipuli ex alpibus attulerunt , comprehendat. Quicquid existimas a me in perficiendo hoc opere botanico fieri posse, lubenter efficiam , utrum me Alpes Bernenses adire , & otia æstiva tecum transigere velis , aut me in alio Helvetiæ angulo in plantas inquirere malis , tuum consilium est: hoc vero certo tibi persuade , nihil me malle quam te esse mecum , nihil enim utilius , nihil mihi jucundius eo fieri posset , quam frequenter memoria consuetudinis nostræ reficit , ut in blandissimis insomniis tecum affidens a te & suavi colloquio tuo erudiri mihi videar, plura enim a te docebor, quæ coram melius quam per literas quæeruntur: utcunque tamen sumptibus aliquantum mihi parcendum est , ne majores impendam , quam ratio facultatum mearum permittit ; vix credis quantum hic Medici praxi inhient , ut juniori Medico nonnisi molesta & parum proficua praxis restet , pleraque mea a collegiis habeo & opibus paternis : quæ vero ingenue hæc ad te scribo , ut spero , dabis amicitiae nostræ & perspectæ tuæ in me voluntati. Præterito anno existimabam in Rhætiam Burmium profecturum me fore , ut quas Joh. Bauhinus inde maxime suas plantas habuit, obtinerem , sed per tempus non licuit : videbo quid tibi placeat an in sequentem annum hoc iter differam, an me in Alpes Bernenses proficisci probes. Mitto paucas plantas, maxime Cyperoides & Muscos ; hoc tempore occupatissimo mihi plures feligere non licuit , speravi tamen nec has ingratas futuras , reliquas data occasione

casione feligere non prætermittam. Polygaloidem, de qua scribis, non novi, si diversa sit a Chamæbuxo planta. Circa Orchides hæc habeo: Ex alpihus possideo ex palmatis Orchidem palmatam alpinam angustifoliam nigro flore C. B. 2. Orchidem palmatam alpinam angustifoliam roseo flore Tournef. Inst. 436. 3. Orchidem palmatam flore viridi C. B. 4. Orchidem palmatam alpinam flore lutescente testiculato Joh. Scheuchzeri Itin. alpin. 1709. ad Societ. Reg. Parisinam: alias palmatas, quæ in pratis montosis circa Tigurum occurrunt, omitto: Scheuchzerus addit palmatis Orchidem palmatam montanam angustifoliam maximam floribus carneis. Quartam Scheuchzerus in vallis sexamniensis monte Tschiera, ego ad fontes Rheni posteriores inveni. Spiralis alba hic invenitur, flore calcari destituta, & radice ex pluribus bulbulis Napi aut Rapunculi radicis æmulis constante; Micheli ideo Orchiastrum vocat autumnale, pratense, spirale, album, odoratum. Nov. pl. 9. p. 3C. 5. Pseudorchidem radice repente, foliis maculis nigris & alias albis aspersis Menzel pug. plantar. rar. tab. 3. hæc ad lacum felinum provenit. 6. Orchidem quæ Chamæorchis alpina folio gramineo C. B. pin. quæ Orchis alpina humilis flore gramineo Tournef. 7. Orchidem militar. montanam spica rubente conglomerata C. B. alias plures in Albio & Uetliaco monte natas omitto. Cacyophyllatam montanam Chamædryos folio aliquando inveni, & calicem similiter 10 fidum. De Sedo montano Ericoide patere ut dicam

me, id nunquam non diangium vasculo in cornu utrinque reflexo invenisse, ut difficilis sim illud a Saxifragis separare *. De plantis alias plura. Nuper in abortum suis adhuc membranis inclusum cum inciderem, conspexi in superficie ea, qua ovi membranæ utero cohærent, ubique foveas & inæqualitates adesse, quæ respondent eminentiis in utero, ex his pressis infinitis & invisibilibus punctis serum sanguineum cum sanguine exhibat, per microscopium vero hæ foveæ totæ eminentiis minoribus rotundis papillofis refertæ erant, in quibus distincti quid observare non poteram: cætera quæ notavi, parum te digna sunt. Schreiberi præmittenda vidi & J. Elementorum Medicinæ librum, in quem Wolfius præfatus est: opus fane magni judicii & lectionis, ex quo quoad ordinem & methodum demonstrandi maximum fructum cepi, ex ceteris non item. Quandoque emendat Boerhaavium, nec tum ubique ex sententia: nova quædam habet, sed in omnibus assentiri nequeo, in aliis non æque ac apparatus præ se fert rem expediisse videtur; circulatio sanguinis, quam describit, manifesto erit exemplo. Meretur vero ut nonnisi magnifice de ejus labore sentiatur, optarem profecto ipsi testari aliquando, quanti a me fiat, rogo itaque, ut si ad eum scribis, mea officiola qualiacunque cum plurima salute offeras & de utili & docto opere gratuleris. Quæ invenisti ex lectione scriptorum veterum Medicorum, prorsus sunt singularia & novis plena. Vix fane otium nanciscor

• Verissima Saxifragia.

nanciscor quo hæcce legam. Namque me & theoreticum, & præcticum, & pharmacopolam, & mathematicum, & physicum agere oportet; ita enim exigit status Reipublicæ nostræ & rerum mearum; prorsus non a meo arbitrio dependeo, vix otium pro studio botanico tantopere a me deamato invenio. Circa crustarum, quibus quandoque lapidibus superinductæ sunt, varietatem plura conspiciere mihi licuit in antro Andromantibus referto vallis Rhenanæ: quorsum vero lapis, quem describis, referendus non definire valeo. Ut laudo institutum tuum in digerendis scientiis, ita doleo me in paucis hæc hæc hactenus tentare potuisse, ob defectum necessarii quod hic labor exigit temporis. In Arithmetica, Geometria, in Physica & Historia naturali quantum tenues vires meæ permittebant, id præstiti, reliqua ne quidem aggressus sum: conabor tamen, quid philosophia Wolfiana in distinguendis & ordinandis classibus plantarum valet experiri. Scherbius discipulus meus genuinus, ob breve tempus quo studio medico operam dedit, profectus nondum fecit, quos optassem, quamvis de industria ejus minime conqueri possim: doleo quod ejus dissertatio tot erroribus typographicis referta sit. Cæterum homo judicii non mediocris & diligentia stupendæ meique amantissimus, Leidæ apud Boerhaavium, s'Gravesande (qui ægrotare dicuntur), Albinum & Gaubium literis operam dat: cogitat Londinum, Lutetiam, Lugdunum, Monspelim, & fortasse Italiam petere, Historiæ naturalis studiosissimus est; plurima ab ipso exspecto. Si quæ

habes, quæ pro te effici cupias, scio lubentissime, & accurate per ipsum fieri. Leida misit exsequialia D. Henrici Friderici Schröderi medicinæ candidati, qui cum aliis studiosis vinculis injectum studiosum e carcere eripere cogitaret, a milite ictu sclopeti trajectus est: magnus inde apud omnes studiosos rumor & luctus: tanto major, quod miles facti nullas poenas luere debeat. Calculum integralium servabis quousque placet. Vale & me ama. Tiguri d. 26. Novembris 1731.

P. S. Præterito anno data occasione plantas ad D. de Jussieu misi, atque ipsi quædam de iis dubia exposui: in responsione quam his diebus accipio gratias agit, de dubiis vero nil quicquam solvit, excusationem a temporis defectu petens.

43.

CH. FRID. HÆNEL.

Tandem vero aliquando literas Tuas, Præstantissime Hallere, sexta Calendas Maji exaratas, pridie nonarum octilis per Doctorem Burggravium juniorem cum dissertatione ad me curatas accepi & legi. Expectatissimæ uti, ita & exoptatissimæ mihi extitere, cum meram spirarent humanitatem, & januam ad amicitiam anxie desideratam aperirent. Candide loquor & sincere, qui nihil auribus dare didici, & adulatorum

torum vulgus profanum odi acerrime. Dissertationem Tuam, quam ubique locorum incassum quæsieram, legi relegique, opellam per Deum! tessellatam atque summa modestia scriptam, quam Coschwizius plane non merebatur, quem aliquando sale ac pipere perfricuisse non oleo demulsisse decebat. Insulsum, quod tibi opposuit, quia sic jubes, scriptum mitto, cui duo Waltheriana elegantia satis, & Hebenstreitii definitiones addidi. Aliud, quod a te legatur dignum sit, in nostris terris prodiisse scriptum non memini, nisi pulcerrimas descriptiones Tubulorum marinorum Kleinii, & Breynii historiam naturalem Cocci radicum tinctorii possidere cupias. Prodiit quoque nuper Francofurti cis Oderam autore a Bergen Dissertatio admodum *παράδοξος* de nervo intercostali, cujus aliquod exemplar ut habeas proxima quavis occasione curabo. Waltherus noster originem hujus nervi denuo aliquoties, idque, uti solet, rimatus est solertissime, qui observationes suas cum publico communicare apud se constituit. Idem minatur nonnulla de musculis interosseis digitorum pedis, & de *αυασομωσσε* venarum hæmorrhoidalium internarum cum externis, ac decursu internarum ad vaginam uteri cum icone intestini recti inversi. Horum omnium particeps ut fias, quam primum lucem aspexerint, mihi curæ erit cordique. Ut ad ductus salivales redeam verbo, illud te ignorare nolim, Doctorem Kulmum, qui cum Coschwizio de inventionis gloria certabat, meliora edoctum mox palinodiam canturum esse, in tabulis anatomicis tertium

editis, qui tuæ nunc plene planeque subscribit sententiæ. Exacta descriptio ac delineatio omnium ductuum salivalium, uno præsertim volumine comprehensa, adhuc dum inter desiderata anatomica a cordatioribus refertur, hinc auctor suaſorque tibi extitero, hanc telam retexendam & pertexendam ſumas. Neminem te magis aptum natum eſſe huic operi perficiendo penitiſſime perſuadeor. Quæ cum Viris clariffimis Norimbergensibus communicaturus es botanica, tam ipsis quam toti medico orbi erunt gratiffima, iſta vero ut quantocyus communices, te rogo atque obteſtor. Mei officii eſt ipſorum deſiderio facere ſatis, & pariter nonnulla his commentariis inferenda transmittere. Mittam igitur vitam Garmanni, obſervationes quasdam de viſu duplicato, Nyctalopia, hydrope uteri veſiculoso ex retentis ſecundinis, luxatione viſcerum frequenti morborum & mortis cauſa, cum ſtricturis quibusdam in ſplanchnologiam compilatoris Garengeot, & apologia pro Heiſtero. Dabo autem operam, ut omnia caſtiſſime proponantur. Mea vivendi ratio hæc eſt: tantum non omne tempus arti faciendæ impendendum, quidquid ab his laboribus commode decidi poteſt, digerendis & in ſuccum ſanguinemque convertendis iis dicatur, quæ notatu digna turba ægrotantium ſupeditant. Hinc aliquando mentis aciem intendo, aliquando lego, aliquando ſcribo. Anatomica & Chirurgica præ reliquis in deliciis habeo, ſed nec elegantiora, quorſum botanica referas, omnino negligo. Interim libere profiteor, me
in

in botanicis admodum hospitem esse, quam turpissimam ignorantiam ut elucter nunc unice ago. Hunc in finem plerosque scriptores botanicos mihi comparavi, & hortum medicum adornare coepi. Maximo me tibi beneficio obstrinxeris, ubi hanc meam inopiam divitiis tuis sublevare haud graveris. Rariores, quas æstate præterita apud nos reperi, plantæ hæ sunt:

Tussilago alpina flore purpureo.

Pyrola monanthemos odore lil. convallium

Jungerm.

Lunaria folio rutaceo.

Spicant Tragi.

Filicula petræa corniculata.

Trientalis.

Parnassia.

Circæa.

Ranunculus Leucanthemus Apenninus Aconiti folio.

Orchis flore minimo.

Sed quid hæc ad te, cujus domi nascuntur! Nimis te detinenti ut ignoscas, & mihi favere pergas, iterum iterumque rogo. Mox rescribe, si placet, & vale! Dabam Snebergæ Sudentum A. N. C. MDCCXXXI. decimo Calendas Decembris.

Schreiberum nostrum lauto & opimo stipendio allectum, & dignitate aulicæ Cæsarei ornatum, Petropolim abiisse nosti sine dubio. Magnum discessu ejus vulnus mihi fuit inflictum.

Novellæ eruditæ eum opusculum de corpore & motu parturire ante aliquot septimanas significabant. Fidem denuo obstrinxit, se medicinam suam profecuturum, & juvante Deo ad finem perducturum esse.

44.

JOH. GESNERUS.

uod citius ad humanissimas tuas non responderim, causæ extiterunt quam plurimæ: pictoris morbus, fratris nuptiæ, obitus Exc. nostri de Muralt & plures aliæ. D. Fueslinus, qui tabulam pingere sibi constituit, febri catarrhali (qualis fere universam urbem nostram detinet, paululum hoc tempore remittente impetu) impeditus, nunc opera anatomica fastidit, se labori nostro subducit: ne vero moram diuturniorem hæc res capefferet, D. Lochmanno perito sculptori cudendam tabulam tradi, serio inculcans, ne ab archetypo recederet, nisi in indicatis sibi locis: leviter aqua forti erosam tabulam brevi ad Te mittet, ut quæ monenda tua habeas emendata sistere queat. D. 13. Januarii obiit D. De Muralt Prof. Physices, Canonicus & Archiater, cujus vices in D. Scheuchzerum delatæ sunt. Quisque existimabat vacuum fore cathedram mathematicam, sed & hanc idem Scheuchzerus ambiens me eo adducit, ut suadentibus amicis nil quicquam moverem. Quæ vero hujus rei ratio sit paucis habe. Inde a 100 fere

fere annis Professores electi sunt duo Physicam unus, alter Mathematica docentes. Priores Canoniorum numero adscribebantur. Antea vero duo tantum electi fuerunt, unus qui Physicam, alter qui Mathesin alternis horis exponeret. Anno vero circiter 1640. D. Lavaterus duplex munus atque ejus commoda a Senatu reportavit, nescius vero studii mathematici id plane negligebat, ita ut Senatus Professionem constituerit mathematicam extraordinariam. At Scheuchzerus noster (in alium forte hæc derivaturus) Senatui nostro de non necessaria professione extraordinaria talia proposuit, ut plane sit abolita, Scheuchzero jam Physices & Matheseos Professore ordinario electo, insolito plane his in casibus exemplo. Scis vero quam ineptus ego sim adulator, nescius veritatem dissimulare. Habes sufficientem rationem silentii mei, ne dicam tædii, quod studium theoreticum affert. Me unice reficit promotio fratris, in quem Poliatri munus ab Ampl. Magistratu delatum fuit, & bonorum omnium pro me suffragia, auctus discipulorum numerus, & assensus lectionibus meis conciliatus; per hos enim dies ægrotante D. Scheuchzero ejus vices in Collegio publico suscepi. Cel. D. Waltherus Prof. anat. & botan. Lipsiensis gramina & plantas quasdam helveticas a me petit. Hac hebdomade D. Dillenius ad me literas dedit, quibus absolutum hortum Elthamensem ad me curasse nuntiat, multa utilia offert; sed jam fere hujus studii sum pertæsus. Vale & me ama. Tiguri 24. Jan. 1732.

JOH. GESNERUS.

Die 14. Januarii misi ad Te literas cum muscorum speciminibus nonnullis & dissertatione Scheuchzeri nostri, simulque pro Fabricii operibus & honorifica mei in Actis Norimbergensibus facta a Te mentione quas potui gratias testatus sum: ex gratissimis vero tuis video, Tibi literas meas non traditas fuisse, quas perditas dolerem, saltem apud Directores (des Postamts) inquirerem: quas vero ultimas ad me dedisti humanitate, officio & suavi genio tuo totas plenas, sane incredibilem mihi voluptatem excitarunt, ad quas sigillatim respondere nil mihi amabilius, nil jucundius, nil antiquius foret, nisi capitis dolore ex prægressa mihi perquam familiari feбри erysipelatode imminente impedirer. Quæ de itinere, & prodromo botanico, proposuisti, mihi multis modis placebant. Si certo consulueris, itineris sciagraphiam ad me mittas, ut quo commodo in loco vobis obviam sim futurus non ignorem: tum plura de communibus studiis nostris & rebus botanicis coram tecum agere me posse spes est ac votum meum; te autem comite iter mihi jucundum, utile, & omni voluptatis genere affluentissimum erit futurum. Multa enim mihi in omni parte Medicinæ dubia restant, quæ nusquam nisi te consultore recte expedivero. Erit quoque mecum
in

in itinere D. Hegnerus Octoduranus discipulus meus, nisi tibi aliter videatur. Apparatus varii generis instrumentorum itineri necessarius erit, ne dato observationibus loco defectus instrumentorum has instituendas impediat, quod mihi in nupero itinere alpino evenit. *Dens leonis alp. flore croceo* Scheuchzero Hieracium est, similitudine desumpta ab Hieracio Dentis leonis folio obtuso minori C. B. pin. 127. pr. 63. potius ad D. leonis referendo, etsi enim quandoque caulis in summitate uno plures flores gerat, hoc minime hanc plantam a D. leonis divellit, cum cæteris tota conveniat, & Dens leonis qui pilosella folio minus piloso haud raro plures uno flores gerat. Ad ceteras de plantis alpinis quæstiones respondere vix valeo, authoribus quos memoras destitutus, quos tamen omnes cum aliis quibusdam futuro vere Leida exspecto. Onagram scio a Scheuchzero inter plantas Helvetiæ indigenas recenferi. Lichen, quem describis, & apud nos invenitur mense Decembri & Januario, postmodum cornicula sensim eriguntur in apices apertos, & finduntur in pyxidulas, ut idem prorsus sit cum musco pyxidato majori vel minori. Rarius tamen occurrit in palustribus & locis tophaceis similis, qui tubulos habet pollice longiores, nusquam quantum scio apertos; videtur Lichenoides tubulosum cinereum non ramosum Dill. Hoc tempore plurimas hujus generis plantas colligo, bis per singulas hebdomadas in sylvis obambulans, felicissimo cum successu, plerasque Lichenum, alias nunquam visas species offendens

& raras simul & nunquam descriptas plantas non paucas. Inter alias Clathroidastrum, ut videtur, fuscum D. Micheli, quod videtur obscure descriptum sub titulo Lycoperdi spurii arborei barbati a Buxb. in Enumer. fl. Hal. p. 204. hujus speciem ostendi tomento flavo, ochraceo, volva membranacea dilute lutea. Inter has plantas memoratu dignæ visæ sunt plantula nigerrima vix $\frac{1}{6}$ ''' crassa, $1\frac{1}{2}$ ''' alta, in summitate tuberculo instructa, quod aperitur, & globosum continet corpusculum apice prominente, hoc corpus per maturitatem excutitur, & capitulum remanet semiellipticum, concavum, prorsus ut in Lichene pyxidato. Alia est substantiæ fungosæ flavo fuscae ramosæ & veluti botryoidis, extremitates vero singulæ maturæ pulvere undique fusco sunt instructæ. Alia ejusdem generis non est ramosa, & in summitate in 5. vel 4. finditur segmenta, ut florem exhibeat campaniformem, ex quo tomentum egreditur luteum, pulvere aspersum seminifero. Alia planta foliis instruitur instar rete coloris prorsus ochracei, maturescente vero planta fila, quæ fila majora retis componunt, intumescunt, pulverulenta fiunt, & tota planta fatiscit, & in fila trahit pulverulenta. Alia minima saxi aspergine madidis adnascitur, habitu musci minimi squamosi, in alis vero foliorum s. squamarum (quæ vix $\frac{1}{2}$ ''' longæ & latæ sunt, valde acuminatae, laxius dispositæ, virides) alterne siti sunt globuli nigerrimi fungosi, quos mihi videor vidisse in aliis virides cum fimbria alba. Has singulas plantas & calamo & penicillo quan-

quantum inexercitato mihi licuit descripsi, cum plurimis aliis fungis, agaricis, muscis &c. forsitan prodromo tuo vel operi botanico helvetico non inutilibus futuris. Addo fasciculo gramina quædam, quibus carere datum hac vice, ut spero aliquando plura ad te misero. Proxime Lichenes meos ordinandos adgrediar, atque horum specimen ad te mittam. Alias plantas vix nominare audeo, qui auctoribus botanicis hætenus destitutus metuo, ne falsum nomen apponens in plurimis errem. Vale & me ut soles ama. Tiguri 28. Jan. 1732.

46.

JOHANNES JACOBUS
SCHEUCHZER.

Ad multa, ita judicabis, pauca respondebo, satis tamen faciet amicus nobis communis Gesnerus, qui & collectanea viva & scripta pro sua sedulitate contulit. Dubia sunt, quæ ipse habeo, bene multa. Multa fecere Bauhini, sed multo plura reliquerunt post se. Difficultates augent descriptiones mancæ, plantas in ipsis locis natalibus videndi & describendi stante pede occasio rara, rari quibus licet vel volupe est adire ipsam Corinthum, laboris & periculi plena itinera, animi lucrando plerumque pani inhiantes. Instinctus adsit oportet, & stimulus quidam, quo movea-

moveamur, internus, & quo videris ipse non tam moveri, quam trahi, quod laudabile desiderium quam maxime approbo, certus, te ex iteratis excursionibus multum lucis affusurum esse rei botanicæ, multum laudis tibi, imo jucunditatis multum: sitienti refrigerio erit, fesso cordiale vel unica plantula tibi hactenus non visa. Mihi fane fuit multoties. His te officiose salutare, & meorum qualiumcunque officiorum certum reddere, felicesque progressus aggratulari volui. Tiguri $\frac{2}{32}$ Jan.

47.

JOH. JACOBUS HUBER.

Jam per duos menses hic dego, plura itaque erunt, quæ Tibi scribam. In Anatomicis me exercere hucusque non datum fuit ob varias rationes, longe aliter enim res se habet hoc tempore, quam quidem olim tempore celeberr. viri Saltzmänni, tum enim impensa singuli studiosi tres vel quatuor florenos non excefferunt, & unicuique placide concessum fuit, non solum præparationibus interesse, sed etiam proprias admove-re manus. Jam vero Cl. Nicolai tres instituit classes, pretio distinctas, quarum prima est, quæ studiosos nonnisi ad lectiones publicas admittit, cujus pretium est 6 livres; altera, ubi studiosi præparationibus quidem adsunt, nihil tamen fecant, pretio 24 livres; in tertia demum disse-

dissecandi venia data est, pretium vero (150 livr.) plurimos deterret. Cæterum Parisina methodo Anatomiam docet, non præ cæteris admiranda, nec de ullo alio anatomico mentionem facit, quam de Winslowo, quem in omnibus demonstrationibus sequitur. Ob varias itaque modo prolatas rationes nonnisi lectionibus publicis intererō; ne autem hic tempus, Anatomix unice dicatum, in otio teram, in Nosocomio gallico, auxilio fretus studiosi Chirurgix, in Anatomicis exercitatissimi, numerosam cadaverum Anatomiam exercebo.

Cupis eximie scire, quæ de diaphragmate docentur, ideoque adcipias hic Cl. Profess. Nicolai diaphragmatis demonstrationem, qualemcunque domo conscriptam. „*Diaphragma* merito musculis adnumeratur, quia fibræ musculosæ maximam ejus partem constituunt, & quidem exteriorem, interiorem enim partem occupat portio tendinea (Gallis l'as de treffle adpellata) a similitudine chartæ lusoriæ sic dicta, ob quam portionem tendineam ut musculus digestivus merito considerari debet.

„Instar triplicis musculi etiam considerandum venit Diaphragma, ob fibrarum musculosarum triplicem decursum, aliæ enim a peripheria ad centrum tendunt, aliæ a parte inferiore recta sursum & paulum ad latus sinistrum, aliæ sursum & reclinant paulum ad latus dextrum. „Septum hoc transversum tribus gaudet foraminibus; uno rotundo, quod in medio fere
Dia-

„Diaphragmate, & parallelo fere situ cum verte-
 „bris positum est, in partem tamen dextram
 „paulum inclinans, in parte tendinea situm,
 „Oesophago, atque nervo paris octavi tran-
 „situm concedens. Singulari gaudet structu-
 „ra, cum a fibris copiosis tendineis semicir-
 „cularibus atque obliquis cingatur hunc in
 „finem, ut in contractione harum fibrarum e-
 „gressus ciborum per oesophagum impediatur.
 „Altero oblongo, quod infra primum (mox de-
 „scriptum) paulum tamen in latere dextro loca-
 „tum, massam muscularem perforat, & transi-
 „tum venæ cavæ concedit. Tertio quod in
 „interstitio duorum musculorum a vertebra lum-
 „borum ortorum, (qui a Cl. Nicolai adpendices
 „diaphragmatis musculosæ salutantur) situm, &
 „sub iis progrediens proprie nullum est foramen,
 „sed dehiscentia quædam oblonga, pro arteriæ
 „aortæ transitu ductusque thoracici, ubi etiam
 „receptaculum chyli situm est. Musculi Dia-
 „phragmatis adparent duo inferiores, quorum
 „primus dexterior atque crassior natalem sumit
 „tendineo principio a suprema ac fere media
 „parte vertebræ tertiæ lumborum, ab hinc sur-
 „sum & paulum extrorsum ad latus dextrum
 „usque ad marginem tendineum, partim sini-
 „strorsum, ut ita hiatus relinquat pro transi-
 „tu Venæ cavæ, fibræ tamen ejus undiquaque
 „illum hiatus cingunt; hic musculus crassus
 „fatis est; alter paulo tenuior a secunda verte-
 „bra lumborum egreditur sursum, magis tamen
 „sinistrorsum, & ad inferiorem circulum tendi-
 „nis

„nis finistri tendens , eidemque inferitur. Dia-
 „phragmatis situs talis est , ut convexum sit
 „versus thoracem , concavum autem versus ab-
 „domen. “

Hujus Diaphragmatis figuram delineare in-
 cepi , quia autem nondum perfecta est , eam a-
 lio tempore tibi transmittam , differt aliquantum
 ab ea quam Basilea delineare curasti , quampro-
 xime vero adcedit tab. 35. Cowperi in Myotomia
 nov. Lond. 1724.

Collegia hic nulla audio ; in arte obste-
 tricante me exercebo , quantum licebit. In
 ultimo cadavere vetulæ , ductus choledochus
 incredibilem in modum distentus fuit , ut
 digitus facili negotio inmitti posset , in quo
 calculi quinque inveniebantur , figura varii , mol-
 liusculi , extus nigro , intus citrino colore tin-
 cti , multo sulfure inbuti , plures adhuc mino-
 res in vesicula hærebant : valvulæ vesiculæ fel-
 leæ Heisteri ob hanc distensionem magnæ atque
 distinctæ adparebant ; plura alias. Vale & fave.
 Dabam Argentorati d. 15. Febr. 1732.

48.

JOH. GESNERUS.

Reditæ mihi sunt gratissimæ literæ tuæ prid.
 Non. Martii ; ad quas protinus respondere animus
 erat ; sed rerum quas nunc accipis tardiore per
 mercatores expeditione impeditus , paulo ferius
 ad

ad Te scribo. Plantas ad Te missas tibi non ingratas fuisse mihi jucundissimum accidit; alpinas nunc ordino, & Bibliothecæ meæ aliquot librorum botanicorum accessione facta lubentius cum authoribus has confero: plurima ex plantis recenter examinatis quotidie disco, & sæpe numero errores non paucos detego, & in iis quoque quos ad te misi muscis præcipue; ita quem muscum credidi apocaopon f. muscum trichoidem acaulon minorem latifolium Petiv. & Vaill. p. 108. n. 1. T. XXIII. f. 1. quod mense Novembri in centro foliorum in rosam expansorum nodulum gereret fuscum, qui ex pluribus glomerulis videbatur compositus, eum nunc deprehendo folia contrahere & cauliculum emittere, qui calyptram sustinet turgidam reflexam, sub qua capitulum hæret conoideum: hunc in iisdem muscis descripsi nomine M. capillacei folio rotundiore capsula oblonga incurva Tour. ap. Vaill. p. 135. n. 19. T. XXVI. f. 16. de quo & nunc dubito, cum calyptram, quæ capitulum contegit strictam & depingat & describat Vaill. quæ in meo est turgida valde. Innumera sane hujus generis invenio difficultates augentia. Quem nomine Lichenis gelatinosi botryoidis Lichenem descripsi definitione Micheliana, eundem cum Lichene terrestri minimo fusco Raj. syn. 331. existimo; depictus est ap. Vaill. T. XXI. f. 15. descriptus p. 144. n. 5. qualis hoc tempore absque fructibus conspicitur, tota facie sua & colore mutatus, quales enim diversa ætate formas induant hæ plantæ difficillimum est internoscere; nisi

nisi plantæ loco proximi per intervalla plantas conspiciamus. Circa mirificam fabricam vasculorum feminalium in muscis & plantis affinibus hoc tempore plurima jucunda quotidie aspicio, quæ nimis longa forent in epistolam: unicum hoc addo de Musco capillari minori vulgatissimo Raj. fyn. ap. Vaill. p. 133. n. 3. T. XXIV. f. 14. & T. XXV. n. 4. detracta calyptra, quæ in his mucosa valde & stricta existit: corpus resistebat conoideum rubrum, arcte capitulo, pulverem viridem in femina mutandum continenti nexum: hoc detracto momento temporis filamenta aliquot 7 vel 9 linearum longitudinis & capsula erumpebant, contorta, ruberrimi coccinei coloris: quæ deinde in aliis per maturitatem corpusculo conoideo decidente, quoque erumpere videbam. Similem in pluribus aliis mechanismum deprehendo, & distinctam a corpusculis in calyptra contentis fabricam. Eruditissime defectus in Dillenio monstras, qui in eo minime laudandus, quod potius ex habitu muscorum vel positu & exortu cauliculi capitulum sustentis, quam ex fabrica capituli genera constituat, quod & tu videris in Bryo & Hypno reprehendere; namque in capillaribus ramosis, vel ubi ex vetustis furculis coaliculi prodeunt, difficile est asserere, cui horum generum planta adjungenda sit. Lycopodium & Selaginem ut distincta genera considerare nostri maxime alpini musci non admittunt. Muscum palustrem caudicantem molissimum DILLENIVS sphagnis potiori jure adjungit, quam Vaillantius squamosis, etsi ab utro-

que genere diversus existat. Sed emendationes in muscis præcipue ad te missis ab industria & humanitate tua exspecto. Plantulas quarum in proximis tibi mentionem feceram, repetita observatione easdem & constanter invenio: si harum exempla comparare mihi licuerit, ea proxime ad te mittam, plantas additurus alpinas. Doleo vero maximopere oculis tuis minorum examen molestum accidere, cum a tua in his sagacitate, peritia, diligentia optima quæque exspectanda fuerint. De Absinthio, quod tecum me legisse in Gemmio ais, non recte teneo, quale sit inter binæ exempla, quæ inter siccas plantas meas fervero, distincta ab Absinthio Valesiano tenui folio I. B. unum horum (quale & in Alpibus Abbatiscellanis me legisse memini) descriptioni & iconi Absinthii umbelliferi Mutellina quibusdam I. B. III. 183. Chabr. Ic. 374. n. 6. respondet: cui hic jungit Absinthium umbelliferum alterum Italicum Lob. Absinthium pumilum Chlusii Absinthium parvum & incanum Gesneri ap. Camerar. est absinthium alp. incanum C. B. quod describit Scheuchzerus It. alp. I. 23. T. III. fig. 1. edit. 1. p. 29. ed. 2. ubi confundit cum Absinthio Valesiano, quod indicat It. alp. IV. 328. huic corymbi juxta longitudinem caulium positi sunt: In altero vero, quod & humilius & minus splendens, sed villosius existit, corymbi in summitate inter foliola positi in capitula aggesti; exactissime huic respondet Absinthium alp. candidum humile C. B. pr. 71. quod Scheuchzer l. c. pro eodem habet cum priore: de quibus
tamen

tamen judicare non valeo, cum utriusque pauca admodum adsint exempla, eaque fere imperfecta. Utraque vero planta a descriptione Absinthii Austriaci Clusii abludere videtur. In synopsi plantarum Helveticarum pergo, & plantarum in Helvetia sponte nascentium numerum fere ad 3000. invenio, si varietates hisce addas, quas in floris colore vel foliorum ordine, aut colore observant, has disponere jam adgredior, postquam singulas cum Herbario meo & auctoribus contuli, plura vero mihi dubia restant, nonnisi repetitis observationibus, & tuo præcipue auxilio solvenda. Si vel qualicunque ordine digestæ sint hæ plantulæ nostræ, catalogum earum ad te mittam, ut dubia pro tua in his peritia solvas, novas plantas addas, & errata corrigas, & progredienti in his mihi tutum iter expedias: forte & D. Stæhelinus operam hanc nostram adjuvabit, & Cel. Zuingerus. Vides & quantum mihi opus sit tuo commercio, tuo alloquio in itinere frui, ut quæ mihi in his agenda, vel te authore instituenda sint ediscam. Et licet hoc tempore mihi iter magis quam ullo alio difficile accidat, cum ob negotia, tum ob itineris ad te faciendi longitudinem & quod te relicto mihi Tigurum repetendum restat comitem deficientem. Hegnerus enim discipulus meus a parente pendet, qui æstate Thermis Badensibus una utatur. Politici vero, qui urbes tantum sectantur, mihi molestiæ potius quam subsidio essent. Engelberga iter ad Cœnobium Disentis per Altorfum instituendum existimo, hoc si fue-

rit, Vos Altorfi expectarem vel Brienarium adi-
rem, ut simul Cryſtalli fodinas Grimſulæ mon-
tis cernerem. Non inutili inſtituto M. Dole
adibis & Iuraſſi confinia, rariffimas enim ibi
plantas inveniri credere fas eſt, vel inſpecto ſolo
catalogo plantarum circa Genevam naſcentium,
qui Actis Anglicis anni 1709. inſertus habetur,
quemque ſeorſim aſſervo. Præterita ſeptimana
Cel. noſtro Scheuchzero per literas petenti plan-
tas a te in Actis Norimbergenſibus deſcriptas
tradidi; multis verbis ſuum erga te affectum te-
ſtatus eſt, & videtur te condigne amare & plu-
rimi facere, te vero per me ſalutatum cupit:
Inſpiciendum mihi conceſſit totum apparatus
hiſtoriæ plantarum Helvetiæ, qui plurima volu-
mina in fol. explet, deſiderari ait recenſionem
ſynopticam, atque ſtimulavit, ut ſimile opus aggre-
direr. Dubius ſum, ſi per alios de meo propoſito ali-
quid reſciverit nec ne; dono quoque obtulit Com.
Maſilii diſput. de Fung. Romæ 1714. cum plu-
ribus Tabb. æneis ſplendidiffime in fol. impreſſam,
& quæcunque officia humaniſſime obtulit, ut eum
fere totum mutatum deprehendas. Tibi gratulor
de nata filia & felici uxoris partu. Vale & me ama.
Feſtinans Tiguri 11. Martii 1732.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Litteras Tuas XII. Calend. Maji ad me ſcri-
ptas recte accepi, ad quas citiſſime reſpondeo,

ut animum tuis usibus inferviendi cupidissimum testatum tibi faciam. Magno me tibi nomine obstrictum profitebor, ubi specimina Basileensia, Scheuchzeriana & tua quoque scripta limatula sine dubio & polita ut hac vice obtineam curaveris. Sancte spondeo promittoque, me omnium eorum, quæ lectu digna in his terris lucem videbunt, prima quavis occasione te participem esse facturum. Fasciculus sic satis grandis idem beneficium commodæ occasionis expectat, quam, uti spero, mox nanciscar. Quod ad plantas Hercynicas a Thelio descriptas attinet, velim me certiore reddas, quas præ reliquis desideres, vix enim ac ne vix dubito, quin eas ab amicis meis obtinere queam. Polonicas ab Archiatro nostro Regio D. D. Erndtelio facillime habebo, qui vir est in botanicis exercitissimus, edito scripto, quo Varsovia physice illustratur, clarus, cui ad calcem Viridarium Polonicum adjecit. Id vero vidisti sine dubio. Elegans est scriptum Breynii de historia naturali Cocci radicum tinctorii, quod anno præterito Gedani prodiit, cum quo utique illud certat, quod ibidem Kleinius edidit de tubulis marinis, lapidibus caudæ cancri, belemnitis, alveolis, & pilis marinis. Uterque nunc in eo totus occupatur, ut methodum, secundum quam animalia testacea in classes redigi debeant, cum publico communicent. Chemiam Boerhavii non tam legi, quam devoravi. Quidquid Stahlius de se sentiat, unicus Boerhaavius mihi magnus semper erit Apollo. Winsloi Anatomia, cui

autor triginta annos dicavit, tandem aliquando juris publici facta est, quæ ante sex septimanas a Cl. Nicolai ad me missa meas nunc delicias facit. O utinam vero magnum Albini opus prostaret! tunc aliis sexcentis lubenter carerem. Adhuc dum mens sedet, fraudes & plagia impudentissimi compilatoris Garengéot detegere, non omissis erroribus, quos per Deum! plurimos & gravissimos tam in libro, quam ei annexa Dissertatione, commisit. Demonstrabo potissimum clinicos semper longe majoris æstumatos fuisse ac chirurgos, & chirurgiam artibus illiberalibus & seculariis fuisse adscriptam, medicinam stricte dictam in maximo semper honore fuisse habitam. Licet vix tantum mihi tribuam, ut credam me integrum librum gallice scribere posse, id tamen, quia prudenter sic monuisti, facere constitui. Accipis epistolam satis prolixam, sed novorum ac memoratu dignorum satis sterilem, quod damnum primis literis refarcire annitar. Vale & me ama. Dabam Snebergæ A. C. MDCCXXXII. pridie Nonarum Maji.

50.

JOHANNES JACOBUS SCHEUCHZER.

audeo etiam atque etiam, quod Helvetia πολυβέτανος in te & Cl. amico Gesnero nacta sit

fit scrutatorem, ego adiutorem. Accepi multas Tuas Quæstiones, & cum jucunditate legi Respondere autem punctatim ob negotia, quæ me premunt, publica privatave, vix per longum tempus licet. Non tamen experieris me vel mutum, vel promissi ignarum. Suscipiet responsum amicus nobis communis Gesnerus, cui ea propter aperio meum Museum, Libros, Herbarium, & historiam meam plantarum Helveticarum MSC. ad umbilicum nunc per DEI gratiam deductam, revisionem necessariam & collationem cum Plantis & Authoribus si excipias. Neque dubito tibi quoad dubia si non in omnibus in multis saltem iri satisfactum. Satis autem imprimis faciet quod suscipietis Iter Botanicum, in quo comitem me habebitis, sed votis, non pedibus.

Vale & me porro ama.

Tiguri $\frac{9}{32}$ Maji.

51.

JOH. GESNERUS.

 ctavo Iduum Maji exoptatæ literæ Tuæ tandem nobis redditæ sunt: additam epistolam, protinus Celeberrimo D. Scheuchzero tradidi, quam pro sua humanitate perbenigne excepit, ad præcipua ejus momenta proxime respondebit,

I 4

negato

negato vero sibi per gravissima negotia otio cuncta sigillatim perpendendi, ad te scribendi provinciam mihi obtulit, & pro sua in me benevolentia atque studio scientias promovendi Bibliothecæ, Herbarii & manuscriptorum usum insolito aliis Literatis favore liberatissime indulgit. His auxiliis plurima, quæ de plantis Helveticis dubia restant, expedire me posse spero, præcipue ex collatis plantis cum infinitis propemodum observationibus, quas operi suo immortalis de plantis Helvetiæ inseruit. Quantum vero vellem eam ingenii vim atque sensuum præstantiam ad respondendum afferre me posse, qualem eruditissimæ & ex contemplatione sedula plantarum natæ quæstiones tuæ præ se ferunt. Nunc ad ea respondeo, quæ conferenti mihi quæstiones tuas cum notatis ad ficas plantas meas ad te scribere visa sunt; in proxima epistola quæ restant addam, postquam mihi Scheuchzeriano labore utendi copia facta erit.

Caryophyllatam alpinam nutante flore in Alpibus Glaronensibus reperi, quæ a nostrate vulgari flore nutante, foliis latioribus, & magis lobatis, floris colore obscurius rubente diversa est: hanc pro *III. Clusii* habeo & *aquatica altera C. B.* similem in Borussia nasci refert Breynius Cent. I. ap Raj. hist. I. 607. quam in vulgarem degenerare existimat.

Caryophyllata alpina lutea plerumque ultra palmarem longitudinem non attollitur, dum junior

nior floret, dum vero adolescit, ad bipalmarem & haud raro pedalem proceritatem surgit, ut tecum eandem existimem cum *alpina lutea minori* C. B.

Hieracium Dentis Leonis folio obtuso minus ferrugineum Cel. Scheuchzer. It. alp. I. 35. ed. 2. 4. It. alp. IV. 336. est *Dens Leonis alpinus minimus glaber flore croceo* H. Ox. III. p. 75. n. 7. Sect. VII. T. 7. quo vero jure Columnæ plantam addat Morifonus, vel eandem *Denti Leonis alpino minimo glabro* junxerit Tournefortius, asserere non valeo, cum Columna ad manus non sit, saltim subdubitare videbatur Vailantius in Comment. Acad. Reg. scient. p. 230. & p. 232. Variat petalorum colore dilutius croceo & nonnunquam in luteum vergente, tum vero cum ea *Dentis Leonis* specie plurimum (si seminum coronam plumosam, quæ in illa est pilosa, excipias) convenit quam Vaill. l. c. p. 232. *Taraxaconoidem Chondrillæ folio glabro virenti folio* vocat, cum qua a Tournefortio confusam esse conjicio. Quale vero sit *Hieracium Dentis Leonis folio obtuso minus* C. B. me prorsus latet.

Cerinthe major quorundam flore versicolore S. B. quam tecum per M. Jugum vallem Angelimontanam petens collegisse memini, descriptioni Clusianæ apprime congruit.

Androsaces perennis Alpina angustifoliæ villosæ & multifloræ Tournef. descriptioni *Chamæjasme*

I. B. & *Sedum alpinum* IV. Clusii adeo conveniunt, ut nihil magis.

Quæ planta sit *Androsace angustifolia glabra* Tournef. difficulter assero, ob nullum synonymum additum: pro ea habeo plantulam in montibus circa Mülhusium lectam, quæ si glabritiem excipias & colorem floris purpureum, simillima est *Androsacæ* nostræ alpinæ, nisi quod caulis circa summitatem inæqualiter sit ramosus, prorsus ut in *phyllo Dalechampii*, quod J. B. describit, qui de floribus nil profert.

Soldanellam floris & foliorum magnitudine in eodem loco natali mirifice variare sæpenumero deprehendi.

Per incuriam omnino videtur in Tournefortio *Alsine saxatili Laricis folio minori flore*, *Caryophyllum saxifragum foliis tenuissimis pulchro fl. albo* D. Magnol junctum esse, cum idem Magnol in Botanico Monspeliensi *Auriculæ muris pulchro flore* J. B. & *Alsine saxatili Laricis folio flore majore* Tournefortii in H. R. Monsp. p. 11. jungat, ac icone quam de *Alsine Laricis folio flore minore* exhibet, distinguat. Cui ex *Alsinæ* speciebus quas in alpibus collegi, *Alsinæ alpinae juncea* C. B. nomen jungendum sit, multum dubito.

Myosotidem alpinam latifoliam Tourn. eam credo, quam Rajus Syn. ed. 3. p. 349, & descripsit & depingit Tab. XV. f. 2. quæ plurimum foliorum magni-

magnitudine & hirsutie majore vel minore variat. *Myosotis alpina angustifolia villosa* & *viscosa* Tourn. p. 245. mihi planta est cauliculis plurimis in terra repens, quos extra folio conjugata 5 lin. longa $1\frac{1}{2}$ lin. in medio lata, angusto principio orta & acuminata vestiunt, ab exiguis pilis dense positis hirsuta, virentia. Ex geniculo cauliculorum surgit pediculus palmaris, altior aliquando, nudus, in medio ramosus per intervalla binos semper pediculos florum emittens, quibus flos Lychnoideus pentapetalos petalis minoribus, quam in *myosotide alp. latifolia* præditus, calyce pentaphyllo insidens sustentatur. Ovarium est capsula monangia polysperma, oblonga, in summitate multis denticulis dehiscens. Calix, caulis, folia viscida sunt. Anno 1726. in alpibus Abbatiscellensium legi, inde eam nusquam vidi.

Caryophyllus holosteus montanus angustifolius a consimilibus glabritie foliorum virenti facillime dignoscitur, & per alpes Rhæticas ac Abbatiscellanas frequens occurrit.

Veronicæ, Tithymalus, Pulsatillæ, Pinguicula, quas memoras, non facile nisi inspectis plantis determinanda erunt. Forte est Tithymalus tuus foliis gramineis idem cum *Tithymalo segetum longiore folio* Rajus Catalog. Cantabr. app. quam altitudinem dodrantalem vix assequi scribit, folia oblonga in acumen desinunt. Optimum factum erit, si per Tabellarium specimina sicca Tigurum miseris; hæc & Celeberrimo Scheuchzero & mihi erunt gratissima.

Pedicularis tua est mihi eadem cum *pediculari bulbosa* J. B. & *Pediculari alpina* majore radice *oenanthes* f. *Asphodeli* Morisoni H. Ox. III. p. 427. n. 12. sect. 17. Tab. 23. quamvis Morison & Tournef. huic plantam jungat flore purpureo, eam enim exalbidos flores proferre author est Rajus hist. I. 771. n. 10.

Clinopodium alpinum Ponæ, *Chamædry vulgari* falsæ aliquatenus affine & *Clinopodium alpinum* Ponæ J. B. *Teucrium alpinum* coma purpureo cærulea C. B. *Clinopodium alpinum hirsutum* C. B. *Teucrium alpinum inodorum* magno flore C. B. *Teucrium foliis Scorodoniae* C. B. mihi sunt omnes eadem plantæ, nam folia ad *Chamædryn* & haud raro ad *Scorodoniam* accedunt, cætera cum descriptione omnes conveniunt: quod & in iis deprehendes, quae Celeberrimus Scheuchzerus Itin. alp. IV. §33. 341. V. 428. VII. §19. proposuit.

Euphrasia leatu Alsinefolia radice squamata C. B. quam bis repetiit Morison. in Iconibus Tab. 24. sect. XI. & Tab. XVI. sect. XI. ab *Euphrasia* omnino diversa, floribus ex tua sententia cum *Agerato* convenit, a quo vasculo bivalvi unico semine foeto differt, hinc novum nomen *Tozziae* meruit apud Michelium n. pl. Gen. p. 20. Tab. 16.

An ideo *Rapunculus spicatus* ab illo *spica orbiculari* separandus sit, quod huic vasculum femina-

feminale triloculare, illi biloculare, tuum esto iudicium. Sane Dillenius, qui primus hoc in Cat. Gi p. 65. observat, eam ob causam non distinxit. Nec Vaillantius in Mscptis de methodo & Classibus plantarum Lychnides vasculo uniloculari, tri & quinque loculari separat, nec Boerhaavius Convolvulos uni - tri - quadri - locales. Nec Michelius Fluvialem uni - & quadri - locularem, vel Juncaginem tri - & sex locularem, nisi enim a nimia *analogia* aliquantulum remittamus, infinita tandem plantarum genera constituenda erunt. In his casibus, ubi regulæ methodi collidunt, semper aliquid similitudinæ plantæ cedere soleo, ita tamen ut ex lege methodi ad singula quæque loca anomalias notem. Ita in diangiis rapunculi spicati mentio fit, eum inter reliquos rapunculos ob totius habitus convenientiam quærendum esse.

Caryophyllatis facile adnumerabis eam, quæ *Chamædryos folio* habetur, si cum Tournefortio characterem paulo laxiorem statueris, quam Rajus & Boerhaavius. Sed hæc Tua prudentia & peritia dijudicabuntur. Desino tandem plura ad quæstiones tuas scribere, ut vel tantillum spatium responsioni ad gratissimas tuas restet; quæ reliqua sunt in proximis literis afferam.

Duodecim sunt dies quando hæc ad Te scripsi, eo animo, ut paucis epistolæ finem addendo, eam quam ocyssime ad te curarem. Ob adversam vero valetudinem cum ab his tum ab aliis negotiis invitatus destiti. Iam meliuscule habere incipiens
ad

ad suave tecum de plantis loquendi opus redeo. Et cum pauca habeam, quæ de meis addam, ad epistolam tuam respondebo. *Muscus capillaceus major capitulis crassioribus cylindraceis nutantibus* idem mihi videtur cum n. 9. & 10. Vaillant. p. 135. sed vario spectatus tempore. Mense Nevembri floris speciem ostendit, qui in centro foliorum expansorum absque pediculo nudus instar glomeris lutei hæret, ut perperam tunc pro specie musci apocarpi habuerim. Postea deprehendi idem in quam pluribus muscis. Quidam Musci in distinctis plantis flores hosce & calyptras ferunt, ut Mnion Dill. alii in iisdem, ut Fluvialis Ejusd. etc. In variis speciebus muscorum exhibentur a Michelio Tab. 59. p. 108 Dillenius v. in editione Illia synopseos Rajanæ p. 78. inde novum Muscorum genus constituit, male meo quidem judicio, cum plerisque muscis hæc sint communia: quod & a Buxbaumio Cent. I. p. 45. T. 65. in *Musco stellulari ramoso palustri pediculo aureo erecto, capitulo magno spherico* Vern. observatum video.

Cæterum in muscis, quos ad te misi, plurima quotidie immutanda video, quæ nimium festinans tunc temporis falso adposuisse experior. In *Musco pediculo purpureo capitulo nutante* autoritate magni Viri nimium fidens, pro ea quam Vaillantius & describit & depingit planta, misi *Muscum trichoidem parvum fol. musci vulgaris capitulis longis acutis* D. Doody. H. Ox. III. 628, n. 4. S. XV. T. 6. Et quem nomine *Musci alpini palustris capillacei capitulo spherico* misi, est *Muscus trichoides foliis capillaceis capitulis minoribus* obs-

obl. Dood. H. Ox. III. l. c. n. 5. T. 6. Sect. XV.
atque *M. capillaris alpinus*, surculis angustissimis ho-
losericis viridissimis &c. forte est *Muscus minor*
ramosus parvus, in humidis nascens, atrovirens, fol.
subrectis, tenuissimis, capitulis brevibus, erectis, oper-
culo mucrone longo & angusto instructo Michel.
N. Pl. G. 112. n. 76. *M. filicinus sericeus* Vail-
lant. est Hypnum ex mente Dillenii, ut & *Muscus*
palustris Absinthii folio, hunc quidem florentem
hactenus non vidi, sed ut ex caractere conjicio,
quem Dillenius distinctius in synopsi citata
p. 79. quam in Cat. Giessensi tradit. Quo vero
jure *Muscum terrestrem majorem ramulis com-*
pressis foliis superficie crispis Sher. his jungat, non
video, cum vascula feminalia sint in alis folio-
rum: quod & Vaillantius observat. Gratum
est ex te intelligere Buxbaumii *Muscum aphyll-*
on &c. apud vos reperiri, sed cur hunc
bivalvi capitulo donatum describit? Cæterum
multum quoad figuram convenit cum *Clavaria*
minima nigra clavi effigie, pediculo subhirsuto Mi-
chel. T. 87. f. 8. p. 208. Eam vero cum *Muscis*
tuis rarioribus ad me per Tabellarium mittendo
pergratum mihi feceris, ego simile officiorum
genus lubens in me suscipio. Ordino plantu-
las meas, atque harum catalogum ex methodo,
quam per rationes adstruxi, compono, atque vi-
cem synopseos stirpium agri Helvetiorum gerat,
plantas Helvetiæ cum ex aliorum maxime cele-
berrimi Scheuchzeri scriptis, tum ex propria ob-
servatione indigenas, infero; in his vero plus
quam credere fas est, laboris deprehendo, præci-
pue

pue ob infinita synonyma; his vero te maximam lucem affundere posse certissime spero. Cum varietatibus suis plantæ helveticæ fere ad 3000 surgunt. Erit vero pluribus super his tecum loquendi locus in itinere; quod ex voto tuo ad designatum diem aggrediar, quo te vel Meiringæ vel Unterseeæ conveniam, quemcunque locum probaveris; optarem tecum glaciales montes, Grindeliam vallem, crysalli fodinas adire, & recto cursu inde per Gotthardum Airolum petere, ita & diutius una esse & suavi tuo colloquio frui, & pluribus tecum de communibus studiis nostris agere liceret, suavissimo mihi prorsus oblectamento. Erit mecum in itinere D. Hegnerus Vitoduranus Med. ibid. Præterito mense a D. Gronovio fasciculum rarissimarum plantarum Africanarum cum conchyliis & quibusdam præparatis Ruyfchianis accepi. Dedit & his diebus D. Burmannus, cum quo una Leidæ studio botanico operam dabamus, ad me literas, quibus veterem amicitiam instaurat, de denuntiata sibi Amstelodamensi Botanica docendi provincia me certiore reddit, plantas exoticas ex horto medico Amstelodamensi offert, & helveticas expetit. Cl. D. Professor Bodmerus, vir in literis, quas præstantiores vocant, vere eximius, postquam a Nob. Wyssio atque ex me intelligeret, quantum hæc studia excolas, atque in his excellas, catalogum librorum anglicorum, Poëtarum imprimis tuorum, videre vehementer cupiit, perlibenter quos ipse possidet tibi significabit, ut vel a te mutuo accipere, vel tibi suos mutuo dare queat.

queat. Ut hunc quam primum accipiat, te etiam atque etiam rogatum cupio. De opere Micheli-
liano, quod plantas authori per Galliam, Italiam
&c. observatas sistet, & Florentiæ ad proximum
Octobrem prodibit, tibi constat. Londini D.
Dillenius hortum Elthamensem, quem D. J. She-
rard in Cantio alit, II. voluminibus in folio descri-
bet. Plura non addo, nisi ut valeas & me a-
mare pergas. Tiguri 25. Maji 1732. ocyslime.

P. S. Cum hisce diebus inspectis Cel.
Scheuchzeri Herbario & manuscriptis præcipua,
quæ eruditissimas quæstiones tuas attinent colli-
gerem, nolui diutius hæc adscribendo morari.
Pulsatilla, quam in Herbario servat nomine *Pul-
satilla Apii folio vernalis flore minore*, est ea ipsa,
quam in M. Regio collectam in itineribus de-
scripsit, hæc vero non differt nisi magnitudine
a *Pulsatilla flore albo* C. B. 177. cui recte addita
synonyma jungis, multum autem abludit a de-
scriptione Bauhiniana, quæ exhibetur in pr. 94.
ut hæc Apii folio potius jungenda sit Pulsatillæ
alpinæ fl. purpurascens hispidiore & nutante,
quam cel. Joh. S. in Msc. Historia plantarum de-
scribit, quam tamen non diversam comperio a
Pulsatilla Apii folio majore & minore, nisi
quod in majore laciniæ foliorum nunquam lon-
giores sint, quæ potius varietas censenda vide-
tur; depingitur utraque apud Helwing. Fl. cam-
panæ p. 63, 64. n. 9. & 10. *Caryophyllata mon-
tana flore luteo*, major & minor cel. S. quidem
diversæ sunt, non tamen video, in quibus differant.

Caryophyllata montana aquatica flore nutente nomine servat *Caryophyllatam montanam flore nutante luteo* H. R. Par. quam scribit coloris flore purpurascete, luteo & pallescente nonnunquam variare. In *Androface* a Tournefortio synonymate monente & observante quoque cel. S. manuscriptis recte mutata sunt. Glabram sic describit cel. Joh. Scheuchzerus. Foliola per terram sparsa sunt, glabra aut brevissima vixque observabili hirsutie pilosa, vix duas lineas lata, semuncialia & communiter uncialia, læte viridia, calix dilutus quinquefidus, quinque striis saturate viridibus, versus divisurarum apices prodeuntibus distinctus, flos præcedentis (quæ *Chamæjasme*) *Androfaces* flori similis, & haud raro minor, inodorus tamen. *Soldanella alpina* major & minor te recte præeunte eandem censet cel. Scheuchzer, nam & varietas, quam Clusius in foliis observat, in eadem sæpe planta nonnunquam occurrit. Superbam austriacam Clus. eandem existimat cum planta J. B. quem in multis sequitur: in historia Mss. vero Tournefortiana synonyma non jungit. In *Veronica* nostra serpyllifolia folia nunquam ferrata occurrebant, qualia tamen in illa *Ocymi folio* & a Boccone & a Vaillantio pinguntur. *Veronica faxatilis* cauliculis nudis Raj. ab ipso Rajo Teucrio minimo jungitur, suamque Clusianæ descriptionem interferuit: Synonyma addit cel. Scheuchzerus *Veronicam alpinam caule aphylo* Bocc. Mus. 77. T. I. 9. *Veronicam minimam hirsutam* C. B. prodr. villosam Tournef. *Veronicam buguloidem* servat nomine Vero-

Veronicæ alpinæ Bellidis folio C. B. a qua tamen prorsus distincta est, quam & distinguit plantæ addito specimine a Veronica Bellidis folio C. B. Est vero te recte divinante, quam Itin. VI. indicare voluit. Pediculares luteas 3 servat. I. folio ceteraquam te recte censente a Bauhiniana planta distinctam credit, quod in Msc. annotat. Observationes vero in itineribus sparsas operi nondum inferuit. Altera foliis est tenuissime divisis simplicibus, caule nudo, radice magna, quæ Pedicularis bulbosa J. B. quo pertinet Pedicularis alp. Asphodeli radice, flore albo; Jusseu Alectorolophus mont. fl. albo. Nam icon Pedicularis flore luteo Bocc. Mus. P. I. T. VIII. folia habet bis subdivisa & caulem foliosum, radicem Tragopogonis; est vero Pedicularis alp. lutea C. B. Reliqua non facile dijudicare valeo, nisi visis speciminibus, quæ mecum singulari desiderio expetit. Hoc tempore Muscum palustrem candicantem Tournefortii florentem vidi, differt vero a planta a Vaillantio depicta. Vidi sine Lexicon medicum, quod Amstelodami apud Wetstenium excuditur a Theodoro Tronchin & Lud. de Neufville M. Doctoribus; quod multam eruditionem & cognitionem recentissimorum inventorum ostendit, & videtur operi Burggraviano opusculum. Miror vero quam jejune botanica tractetur. Ne vero longior sim, finem tandem epistolæ facio. Vale, me amica, & valetudinem tuam quam diligentissime cura. Iterum vale. Tiguri 2. Junii 1732.

P. S. Te quam officiosissime salutat C. Scheuchzerus noster, & se per me excusatum cupit, quod ipse de plantis non singillatim ad te scripserit.

52.

JOH. GESNERUS.

Gratissimum mihi accidit ex literis humanissimis Tuis itineris nostri sciagraphiam quandam intelligere, curabo ut ex instituto vestro ad 14. Julij Tiguro proficiscar 16. vel 17. Underseeæ tuos expectaturus, malim enim ibi quam Engelbergæ locum unionis nostræ seligere; neque a proposito quicquam præter valetudinem me impediet, utque certiores sitis, paucis ante discessum diebus, literis hunc confirmabo. Liberum inde vobis erit, quocunque itineris filum dirigere. Engelberga via per Sureneneck (rarissimarum plantarum feracissimum montem) patet Hospital pagum, qui ut conjicio 10. horarum itinere distat. Incertus hæreo, si per Rhætiam vel Glaronensem ditionem Tigurum sim repetiturus, hæc vero & te judice in itinere deliberabuntur. Nulla nisi suppellectile botanica instructus ero, quo facilius huic studio vacare possim; si Barometra tecum habeas, lubens horum curam suscipiam. Erunt mecum D. Hegnerus cum servo, per te vero & socios tuos jucundissimum iter futurum existimo, ut qui nihil magis expectam,

tam , quam tecum de communibus studiis nostris agere, & ex eruditionis tuæ penu utilissima pro studiis meis haurire: D. Schollium vero hominem novi plenum officii , humanitatis & virtutis , cum quo amicitiam veterem recolere semper cogitavi. D. Ribe fama mihi notus ac per D. Pfister Medicum cel. Scaphusiensem olim commendatus. Nulla addo de plantis, cum ob nuntii discessum prorsus impediar , pluribus vero de his , & cel. Scheuchzeri opere, & in me animo differendi, locus erit in itinere, quod tanto gratius mihi futurum , quanto diutius tecum id agere potero. D. Hegnerus parente gaudet magni nominis & famæ apud Vitoduranos, ubi supremi judicis locum tenet: magno apparatu librorum est instructus , quem itinere 14 annorum collegit , inde vero præcipue historicis, politicis & practicis auxit. Avidissimus opuscula tua exspecto , in quibus cum eruditione suavissimam gratiam ita junxisti , ut nullis in hoc genere te superare , paucis æquare datum sit. De Veronicis & aliis plantis nihil addidi , cum ex speciminibus harum ficcis plura & certiora quam ex lecta epistola scribenda esse existimavi. Nihil respondes ad petatum D. Bodmeri ? Afferere auisim propter eruditionem haud vulgarem cum amicitia tua non indignum futurum. Gaudeo te vim febris depulisse , qua nulla studiis deterior pestis. Spero tamen iter nostrum cum tuæ tum meæ valetudini firmandæ optimum fore præsidium. Dab. Tiguri 22. Junii 1732. quam ocyslime.

EMANUEL KOENIG.

Mitto lapidem circa Coenobium Sti Blasii in sylva Hercynia repertum, cui increfcit Byffus ciunnabarinus violæ martiæ odore (Micheli), ut me docuit expertiffimus Joannes Gesnerus meus, hunc jam indigitatum videbis in Wepferi hiftoria Cicutæ aquat. p. 13. Perlatores horum induftrium anatomes & chirurgiæ ftudiofum G. Ludovicum Hommel Memmingenfem, qui me nomine Domini May Argentinæ agentis (quem nofti) falutavit, ut commendatum habere velis rogo; hisce vale, & me ama. Dab. Bafil. 1732. d. 21. Jun.

J. JACOBUS SCHEUCHZER.

Quamvis nil minus fim quam *πομπήης*, opusculum tamen tuum maxima legam delectatione, præftolans inde celerem in contemplatione operum DEI fructum. Iter veftrum, ut ex voto veftro meoque fuccedat, ex animo opto. Adfit DEUS veftris conatibus, greflibus, meditationibus, converfationibus. Redite onufti obfervationibus, ut hiftoria naturalis Patriæ velificentibus vobis ad altiores magis magisque evehatur gradus. Ego quicquid porro conferre poterò, faciam lubens. Vale, Vir optime, & me porro ama. Tiguri $\frac{2}{32}$ Jul.

55.

JOH. GESNERUS.

Promptam responsionem gratissimam rite accepi. Curabo ut ad 15. Julii Vos Underseeen conveniam in ædibus memoratis; discessum maturabo; erit hic ad 12. Julii: per Lucernam montem Fractum, Subsylvanium, m. Brünig, atque Brientium iter ad vos faciam, Underseeæ vos expectaturus 15. vel 16to. Plura coram in itinere *. Tiguri 30. Jun. MDCCXXXII.

56.

JOH. GESNERUS.

Fatalis inflammatio ventriculi, quæ per 5. dies absque remissione cum febris acuta institit, gravissimo meo dolore effecit, quo minus & ad humanissimas repetitas literas tuas responderim, neque exoptatum Tecum iter alpinum perfecерim. Multum inde & animi & corporis vires imminutæ usum thermarum Piperiorarum, atque dein Badensium, requirentes me in thermis dictis nunc detinent, atque per tres adhuc septimanas detinebunt. Illis ex voto usus sum, his nunc utor & meliuscule habere incipio, neque tamen vires redintegratæ sunt, quæ graviozem animi laborem

K 4

susti-

* Hoc iter locum non habuit. *Hallerus* solus Glacialia Grindelwaldensia, vallem *Hasli*, & montem *Rothenhorn* adiit.

sustinerent, hinc ab omni plane literarum genere, vacuam invitus vitam ago. Quam vero voluptatem cum ex literis tuis, tum ex donis tuis ceperim, dicere vix possum. Carmina præcipue tua decies & centies lecta placent magisque placent. Pauci sunt inter literatos nostros, qui his non præcipuum in bibliotheca sua locum vindicarint; est tamen & me tacente pluribus notum, Te eorum authorem; inde vero tui existimatio etsi maxima, apud præcipuos tamen viros magnam accessionem coepit: plurimi & dictionis puritatem & judicii acumen in his venerantur, alii usum laudant, quod animos hominum maxime erroneis præjudiciis liberaris. Et ne quid diffitear, sunt ex Theologis nostris, qui libere quædam de religione dicta hic inveniunt: sed inter hos ipsos quidam in meliorem partem interpretantur, quæ aliis duriora videntur. Celeberrimo Scheuchzero literas cum libello misi, propter morbum vero eum hætenus adire nunquam licuit. Botanica mea prorsus jacent, & universa rerum mearum conditio plurimum turbata est: nec ad pristina studia nisi firmata valetudine redibo, quod spero post usum thermarum fiet. Gratulor feliciter peractum iter alpinum, D. de Muralt obitum lugeo, maxime quod ex tuis fuerit. Obiit quoque magno suorum dolore D. Grütterus, quem Leidæ novisti, unicus stirpis Grütterianæ hæres & propagator. Literas & plantas Leida & Londino accepi; plurima exotica præsertim semina spondent. Tu Vir celeberrime, si quasdam rariores in itinere lectas plantas possides,

possides, quibus carere commode possis, gratissimum facies quasdam ad me mittendo. Domum redux factus ad ordinandas meas redibo, & quas tuo herbario dignas judicabo, prompte ad te mit-
tam. Orchidem moschatam spica rosea præte-
rita æstate in alpibus Abbatiscellanis inveni, cha-
racterem non contemplatus sum, similem habet
Tournefortius. Helleborines folis foliis nervo-
sis Veratri hactenus a congeneribus distinxi, sed
in Orchidibus foliis angustioribus, differentia fe-
re evanescit. Muscus quem memoras, est Mus-
cus erectus polyspermos Raji (nisi fallor), qui
apud *Morisonium* depingitur. Meruit tamen
hæc differentia capsula feminali quadruplici, ut
in nova editione synopses Rajanæ novo gene-
re Selaginoidis foliis spinosis insigniretur. Ex
Thermis Badenibus d. 23. Augusti 1732.

57.

JOH. GESNERUS.

Invitus responsum ad humanissimas tuas distu-
li, nunc expectatione mentis Bodmerianæ, nunc
negotiis nunc valetudine impeditus; ne imposte-
rum negligens sim in scribendo diligenter provi-
debo. D. Bodmerus Novellis Lipsiensibus, quæ
circa Dippelianum scriptum monenda habuisti,
curavit inferenda. Ejus animus a christianis
moribus & cogitatis alienissimus nimis jam no-
tus est, quam ut assentatores inveniatur. Edi-

K 5

tionem

tionem opusculorum tuorum nova cura adornatam avidissimi expectamus ; rogo ut 4 exempla simulac in lucem sunt edita, ad me mittas. Amicos scio horum quoque cupidissimos esse, pretium grati solventes. Ornamentis & tabulis ea instructa impense gaudeo ; ita enim animus humanus apud multos comparatus est, ut splendor operis ad legendum alliciat ; longe plurimis hinc proderit. Fossilia quædam ad D. Hænel proxima die Saturni mitto Basileam cum literis ; gratias ago, quod hujus Viri amicitiam mihi procuraveris. Careo Herono & Gilberto, si commutare cuperes, grati essent. Multum enim hisce studiis physicis vacare jubeor, & animus nunc est in parandis machinis pro experimentis physico mechanicis. Discipulorum numerus multum crescit, & mihi fere fit onerosus : utcunque voluptatem in formandis ad cognitionem veri juventutis animis capio ; sed hæc plerumque in scholis privatis fiunt, in publicis ob diversa ingenia vix semper utilia cuique docere licet. Et quamvis sæpenumero tibi ingratham patriam contigisse doleam, quæ meritis tuis digna præmia non concedit, te tamen hominum credo felicissimum, qui virtute & forti animo omnes longissime superas. Botanica nostra opinione tua longe inferiora si tuis jungere aliquando velis, maximam nominis tui splendorem conciliare poteris. Delector perpetuo in hoc studiorum genere, a quo tamen negotiorum ratio me detinet ; propter dubia tua meas plantas evolvere tempus non concedit : hæc tamen post reditum cel. Scheuchzeri

zeri minuentur. Et ne tibi prorsus a Botanica abstinuisse videar ob labores in physicis accumulatos, proxima occasione mittam indicem Spermatophylacii mei, quod ultra 600 plantarum plerumque exoticarum semina continet, singula suis sedibus & ordine naturæ convenienter disposita, ex qua multum ego & evidentix & utilitatis in ordinandis & cognoscendis plantis invenio. Utinam tecum aliquando super his & vitæ meæ genere pluribus coram conferre possem. De vitæ meæ scopo quæ scribam vix scio. Hactenus cuique studiorum generi, prout occasio sese obtulit, serviendum mihi erat. In plerisque, quæ physicam & mathesin & medicinam attinent, cogitata ita disposui, ut absque multo labore hæc doceam, quare in omnibus hisce docendis nunc verfor. Praxis medica nec a me quæritur, neque tamen negligitur: quæ a nostra familia prærogativa habebantur in exercitio praxeos, ea possidet frater. Ego theoretica magis confector; est tamen in exigua praxi mea mihi & pharmacopœi & medici onus simul obeundum. Valetudo tamen non finit omnibus hisce vacare: quodnam vero omittendum sit ex hisce studiis, aliquando declarabit mutata vitæ ratio. Suadent parentes, ut conjugem mihi jungam, nimis tamen mihi commodum est vitæ meæ genus. Sed nugis tandem meis non diutius ero onerosus. Vale & favere perge. Tiguri 25, Octob. 1732.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Spe dulcissima me lactaveram, uti ex ultimis meis perspexisti sine dubio, superbos ex Africa reportatos Lipsiæ videndi Thesauros, doctos cum Hebenstreitio miscendi sermones, opera medicorum tessellata coemendi, verum omnia incassum! Hebenstreitium domi reperire non contigit, qui cum sociis itineris Dresdæ sudat algetque, rationem gestarum rerum, pecuniæ expensæ redditurus, de cætero adeo rerum eruditæ steriles fuere nundinæ, ut steriliores ne quidem animo concipere vel fingere queat ille, qui mille possibilia uno intuitu sibi repræsentare aptus natus sit. En tibi omnes istas nugas, quas offendere datum fuit, quibus eo usque fruaris, rogo, mente sedata, donec meliora sequantur. Unicum tamen te celare nolo, quod visum animi corporisque oculos mirifice recreavit. Musam videlicet florentem fructusque protrudentem in horto Bosiano vidi. Ast quam rara, ne dicam inaudita, res in nostris terris! quam jucundum intelligentium oculis spectaculum! Memini te aliquando ad me scribere, D. Garcinum variâ notatu digna de hac planta observasse. Ah quam vellem istas observationes cum nostris conferendas mecum communicares ocyus! Tractatum quendam molitur Bosiani horti Ephorus Dominus
Magi-

Magister Gleditschius, autor dissertationis de potus Caffee abusu, vir solide ac eleganter doctus, ad Botanica plane natus, qui non intermittere debitas tibi persolvere pro communicatis gratias, tuique honestissimam quam mereris, facere mentionem. En tibi nova illa, quæ hac vice tibi significare potui. Tractatum de Diaphragmate tuum multi apud nos eruditi anxie desiderant, quapropter te rogo obsecroque aliquot exemplorum pecunia redimendorum copiam mihi facias proxima quavis occasione. Rogo etiam, si pace tua fieri potest, eodem tempore mittas exsiccatum exemplar Gentianæ officinarum seu majoris fl. luteo, nec non Thymelææ alpinæ linifoliæ humilis, flore purpureo odoratissimo T. aut, ubi adhuc majori beneficio me obstringere tibi velis, femina recentia utriusque plantæ, nullibi nisi apud vos comparandæ. Veniam da amico toties precibus tibi molesto, qui grati animi characterem illum esse putat, ei, cui multum debes, plurimum velle debere, omnibusque precibus a te contendit, jubeas, imperes, qua ratione tuis iterum invire commodis queat. Vale! eumque dilige, qui te perditæ amat! Dabam Snebergæ III. Calend. Novembr. MDCCXXXII.

E. KOENIG.

uam lubentissime par pari rependerem, Vir Clariss. si id quod adgressus sum iter botanicum vel ex parte tantum talia mihi suggessisset notatu digna, quæ pro docta tua & curiosa alpini itineris historia reponere possem; utcunque vero hæc pauca accipe. Mons ille quem nimio comitatu certo magis impeditus quam adjutus conscendi, 12 leucis Basilea distans ad confinia Alsatiæ cum Lotharingia positus, ut satis altus, siquidem plus quam duarum horarum spatio opus antequam ad cacumen perveniatur, plantarum dives, si quis alius, cujus spoliis ditatus quam maxime rediissem, si multitudo foriorum commeatus citam nimis penuriam non effecisset, unicus enim dies pro lustrando monte concessus est, plantas minus obvias quasdam ibi repertas indicabo. (C.M.Balon)

Cynoglossum montanum virente folio, flore minore I. B.

Geum folio subrotundo minori, pistillo floris rubro Tournef.

Rosa minor, rubello parvo flore, simplici, non spinosa I. B.

Genista ramosa, foliis Hyperici C. B.

Cacalia foliis cutaneis acutioribus & glabris C. B.

Pulsatilla Apii folio, vernalis, flore majore C. B.

Perfoliata montana latifolia C. B.

Hieracium Pilosella, ut videtur non scriptum flore ex croceo rubente, hanc nullibi reperio descriptam. (Hieracium 50. Stirp. helv.)

An Sedum X. Clusii histor. quoad iconem quæ quam optime quadrat, descriptio ibi nimis brevis est, non ab ullo Botanicorum quoad characteres videtur descripta planta. Tournefortius quidem hoc nomen Clusii synonymum facit cum Androsace alpina perenni angustifolia villosa & multiflora, sed lapsus videtur; judicabis coram inspecta planta.

Doronicum Plantaginis folio primum C.B.P.
Viola montana lutea grandiflora H. R. Paris.
Meum foliis Anethi C. B.

an Lathyrus perennis major? de hoc accuratius videbo.

Bistorta alpina maxima C. B.

Lychnis vel Ocymoides repens montanum Tournef.

Lychnis saxatilis alpina, pumila, glabra Tournef.

Laserpitium majus alpinum, folio rotundiore; hujus unicum inveni exemplar.

an Gentiana rubra Offic. Frid. Hoffm.?
ubique in nescio adhuc quonam authorum sit?
(Gentiana 637. Stirp. helv.)

Vitis Idæa II. Clus. Hist. 62.

Ex harum albo si quæ arrident plantæ significæ, Vir Clariss. ocyus mittam, exspecto quoque catalogum tuarum plantarum. Vale, Vir amicissime & excellentissime, & me amare perge.
D. Basil, d. 17. Septembris 1732.

JOH. GESNERUS.

Litteræ tuæ, quæ mihi cum codicibus Bernoullianis redditæ sunt, tantam apud me voluptatem excitarunt, ut major esse minime potuerit; ut quæ teneri tui erga me amoris totæ plenæ erant. Ultima hebdomada ex Thermis redux factus sum, atque redintegrata valetudine per DEI gratiam jam fruor, quam & tibi in feros annos præstet Divinum Numen. Unice sanitati in Thermis vacavi, nonnunquam tamen ad aliorum curandam adscitus plus fere laboris in praxi medica sensi, quam Tiguri fieri solet. Jam ad pristina mea & consueta negotia sensim redeo, ut sperem quam primum partem I. catalogi mei ad te mittere. Negotia vero varia a longo jam tempore mihi accumulata quod optarem studio Botanico destinandum otium non permittunt. D. Poliatrum Muraltum juniorem præterito mense obiisse, te forsan non latet. Vices poliatri jam tenet Cel. Scheuchzerus, stipendio vero medico auctus est D. Landolt, medicus omnium nostrorum natu minimus. Vides inde, quænam spes præmiî aut honoris animos ad scientiam excitet. Cel. Scheuchzerus pluribus mihi testatus est, quam præclare sentiat de opusculis tuis, & sentiant præcipui inter nostrates, te salutatum cupit. Nob. Wyssius optaret, ut sibi duodecim exemplaria inter amicos distribuenda pro parata pecunia mitti possent, quod cum prævia salute a te ut peterem

terem rogavit. De feliciter peracto itinere gratulor, & gratulor hujus descriptionem digno & amplissimo eruditionis æstimatori probari. Vehementer quoque cuperem eam aliquando legere, ut vestigia, quae vobiscum mihi terenda fuissent, sequi & intueri datum foret, quae quidem maluissem in suavissimo consortio vestro premere. Norimbergensium actorum quod vidi ultimum est specimen XXXI. Saxifragiam quam specimine XXV. describis, semper habui pro varietate quadam sedi III. montani Fr. Rheg. Tab. Columnæ, quam flore lacteo & luteo, & foliis vel integris vel tridentatis aliquando variantem observavi. (Recte). Nova exspecto ex horto Amsteledamensi cum plantis nonnullis. Te salutant parentes mei & frater. Tiguri prid. Kal. Octobr. 1732.

Hora II. qua hæc scribo, Sila torrens exteriori rem partem urbis nostræ inundando multa damna intulit.

61.

JOH. FR. SCHREIBER, Reg.

SAT sero traduntur mihi litteræ Tuæ, mense Aprili scriptæ. Non ignotus enim Tibi esse potest præsens rerum mearum status. Relicta namque Lipsia, Moscoviam petii: tumque & hac visa,

Tom. I. Comm. Lit.

L

Petro.

Petropolin adii, jam Rigæ vitam meam sustentans. Omnia hæc TIBI ante discessum meum ex Saxonia perscripsi. Conduxerunt me ad quinquennium Medicum exercituum Livonicorum, stipendio annuo 1000. thalerorum, & ultra, omnia si computem. Sicque quotidie occasio adest, morborum inquirendi causas, atque detegendi nova in cadaveribus; quæ in tanta hominum multitudine defunt nunquam. Dumque meum statum sic mutatum videas: lætabor & ego, ubi nec Tuum eundem cum priore audiam; mutatum jam in jucundius. Petropoli Professorem honorarium me receperunt: atque, ob alius defectum materiæ, prælegi ibi disquisitionem metaphysicam *de corpore & motu*; quam Tibi tamen transmittito. Conventibus Academicorum adstiti per quinque hebdomadas. Blumentrost Præses Acad. Scient. me expresse voluit Professorem Physiologiæ, qui manerem Petropoli; sed deprecatus sum omnem rem. Atque mihi quidem Professores illos nimium indulgere quandoque. Adhuc sentio inflicta mihi ibidem eo ipso damna. Ruyfchius, cujus mortem nosti, utique omnium ultimo respondit Bohlio, quem conveni ante semestre Regiomonti. Omnem, fateor, intendi laborem, ut vocetur Petropolin Anatomico-Physiologus. Habet quidem Petropolis Physiologum Weitbrecht, quem forte novisti; advenit enim cum du Vernoi; sed miser est Physiologus: idque effeci præsens, ut schediasma ejus *de actione musculorum, a directione illorum pendente*, jam impressum & insertum

T. III. Commentariorum tamen adhuc ejicere-
 tur *a*). Redeo ad Bohlium; certe est sat diligens.
 Succurrit me vidiſſe apud ipſum Manuscriptum,
 quod de valvula Eustachii compoſuerat, ſi bene
 memini, ſat elegans. De Ruyschio adhuc addere
 volebam, me repetitis Wæſbergii precibus vi-
 ctum ſcribere ſuſcepiffe elogium Viri B. Ruyschii,
 quod vero Anatomica continebit. Figura Tua
 de nervo intercoſtali adcepta mihi eſt: utar illa,
 ſuo loco, tua cum venia, nomine tuo addito:
 ſed multum diſcrepat ab illa Petiti in Act. Pariſ.
 Scripſit modo a Bergen, Francofurti ad Oderam,
 Diſputationem de illo nervo, quam & tranſmiſit mi-
 hi (meo enim tempore Leidæ Medicinam tracta-
 bat,) in qua Petiti ſententiam, figuramque retinet,
 eoque tendit, ut nervum illum probet eſſe re-
 currentem ad cerebrum, natum per totum cor-
 pus, ſicque, opinor, conſenties, quantum patia-
 mur damni a vera generalique nervorum recur-
 rentium θεωρία, & quoad cauſſas efficientes illos,
 & quoad finales. Per litteras Lipſia intellexi,
 Waltherum Argentorato recepiffe oſſa omnis ge-
 neris. Quisnam eſt Cappelerius, quem in litte-
 ris ad latus poſuiſti Bernoullio? De foramine
 ovali hæc tene. Si illud figura hac repræſen-
 tetur; vides ordinatam liberam utrimque, ſat la-
 tam, ad extrema foraminis adnatam. Boerhaa-
 vius aut Ammannum, aut Gesnerum vult Bota-
 nicum Petropolitanum; ſed quum priorem bono
 jam munere fungi noverim, & coram Petropoli,
 L 2 & per

a) Abſente in Tartaria SCHREIBERO, impres-
 ſum eſt.

& per litteras operam dedi, ut Gesnerus Buxbaumio succederet. Nisi igitur me spes fallunt, vocabitur eo: caret enim Academia Botanico. Haud dubie innotuit Tibi, Hebenstreitium, insignem *ρίζοτομον*, Lipsia, auspiciis Regis Augusti, multis ab eodem donis beatum, migrasse in Africam, historiae naturalis specimina, Rege digna, quaesitum. Atque sane lautior ejus fors est, quam fuerat Tournefortii: namque Augustus & Ludovicum M. superare vult munificentia. Abiturans Lipsia reliquit definitiones plantarum impressas, quas & jam recepi. De meis studiis parum habeo, quod addam; nisi quod sim occupatissimus. De elogio Ruyschii jam mentionem feci. Physiologiae Libb. II. priores Tibi certissime misi. Alterum Tomum urget Bibliopola, crediderim illum post annum editum iri. Nimia adcuratio nil nocet: & scis, quid requirat a me methodus. Tum & laborandum mihi pro Academia Petropolitana; quae a me expectat Physiologicum quiddam. Forte de nervo intercostali agam, de *θωρία* ejus, atque recurrentibus. Seligo enim tale thema, quod Physiologiae meae non est necessum, ut inferatur. Munera Tua plantarum avidus expecto: eadem poteris mittere Halam Saxonum ad Rengerianum bibliopolum. Quodcumque a me edetur, mittam illico. Sed quid cum Tract. Tua Diaphragmatis: illam nunc non videbo, ubi Lipsiam cum Livonia mutavi. Sive illam editam, sive ineditam mittas, gaudebo. Ineditam, ne cures, mea opera edetur,

sur, ubicumque volueris. Vale, animula mea.
Rigæ 1731. d. 16. Dec. st. n.

Gmelinum tandem quoque cognosco: est eruditus Vir: sed, ut mihi videtur, nimis cum reliquis indulget Doleo fortem hominis bene formati & corpus & mentem. Sed inter nos!

62.

JOH. GESNERUS.

Pœmata tua cum Bellonii egregio opusculo lætus accepi: illa D. Wyssio in agro per autumnum agenti tradi curavi; hoc pro repetito Tui erga me amoris & munificentiae signo mihi extitit; optarem, ut pari officio debito meo respondere valerem. En partem primam Catalogi herbarum siccarum mearum, quæ complectitur plantas simplices cum apetalis. Exoticæ atramento viridi notatæ sunt, reliquæ indigenæ sunt; paucæ asteriscis notatæ in Helvetia quidem ab auctoribus nasci traduntur, has vero nunquam vidi. In fungis enumerandis præter paucos, qui conspectum meum subiere, Bauhinianas observationes secutus sum. Non paucæ vero supersunt plantæ, in quibus nondum mihi satisfacio. Videbis quædam in methodo immutata, quæ si cum ratione facta sint necne a Te edocebor. Eo Catalogo maturius opus haberem; alteram ejus partem, quamprimum per otium plantas aggredi licebit, ad Te mittam, ut helveticas quibus cares,

signare possis; maxime vero optarem coram & de plantis & de pluribus aliis rebus Tecum agere. Tenax propositi sum proxima ætate Te videndi & alloquendi, qua vero ratione fieri queat adhuc incertus. Cum carissimo amico D. Usterio (Mercatore quidem, quem vero animi similitudo intimum meum fecit amicum) consilium agito de itinere per Bernam, Taurinum, Genuam, Liburnum, Pisas, Florentiam, Bononiam, Venetias, Rhætiamque instituendum cum matheseos tum imprimis studii botanici gratia. Reniuntur vero Parentes & dissuadent, propter teneram valetudinem & impensas. Sin vero longius hocce iter impedire poterunt, curabo saltem, ut quantum in me est brevius alpinum juxta lineas a Te ductas instituiam. Omnia hic silent & Musæ torpescunt. Vale & mihi favere perge. Tiguri d. 14. Octobr. 1732.

63.

J. GESNERUS.

Duplicem epistolam tuam iterata semper voluptate legi. Tibi qualemcunque in plantis laborem meum non displicere unicum fere est, quod ad excolendum hoc studium me porro incitat, etsi industria ac acumine Te adæquare minime sperare ausim. Alteram catalogi partem lentus conficio, destitutus catalogo veteri plantarum mearum, quem Cl. Stæhelinus ultra biennium me licet monente retinet. Quas notasti plantas sedulo
quando

quando otium nactus fuero, pro Te seponam: sunt tamen nonnullæ, quibus ipse destituor, & quas asterisco in catalogo notavi. En specimen Tabularum Horti Elthamensis, quæ cum ampla descriptione Londini publicantur; plures harum Tabularum cum plantis bene multis a D. Houstoun in Bahama lectis hisce diebus ad me misit D. Gronovius. Schreiberum & mei memorem esse, & in augenda fortuna mea sollicitum vehementer gaudeo: scio vero Tuam commendationem omnia apud eum valere; eum meis verbis perhumaniter salutes rogo. Optima quæque ab ipso expectarem Petroburgi commoraturus: & sane professio botanica hoc tempore magis quam omni alio arrideret, cum viam promotionis meæ difficillimam sentiam. Obstacula movet Frater Med. Doctor, in patria ambire vix licet prius quam promotus sit. Professionem vero Petropolitanam quod attinet forte non amplius vacua erit, ante annum enim & quod excedit de ea ambienda omnem fere animum abjeci. Si vero quædam certa intelliges de hac re a D. Schreiber ut mecum communices, etiam atque etiam rogo. Firmissime mihi constitutum est, anno proximo V. D. Tecum iter alpinum suscipere; de italico vero adhuc incertus sum. De opusculo tuo vis ut ad Te scribam. Credi vix potest quantam apud nostrates omnes, qui literis sunt imbuti, Tui estimationem auxerit, elogia possem a Viris Celeberrimis, Professoribus Theologiæ, Politicis, Cel. Scheuchzero prolata ad Te scribere, nisi oblatas laudes detestari scirem. De proscrip-

tione falsus rumor est : quid vero hujus rei sit habe : In Collegio quorundam Theologorum lectus libellus visus est quædam Theologiam naturalem (dixerunt naturalismum) spectantia nimis libere enuntiata continere e. gr. *uns ist der Seelen ruh* &c. quod intellectum voluerant de animi quiete & indolentia corporis ex sententia Stoicorum ; fuerunt quidem & inter Theologos, qui hoc & nonnulla alia in optimam partem interpretati sunt, dignis Te laudibus extollentes. Cum tamen nonnulli existimarent, posse quædam ab insciis male interpretari, D. Professori Biblico demandatum est, ut Typographo, qui tum distribuebat exempla, indicaret, ne impofterum tam libere venderet ; interea vero alius Bibliopola absque ullo discrimine quamplurima exempla minime contradicentibus Theologis vendidit. Diu est ex quo Cel. Prof. Bodmerus (qui librum hunc divinis pene laudibus extollit & admiratur) dignus harum rerum æstimator plurima exempla ad Celeberrimos in hoc genere Viros in Germania misit, horum judicium experturus, quod non posse non Tibi honorificum esse credit. Pluribus apud me & D. Wyssium tuam amicitiam expetit, nisi molestum Tibi foret, de hisce rebus Tecum per epistolas ageret. Asseverare ausim eum hominem esse tua amicitia minime indignum. Nuper ex anglico in vernaculam transtulit Miltoni paradisum amissam, & aliis scriptis apud nos celebris est. Ros folis duplici in differentia apud nos habetur, folio subrotundo & oblongo. Rapunculum hoc tempore difficulter in plantarum

rum

rum mearum confusione invenio, proxime cum aliis nonnullis mittam. Tiguri 3. Nov. 1732.

Fratri meo V. D. M. his diebus in literis a Principe Nassovio-Dilleburgensi Professio theologica Herbornæ oblata est: Recusavit vero, cum dilecta sponsa sua iter facere negaverit.

D. Prof. Bodmerus scire cuperet, qualis sit ille *May*, de quo loqueris in secunda pagina *Satyræ IX.* - - - *den wie May mein stern nicht schuf zum Dichten.* (Dudum obiit vir infelix.)

64.

CH. FRID. HÆNEL.

EXspectatissimas Tuas d. XVIII. Octobr. ad me scriptas accepi febre catharrali, mali moris, ita affectus, ferme penitus confectus, ut vix cohæream, vel animam traham. Dabis igitur veniam, si hac vice stylo laconico utar in respondendo, vel etiam nonnulla silentio præteream. Quod ad fasciculum Dissertationum Basileensium atque tornatissima tua Poëmata continentem attinet, istum utique per Gœschelium recte, licet tardiuscule curatum esse scias velim, literas vero ille mihi tradidit nullas, seque pariter nullas accepisse aliquoties a me hanc in rem interrogatus non solum respondit, sed & certissimum me esse iussit. Quid igitur de literis factum sit ignore. Est alias Gœschelius vir honestus, agnatus & compater meus, cujus fidei omnia commit-

tere queas, atque etiam plantas Cl. Schreibero & mihi destinatas. Illas Schreiberi quamprimum obtinuero ad Rengerum Bibliopolam Halensem curabo, meas vero Herbario, quod vocant, vivo mox inferam. Scire cupis: an hoc studii genere delecter? Respondeo ingenue: me in Aca-
demiis nullam partem medicinæ magis supine & negligenter tractasse, quam quidem hanc, ast! ab aliquot annis ingentem cupidinem animum meum incessisse, huic me studio intimius immergendi, atque hinc factum, ut non solum ple-
rosque botanicos libros mihi comparaverim, cre-
brioresque excursions fecerim, sed & hortum adornaverim, in quo hoc anno circa mille plan-
tas colui. Certe! majori me beneficio haud fa-
cile obstrinxeris, quam ubi earum, quas vestra
fert tellus, plantarum copiam mihi feceris. Ad-
de, si fieri potest, etiam femina, horto meo
committenda. Num aliquam a Te inire gratiam
queam fossilibus quibusdam transmittendis scire
percupio? In nostra Saxonia non solum omnia
metallorum genera, auro nec excepto, reperiun-
tur & parantur, sed & antimonium, cinabaris,
cobaltum, Bismuthum, Zinckum, lapis calami-
naris &c. lapides pretiosi, Jaspides diversorum co-
lorum, Hyacinthus, Amethystus, Berillus, Opa-
lus, Topazius, Carneolus, Granatus &c. ut ni-
hil dicam de sexcentis aliis. Nam & Vitriolum,
& Alumen & sulphur & nitrum in insigni apud
nos parantur quantitate. Unicum addo: Succinum
fossile cum illo Borrussico omni modo con-
veniens reperiri magna utique apud nos in co-
pia.

pia. Nunc quoque Salinas illas Halæ superantes bonitate multum Saxonia mea possidet. Specimen istius mineræ ferri, quod adeo dives est, nec non crystalli vel pondus aliquot librarum habuerit, cujus mentionem facis, optarim habere. Escheri Tigurini Regi nostro nonnullas pilis factas dono dedere, quas anno abhinc Dresdæ inter stupendos & vere regios Regis thesauros vidi. Schnebergæ nonis Novembris M DCC XXXII.

65.

JOH. GESNERUS.

Dile 18. hujus expectatum opus J. Bauhini mihi traditum est; plurimum tuo labori & industriæ tuæ debeo, quod tam gratum quam utile opus pro me curare volueris exiguo hoc pretio. Effecisti sane ut studium meum in Botanicis redintegraretur, quod molestum erat prosequi necessario hoc libro destitutus. Pecuniam quam solvisti summæ hic pro Te expensæ detraho. Propositum meum de Professione Petropolitana Tibi probari gaudeo; quod me D. Schreiber commendaris, fecisti gratissimum, qui pro more tuo amicorum commoda promovere soles. Hoc officium cum aliis bene multis a Te mihi præstitis dum vivo gratus agnoscam. Hisce diebus mihi retulit Bodmerus, celebres quosdam Germaniæ Poëtas judicia de libello tuo secum communicasse illumque tanti fieri, ut optimi quique Poëtae, hujus authorem se profiteri non tantum non dubi-

dubitarent, sed quoque vehementer cuperent. En paucas plantulas ex iis, quas petiisti, aliis hoc tempore carere non licet. Gramina & apetalas reliquas demum examinabo, ut quæ petis ad Te mitti queant. Vale & me amare perge. Tiguri d. 19. Nov. 1732.

P. S. Hoc tempore ab Agnato meo literas accipio, quibus iter anglicum describit, multa laudat de Sherardo & Dillenio, quorum amicitiam mihi conciliasse sperat. De Bauhiniani Pinacis editione scribit, Dillenium in eo augendo & emendando totum esse, pauca vero circa methodi emendationem, aut generum constitutionem expectanda esse.

D. Gaubius Lector Leidensis ad me literas dedit, quibus varii generis metalla & corpora metallis affinia in Helvetia nata a me petit. Doleo agri nostri sterilitatem, qui pauca metalla profert. Vester forte fecundior erit hujusmodi productis, quæ si ad Te perveniant Tibi commendatum habeas etiam atque etiam rogo. En Tabulam astronomicam, quam D. Cruquius Cel. Mathematicus Leidæ degens ad me misit.

66.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

DE Dissertatione Heisteriana quid sentias, ut ingenue mihi aperias, iterum iterumque precibus a Te contendo. Plantas promissas quam impatienter

tienter expectem, dici vix potest. Semina quædam vel vestratia, vel etiam exotica addas per amicitiam nostram Te obsecro atque obtestor. Quodsi mineras & fossilia colligas, fidem meam obstringo, me omnis omnino generis Tibi missurum esse. Snebergæ x. Calend. Decembris MDCCXXXII.

67.

JOH. GESNERUS.

LECTIS literis tuis statim ad Chalcographum, cui epistola tua inscripta erat, me conferre animus erat: cum vero intellexerim, eum apud focerum quatuor a Tiguro horis remotum degere aliis rebus intentum, cum D. Lochmanno perito pariter sculptore locutus sum, ut ad opus incitarem & de pretio transigerem. Cum vero fere unus sit, qui hisce rebus hic operam navet, adeo se occupatum agebat, ut sibi impossibile sit opus ante Kalendas Januarii aggredi, nec rationibus instanti mihi cedere voluit; promisit vero ad medium Januarii opus absolutum iri; quod cum longius quam res tua postulabat protrahi videbatur, cum illo antea pactum nolui inire, quam a Te juberer. Doleo & in leviculis hisce sterilem hactenus meam operam fuisse: jubebis vero quid Tibi placeat. De diligentia mea in dirigendo & incitando sculptore ne dubites. Si vero vis, ut absenti Herrlibergero opus committatur impera. Utcunque opto ut feliciter omnia cedant; neque dilatandum est, Te diligenti hujus fabricam & usum

usum exponendo cœteros facile superaturum, & aliis qui in hoc genere quicquam moliuntur normæ loco futurum: quibus partæ per virtutem gloriæ tuæ maximus cumulus accedet. Et hæc vel ex inspecta figura & probato in his studio tuo conjicio. Gaudeo impressionem in Helvetia faciendam, ne tam insigni opere diutius destitueremur. Vale & me ama. Tiguri 29. Novembris 1732.

68.

JOH. GESNERUS.

CUm heri Sculptor Iconem diaphragmatis sculpendam peteret, ipse eum adii, ut & de pretio & emendatione eorum, quæ notasti, cum eo agerem: aperte fassus est, quod etsi omnem operam, quæ a sculptore pendet, impendere cuperet, vix tamen sperare se posse eam ornatam atque ex voto tuo prodituram, nisi prius a perito pictore teneriore & umbris instructa figura exhibeatur, quod a se fieri posse negavit. Non cunctatur itaque ne splendori operis tui rudior iconem aliquid decederet, peritissimum pictorem nostrum D. Fueslinum (qui omnes Cel. Scheuchzero icones eas quoque, quæ operi Biblico destinatæ sunt, parat) conveniebam, ut pingendæ tabulæ opus in se susciperet, (nec enim amplius æri incidit) atque secundum tabulam tuam atque accuratas ejus delineationes novam componeret, legibus artis pictoriæ convenientem; quæ antequam sculptori commit-

committeretur, Tibi inspicienda mitti posset. Annuit quodammodo petito, si in cadavere brutorum Diaphragmatis inspiciendi occasio sibi fieri posset, reliqua ipsa figura tua sibi ostendet. Expectandus est ab ejus peritia quam in Tabula tua expetis nitor, dignusque opere tuo splendor. Cæterum hæc ex proprio consilio agenti non in malam interpreteris partem rogo. Correctiones annotationum Clauderianarum in Carmina tua cum venia D. Bodmero ostendam, ut intelligat, nulla nisi cum vero consilio in Scripto tuo occurrere: ego vero de his judicare non valeo, ut qui hæc ignorem cum ignorantissimis. Appulit his diebus filius nostri Scheuchzeri, qui peritus pictor & sculptor dicitur, apparatus vero Instrumentorum huic operi necessariorum demum expectat. Præterita die lunæ incendium partis meridionalis nosocomii nostri circa mediam fere noctem incipiens, universam urbem nostram in summum conjecit terrorem. Eo homines perire (grave dictu) XXIV. duo, qui vitam saltu servare contendebant fregere jugulum & cervicem: reliqui XXII. mediis in flammis interiere. Tiguri 18. Decemb. 1732.

69.

JOH. GESNERUS.

UT accepi literas tuas, quæ quidem serius quam debebant ex internuntii cunctatione ad me pervenerunt, Lochmannum adi, qui omnem in
perfi.

perficienda Tabula industriam pollicetur, ad medium Januarium eandem absolvere spondet. De pretio vero hactenus nil determinavit, cum ante sequentem hebdomadam sculpturam inchoare non possit. Ita tamen hanc rem agam ac si mea esset de cunctis Te certiorum facturus, itaque si quædam supersunt de sculpenda Tabula monenda fac ut sciam. En copiam epistolæ sibi missæ, quam Bodmerus legendam mihi tradidit, ut si dignam tuis oculis existimarem, suo nomine eam ad Te mitterem. Itaque si quædam invenies, quæ placent, humanitati D. Bodmeri tribuas velim: si vero minus forte justa quædam legeris, meam accusabis imprudentiam: neque tamen minus me amabis & valebis. Tiguri Dec. 1732.

70.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

AB isto tempore iterum quædam in lucem prodire lectu non omnino indigna, maxime Werlhoffii scriptum de Febribus intermittentibus soporosis & apoplecticis, quorum copiam Tibi proxima quavis occasione faciam. Hyems præter modum clemens & mitis occasionem mihi dedit plures omnino muscos & lichenes colligendi, quos omnes ac singulos ea Tibi lege mitam, ut quidquid illorum Tibi ad palatum fuerit, Tuum facias, reliquam vero rudem & indigestam molem in methodicam & systematicam formam redigas. Enimvero candide ac sincere
fas

fas est fateri me uti in graminum, ita quoque in hujus generis plantarum historia adhucdum admodum hospitem & peregrinum esse. Sane! methodus Dilleniana plures animo scrupulos injicit quam eximit, plures nodos nectit ac solvit. Qui vero autores hac in re cum spe fructus legi possunt? Quam Tibi legem scripseris in disponendis his plantis magna sciendi cupiditate flagro. Schreiberus ad literas meas nihil omnino responsi dedit, quas dubio procul bene accepit. Dabam Snebergæ MDCCXXXIII. xii. Calend. Martii.

Lichen, quem mitto, describitur in nova editione Floræ Jenensis Ruppil pag. 297. sequentem in modum: Est Lichen terrestris, pinetorum, rigidus, foliorum Eryngii æmulus, basi purpurascens, substantia ad fuscum vergente. Quia eum ex propria observatione recensuit, nec alium autorem laudavit, hinc Buxbaumius ejus tanquam novi Iconem exhibuit Cent. I. Tab. II. Fig. I. Apud nos sæpius reperitur.

71.

JOH. JAC. SCHEUCHZER.

 Uam dudum debeo Tibi *Βεροντολογιαν* nunc mitto, comite Cataclysmographia, & Luce pecorum. Volupe fuit, videre passim in Commercio Norimbergensium Literario Medico insignes tuos in re botanica Helvetica labores, quibus ut porro insudes, vel pro amore Patriæ ro-

go ; excursions mihi ultiores prohibent tum
 sanitas vacillans, tum cumulatissima ex collato
 nuper Archiaturu, Canonicatu, & professione
 physices ac matheſeos negotia. Quamobrem in
 posterum abs Te cum primis erudiri volo; pos-
 cens, pro ea, quæ mihi tecum est, libertate, Sa-
 xifragiæ alpinæ habitu Androsaces villosæ exem-
 plar, ut id conferre possim cum meis alpinis.
 Fac interim valeas & me porro ama. Tiguri
 7⁷/₃ Febr.

72.

JOH. GESNERUS.

Proprius & aliorum morbus me ad Te sæ-
 pius scribere conantem impedivit. Ecce tandem
 delineationem Diaphragmatis a Dno. Füsslingo
 concinnatam, quam ad normam tuam concinna-
 vit, postquam Diaphragmatis inspiciendi copiam
 in porcello ipsi feceram. Si quæ mutanda su-
 persunt, ea facile emendabit pictor æque ac sculp-
 tor. Cæterum & ex voto tuo facta sit opto :
 in œsophago pingendo peccasse videtur, ob tem-
 poris vero brevitatem mutare ipsi non licuit.
 Sumtus nondum scio.

Quæ in epistola tua mei consolandi causa ad-
 didisti, pergrata fuerunt, ex quibus non leve gau-
 dium percepi, aliquale etiam solatium, neque ta-
 men melioris fortis ulla spes. Cæterum huma-
 nitatem Viri illius non satis laudare queo, etsi
 gesta

gesta ejus me multum ludant. Nuper sectionem Epileptici administrare licuit, cujus cerebrum sphacelofam corruptionem exhibuit, ad medullam cerebri pertingentem. Concessit Cl. Scheuchzerus diaphragmatis inspiciendi copiam, sed Directores Nosocomii prohibuerunt. D. Ehrhard Memmingensis, Herbariorum vivorum auctor, nuper humanissimas literas ad me dedit cum plantarum fasciculo; sed quæ in Botanicis requireretur *ακριβεια*, in denominandis plantis eum destituit. De Itinere alpino hæc habe: me studio botanico utpote novi tædii pleno causa fere abdidisse; si ad suscipiendum iter adducor, unice me permovet tuus amor, desiderium Tecum de rebus meis agendis, & propriæ valetudinis cura. Certi vero determinare nil licet. Plura negotia, quibus hoc tempore interpellor, brevior me esse jubent; alia addam in proxima epistola. Tiguri 25. Febr. 1733. ocyssime.

73.

JOH. GESNERUS.

Litteras tuas cum eruditissima super Diaphragmate Commentatiuncula lætus evolvi. Lugen sanitatem tuam non satis firmam, ut cito convalescas serio opto. In Tractatu tuo utrum stupendam, quam ubique præ se fert, eruditionem multiplicemque lectionem, utrum ad naturæ normam examussitatam descriptionem partis, quæ ob varios flexus describi fere negat, magis ad-

M 2

mira-

mirarer, multum dubitavi; saltem est mihi, & ut spero, omnibus, qui similia tractare amant, exemplum ἀκριβείας in anatomicis; ex quo non obscure conjeci, similem Tibi cæteras anatomes & medicinæ partes scriptis tuis & adversariis inferendi rationem esse. Proin multum Tibi debeo, quod Eruditis hoc opusculum concefferis, mecum vero tam liberaliter communicaveris. Scheuchzero suum exemplum cum epistola tua mittam. Paucula quæ ex ejus epistola addis authorem produnt. Sub prelo fudat Catalogus Scriptorum Helvetiæ ab ipso paratus. Simile opus, jam in historia animalium molitur; pinacem nempe universalem πολυγλωττον, quo præter nomina species animalium cunctas cum observationibus addet; eum in modum, quo specimen de ejus Lexico minerali extat in Ephemeridibus. Coeterum ne splendori operis tui aliquid decedat, artificem qui Tabulam sculpsit admoneo; quæ emendata voluisti, ut præceperas emendavi: quæ vero in schedula de convexitate versus abdomen subjunxeras, cum non recte intelligebam, temere mutare non ausus sum. Tempus quo opus absolvet, determinare noluit, spatio tamen 2. vel ad maximum 3. hebdomadum fieri existimo.

De machina sua plura ad me scripsit amicissimus Stehelinus, cui ut & exteris amicis Botanicen mecum excolentibus fere per trimestre spatium non respondi; ægre enim cum Botanicis non ago de rebus botanicis; tamen vix ad idem studium adducor, ex quo mentem hominum nostrorum

strorum habeo perspectam: nam quis artem, quæ nonnisi magno pecuniæ & temporis dispendio perficitur, excolere in patria, ubi vel unius hominis autoritas tantum valet, alterius fortunæ officere, nonnisi ab homine fieri puto, qui rei familiaris nullam prorsus habet rationem: hæc vero poscit, ut praxi diligentiori opera vacem, quamvis & ab hac revocet frequentior auditorum numerus, qui jam ea, quæ lubentissime egissem, agere non permittit: ultra 6. enim per diem horæ unice discipulis impendendæ sunt. Relaxandi vero animi causa, & ut tædium fugam, jam Musices elementa addisco, ab homine nostrate in hoc genere in theoria & praxi versatissimo, magni sane acuminis, nec minoris apud nos estimationis. Quantum vero vellem, ut poëma aliquod Tibi restaret in scriniis tuis, ad cujus ductum ipsi liceret sonos jungere. Non quod Tibi divina poëti tua ad cantilenas inanes abuti velle videri debeam, cum ipse artifex, de quo loquor, non talia curet, sed sonis forte non indignis carmine elegantiori instrueret. Ignosce vero hæc homini Musicæ jam dedito.

D. Nicolai obitum non absque horrore intellexi. Exteri nostrum Bodmerum elogiis de opusculo tuo poëtico fere cumulant. Tiguri 9. Martii 1733.

J. FR. SCHREIBER.

Oleo, me responsiones Tibi, Vir amicissime, tam diu debuisse. Nil juvat rei adferre causas: operam potius daturus, ut in colenda amicitia Tibi in posterum videar diligentior. Res meae sane mutatae sunt valdopere. Fere enim miles factus sum. Medicus enim mereor apud Russorum exercitum, qui in Livonia haeret. Stipendium numerare potes mille uncialium. Grates sint Numini, illum rebus meis concessisse statum, in quo nefas est, de cibo & potu esse sollicitum. Firmum potius requirit animum, ne inter lautitias Generalium Virorum mollescas. Talia fata plurimum eripiunt temporis litteris. Ne me vero plane desidem censeas, a me actorum lege catalogum. Medicinae edidi Tom. II. qui vero recudetur cum altero, sed limatior, auctior, atque ab erroribus nonnullis aliquantum magis immunis. Ubi Moscuam adveni, Illust. Societ. Petropolit. Praeses, *Laurentius* BLUMENTROST, me voluit Academiae socium: quum vero illud officium recusassem, varias ob causas, ac praecipue, ob tenuitatis meae conscientiam, me tamen honorarium voluit Professore: atque talem, suos in conventus me introduxerunt Bernoulli atque Schumacherus; alter, nomine Academiae; alter, Praesidis nomine. Praelegi tunc extemporaneum Manuscriptum, sed Cosmologicum; titulo: *Consideratio corporis ac motus &c.* impressum

impressum apud Societatem; quod Wolfio bilem movisse videtur: quum persuasum esse me oportet, me ab illo haud amplius amari. Idem illud scriptum mihi hic expressit *Additiones ad considerationem corporis ac motus*, Rigæ a. 1732. impressas, ubi me explicui distinctius, & respondi dubiis Krafftianis. Tandem me eo adduxit Waesbergius, ut ederem descriptionem vitæ & meritorum F. Ruyfchii, quam quoque sat jejune absolvi. Hæc ultima admodum videtur displicuisse Bohlio Regiomonti. Hæc scriptula omnia ad Te mitterem lubentissime, nisi de occasione desperarem. Sed vitam Ruyfchianam ipse non possideo. Dedi quoque ad Societatem Petropolitanam quasdam observationes anatomico-practicas: e. gr. de situ duodeni: de vulneribus capitis, per absorptionem sanguinis extravasati curari quæ possunt: circa quæ propositiones quasdam determinatas cudi: de hepate in varios lobos fisso, uti in brutis observatum &c. Jam occasione quadam me adcingam alii scriptioni; de *bieroglyphicis Medicis*.

Academix Petropolit. Commentariorum Tomus III. prodiit; & quartus est sub prelo. Cætera nova a me non expecta: quum nunc sis me propior doctorum choro. Illud narrare adhuc debeo, me gaudere occasione foecunda, lustrandi cadavera humana, atque tot, quot placet: hoc enim a solo meo nutu pendet. Sed ego (non enim omnia possumus omnes) malui semper, datis uti Anatomicis, quam ipsa suppeditare da-

ta. Ægre tamen fero, me nescire artem deal-
bandi ossa, ut & illam, quam Galli vocant, *dé-
monter la tête*. Fac me ejus participem, Vesali!
Pro transmissis Botanicis patriis gratias ago: ex-
specto & in posterum ejusmodi. Ego, æstate
sequente, colligam specimina historiæ naturalis
Livonicæ. Ego contra & horum Te faciam par-
ticipem. Quum enim contingit, iter facere per
Livoniam: in animum induxi scriptionem, post
lustra, edendam: *de aere, aquis & locis Livoni-
cis*. Est intactum argumentum: Livonici enim
Medici hactenus prorsus servierunt corpori. Ri-
gæ A. C. N. cio 1000 XXXIII. D. XIIX. Martii
ft. v.

75.

JOH. GESNERUS.

IIII Umanissimas tuas lætus evolvi. Quæ pi-
cturam attinent, vereor ut rite emendata sint,
cum Sculptor Tabulam pæne ad umbilicum de-
duxisset, cum ipsi literas tuas monstravi. Acce-
dunt itaque Tabulæ impressæ, quæ tam gratæ
Tibi sint opto, quam seriò pictori & sculptori
inculcavi industriam. Cel. Bodmerus cum de
edito opusculo tuo anatomico certior factus erat,
non requievit usque dum ipsi ejus exemplum in
Italiam mittendum concesserim. Offert transla-
tionem Miltoni ex anglico in vernaculam a se
factam, nisi ea jam sis instructus. Totus est in
edendis scriptoribus rerum helveticarum: en
ejus

ejus specimen; cui addo epistolam a D. Claudero ad ipsum scriptam, quæ Te & opusculum tuum attinent. Multum laudat tuas emendationes & apologiam, quas in superioribus epistolis ad me scripsisti super annotata Cl. Clauderi. Ex quo intellexit insulsam quandam *a)* satyram opusculo tuo oppositam Bernæ divulgari; rogavit ut a Te ejus exemplum per paucos dies peterem; plurimum & humanissime Te salutat. Quod opusculum tuum poëticum novis accessionibus augeas serio gaudeo, ex eo sane uberrimos in usu vitæ fructus capere licet, utcunque tento quæ memoria jam teneo iterato conatu in vita applicare. Dicerem vero nisi pulcherrima essent, quod meditaris de quiete animi omnia esse victurum, fieri enim non potest, quin egregium hoc caput elegantissimum sit futurum, quando a manu tua proficiscitur. Quæ petii Musicam attinentia iterum petere non audeo, spondeo vero, quod nec divulgari aut inconcinnis sonis vestire ea paterer.

De Botanica tandem, de qua primum respondere erat. Eam minime odio prosequor, verum difficulter adducor ad priores in ea labores: non quod integre animum ab ea abjecerim, sed quod non obscure ex conditionibus, quibus in Patria vivere necesse est, conjiciam, tempus aliis studiis potius impendendum esse; non sane quod de opum collectione nimium sim sollicitus, ut qui has virtute longe inferiores putem; sed quod vitæ genus, quod jam fere in docendis Mathe-
seos & Medicinæ partibus occupatus hæc suadeat.

M 5

Vide

a) DIPPELII.

Vide tamen quid literæ tuæ possint: his lectis non cunctatus ad plantas meas, quæ fere ultra trimestre spatium jacebant, redeo; catalogum & synopsis elaboraturus. Musci tui pergrati erunt. Velim addas duo exempla opusculi tui poetici. Vale & me ama. Tiguri 24. Martii 1733.

P. S. Nec sculptor nec pictor pretium adhuc poscebant, ubi rescivero ad te scribam: mittam quoque tabulam æneam, quæ nondum purgata est.

76.

JOH. JACOBUS SCHEUCHZER,

Accepi, & legi doctissimam Tuam de Diaphragmate Dissertationem cum attentione & fructu, & pro donario hocce maximas quas debeo, habeo grates. Id unicum desiderans, ut musculorum nobilem hanc partem constituentium vires ad calculum revocasses, & usum partis casibus variis medicis illustrasses. Haud enim dubito, quin pleuritici hepatisque affectus, inflammatorii inprimis diaphragma trahant in consensum. Attendam & ego in lustratione cadaverum, mihi satis frequenti, vel spontanea in Nosocomio, vel ex Superiorum mandato. Ego ipse simile quid passus periculosissima pleuritide simul & obstructione hepatis decumbens. Casum, quem æger ex ipso lecto dictavi, alicubi leges in Miscellaneis Kanoldi. Mitto hac occasione primum

mum operis , quod sub prelo gemit, folium, ut
cum aliis communices. Vale , Amice optime ,
& porro me ama. Tiguri $\frac{29}{33}$ Mart.

77.

JOH. GESNERUS.

Humanissimas tuas lubentissime evolvi ; ex
iis id intellexi, quod nunquam sperare fuissim
ausus , ut tuis per totum orbem celeberrimis
scriptis aliquando celebrarer ; nescius sum plane
qua ratione tot erga me merita tua munerare
queam ; neque enim Tibi sufficiebat optimis
quibusque studiis animum meum imbueri, atque
languentem ad eadem tacita quadam vi excitare,
verum etiam tam luculenter famæ meæ consu-
lere jam cogitas. Cel. Bodmerus mittit ad Te
partem I. Paradisi amissi plurima cum salute ;
addidit correctiones Lipsia sibi perscriptas tuam
cum super poemate tum translatione sententiam
sciscitaturus, ne dicam tuas literas & commercium
literarium extorsurus. Quod si gratum apud
vos hoc opusculum fore existimares, perlibenter
Bibliopolæ exemplarium numerum mitteret.
Plantis iterum lustrandis accingor , plantas quæ-
situm ivi , sed nescio quo fato ne unicam atten-
tione dignam reperire datum erat. D. D. Garcin,
diligentissimum & experientia insigni instructum
Botanicum, apud me plurimum extulerunt Cel.
de Jussieu & Stehelinus. Historiam itineris &
obser-

observatorum in India parare dicit. Si primus in Patriam anatomen introduceres, publica auctoritate suffultam, tibi non posset non esse maxime gloriosum, aliis vero ipsisque posteris utilissimum. De ægra, cujus historiam ad me scribis, quæ tuis cogitatis addam vix habeo: mobilitas doloris sensusque frigidi vasorum lymphaticorum rupturam quæ a vomitu vehementiori in superioribus sæpenumero contingit indicare videtur, resorptioni destinata medicamenta intenderem, nisi successus optatus sequeretur. Sæpius in Nosocomio nostro his doloribus fonticuli in capite maxime ad bregma aut futuram lamboidæam excitati insignem opem attulerunt: ad hos aliquando accedendum existimarem, nisi lenioribus dolor cederet. Ipsi enim hi fonticuli terebrationis vices felicissime explent calvariam penetrando, quod præterito anno in ægra Orphanotrophii nostri, quæ per plures annos fonticulum eum levamine in bregmate gestabat, experti sumus. Tiguri 6. Aprilis 1733.

78.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Si vales bene est, ego valeo. Literæ tuæ XI. Calendarum Martii ad me exaratae recte fuerunt perlatæ, spero autem fore, ut & binas meas cum adjunctis mineris ac dissertatiunculis bene acce-

acceperis. Judicium tuum de Heistero omne apud me tulit punctum. Neque enim isti mihi probantur, qui in condenda plantarum methodo unius saltem partis habent rationem, verum illi solum laudem mereri mihi videntur, qui ad florem fructumque simul attendentes animum habitum totius plantæ non negligunt, quod Rajum, Sherardum & Boerhaavium fecisse notum est. Tetrapetalam, rotundifoliam Thoram jam e numero Ranunculorum proscribere Ruppius & Buxbaumius, quorum hac in re vestigia gnaviter premere decebat Heisterum. Quid vero sentis de modo Heisteriano Lychnides a se invicem distinguendi, quem in Catalogo tertio nuper tibi misso ad finem communicavit? Aut quomodo ab invicem distinguis Lychnidem Muscipulam & Viscariam? circa quas non una eademque omnium Botanicorum est sententia. Casparus Bosius Botanices Professor designatus, doctum & politum edidit Programma de Calyce Tournef. quo ad Orationem auspicalementem audiendam convocavit viros doctos, quod proxima occasione accipies. Ille vero paucis postea hebdomadibus in ipso ætatis flore humanis fuit ereptus rebus, cujus mortem pariter ac illam charissimi mihi Nicolai doleo acerbè lugeoque. Dillenium hortum Elthamensem splendidissimum in lucem edidisse, non opus erit ut te faciam certiore. Dabam Snebergæ pridie Calendarum Maji anno MDCCXXXIII.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Litteras Tuas quinto Maji scriptas in thermis Carolinis commorans accepi eo plane tempore, quo D. Schreiberus epistola ad me data me certiore fecit se valere, ac plantas a te missas cum literis recte sibi traditas esse. Iste additiones in lucem edidit ad Tract. de corpore & motu, nunc Dissertationem parat de hieroglyphicis Medicis, tomum vero secundum Medicinæ physico mathematicæ ad aliquod tempus supprimet multa scilicet politurus, limaturus, assuturus, exasciaturus assabre, opus ut tessellatum evadat. De situ duodeni & hepate in lobos diviso, quod Vesalio nunquam visum scribit, cum Societate Petropolitana observationes quasdam Commentariis inferendas communicavit. Sed de hac in lobos divisione legi merentur Epistolæ anatomicæ Morgagni contra Blancum scriptæ.

Orchis * illa, quam in commercio Noricorum Literario accuratissime descripsisti, etiam hic locorum copiose reperitur, a me jam pridem pro nondum descripta habita, cujus aliquot exemplaria addam reliquis. Agmen plantarum Alpium indigenarum ubi miseris terrorem non incuties, manus oculosque ad cœlum tollere facies, sane jucundissimum oculis meis spectaculum crea-

tis.

* Pseudorchis *Michx*

tis. Vera scribo. Nihil omnino est, quod tædia ex praxi medica sæpius nata delinire queat, si dulcissimum Botanices studium excipias. Quos apud vos grassatos morbos scribis, eos & hic sæviisse scias, ægris & medicis magnos luctus dantes. Exanthemata purpurea in nostris terris sexcenties pleuritidis erupisse memini, pluries cum *ευφορία* ægroti. Nec est cur causeris vel calorem lecti hypocaustive, vel alexipharmacorum usum imprudentem, quæ dudum ex praxi mea proscripsi diluentibus aquosis, acidulatis, nitrosis, collutionibus oris, nasi, injectionibus clysmatum emollientium, refrigerantium, balneis extremorum, frictionibus totius corporis &c. &c. unice contentus. Valeant hic chemica & Morboniam abeant! Resinam Jalappæ solutam ubi dare placuerit, eam amygdalis intritam in vitello ovi solvendam curo, addendo aquam & syrupum cinamomi, neque juris pinguis usum nisi post horam præterlapsam concedo, licet probe sciam, eam longe facilius præcipitem dari in spiritu vini solutam, quam vitello ovi. Anatomicis neque apud nos occasio favet, ob plebis incitæ superstitionem, chirurgicis sic fatis. Trepanum iterum applicui puero metallico-læ sedecim annorum, horrendam cranii fracturam passio, cum summa spe fructus: Hydropici ventrem acu tricuspide aperui, scrotum cum femoribus scarificandum curavi, is vero nunc penitus cum valetudine in gratiam rediit. Mensis adhuc vix ullus præteriit, quin ad parturientem fuerim accersitus, quas dextra enchiresi, quod præ-

præfiscine dictum esto, omnes liberavi. Sis chirurgiam masculam, omnino exulem, dummodo unquam hic commorata fuerit, postliminio revocavi. Laudant plurimi, vituperant paucissimi, nonnisi medici, harum rerum turpiter ignari. Archagathum fecantem, urentem clamant, virum obstetricem, post Paulum Æginetam, decantant. Verum calumnientur, dummodo imitari nesciant! Hæc ad neminem nisi ad amicum scripturus eram, quem omnino æqui bonique consulturum esse confido. Vale! Dabam in Thermis Carolinis IVto Calendarum Junii A. C. MDCCXXXIII.

An glandulæ bronchiales nigræ Verheyenii, potius Borrichii, per tussim rejici queant, hæreo anceps? quod, nisi me omnia fallunt, non in parte internâ, sed externa tracheæ & bronchiorum sitæ sint. Quem usum eis Vercellonius assignaverit nosti. Nosti forsan & illud: Clar. Harderum articulo 2. dissertationis de viscerum usu & structura harum inventionem sibi vindicare.

Schulzius noster edita dissertatione, ut solet, docta, servi Medici apud Græcos & Romanos conditionem eruit, duabus aliis operose assertum ivit, ligaturam funiculi umbilicalis omnino non esse necessariam ad cohibendam hæmorrhagiam etiam in homine, ast quanti momenti res in medicina forensi! Dignæ sunt quæ a te legantur, meum erit earum tibi facere copiam. Iterum vale! .

JOH. GESNERUS.

Quam insignem ex literis tuis humanissimis voluptatem ceperim, dici vix potest, gratissimo namque de Tuo ad nos itinere nihil nobis exoptatius aut fructuosius contingere posset. Et singulis jam momentis inhio, quo Te amplectar, tuisque dulcibus fruar colloquiis, quam multa enim tecum mihi agenda sint, non obscure ex rerum mearum statu conjicis. Rogo vero, iterumque rogo, res tuas ita disponas, ut saltem per hebdomadam te frui nobis licitum sit, & tecum de rebus botanicis & studiorum meorum ratione conferre, utinam voti compos reddar! Fac itaque, ut quamprimum nostris oris Aroviæ propior sis sciam, atque ad nos tui amantissimos venias. D. D. animum... mei forte causa experiris, quod te inter amicos meos utilissimum noscat: clam enim & parenti & fratri meo insidiatur; meos quoque conatus fere cunctos suffodit, etsi mihi faveat aut favere velit videri: Cæterum scio te neque assentiatiunculas neque notulas ejus multum curare, ut qui hæc diu jam antegressus es. Inde vero ejus fastum, quem tam eleganter delineasti, cognoscis. Sed ego non facile fero hæc de opere tuo judicia, in quo forsan rapsodiam ex omnis generis scriptoribus desideravit, in qua omnia ὑπεροπρωτερα, qualem in scriptis suis invenire licet: quasi non suffecerit generalia principia pro explicandis phænomenis, in quibus actio diaphragmatis concur-

rit suppeditasse: hac ipsa cautela quam prudens operi tuo adhibuisti, neglecta omnia inter se miscentur & confusa fiunt quæcumque: ut non inepte tractatum tuum normam vocem descriptionis anatomicæ, in acquirendis distincta partium cognitione & principiis ratiociniorum in physiologia & praxi. Quam inepte musculorum vires calculo determinatas poscit! quasi non facillimum sit, in assumpta qualibet hypothesi status diaphragmatis juxta determinatam a te muscoli hujus descriptionem ex Hermannianis meditationibus simile quid præstare, sed cui hæc usus? cum in omni statu corporis pro ætate, actione &c. multum varient; in his sane stulta gloria. Verum ad Botanica accedo. Ranunculi tui eodem mihi nomine veniunt. Quam Silao adfinem plantam nuncias, sub Phellandrii nomine servo, a Silao quantum ex sicca planta perspicio, corolla foliorum umbellæ substratorum, & foliorum incisuris crebrioribus & brevioribus differt. Iniquam fatyram legi, in qua præter invidiam, inscitiam, scommata, frigus nil reperi. Nova editio poematum tuorum tanto gratior erit futura, quod & inter amicos tuos ibi sim legendus, quo quidem honore me indignum fere judico, maxime cum in hoc genere studiorum tyro existam. Vale & me ama. Tiguri 15. Maji 1733.

JOH. GESNERUS.

Cum harum latores D. Ott & Murali carissimi meorum discipulorum, meique amantiſſimi ad externos iter pararent, commodi hac occasione mittendi ad Te opus Bocconianum cum tabula ænea Diaphragmatis uti cogitans, responſionem paululum diſtuli. Et cum æque bene ipsis ac mihi cupiam, atque ignorarem, ex cujus alloquio plura quam ex tuo diſcerent, ad te hiſce literis aditum ipsis parare ausus ſum. Merentur ſane ob egregiam indolem & virtutem non ſucam, ut horum conamina foveamus, tanto magis, quod ex rarioribus ſint inter Politicos literis operam navantes. Me Mathematica docentem incitata diligentia audierunt. D. Murali practica, D. Ottius theoretica imprimis conſectabatur; in hoc imprimis ingenium docile & diſcendi cupidum miratus ſum: in Muſica excellit, atque in Philoſophia recentiori tantum profecit, ut ex ſermonibus tuis uberrimos fructus capere poſſit. Hic Genevam, ille Lugdunum cogitat. Horum parentibus honoratiſſimis ob plurima teſtatae benevolentiae ſigna plurimum debeo. Hos itaque ſi auxilio vel conſilio juvare poteris, me plurimum devincies, atque tuis in me benefactis magnum cumulum addes.

Non adducor facile ad committendum aliquid publicae luci, cum pauca habeam, unde

proficui quid ad orbem eruditum proficisci queat; atque probe norim, quam sit mihi curta suppellex; neque fere vitæ ratio patitur, studiis ex voto operam dare, ut qui vivo in patria, qua conatibus meis ii etiam renituntur, per quos maxime foveri decebat; atque ad ea docenda cogor, quæ nonnisi trivialia sunt, & per quæ altiora vix attinguntur; neque enim vel unicum habeo inter complures discipulos, qui Algebram, Botanicen, Anatomem &c. audire non recuset; vulgatissimis tantum inhiant & deproperando res ingurgitare cupiunt, quæ nonnisi attenta reflexione addiscuntur. Cæterum abunde ex his intelligo, quam sollicitus sis non tantum de fortuna, sed & honoribus meis, & quantum sollicita prudentia hæc urgeas ea, de quibus ad Schreiberum nostrum scripsisti, atque promissa carmina abunde loquuntur. Mihi vehementer dolet, quod non habeam, quibus hæc tua in me merita rependam. D. Escherus im Seydenhof ex munificentia Regis defuncti Poloniæ omnium foissilium Saxoniorum & plerorumque Polonicorum collectionem proximis diebus expectat; quorum catalogum his diebus monstravit. Per eum comparare licebit, quicquid rari in horto Marchionis Durlacensis Carlsruh colitur. Nuper horti catalogum impressum vidi, qui rarissimas quasque africanas necdum descriptas plantas continet, videntur vero hæc curæ hominis in Botanicis non multum exercitati commissa esse. Ill. Marchio peregrinationi botanicæ africanæ Med. studiosum adjunxit, qui rarissimas mittit ex Africa

ca plantas. Hortum Elthamensem proximis diebus exspecto. Hac hebdomada D. Trew Norimberga ad me literas mittit humanissimas, & ad commercium literarium invitat. Doleo spem te hac æstate videndi fere evanuisse; quam plurimis enim in rebus tuo consilio egeo, neque sane recuso Altorfum aut vicinum aliquem montem adire, ad quem botanicam excursionem instituis, dummodo tuo alloquio frui liceat. Tecum quoque multifiliquas a gymnopolypermis & nonnullis polyangiis non separo. In plantis, quæ juxta vascula ordinandæ sunt seminalia, hunc servo ordinem. Sunt nempe ovario post florem unico, gemello, quaterno, vel multiplici: quæ multiplex habent, sunt vel ovario monospermo, ut omnes gymnopolypermæ; vel polyspermo ut multifiliquæ, & non paucæ ex polyangiis; quæ omnes rursus ovarium habent varium, siccum vel molle. Quæ ovario sunt unico, idem habent vel monangion vel polyangion, sive femina vel semen uni vel duabus, vel pluribus distinctis placentis adnascencia, aut vascula septo intermedio divisa in tria loculamenta. Hinc monangiis adjungo, quæ unicam placentam habent, cui femina adnascuntur. Diangias voco, quæ vel duas placentas, vel in duo loculamenta distincta divisa sunt. Hæ iterum omnes sunt vel monospermæ (ad quæ refero plures Gymnomonospermas) vel polyspermæ. Ovarium in omnibus est vel molle vel siccum. Et huic ordini in conscribendo indice plantarum utcumque me adstringo, nec invita plantarum fabrica,

neque vero per otium licet tantum huic studio laboris ut optarem impendere. Vale & mihi favere perge. Tiguri prid. Non. Jun. MDCCXXXIII

82.

JOH. GESNERUS.

Præterita Lunæ die inter 3 & 4 noctis horam maximo suorum & civium & amicorum luctu obiit Cel. noster Scheuchzerus, postquam per quatuordecim dies febris decubuit continua remittente. Vacat ab obitu ejus Professio physica & locus Canonici, cum Professione mathematica; priora nunc ambit frater ejus Johannes Medicus, præter morem legum nostrarum; sunt tamen plures, qui . . . ducti ejus partes tuentur: pro mathematica cathedra melior spes mihi quam olim apparet: me ergo jam conquiendis amicis ac fautoribus occupatum facile conjicis. Nolui vero hæc te ignorare. Tiguri 24. Junii 1733.

P. S. Pro plurimis in D. Ott & Muralt collatis beneficiis parentes eorum mecum plurimum gratias agunt.

83.

JOH. GESNERUS.

Quam ab obitu Cel. nostri Scheuchzeri rerum mearum status mutatus sit, dicere vix possum;

possum; atque in omnibus summi Rectoris omnipotentiam atque singularem in me. providentiam quam suspicio perspexi, &, quæ olim in literis ad me scripsisti, effectum comprobata video; Deum nempe subito inventurum, quod mihi sufficiat. D. Joh. Scheuchzerus defuncti frater Med. Doctor Canonici & Physici titulum meruit; in me delata est Professio ordinaria mathematica, quam ante obitum D. Murali D. Scheuchzerus per plures annos tuebatur. Ita mihi videor, in eo quod semper amavi, studio philosophico & mathematico vitam posse consumere, vacuus a plerisque curis, quæ olim me tenebant sollicitum. Quam mirifice res hæc gesta sit, vix literis confidere audeo. Suffragia mihi data sunt IX. Hagenbuchio IV. In omnibus sane luculentissime opem divinam expertus sum: homines enim, qui mihi ignotissimi, non solum in meas partes iverunt, sed mei causam apud electores & curatores Gymnasii tuebantur. Ipse D. Scheuchzerus, quod ne sperare licebat, me apud omnes Curatores commendabat, & ab ejus familiaritate plurima bona præstolor. Laudare quoque possum nob. D. Wyssii, communis nostri amici, in me ingenuitatem, qui nec rogatus apud patronos suos meum commodum promovit. Immo vero fautores & amicos etiam inter primarios urbis nostræ tot expertus sum, quot suspicari nunquam ausus fuisset. Heri munus docendæ matheseos publicum jam aggressus sum; & quamplurima in me devolvi negotia jam videntur, propter necessariam absentiam D. Scheuch-

zeri, qui res suas Badæ componit. Cæterum amorem studioforum erga me non satis laudare possum. Ignosce quod in rebus meis recensendis paulo sim liberalior; dabis hæc firmissimæ persuasioni de tua in me voluntate. Tiguri 27. Junii 1733.

84.

JOH. GESNERUS.

Exoptatissimas tuas summa cum voluptate perlegi, tenerum vero, quem literis & opere sapissime testatus es, tuum erga me amorem egregio carmine luculentissime * confirmatum videre quantæ mihi fuerit oblectationi, dicere vix possum. Tanto vero majores Tibi gratias debeo, quod his carminibus me amicorum tuorum ordini adscriptum immortalitatem nominis consequi posse mihi videar. Laudes quas mihi impertis, potius tuæ in me voluntati quam meritis meis tribuo. Videntur jam negotia mea paululum accumulari, superatis tamen initiis facilia erunt & parabitur otium. Propter absentiam Cel. Scheuchzeri, Physices Professoris, muneris ejus vices agere jubeor in docenda physica, Bada tamen adveniet ad proximum Septembrem. Professionem auspiciari animus est oratione inaugurali de præclaris Helvetiorum meritis in Mathesin, ubi simul usum Matheseos exemplis docere locus dabitur. Est tamen animus ad Botanicen redire
feriis

* *Mein Gesner, die Natur erwacht, &c.*

feriis canicularibus, & cum Scherbio, qui patriam repetiit, per octiduum montes proximos Sui-
tensium & Lucernensium adire, quam vero
vellem tecum huic studio vacare, & tuo con-
silio frui! Nihil mihi datur nisi pro felici itine-
ris successu seria vota. In Valesia aliquando spe-
ciem Euphrasæ vel Pedicularis viscidæ [S. H. n.
306.] in monte Leiterberg tecum inveni, inde nun-
quam visam, nec non Anchusæ & Hesperidum at-
que Anonidum varias species, denique rarissima
gramina; horum quodcunque sit, si pro me
colligere velles, gratissimum foret. Ego in
plantis pro te seponendis tardus sum: sed car-
mine tuo causam meæ sollicitudinis & tarditatis
adeo distincte cognovisse testatus es, ut excusa-
tione mihi opus non sit. Curabo ut liberior
jam animo & curis diligentiorum his operam
dem. Hortus Elthamensis hic appulit, rariores
exoticas maximam partem continens. Centau-
rii majoris tres habeo species, 1. majus, folio
Helenii incano, 2. idem, folio angustiore:
Tertium folio angustiori ferrato, Scheuchz. iter
alpin. II. 132. * perlibenter tua viderem. Vale
& me ama. Tiguri 6. Julii 1733.

P. S. Tristis hic nuntius Leida appulit,
D. Abrahamum Gronovium melancholia minime
vulgariter laborare.

* Centaurium, Hist. stirp. helv. n. 160.

JOH. GESNERUS.

Hoc Dippelio nec impudentior nec profanior homo dari poterit, & persuasissimum est mihi, postquam ex libris ejus genium cognovi. *Ψευδολογος* hujus libellus inter pseudo-pietistas quosdam vagatur, qui in meas manus deferendum curarunt ad legendum. Dici non potest hominis rabies & furor insanus, sed tangunt pleraque auctorem carminis critici. Ubi paucissimis verbis ad tua carmina accedit, easdem fere in Te, quas in Wolfium & Leibnitium calumnias effudit. Cæterum Religionem christianam ubique gravissimis convitiis impetit: nec non similia de Amplissimo vestro Magistratu scribit: ut digniorem existimem libellum, qui carnificis manu comburatur, quam ut ejus in publicum fiat mentio. Nolo vero his ingratis rebus diutius inhærere.

In alpinis plantis fere jam novus sum, cum diu recentes examinare non licuerit. Spero tamen pleniori otio hisce operam dare. Ordinavi præterita hebdomade muscos, lichenes & simpliciores plantas meas, quas ut ordine contemplari & in volumen jungere liceat, chartæ regali partim aciculis affixi, partim glutine agglutinavi, singulam singulæ plagulæ. Ab hoc vero labore me jam vocant labores academici plurimum aucti. Postquam enim D. D. Scheuchzero Badæ diutius commo-

commorandi venia concessa, totum ab Amplissimo Senatu & venerando Collegio/Canonicorum in me devolvitur officium Professoris physici, ad usque ejus reditum. Jubeor quoque compendium matheſeos puræ in usum auditorum conscribere. Physicæ autem compendium a defuncto D. Scheuchzero conscriptum, quod norma hactenus prælectionum in auditorio fuit, tale mihi videtur, quod ordine vera physices elementa exponere vix admittat. Decet itaque in proprios & auditorum usus aliam docendi rationem ingredi, ut totus jam sim in hoc argumento. Utinam tuo consilio in his adjuvarer! Postquam Cel. Scheuchzerus rursus accesserit, in animo habet, compendium physicum in auditorum usum concinnare. Sane meliora omnia jam apparent, & spes optima affulget, ut persuasum mihi ex ejus amicitia fructus capturum non spernendos. Saltem cum me in ejus locum substitui per id tempus petierit, locum fecit speciminibus pluribus publicis æque ac privatis, quæ lubens suscipio. Tiguri Calend. Aug. 1733.

86.

JOH. GESNERUS.

REdux ab itinere alpino Tuas cum Schreibernianis summa cum voluptate evolvi. Mihi gratissima est hujus viri amicitia, quæ Te interveniente optime coli posse certissima mihi spes est.

Miror

Miror quod nihil de professione Petropolitana scripserit, quam tum jam obtinuisse dicebatur. D. Amman, Medicus Scaphusiensis, post D. Scheuchzerum custos Musei Sloaniani, Londino profectus dicitur, occupaturus munus Botanici Imperatricis Russici. Iter tuum longe meo exoptatius Tibi contigit & fructuosius. Mihi ob tempestatem pluviosam alpium cacumina adire vix concessum erat. Montem Fractum & Regium autem perquisivimus. In illo rarissimas offendi plantas antea non visas, Papaver luteum Coriandri folio Tournef. Adiantum offic. Rutam sylvestrem similesque. Muscum squamosum Linariæ f. majorem & crispum Tournef. florentem deprehendi, est vero ex hypnorum genere. D. Capeler, Medicus Lucernensis, qui alter Scheuchzerus, ostendit descriptionem Montis Fracti, in qua plures affert observationes raras, si quidem veræ sint: v. gr. in sylvis Montis Fracti nullas abietes novas succrescere; respirationem in summitate ob effluvia huc non adscendentia esse liberiores simul & citatiorum, & quæ hujus generis sunt alia. Historiæ naturali penitus fere valedixit, occupationibus practicis vacans. Oratio mea inauguralis erit de præclaro Matheseos in vita usu: quando auspicatorum sum munus ignoro, ob incertam adhuc D. Scheuchzeri Professoris physici Tiguri sedem. Forte Badæ adhuc per annum commorabitur, & ejus officia in me devolventur, unde labor insigniter auctus. Cæterum ad ordinandas plantas lentus redeo, ex quibus mihi olim visæ voluptatis vestigia sensim colligere videor.

Mittam

Mittam ad Te fasciculum simulac paululum emerfero ex oceano plantarum, quas per longum tempus maxima in confusione habui. Centauria majora pauca habeo, ante aliquot annos in monte Albula & Speluga lecta. Si ex rarioribus muscis tuis quosdam ad me mittere posses, rem faceres gratissimam. Hortum Elthamensem evolvi, qui plurima notatu digna continet, pauca quidem de nostratibus: ubique vero author ostendit, quantus sit Botanicus, quodque universali plantarum pinaci conscribendo par sit, cum ubique observationes condant generales de constituenda methodo, generibus, de conjiciendis locis plantarum; in evolvendis vero Botanicorum scriptis, qua acuratione, diligentia & judicio id fecerit, mirari satis non potest, cum unicuique plantæ junctam feriem chronologicam scriptorum sua vindicet synonyma, & accuratissimam ejus historiam proponat. Nonnulla nova genera constituit, subinde notans authores Botánicos, imprimis Buxbaumium. Tiguri præterita hebdomade appulit Richeus J. U. D. Hamburg. vir sagacissimus, filius D. Richei, qui author dicitur scripti *Moralis der Patriot*. Medicus Erfordiensis Herbaria condit secundum methodum olim a me propositam; qua plantarum folia typographicis machinis solent exprimi. Nuper Tiguri me conveniebat D. Kœnig, filius D. Professoris Bernensis, qui apud Bernoullium mathesi sublimiori vacat, in quo studiorum satis exercitatus mihi visus est. D. Fries, Tigurinus a Thermis Leucensibus redux, tuo nomine mihi humanissimam reddidit salutem. A-

jun

junt Te adversarium nactum esse Dippelium fanaticum illum, qui more solito cum bile & saliva tua scripta exagitare conatus iis in locis, ubi ejus sectam vivide depinxisti. Tiguri 20. Aug. 1733.

P. S. Ultimo ad id respondeo, ad quod primum oportebat respondere. Quantum in me est me omni contentione laboraturum, ut propositum Tecum iter alpinum perficiam. Vale.

87.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Maximopere me exhilaravit elegantissimum illud plantarum munus, nihilque magis in votis habeo, quam ut eadem me subinde liberalitate mactatum velis, cum plurimæ inter eas reperiantur, quas in terris nostris penitus desideres. Semina ob cæli asperitatem niviumque copiam raro apud vos maturitatem assequi, facile inducor ad credendum, idque eo facilius, quo idem sæpius hic locorum contigisse memini. Suppetent tamen semper quædam mittenda, quibus meam sitim explere poteris. Muscis adhucdum, paucis exceptis, ferme destituor, omnemque spem in tua munificentia repono, illud sancte promittens, me id unice curaturum esse, ut quidquid plantarum nostra terra alit gignitve, hoc anno a me accipias. Totus in eo sum, ut Catalogum earum, quas
hic

hic locorum reperi, concinnem, quem non tam cito confecero, ac Tibi misero. In præsentiarum catalogum accipis istarum, quæ ex vestribus mihi notis apud nos incassum quærentur, cui alium comitem dedi eas enumerantem, quæ nostris cum vestris terris communes existunt. Rarioribus præterito anno repertis annumero Lichenem folio eryngii, Petasititem alpinum, quem nostrates Tussilaginem alpinam flore purpureo vocant, Pyrolam monanthemon odore Liliorum convallium Jungermanni, Lunariam folio ruta-ceo, Spicant Tragi, Filiculam petræam corniculatam, Trientalem Cordi & Rivini, Parnassiam, Circæam, Ranunculum Apenninum aconiti folio altissimum flore albo, Orchidem flore minimo, Orchidem spiralem albam, Coronopum Ruellii, Polygalam flore cœruleo, albo & ex utroque mixto, Polygaloidem folio buxi, Lycopodium folio Sabinæ & Juniperi, Hedypnoën Ruppil &c. Si qua ex his ad palatum tuum sit, ejus rei certiorum ut me facias rogo obsecroque. Elegantissimæ sunt observationes, quarum in humanissimis Tuis mentionem injecisti, quibus certo certius evincis, plurimas plantarum ad alias species classesque esse transferendas. Ita vero in immensum crescit studium botanicum! Hebenstreitium nostrum nuper ducentas plantas easque novas cum triginta piscium exuviis chartæ agglutinatis Dresdam misisse ex literis Heucheri ad me exaratis percepi. Impatienter expecto Prodromum Historiæ plantarum Helvetiæ a Te & Cl. Gesnero edendæ. Opus Stæhlini de vasis aëreis animalium

lium atque plantarum diuturna mora eruditorum animos admodum suspensos detinet. Ego aliquoties animum ad scribendum appuli, sed ægrotorum querelis, & pluribus itineribus instituendis, misere distractus multa afficio, conficio nihil. Spero tamen tandem aliquando quidquam in lucem proditurum esse. Sat cito, si sat bene! Sæpius Tuam ac Gesneri fortem terque quaterque beatam prædicavi, qui sociatis viribus præclarissima quævis perpetratis facinora, meam dolens vicem, quæ facit, ut ab omni ferme eruditorum, maxime Medicorum consortio remotus, illiteratam vitam vivam. Ast valeant querelæ! Edidit nuper Sigesbeckius quidam novum Systema Cosmicum, omnia adhuc nota falsi arguens, solem inter terram & martem collocans. Scriptum nondum vidi, quamprimum vero ejus mihi copia facta fuerit, illud Tecum communicabo. Ecquid autem arridet idea Solis, quam nobis in Chemia exhibuit divinus Boerhaavius? Animus erat de calore Thermarum quædam ad Te differere, utque scrupulos quosdam, qui animum pungunt, eximeres, rogare, quæ angustiis chartæ & temporis inclusus nunc fileo. Dabam Snebergæ MDCCXXXIII. pridie Iduum Januarii.

Brevis designatio plantarum hic locorum reperiundarum.

Anagallis flore luteo.
 Trientalis Cordi.

Clav.

Glaucoïdes maritima.
 Plantaginella.
 Erica spuria sive Tetralix.
 Vaccinium altissimum foliis subalbidis.
 Ribes alpinus.
 Circea.
 Alisma Matthioli.
 Sanguisorba major & minor montana.
 Thalictrum montanum.
 Chrysosplenium.
 Brassica alpina perennis.
 Cardamine sylvat. hirsuta cordifolia,
 Alyssum fol. Veronicæ montanum.
 Unifolium.
 Paris.
 Oxycoccus.
 Christophoriana.
 Linosyris Rivini.
 Ranunculus alpin. Aconiti fol. flore albo.
 Quinquefolium fol. argenteo.
 Pentaphylloides palustre rubrum.
 Caryophyllata palustris flore nutante.
 Alsine montana latifolia.
 Arenaria campestris flore purpurascens.
 Rorella.
 Tunica sylv. multiflora supina.
 Portulaca spuria aquatica.
 Hypericum minus supinum glabrum.
 Otites Riv.
 Vesicaria Riv.
 Acetosella vulgar. & flore luteo.
 Sedum palustre hirsutum purpur.

Fabaria.

Gruinalis montana hæmatodes.

Padus folio deciduo.

Cratægus.

Aucuparia.

Veratrum flore ferrugineo a).

Berberis.

Pulsatilla.

Filipendula.

Nymphæa alba & lutea.

Chrysanthemum arvense folio glauco.

Leucanthemum sylvaticum tanacetii folio.

Parmica vulgaris.

Arnica sive Doronicum Germanicum.

Carduus tomentosus.

Petasites minor alp. folio anguloso crasso.

Elichrysum annuum flore conglobato saxatile.

Hieracium Narbonense caule aphylo.

- - - fruticosum latifolium.

- - - - - angustifolium.

Sonchus quartus flore cœruleo.

Chondrilla cœrulea.

- - - sonchifol. flore luteo-pallescente.

- - - - - flore purpureo.

Hyoseris latifol. I. Hieracium VIII. Clus.

Globularia vulg.

Echioïdes flore cœruleo albo & purpureo.

Marrubium album.

Orobanche caryophyllum redolens.

Antirrhinum arvense majus.

Veronica aquatica scutellata.

Digi-

a) An vere.

Digitalis lutea.

Arifarum Riv. (Calla)

Belladonna majori flore & folio.

Polygaloides.

Trifolium montanum purpureum majus.

Cytisus latifolius montanus.

Trifolium spica oblonga.

Orobus sylvaticus.

- - - - - foliis oblongis.

Genista juncea.

- - - tinctoria.

- - - spartium minus Germ.

Coronilla flore vario.

Split radice rotunda, cava & non cava.

Impatiens Riv.

Astragalus luteus procumbens perennis.

Esula folio amygdali.

- - - palustris Riv.

Imperatoria.

Meum.

Oenanthe aquatica.

Pimpinella saxifraga major altera.

- - - - - minor.

- - - - - radice nigra.

Fraxinella.

Pyrola rotundifolia.

- - - folio mucronato.

- - - monanthos Jungerm.

Helleborine sylvatica radice repente.

Ophrys bifolia.

Orchis militaris minor.

- - - odore hirci.

Satyrium Riv.

Palmata angustifolia non maculosa foliis odoratis.

- - - alpina spicata flore albo viridi.

- - - flore viridi petalo inferiori instar ophryos
bifecto.

Acorum legitimum.

Juglans.

Carpinus.

Populus alba.

Chenopod. fol. laciniat. coma purpurascente.

- - - Betæ folio.

Pinastella Rupprii.

Filicula montana folio vario.

- - - faxatilis corniculata.

Spicant Tragi sive Lonchitis altera J. B.]

Lunaria racemosa.

- - - fol. rutaceo.

Lycopodium offic.

- - - foliis juniperinis.

- - - Sabinæ facie.

Equisetum sylvaticum setis tenuissimis a).

88.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Ergo hoc anno, quod profiscine dixerim, admodum assiduus fui in colligendis plantis, quas inter apud nos omnino raræ nominari merentur Orobanche Caryophyllum redolens, Orobanche spuria

a) Omnisimae vulgares & ubique provenientes.

spuria five *Corallorhiza Mentzelii*, *Plantaginella*, *Glaux maritima*, *Alsinella muscoso flore Dillenii*. *Equisetum* illud palustre longioribus fetis C. B. P. *Ephedra* nonnullis dictum, etiam Halæ & Jenæ reperitur, unde transmissum obtineo illud, optarim tamen vehementer exemplar Tuæ plantæ habere, quo cum meo comparare possem. Licet in literis tuis scribas, Te forsan vere saltem proximo plantas in meos usus conquistas missurum esse, confido tamen Te meis precibus victum & coactum eas mihi non amplius esse invisurum, cum, quam istas expectem impatienter, dici vix ac ne vix quidem queat. Gesnero Clarissimo plurimam meo nomine impertias salutem rogo iterumque rogo. Eum non tam diligo quam amo, quem in paucis Tibi charum, & Virum profunde ac solide doctum novi. Dabam Snebergæ x. Calend. Septembr. MDCCXXXIII.

89.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

ctiduum est, ex quo literas ad Te exaratas Goeschelio nostrati commisi, mox uti spero Tibi tradendas. Ab isto tempore accepi scriptum Douglassii de Peritonæo ab Heistero Filio latina civitate donatum, notis quibusdam non tam ornatum, quam deformatum deturpatumque. Accessit commentatio Bosiana de calyce Tournefortii & Schulziana quædam, quorum quidem nonnul-

lorum Te jam participem feci antea. Rogo igitur ista, quæ Tibi infervire nequeunt, in jura Cl. Gesneri cum plurima mea salute transire jubeas. Ad palatum fuerit Bosianum scriptum? cura ut sciam. Oratio de iis, quæ plus ingenii quam veri in botanico studio demonstrant, brevi lucem aspiciet, quam proxima quavis occasione Tecum communicabo. Non licuit per negotia Catalogum omnium ac singularum hic reperundarum, saltem a me repertarum, plantarum consignare, en tamen istum earum, quas partim in proprios, partim, & maximam partem, in alienos usus hoc anno congeffi. Vix mihi persuadeo unam alteramve a Te desideratis annumerandam esse, quidquid tamen desideraveris, illud sine mora habebis. Vale, & quod adhuc fecisti, me ama! Dabam Snebergæ pridie Calendarum Septembris MDCCXXXIII.

90.

JO. JACOBUS BODMER.

A quo tempore primum ex poematiis tuis fruge optima undiquaque plenis cognoscere Te coepi, eo erga Te fui animo, quo erga virum ornatissimum & sapientissimum esse me par est. Itaque epistola tua humanissima perlecta gavissus sum meam erga Te voluntatem, utut in re exili, Tibi significandi occasionem semel obtulisse. Dominum fratrem equidem tuum de opusculo illo

illo Lipsiam mittendo cogitare serio, eo lubentius intellexi, quod & avide ibi expectari, & nisi copia ejus fieret, esse sciam qui de iteranda, vel vobis inconsultis, editione cogitent. Sed cui librariorum tuto tradi possint exempla, anceps animi hæreo, novi enim hoc genus hominum, & magno meo dispendio ab iis cavere mihi didici. Doctissimus quidem Kappius, in Academia Lipsiensi Professor Oratoriæ, petenti mihi, ut aliquem mihi monstraret, cui paradisum Miltoni, opuscula amœniora Gotthardi Heideggeri, il Paragone tra la poesia tragica degli francesi et degli italiani, aliaque sumtibus meis prelo subjecta vendenda committerem, Michaellem Blochberger nominavit. Sed is quidem, ne quid dissimulem, spem de ejus studio factam non ab omni parte adimplevit. Et hæc causa est, cur has curas librarias pro tempore abjecerim, repetendas tamen, ubi nepos quidam meus, adolescens ingenuus & literarum non rudis, qui nunc artis librariæ cognoscendæ causa apud Gallos & Belgas peregrinatur, redux factus fuerit. Quod si tamen Domino fratri placeat Michaeli Blochberger concedere centum illa exempla, commendatorias, si jubes, ad eum adornabo. Si jactura facienda sit, erit leviuscula & quæ tolerari possit. Quid, si a Domino Gotschedio Professore honorario, harum deliciarum impense curioso, requiram, num ipse forte vendendorum curam suscipere velit? Profecto me piget tædetque nondum Saxonibus cognitum esse, quo opere Helvetii, qui Barbari illis vocamur, eos vincamus. Dippelii error in-

faustis fane avibus accidit ; novimus enim hominis intemperantiam. Tu igitur si hac de re in Novis Lipsiensibus monere quid velis, mihi scribe. Kappius enim, qui Novorum editionem curat, mihi conjunctissimus, nobis non deerit. Est etiam (si tanti putes) Hamburgi amicus, qui ibi quoque cœpto nuper diario literario intextere curabit, quæ jusseris. Amicissimus D. Gesner spem mihi fecerat, fore ut hoc autumno ad nos invisceres, id si fiet, plures hic reperies tui studiosos, quos scilicet generosa illa atque solida tua in cogitando libertas Tibi adjunxit ; in quibus me non postremum habe, & ita vale. Tiguri Helvetiorum die 29. Aug. 1733.

91.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Euphedram omni caractere ab Equisetis esse distinctam ex Raji methodo emendata, qui illam polygonum bacciferum Tournefortii existere & cum Rubo Idæo caractere convenire scribit, sed nimis fero, didici. Hæc vero planta omnino rarissimis apud nos accensetur. Magno me beneficio maectaveris, si mittendis plantis synonyma nomina ex variis autoribus addideris, Autores etiam, in quibus Icones earum reperiuntur. Dip-pelium, pestem illam humani generis pestilentissimam injurias in Te evomuisse nondum comperire potui, quæ resciscere possum, ut scias faciam.

Cave

Cave autem, rogo iterumque rogo, cum homine sceleratissimo in arenam descendas, sed generoso contemptu maledicentiam furciferi exanima. Dabam Snebergæ vto Cal. Octobr. MDCCXXXIII.

92.

EM. KÖNIG.

Testimonium, quod quidem significantius virtuti tuæ debebatur, ut spero accepisti, si non aridet, parati sumus pro lubitu tuo tradere tale, quod magis ad rem facere forte posset, nam festinanter rem illam & inter alia negotia renunciationi forensi dicata, expeditivimus. Jam de reliquis in binis carissimis tuis litteris contentis, Tecum colloqui liceat; Stæheliū communem nostrum amicum quod concernit, est ille a me de suo veterino, in quem delapsus esse videtur, blandè objurgatus, responsum tuli, negotia varia academica (est Decurio hodie Philosophorum ordinis) practica, domestica, ipsum impedire, ne Tibi & aliis amicis ostendere hætenus potuerit, se docta commercia, quæ præsertim Tecum, quem ut semper fecit, instar summi & dignissimi amici habet, intercesserant, minime refuge-re, hujusque rei testimonium produxit librum manuscriptum, multis picturis locupletem, qui egregias sane observationes a) de ovis, eorum ductibus,

O 5

a) Inter chartas TREWIANAS est.

ductibus, vasis, incubatu &c. analogisque in brutis vasis præsertim aëreis, pertractat, legeratque epistolicum tractatum præludium totius operis fere continentem, quem Tibi consecratum propediem missurus sit; inter alia utilissima nova observata, clarum nomen tuum veneraturus, particulas non semel non sub unica circumstantia, vel tempore, sed centies visas, in albumine contentas, *spirales*, (quæ a primo tempore incubationis usque ad ultimum, sub quo evanescit albumen, tanquam elastra evoluta continuo majus spatium affectant, & pro ea ratione qua albumen evanescit, h. e. in nutrimentum pulli abit majores fiunt) HALLERIANAS aut Hallerias vocare voluit, cum dulce hoc & gratum nomen, statim ac de existentia harum particularum securus fuisset, mentem subivisset. Rogavit porro, ut antequam ipse scriberet, nondum perfecta & absoluta epistola bene longa Tibi significarem, memoria tui sibi nihil gratius esse, librosque apud Batavos pro Te emptos, adhucdum Amstelodami asservari, a Dno. J. J. Wetstenio, Diacono quondam Leonhardino, nunc Clar. Clerici vices subeunte Amstelodami, de quo hic memorare lubet, illum suffragiorum vincentium numero, ad specimina pro Professione vacante Rhetorica edenda, admissum fuisse, non dubitabis & Steheliū & me ab ipsius partibus stetisse. O quam cuperem aliquando vobiscum, Gesnerum quoque intelligo, alpes percurrere; dabit, ut spero, Deus hoc otium. Nova litteraria paucissima habemus, his diebus apud Bischoffium vidi & emi Collegium
casuale

casuale magnum Stahlii a discipulo quodam germanice redditum, iusta diligentia; quidquid de animæ intentionibus dicat author, tamen remedia selecta multiplici experientia sua comprobata, profert. Video sane hypothesein Stahlio non nocere: experimenta circa remediorum vires facienti, est aliquid in corpore, quod superfluum, quod incongruum removere gestit, nec Stahlius nec mechanici illud unquam explicaverunt. Huc pertinet vis magna consensus partium. Neurologia aliquid lucis fundit non sufficere videtur: de his plura, nam magni interest, hæc contemplari. Medicamentorum vulgo laudatorum examen ad experientiæ trutinam sistit (idem codex) & quod magni facio, totam scientiam practicam Stahlii continet, quam nimis obscure alias in scriptis Stahlianis propositam, nonnisi cum reluctance summa quis perlegeret: fateor me cum magno fructu hoc opus perlegere. Dabam Basileæ d. 9. Decembr. 1733.

93.

JOH. GESNERUS.

Gratissimum fuit ab occupato homine tandem literas accipere; de tua amicitia non dubitans metuebam, ne mali ominis aliquid subsit. Nunc vero lætor eam causam a scriptione Te impedisse, quæ ut certissime mihi persuadere possum, aditum ad honores acceptos reditusque parabit,

rabit, quos recusando omnium iudicio male ageres, cum locus sit quo conditione tua longe plurimis usui esse possis. Et quamquam difficile Tibi non possit non accidere petere munus, quod salus publica & conditio tua Tibi præ omnibus aliis vindicaret, in hoc tamen mos Reipublicæ Tibi observandus, qualem nec maximi quique Viri sequi dedecori duxerint. Quibus non machinis blanditiisque munus Bibliothecarii Cæsarei prennavit summus Leibnitius? Accedit quod amplissimus Tibi locus sit cognitionis animorum vestratum, unde Tibi plurima & oblectatio & usus plurimus. Tandem studiis detento nimium homini aliquod otium & valetudinis firmitudinem parat; sicque efficit, ut amici diutius Te fruantur, & orbi erudito longo tempore præsis; hoc imprimis voveo & serio opto sub exitum huius anni, qui cum novi anni auspiciis & plurimis annorum lustris Tibi auspiciatissimus contingat ex animo precor. Non possum non ad negotium tuum redire. Scis idem mihi nec sine successu fuisse subeundum, etsi apud multo pauciores, decertandum autem fuit cum pluribus. Sibi vero gratulabitur orbis eruditus eam occasionem aliquid ex scientiæ tuæ penu depromptum videre editum in lucem. Materiam ceræam raro adhibui, semper vero primum paratam ex Ichtyocolle in Spiritu soluta, decoctione præmissa, addita cinnabari vel alio pigmento: atque ne rediret, materiem injeci æcaceam ex sevo ovino, oleo therebinthinæ & cera paratam replentem majora vasa. D. D. Condoidy Petropoli

tropoli quasdam ad me misit orationes & dissertationem propriam *de morbis ætatum* cum splendidissima Imperatricis icone. Dabam penult. Decembr. 1733.

JOH. RUDOLPHUS ZUINGERUS

Phil. & Medicinæ Doctor, Pract. Prof.

Fac. Med. h. t. DECANUS,

Lectori salutem.

NOS Decanus & Professores Collegii Medici Universitatis Basileensis, lubentissime testamur, Virum Clarissimum & Experientissimum ALBERTUM HALLERUM Medicinæ Doctorem Bernensem, præterquam quod sublimis ac acerrimi ingenii sui insignes notas dederit, inter alia, maximos suos quos in re anatomica fecerat progressus nobis ostendisse, cum summa industria & labore indefesso, magno auditorum suorum commodo & utilitate, in Theatro nostro anatomico, mensibus hybernis 1728. & 1729. quatuor cadavera humana dissecasset, exque indultu Excellentissimi MIEGII p. m. Anatomes Professoris &c. Rectoris Magnifici, a se præparata publice cum summo applausu demonstrasset. Cujus rei gnaviter examinatæ luculentum & utilissimum testimonium est, apud nostrates bene multos Medicos reservatus tanquam parvus quidam thesaurus, liber manuscriptus anatomicus, continens Demonstrationes LXXI, paucis exceptis ab ipso

ipso habitas omnes, quas harum author ipse conscripfit, ubi summa cum solertia, partium corporis humani fere omnium, situs, nexus, decursus &c. exhibetur. Gaudemus itaque impense nos occasionem esse nactos, virtuti & doctrinae laudatissimi hujus Viri iusta persolvendi; id quod sicut ea qua par est sinceritate, iusto ac honestissimo accedente ejus petito, facimus, ita ardentius optamus, ut in Helvetorum commune bonum, excellentissimum hoc ingenium tanta scientia excultum, opportunitate ea, qua data uberrimi fructus inde reportari possent, nunquam destituatur. In cujus rei fidem sigillum Facultatis nostrae heic appositum. Datum Basileae die 5to Decembris A°. 1733.

Viro Amplissimo Experientissimoque

DOMINO HALLERO

Medicinae Doctori Celeberrimo

Regia Societas Literaria & Scientiarum

Upsaliensis S. P. D.

INsignis tua eruditio, Vir Experientissime, non uno documento nobis innotuit. Nam praeter id quod ex eorum ore hausimus, quibus Te coram frui licuit, scripta Tua, quae ad nos allata magna cum voluptate legimus, ut eorum admirationem, ita reliquorum etiam, quae Te meditari novimus, impensius excitaverunt desiderium. Nos autem, ut Tua merita quodammodo participemus, inprimis vero, ut nostrum in Te studium

dium voluntatemque plane singularem declaremus, indulgente illustrissimo Regiæ Societatis Literariæ & Scientiarum Præside, Celsissimo Comite Regis Regnique Sueciæ Senatore, Domino ARWIDO HORN, nostrum Tibi sodalitium deferendum, Teque prædictæ Societatis membrum recipiendum concordibus suffragiis censuimus.

Hac ratione, Vir amplissime, Nos qui tanto locorum intervallo disjungimur, hoc fortis vitium animorum eo propiori conjunctione compensemus, & novum hoc qua antea uniti sumus, Literarum studiorumque affinitati vinculum superaddamus. Ita etiam eo confidentius singula quæ a nobis observata fuerint, quæque notatu digna natura heic produxerit, Tecum communicabimus, idem genus officii a Te, quod Tuo non fiat incommodo, efflagitantes.

Societatis nostræ instituta, ut Tibi perscribamus, non necessum ducimus, quum singula, cum id genus aliis habeamus communia. Veritatem sequimur: errores & præjudicia profligamus: invicem nos amamus. Te ut easdem Tibi leges dudum præscripsisse novimus, ita etiam nobis favere ne desinas. Vale.

Amplissimi Nominis Tui

Dab. Upsaliæ d. $\frac{4}{15}$. Dec. 1733. studiosissimi

Olof Rudbeck.
Georg. Wallin.
Matthias Asp.
Nicolaus Rosen.

Olavus Celsius.
S. Klingenskierna.
Johann. Ihre.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

pus Stæhelinianum tandem aliquando videndi insigni flagro cupiditate, ita encomiis tuis salivam mihi movisti. Laudem quidem meretur justa tardatio, atque magis semper ad palatum eruditorum sunt illa opera, quæ admorfos sapiunt ungues, quam quæ adhucdum cruda in forum protruduntur: verum cum vita brevis spes vetet inchoare longas, calcar addas, quæso, Viro optimo, ne dum in feros annos polit foetum, æternis iste tandem obruatur tenebris. Judicium tuum de Commentatione Bosiana apprime placet. Est nimirum lusus in verbis, dum cum Tournefortio calycem tumidum vocat id, cui alii nomen ovarii vel embryonis imponunt. Interim neutiquam id sibi sumserat, ut omnia pertractaret, quæ de calyce tam in genere, quam in specie dici possunt, sed id saltem evincere volebat, contra Julium Pontederam, assumpta definitione Tournefortiana calycis tanquam vera, calycis nomen utique competere illi ovarii parti in quibusdam plantis, cui Pontedera illud denegabat. Quæ de duplici calyce folioso mones in diversis plantis, ea non intacta misit, sed distinctissime tradidit autor. De cætero hæc materia nondum ita exhausta mihi videtur, ut nihil relictum sit nostræ industriæ, nisi Magnolus, quem videre nondum contigit, palmam reliquis præripuerit. Helianthemum calyce triphylo instructum esse scribis. . . .

his. . . ausim tamen affirmare pentaphyllum
 eum esse, tribus nempe majoribus duobusque
 minoribus foliis coloris ex luteo-rubelli præsen-
 tibus. Sæpe difficillimum est judicatu, sitne mo-
 nophyllus calyx an polyphyllus? Nec regulæ a
 Cl. Vaillantio in fermone de structura florum di-
 cto hic omnes scrupulos eximunt. Hæpaticæ
 nonnulli calycem triphyllum tribuunt, qui sal-
 tem est monophyllus, & in tria segmenta tan-
 tum non semper divisus. Populaginem mox sub-
 stituit Trollio Cl. Boerhaavius, qui ultimus ca-
 lycem habet pentapetalum, cum Populaginis flos
 sit nudus. Affecæ Rivini distinctionem in flore
 quærent, Trollio florem polypetalon, Populagi-
 ni pentapetalon tribuentes. Verum sexcenties
 Trollium pentapetalon & Caltham polypetalon
 reperi, & sic ista nota vanitatis arguitur. Violas,
 Helianthema, Euphrasiam, Pinguiculam, Oro-
 banchen, Parnassiam non solum Ruppis in edi-
 tione altera Floræ Jenensis, sed & Hebenstreitius
 in Descript. Plant. Monangiis adjudicarunt, qua-
 les ego semper etiam tales inveni, ut merito ali-
 quid humani passus videatur divinus alias Boer-
 haavius. Vale! dabam Snebergæ x. Calend. Martii
 MDCCXXXIV.

95.

JOH. GESNERUS.

Adeo diuturnum mihi videbatur vixque fe-
 rendum silentium Tuum, ut nisi negotiis totus
 Tom. I. Comm. Lit. P immerfus

immerfus difficulter mihi temperassem nova a Te literis sciscitari. Tandem accesserunt acceptatissimæ Tuæ, e quibus gratiora de promotione tua intelligere exoptassem, ut tamen mihi firmissima spes sit, præclara tua facta non posse non optima quæque consequi, & certus sum meliora Tibi & Orbi Literario fervari. Anatomicos labores præmium non potest non sequi, id interea Tibi debemus, quod in Patriam, dicam etiam in Helvetiam primus, exemplo Morgagni anatomen introduxeris, quod ut gloriosum ita dignum tuis meritis. Opusculum poëticum novis curis & accessionibus locupletatum avidissime exspecto; quæ sunt ea, quæ Basileæ ad tua Carmina imprimi dicuntur? En conditiones operis, quod Frater edere in animo habet, si pro eruditione tua ejus conamina juvaris, maximopere Tibi eum devinceres. En specimen subitum, quod intra paucissimos dies mihi erat conscribendum, quodque tenuitatem ingenii ubique præ se fert: id præterita septimana DEO annuente defendi: saltem conatus sum usus matheseos in physica ad vitam applicanda exhibere; mathesin non edoctis obscurus videor in iis rebus, quas evidentissimas reddere volui determinando. In elaboranda Oratione nunc sum, quæ præcipua matheseos in vita momenta exponet. Redibit Cel. D. Scheuchzerus post festum Paschatis, ego ponam fascis Lectoris physici mihi iterum amicisque reddendus. De Botanica excolenda animum nondum integre abjeci. Tiguri ocysime 2. Mart. 1734.

96.

JOH. GESNERUS.

Et si miratus fere sim, Te Cathedram Humaniorum Literarum ambire *a)*, desii tamen mirari cum cognovissem, Te hæc veluti per ludum literarium sine studiorum medicorum detrimento docere posse. Fautores ex animo opto, & tanto ardentius, quod hæc via sit ad Cathedram anatomicam, quæ sane Illustrissimæ Reipublicæ vestræ dignissima foret, imprimis tuis auspiciis inchoanda. Et hic simile consilium agitant Chirurgi nostrates, Magistratu non invito; sed metuo ne animorum dissensio fructum hujus instituti destruat. Tiguri 14. Aprilis 1734.

97.

JOH. GESNERUS.

Solutus onere physico diligentior ero in Botanicis, ut Tecum cœptum opus aliquando absolvi possit; quamquam difficultates adsint plurimæ. Hæredes Scheuchzeriani Herbarium, quod plantis ultra 3000. constat, chartæ nitidissimæ belgicæ per schedas adglutinatis pro 24. Ludov. aureis offerunt. Observandum quod non omnia gramina in eo contineantur, cum horum 600. circiter a Cel. Fratre, horum collectore, repetantur. Kalend. Maji 1734.

P 2

P. S.

a) Non ambii, & declinavi, speciminibus tamen legitimis me subjeci.

P. S. Quæ circa Cathedram Litterarum humaniorum aguntur?

98.

JOH. GESNERUS.

Humanissimæ tuæ cum egregia Tabula ænea eo ipso tempore, quo feriis Synodalibus negotiis paulisper solutus Botanicis incumberebam, mihi pervenerunt, nec mediocrem ad studium, quod revera semper mihi voluptas fuit, stimulum addiderunt; nam etsi difficultatem operis tanto magis, quo diutius a studio botanico tædia quædam & negotia me separarunt, persensissem, nihil tamen erit, quod non assiduitate & usu superari possit, maxime si prudentia tua gubernentur. Perlibenter itaque a Te intelligerem, quæ meæ in hoc opere partes, quæ officia sint futura: sed ne quid dissimulem, fatendum mihi est, plantas plerasque meas novo studio pervestigandas me necessarium ducere, cum multæ in his occurrant, quarum nomina non addita sunt, quædam etiam, quæ in primis annis, quo studio medico operam navavi, collectæ sunt, quarum ab eo tempore copiam habere non licuit, & de quibus hinc inde dubitare possum, an rite decerptæ sint. Denique plurimæ sunt hinc inde authoribus commemoratæ in Helvetia nascentes, & dubiæ plures non visæ; quæ cunctæ accuratius examinandæ essent: quo vero ordine, quibus limitibus hæc omnia contineantur vel ex specimine
in

in uno aliquo genere exhibito, vel coram a Te edoceri mihi gratissimum erit. Atque utinam aliquando Tecum plantas siccas meas evolvere possem, ut una difficultatibus liceret occurrere! Dein ex inspecto herbario tuo vel ejus indice plurimus mihi nascetur usus. Mihi digerendæ restant plantæ flore composito & flore polypetalo, ad quem laborem per intervalla redeo, ut quæ restant in Catalogo meo tandem suppleantur: quæ tamen ante iter nostrum alpinum absolvi posse spero: hoc Tecum suscipere jucundissima mihi prorsus oblectatio erit, DEUS largiatur vires & firmam valetudinem! Mecum erit unus discipulus, qui hoc studium impense amat, & plane ad nutum meum. Diem quo Tecum sim, vehementer exspecto, nam innumera Tecum agenda mihi essent, illud vero maximum, ut coram Tibi tester, quantum tuæ amicitiae debeam. Ambitus tui prosperum eventum ex animo opto, nam & hoc plurimum ad perficiendum opus botanicum conferret. Mea fortuna tenuis nimis est, quam ut impensas nimias in hoc studium facerem; neque etiam pluribus, quam ad summum 21. dies ab urbe abesse mihi liceret, itaque itinera mea non facile nimium extenderem. Vale & me amare perge. Tiguri 12. Maji 1734.

99.

JOH. GESNERUS.

Humanissimas tuas brevi sequebatur Oratio tua a Cel. Bodmoro tradita undiquaque erudita,

P 3

osten-

ostendens quantum etiam sis in studio tantum a medicina remoto. Sed gratulor arti medicæ, cui Te potius dicatum vis, quam studio humaniorum Literarum, in quibus vel docendis temporis non parum consumitur. Itineri me accingam, quam primum fieri poterit, non ante 16. Julii, Te Brientii aut Unterseeæ conventurus, ut per Valesiam & Gotthardum Rhætiam petam, & per Curiam ad nostros redeam: ea enim pars alpium minus hæctenus perlustrata plantarum rarissimarum feracissima est. Est & ibi nob. de Salicibus plantarum & earum natura curiosus indagator, a quo nonnulla proficua nostro studio spero. Intervalla locorum Tibi nota sunt, si significabis tempus, quo Te Brientii aut Unterseeæ alloqui possim, recta Tigurum eo proficiscar, ut opportuno tempore adsim; cuperem autem Tecum, Vir amicissime & doctissime, itineris partem multo maximam perficere, nam præterquam quod plurima inter nos agenda sint de studio communi botanico, tot Tibi proponenda atque a Te discenda mihi sunt, ut dubitem an majus tempus confabulationi an plantarum perquisitioni dem lubentius. Nisi grave fuerit, ad me quamprimum de itinere Tibi constitutum est rescribere, cum non pauca mihi ante ordinanda sint, quam iter aggredi licebit. De herbario Scheuchzeriano nil mihi constitit præter ea, quæ jam Tibi nota sunt. Pretium addit sumtus, quos impendit plantas chartæ splendidæ majori Belgicæ agglutinando. Plantæ helveticæ occurrunt bene multæ, a se & fratre collectæ, atque a discipulis

pulis communicatæ; exoticæ sunt plurimæ, etiam tales, quæ cum Helveticis nostris non parum commune habent, quales sunt Italicæ a D. Micheli communicatæ. Si catalogum inspicere lubet, forte concedet non difficulter. Forſan operæ pretium eſſet inſpicere ipſum herbarium, & ſi adcideret de pretio tranſigere, optarem ſaltem, ut id efficere poſſet, ut Te aliquando apud nos videremus: lubentiſſime ſi per Tigurum Bernam repetero animus foret, meum iter ad nutum tuum conformabo. Vale & exoptatiſſimis literis tuis me brevi exhilara. Dabam Tiguri 22. Jun. 1734.

ICO.

JOH. GESNERUS.

Iter ad nutum tuum componam, erit tamen mihi temporis aliqua ratio habenda. Ad quæſita tua de locorum intervallis inexpertus reſpondere non poſſum, niſi ea quæ ex Scheuchzeri tabula geographica cognoſcere potes. Meum iter anno 1726. per Rhætiam ſuſceptum Curia Clavennam tendebat per montem Albulam Septimum & Acidulas S. Mauriti Spelucam montem, Fontes Rheni poſteriores, pagum Vaez, indeque Ilantium, unde per Rhæticum montem Glaronam reverti ſpatio unius ſeptimanæ, quibus omnibus in locis rariſſimæ nec inde hætenus viſæ plantæ occurrebant. Erat quidem animus ex Avicula monte ad Gotthardum proficiſci, ſed non dabatur, qui ſine terrore juvenili tum animo incuſſo

iter monstraret. Poterunt vero hic Tiguri & in itinere cuncta facile consilio tuo dirigi, lubens 14. dies itineri ad Unterseeam concedam. Servus mihi est probus, qui vero in hoc itinerum genere nunquam periculum fecit; spero eum facile onera nostra gesturum, præcipue si accumulatae plantæ non nimiae sunt. Pauca indusia mecum sumam, reliquum charta erit, quæ jam, qualem & Tu præfers, composita est. Juvenis optimus D. Hachard socius erit itineris, qui patris hospitio & mea informatione in medicis utitur. Badæ in diruta arce, dein ad muros antiquos Thermarum nec non in sylva, quæ versus Mellingen ducit, præcipuas inveni plantas. Posui hac hebdomada munus Lectoris physici. Nunc reliqua mea ita componam, ut Te toto frui possim, & opto, ut quam diutissime nobiscum sis. Vale & me quod facis ama. Tiguri 3. Jul. 1734.

IOI.

JOH. GESNERUS.

Summa erat Tui apud omnes, quibus adventum tuum lætus indicavi, expectatio; sed tristes eheu nuntii accedunt, qui non tantum Tui hoc anno videndi omnem spem præscindunt, sed & nuntiant, Te gravissimo morbo conflictatum in summo vitæ discrimine versari, quod me, qui in amicitia tua omnem fere vitæ dulcedinem pono, tanto dolore affecit, ut & lacrymas expresserit; me levavit paulum altera epistola, qua
Te

Te morbi impetum superasse nuntias. Det Deus, ut concussa Tibi sanitas brevi redeat, & diu amicis & Reipublicæ Literariæ ferveris. Utcunque spero, eam felicitatem mihi aliquando posse concedi, ut Tecum sim in itinere; hac vice omnia ad Te excipiendum & tuo suavi confortio frui parata erant; expectabant plantulæ siccae meæ & nostri in Botanicis labores, ut a Te evolverentur, atque si quid dignum Te, Tibique foret gratum in iis, haberes. Perduxi ad finem partes duas posteriores catalogi mei & spermatophylacii; atque universam meam supellectilem herbariam, ut mihi nunc potissimum constet, in quibus hæsitent, aut quæ clarius cognoscant. Verum adduci non possum ad suscipiendum hac ætate iter, cum mihi Tui absentia triste desiderium perpetuo revocaret in mentem: diligentius vero inquiram in plantas urbi nostræ vicinas, & ne prorsus ab itinere abstinuisse videar, Thermas petam Badenses, plantas montis Legerii pervestigaturus. Mittam etiam ad Te, quæ in Herbario nostro supersunt. Nuper discipulus Leida redux Lectiones Boerhaavianas recentissimas attulit super morbis nervorum, in quibus varia eruditio & quædam non inutilia; eum bene semper valuisse ajebat. Communem amicum nostrum D. Gillerum vomitu sanguineo graviter correptum fuisse ajunt. Dolerem sane optimi amici fata & valetudinem summopere. DEUS T. O. M. eum sanitati restituat; & Tibi quoque sit medicus, qui in nostri solatium pristinum Tibi vigorem in longam ætatem reddat. Tu vero si me amas,

Te cura diligenter, & nimia animi in studiis contentione vires non consume, quo diutius tua amicitia suavissima fruamur. Tiguri 16. Jul. 1734. ocyffime.

102.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Reduci facto ex Thermis Carolinis, in quibus solidas novem septimanas sum commoratus, redditæ fuere literæ Tuæ expectatissimæ, jam tertio Maji exaratae, cum locupletissimo muscorum, lichenum &c. munere, adjectis etiam humanitate plenissimis Cl. Gesneri literis, scriptis, Naturalibus. Gratissima, uti facili conjectura consequeris, fuere omnia atque singula, pro quibus vero ideo me Tibi obstrictissimum profiteor, quod ad commercium literarium cum doctissimo Gesnero instituendum viam mihi straveris. Nihil nunc magis habeo in votis, quam ut occasionem nanciscar æs illud alienum, quo Tibi devinctus sum, quantocyus expungendi, licet ferme vix videam, qua id ratione commode fieri queat. Quas præterito autumno a me flagitasti plantas, eas vix unica excepta, collegi omnes, atque, quantumpote, nitide conservavi, proxima quavis occasione illas ad Te transmissurus. De tuo vero Prodromo & Opere botanico, quod mecum anxie expectant plurimi, qui meritis tuis justum statuere pretium norunt, quid tandem fiet? Iterum Te amice moneo, ne spes inchoes longas,
id

id enim quo minus faciamus, vitæ brevitās vetat.
Dabam Snebergæ Calendis ipsis Augusti 1734.

103.

JOH. JAC. HUBER.

Mirabaris, Vir Celeberrime, quid esset, quod Tibi tam diu litteras mittere intermissem; nec alia fuit causa, nisi quod semper dubius hæsitassem, quid inciperem, vel quo me conferrem: hinc de rebus incertis ac indeterminatis sæpius vel plura conscribere Tibi, Vir Cel. nauseosum potius quam gratum fore æstimavi; quod ideo diuturnum meum silentium in malam partem accipere nolis, enixe rogo: si nova vel alia quædam Tibi scribenda habuissem, sane epistolarum intermissio non tam diu durasset. Jam Tibi, Vir Cel. studiorum ac institutorum meorum rationem reddam: Varia agitans consilia, tandem ante aliquot hebdomadas in eo erat, ut iter Parisinum posteaque Batavum inirem, a quo me avocavit Celebr. Professor König, qui, Rectoris munere atque onere suscepto, Nosodochii nostri curam mihi pro semianno obtulit, quam statim amplexus sum, nec cum exiguo usu gero; ita ut nunc fere unice Praxi incumbam, quasi primario meo studio, elapso tamen hoc brevi spatio iter Parisinum vel Batavum certo exequar. Novi nil scio, nisi quod nuper infantem in Nosocomio mortuum in ædibus nostris cultro anatomico subjeci, in quo miram circa ductus bilarios, cystidemque

demque felleam varietatem deprehendi; 1°. quoad vesiculam felleam, illa statim duplex adparebat, una majore & ordinariæ magnitudinis, altera una tertia parte minore, quæ sibi invicem ita annexæ erant, ut in unum collum abirent, duplicem tamen saccum constituentes, ex quo collo duo ductus distincti in ductum communem secedebant; 2°. Ductus hepaticus etiam duplex conspiciebatur, ex utraque hepatis parte linea fere ad axin sibi opposita concurrentes in communem, debito dein modo in duodenum se exonerantem; ut itaque ductus choledochus sive communis (qui ordinario ex unico hepatico unicoque cystico conflatur) in hoc subjecto bilem a duobus ductibus cysticis totidemque hepaticis acciperet, quod rarum, Tibique, Vir celeberrime, communicandum putavi. Vale & cura ut & familia tua valeat. Dabam Basileæ D. 4. Sept. 1734.

104.

JOH. GESNERUS.

Præter morem ad humanissimas Tuas scribere prætermitto, & quamvis minime diffitear aliquam culpam in me cadere, sæpissime tamen ab hoc officio tam grato negotia me vel invitum impedierunt. Nam & maximam æstatis partem in Thermis agebam Badensibus, in quibus præter diu observatas ibi plantas ne unicam novam offendi; dein plurimum temporis in mutandis ædibus consumsi, quas nunc multo ampliores & com-

commodiores inhabito; est & ibi hortus fatis amplius, ex quo plurima nostra instituto Botanico fervientia mihi promitto; in eo nunc ordinando aliquam operam pono. Etiam experimentis physicis & Chemicis locum accommodabo. Cæterum absentia Excell. Scheuchzeri, cujus vires eo absente in me cadunt, aliquam temporis partem abstulit. Id vero scriptionis defectum aliquo modo apud me compensavit, quod & ex humanissimis litteris tuis, & ore D. Fischeri atque Zellwegeri incolumitatem tuam & prosperos rerum successus intellexerim. Quod nunc Anatomicis vaces audio, ex hoc plurimum emolumenti ad rem medicam jure omnes expectant, qui Te noscunt & accurationem atque peritiam in hoc studiorum genere. De nostro Theatro anatomico nunc fere omnia silent, & si aliquando erigeretur ex Chirurgorum destinationibus contineretur & res ageretur tota. Fratri gratissimum erit Catalogum Numismato phylacii Bernensis inspicere, Tibi pro singulari humanitate plurimas gratias agit. Nummum, cujus fecisti mentionem in Banduri collectionibus invenit. Proximis diebus specimen edet operis de Nummis Regum Macedoniæ. Sed video, quantum novæ operæ Tibi impositum sit in cura Bibliothecæ publicæ, utinam hæc nihil studiis medicis detrahat, imprimis vero botanicis & anatomicis. In schedis, quæ apud vos die Veneris prodeunt, duæ occurrunt in laudes vitæ montanæ, quo authore? Tabulas tuas botanicas, de quibus non mediocria mihi promitto, aliquando inspicerem lubentissime,
me,

me, nam ex iis, quæ ad methodum Boerhaavii concinnasti, plurimum fructus cepi; optandum esset, ut hujusmodi typis pulchris exciperetur. Similem rem aliquando sum aggressus, dum plantas herbarii mei secundum leges combinationis composui in specimine primo Catalogi, quod ad Te misi: reliquas eodem modo absolvi. Plurima vero restitabant dubia de plantarum quarundam votis imperfectis; præcipue in marinarum genere. Et mihi semper visum est, leges methodi per suas rationes adstruendas esse, & juxta has per universam stirpium syntaxin procedendum, in qua concinnanda ex legibus combinationis supremæ classes emergerent, tales fere quales a Vailantio aliisque, qui errores Raji & Tournefortii indicarent, exhibitæ sunt. Multa cum D. Fischero, viro methodi gnaro, sed in Botanicis inexercitato, super hac re conferebam. Simleri Helvetici exemplum misissem, nisi existimassem id nimis sero adventurum; nam absentia ab urbe impedit, quo minus prompte hæc curarem: nomen Fueslini præ se fert, cum D. Bodmerus, qui conscripsit opus, nollet simul author esse & editor. Mittam proxime, nisi eo sis instructus. Vale a nobis omnibus plurimum salutatus; ignosce quæso intermissione literarum: curabo, ut impostorum tarditatem frequentiori scriptione compensem. Vale. Tiguri 13. Octobr. MDCCXXXIV.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Botanicis hac æstare tantum temporis sacrare non potui, ac quidem optassem, bona tamen fortuna in quasdam aliud quasi agens incidi hactenus hic ignotas, nempe in Empetrum Tournefortii, Ledum Rorismarini folio, Centunculum Dillenii & Graminifolium Raji, quæ vobis dubio procul sunt vulgatissimæ. Illas, quas præterita hieme a me efflagitasti, proxima occasione a me accipies. Propositum a Te Problema botanicum solutionem meretur, vix vero alio, quam a Te factum video, modo solvi poterit, & sic utique Veronicarum quædam species, maxime illa Veronicæ Cymbalaris vel hederæ folio, nisi fallor, a genere Veronicarum refecari, & filiculosis addi debebunt. Illud autem facere ubinam tentavit Rajus? Apud nos nunc frequentiores sunt catarrhi, febres catarrhales, etiam malignioris indolis petechizantes cum purpureis etiam exanthematibus. Profunt venæsectiones tempestive administratæ, magnus diluentium & nitrosorum etiam acidorum usus, collutiones oris, clysmi, vesicatoria, sub finem alexipharmaca blandiora. Paroxysmum hystericum sternutatione sublatum & ego pluries vidi, ita enim convulsione vehementiori minor interdum tollitur, & morbus novo morbo inducto plus vice simplici curatur. Oculos minaces, pruritum narium, paucas

paucas ex naribus stillas, urinam tenuem & paucam phrenitidem indicare post Hippocratem me ante hos octo dies par ægrotorum docuere, rem licet sæpius jam visam. Splendidum scriptorum de re rustica opus, cui & illud Vegetii de Mulo-Medicina jungitur, curante Gesnero, proximis quatuor mensibus Lipsiæ prodibit. Tractatum tuum de Diaphragmate nuper curatius legenti dubia sequentia fuere enata: *a*) cur Diaphragma non ea superficie delineaveris, qua Thoracem spectat, quam a nemine nisi a Cowpero in Myotomia, & ex parte a Lancisio Tab. IX. & XV. Fig. IV. delineatam novi? *b*) cur alam medianam tendineæ diaphragmatis maximam descripseris & delineaveris, cum dextra tantum non semper maxima reperiatur? vide Cowperum l. c. fere retices, de quibus id unum addo: mihi vas lymphaticum visum fuisse a superficie convexa lobi dextri hepatis veniens, pergens versus ligamentum hepatis dextrum, quod lobum hepatis dextrum alæ diaphragmatis dextræ annectit, versus diaphragma, unde ulterius cum parva vena socia iter prosequebatur versus parvam glandulam, ex qua emergens tandem ductui Thoracico lympham advehebat. Qua ratione tam pleurra quam peritonæum diaphragma investiant, files. Id vero laxè fit in parte musculosa, arctè in tendinea, non sine ratione sufficiente. Quæ Tua de meis cogitatis mens sit, fac ut sciam. De cætero vale & me ama. Dabam Snebergæ d. 9. Novembr. 1734.

Porro

Porro & id addi potuisse puto : Tendineam istam portionem in cadaveribus ratione magnitudinis & figuræ mirifice variam esse, ut plurimum tamen folium tussilaginis referre. Foramen pro vena cava non satis distincte delineatum videtur. Foramen pro oesophago in parte superna fibris carneis ex mea observatione cingitur *, Tu ibi tendineas exhibes. Cur vero adeo nihil fere dicis de rationibus, cur foramina ista hanc, non vero aliam habeant structuram, & cur aorta per interstitium tendinum diaphragmatis eat? de qua re legi meretur Lancisius in aureo de Corde libro. Diaphragma non absolute ad respirationem requiri concedo, enim vero aves, ranas &c. sine eo respirare videmus, e re ita fuisset rationes addere, cur quadrupeda & homo eo gaudeant, & cur tam ratione structuræ, quam connexionis, cum pericardio, etiam in his sit diversum?

106.

JOH. GESNERUS.

Dus. Taylor & hic operationes & demonstrationes de oculorum morbis exhibuit, & quamquam multa sint & diversa de eo homine judicia, non tamen possum eum hominem theoria optima & exercitatione artis præstantissimum non lau-

Tom. I. Comm. Lit.

Q

dare.

*) Hæc omnia pertinent ad iconem anno 1733. editam, a Cl. HUBERO delineatam. Ei in operum minorum collectione alia substituta est, ROLLINI penicillo expressa.

dare. Vidi cataractam deponere, summa facilitate sine dolore, sine dilaceratione ligamentorum ciliarium, quod se obtinere dicit ea directione acus, qua tantum capsulam, in qua lens crystallina hæret, aperit, eamque premendo deprimat; is vero homo visum non recuperavit, multa obstabant, imprimis vero operatio in eodem oculo jam olim instituta. In generoso homine & valetudinario amaurosin frictionis specie, quam imitando musculos oculi & dein versatili instrumento utendo administravit, ita sanavit, ut distinguere valeat pleraque, etsi nondum distincte legat. In juvene corneam integre opacam secando vasa, quæ corneam irrigabant, & ejus obstructa loca sanavit. Tiguro Solodurum profectus Basileam repetiit, nec prius se discessurum affirmat, quam de Geneventibus & Neocomensibus ultus sit. De Botanicis & Historia naturali nunc non sine dolore ad Te scribo, propter obitum summi & unici in hoc genere Mæcenatis mei D. Escheri in Seidenhof, qui ante octiduum feбри Erysipelacea obiit ætatis 35. summo omnium bonorum mœrore; in eo homine eximia virtus & incomparabile de omnibus bene merendi studium erat; indefessus in historiæ naturalis thesauris comparandis, in instruenda bibliotheca plurimos sumtus impendebat meosque conatus omni studio fovebat. Tiguri prid. Kalend. Nov. 1734.

107.

JOH. GESNERUS.

Exanthematica feбри impeditus nec ad humanissimas Tuas respondere, nec quem hac septimana ad Te misi fasciculum licuit comitari. A Theatro vestro anatomico nonnisi utilissima quæque expectanda sunt. Nostrum ubique languet, & Chirurgorum tempori serviendum erit, & demonstratores nonnisi medici Chirurgorum censui adscripti. Constituerunt sibi singula septimana duas exhibere demonstrationes anatomico-chirurgicas cum Osteologia initium facturi. Ego institutionibus & demonstrationibus domesticis operam meam servo. Vale & me amare perge; raptim Tiguri 15. Decembr. 1734.

108.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Litteras Tuas xiv. Octobris ad me exaratas saltem ante hos octo dies accepi. Synopsin vestram stirpium helveticarum omnes boni & rei herbariæ studiosi mecum videre optant, quapropter iterum iterumque rogo, ne in ea jam satis polita, diutius lambenda & perpolienda, nimium temporis seratis. Incidi nuper in Manuscriptum, cui titulus est: *Joannis Muralti Paradisus Helvetiæ*, an
Q 2 proster

prostat iste liber cum ignarissimis scio, id vero ut me edoceas rogo *a*). Relationem tuam de Ophthalmico Taylora nondum vidi, hinc gratissima fuere, quæ literis tuis mandasti. Modus cataractam removendi incisa saltem, non vero remota crystallini capsula, ipsi communis videtur cum Doctore Petit, quem non solum in Historia A. R. S. sed & in peculiari Epistola ante quinque annos cum orbe erudito communicatum voluit. Venæ sectio corneæ pariter ac scarificatio ejus Ophthalmicis Parisiensibus jam a pluribus annis familiaris est, licet ratione instrumentorum & modi non bene inter se conveniant. Quem vero in finem lentem crystallinam per anteriora eximit? num ut deformitati medeatur. Huic vero depressio lentis sufficere videtur. Vulnus corneæ num ita sanat, ut major difformitas evitetur, neque visus lædatur, & quibus auxiliis? Apertura coalitæ pupillæ cui bono intervenit? cum ea præsentē ut plurimum tota oculi œconomia pessumdata sit. Ego nuper sic satis felix fui in sanando vulnere corneæ totius, & quidem e diametro pupillæ, cum totius albugineæ chemosi factō, sine ulla cicatrice visusque vitio, quod vel ideo mirum, cum vulnus lapillo licet tantisper acuto, contundente tamen inflicto esset, atque homo antea pluries vehementissimis ophthalmiis cephalalgisque esset tentatus. Hic vero operam suam locarunt venarum sectiones repetitæ, alvum blande laxantia, subducentia, pediluvia, largus nitroforum usus, balnea oculorum

a) Prostat.

rum in decoctis lenissime resolventibus, emollientibus, balsamum ex succo Symphyti, oleo ovorum & momento balsami de Mecca, tandem ad poliendam cicatricem alcohol sacchari, gummi arabici & succini, diæta tenuis e vegetabilium regno, abstinentia a luce plenaria. A refrigerantibus tantum non semper noxiis in his morbis, & deformem præterea cicatricem creantibus, nec non a ligatura sæpe cataractarum causa omnino abstinui. Vester vero ophthalmicus quid hic fecerit? Num etiam fetaceo ophthalmico utitur Wolhouffio, & qui de ejus sunt hæresi familiari? Dabam Snebergæ pridie Calend. Januarii MDCCXXXIV.

109.

EMANUEL KOENIG.

Morbos quod attinet Epidemicos, non quidem Basileæ (nam sancte obtestor nulli sunt, qui peculiarem attentionem mereantur) grassantes, de ea re Præsides Collegii sanitatis quod vocant, quasdam enarrationes Professoribus Medicinæ penitendas communicarunt, quas ex Alsatia, & Spira urbe acceperant. Ex iis nobis constitit, in Alsatia iis locis præsertim, ubi milites in hybernis locati sunt, purpuram albam partim, partim febres dictas malignas petechizantes, cum variis symptomatibus stipatas, regnare; inter quas Purpura ferox sævit, reliquæ febres non item, nam quinque aut sex reconvalescentes in una domo habitantes offendit, non militum, sed civium,

Q 3

qui

qui hac de causa exploratorem nuper egit ex iussu Magistratus Med. Cand. Spörlinus, Colmaria urbs vero ex frequenti his morbis correptorum clade famosa est; de morbis Argentinam affligentibus dici potest verissime, quod eorum fama crescat eundo; nostrates mercatores certe nundinas circa vertentis anni initia invisentes, incolumes redierunt omnes. At Spiræ triste ludit drama Morbona, is morbus homines a 20. ad 40. annum, reliquis fere intactis, præsertim vero milites, febre maligna cum & sine petechiis rapit; hisque sæpe oriuntur parotides, quæ si suppurantur, in salvo res est, si secus, necant, hæmorrhagiæ item symptomaticæ cum insigni inflatione faciei, quæ lethales: alii abscessibus ad inguina, axillas, sed criticis 11. 14. die, a morbo liberantur; id quod falsum rumorem peperit, quasi morbus ille esset vere pestilentialis. Collegium nostrum medicum ex ea omni, quam super hac re potuit, conquirere morbi historia, ad magistratum sequentia detulit conclusa. Commmercium inter homines non esse abrumpendum, detritas & laceras lacinias ex lana & lino, pro confectione papiri in urbem non recipiendas. Non eum esse gradum contagii, quod subtilitate sua ad inficiendum tam promptum sit, ut a sani hominis vestimentis ad alium locum transferri possit: ægros ex Alsatia adventantes sedulo examinandos &c. &c. Dabam Basil. d. 4. Febr. 1735.

P. S. Hac hora rumor increbescit denuo exasperari morbos Argentoratensium.

IIO.

JOH. GESNERUS.

Attulit amicus Monti prodromum plantarum agri Bononiensis, non inelegans scriptum, præcipue in graminibus, quod tamen accuratione Scheuchzeriano cedit. Me autem vernum tempus ad plantarum studium revocabit; in disponendis plantis non multum a tua discedit mea methodus, neque ego capsulas feminales unifilicarum & monangiarum atque diangiarum nonnullarum a siliquis diversas habeo. Circa generum determinationem mihi semper hæret aqua, cum incerti sint limites, ab Authoribus hætenus definiti. Pergratum erit tuas inspicere Tabulas botanicas. Ero autem proxime plenior in respondendo super Botanicis, nunc anatomicis dissectionibus & negotiis distentus. Vale & me amare perge. Raptissime, Tiguri 9. Febr. 1735.

III.

JOH. GESNERUS.

Et si frequenter ad Te scribere cogitabam, etiam sæpenumero calamum arripiens ab instituto impeditus, demum respondeo ad binas humanissimas Tuas, quarum ultima, quæ Tua est humanitas, responsionem meam antevertisti, & in qua non nisi gratissima mihi nuncias, cum de auspiciatissi-

mis demonstrationum anatomicarum primordiis ; tum de felici successu rerum botanicarum, & ampla spe perficiendi intra definitum tempus plantarum synopsis ; quorum utrumque utrum Tibi gloriosius an mihi gratius existere possit, multum dubito. Quæ enim vel in initiis dissectionum utilissima pro arte medica adstruxeris, neminem latere possunt, qui horum momenta perpenderit. Quantum vero incrementis studii botanici delector, Tibi non poterit ignotum esse, cui constat, quantum in hoc studio semper oblectamentum posuerim. Id doleo, tam parum mihi temporis superesse, ut per hebdomadam vix paucae horæ mihi meisque studiis relinquantur. Conabor tamen, quantum in me est, temporis non exiguum partem huic studio destinare. Mihi tempus Feriarum liberum conceditur, quod totum huic studio devovi. Iter per ea loca instituem, quæ Tibi omnium commodissima & idonea instituto nostro videbuntur ; utinam brevi hoc tempus adsit, quo Tecum de his singulis coram differam. Quæ de methodo cogitem, alias ad Te scripsi, quædam cum rationibus adstruxi. Multa quidem immutabo ex tuo consilio, maxime ubi plantarum recentium examen instituere licebit. Pictor, qui plantas recentes rariores cum notis characteristicis pingendis in se vult suscipere, pro historia naturali avium helveticarum quosdam iconismos mihi paravit, non ineptos. Digitalem purpuream cum aliis rarissimis plantis alpinis meminisse a studiosis Basiliensibus ex agro Mülhusino allatam fuisse, dum Basileæ commorabar ; optarem

rem & hic habere plantarum observatorem ; sed nimis ubique rari sunt. Vale & excusa quæso silentium meum. Iterum vale & me ut soles ama. Raptim Tiguri 20. Mart. 1735.

112.

JOH. GESNERUS.

Impeditus accessu lumbaginis rheumaticæ, quæ etiam dum me aliquantum tenet, ad humanissimas Tuas responsionem distuli, in eis muneris in Te collati mentionem cum voluptate intellexi, atque majori quod spes sit obtinendæ Professionis physicæ vel medicæ, quod me sperare jubet & eruditio tua & existimatio, quam etiam ex praxi medica, quam Magnatibus administras, colligo. Ex praxi etsi impedimenta metuum rei botanicæ, Tibi tamen plurima utilia prævideo, multa etiam bona in rem medicam, si praxeos exercitio Vir vacet, ea accuratione & acumine eam exercens, quam rebus tuis adhibes. Plantas, quas numero & raritate exiguas ad Te mittere mihi licuit, non ingratas fuisse, humanitatis tuæ mihi plenum est indicium, reliquas mittam cum panno, si ex transmissis arrideat quidam, in iis adjectum filum notat panni latitudinem. Agglutinatæ plantæ, quibus cœruleum folium subjicitur, omnes sunt Ehrhardianæ, & forte in iis magis integræ, quas transmissi, quam in cæteris ; chartæ enim parvitas majoribus plantis minime sufficit. Permul-

tas raras collegi inde nusquam visas, dum puer anno 1726. per hæc loca iter facerem. Differentiam inter Filicem & Filiculam nullam habeo, quæ ex magnitudine petitur, nulla est; quæ ex magnitudine & foliorum divisione simul, & quæ ex his folis filicibus exoticis tota subruitur: an & vasculorum positâ quædam determinatio restet ignoro, nam, ut fatear, inspectioni plantarum per longum tempus, quam decet, accuratationem adhibere minime potui, tum ob negotia, tum valetudinem non satis firmam, quæ temporibus pluviosis & humidis excursions in agrum mihi prorsus interdixit. Discipulorum etiam pro studio botanico nec is ardor, qui eos in re herbaria peritos efficeret, & idoneos ad adferendas mihi plantas. Tiguri, 13. Maji 1735.

113.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Mittam ego, quamprimum per tempus & occasionem licebit, plantas desideratas, Graminifoliam, Centunculum Dillenii, rariores quidem apud nos, Empetrum flore nigro, Ledum Roris-marini folio perquam vulgare.

Venio nunc ad literas tuas, quas octavo Januarii & 13. Februarii ad me scripsisti, nonnisi ab aliquot septimanis mihi traditas, ad quas ob temporis angustias paucis respondeo.

Igitur

Igitur quod ad dubia a me mota attinet, illis nunc satisfactum fateor. Alam tamen diaphragmatis mediam vel nuperrime in homine morte repentina extincto maximam, dextram majorem sinistra, sinistram omnium minimam reperi. Ita vero natura in his rebus ludit, vel si cum Poëta loqui licet, jocatur. Observationes illæ botanicae, quas mecum communicatas voluisti, omne apud me punctum tulere, nihilque magis opto, quam ut Synopsis vestra Helvetica quantocytus prodeat. Ita vero quælibet hætenus notarum methodorum suis laborat nævis. Methodus Riviniana vitio divisionis nimiae, dum e. gr. Gerania, plantas bulbosas, asperifolias merito conjungendas separant, Rajana vero compositionis nimiae semper mihi visa est laborare, qua in re, quod Te mecum sentientem habeam, in sinu gaudeo.

Variolæ apud nos nunc grassantur, sed admodum benignæ, methodo si placida tractentur, cæteri morbi nulli. Clysteres in paroxysmo hysterico noxios esse, post Sydenhamium decies mihi lectum non minus observavi. Cascarella; Millefolio, Castoreo & Galbano cum fructu usus sum ad debellandum morbum, ita ut raro opus fuerit opium, quod neutiquam cum Stahlîo pro impostore habeo, in auxilium vocare. Pace tua dixero, Te Stahlianis injuriam inferre scribendo, istos aloëticis & purgantibus hic pugnare solere. Nulla forsan hæresis medica est, quæ magis ab usu dictorum remediorum abhorret, quam Stahlianæ, omnem spem collocans in Millefolium, Nitrum

Nitrum & Cinnabarim. Ajes forsan: atqui ubique Pilulas suas crepant! Respondeo, in paroxysmo illis nunquam istos uti, & Pilulas istas vix vigesimam partem extracti aloëtici gummosi continere, conflatas maximam partem ex extractis amaris & variis gummatibus. Quod avara nimis manu Nitrum ægrotis propinent, facile largior, qua in re uti in plerisque aliis ab istis sum alienissimus, qui sæpe ad drachmas tres illud ægrotis febre acuta laborantibus intra 24. horas dedi. Motus non animæ, sed naturæ sane intellectæ sollicitè observandos esse, post Boerhaavium in Oratione de Honore Medici servitute omnes genuini artis Filii fatebuntur. Semper vero aliquid explicandum, isto pariter fatente, restat, quod mechanice explicari non potest. Cinnabari pro tingendis pulveribus utor, cui nullam nisi anthelminticam vim tribuo, quæ vix ingredi vasa videtur: infantibus ab aniculis in pulvere Michaëlis sexcenties propinata per anum erumpit, quod fæces inspectæ docent: id vero plane, ut credam, experimenta varia in brutis instituta fidem mihi faciunt. Peste & nonnullis epidemicis exceptis, Venæsectionem, Nitrum & aquam in omnibus acutis proficua esse concedo. Verus scorbutus, fabula Plebis & Medicastrorum, apud nos exulat penitus, qui aëre sereno, montano, effluviis balsamicis Pinastri, Abietum &c. foeto, aqua pura cursu exercitata fruimur, morbosque labore frangimus. Neque, quod mirum! intermittentes unquam apud nos endemiæ vel epidemicæ visæ sunt. Verum vale & mihi fave! XII. Calend. Junii MDCCXXXV.

114.

JOH. GESNERUS.

Vide quam varia Itineris nostri fors sit. Sextam hebdomadem lecto decumbo, feбри ex purpura in rheumatismum continuata, superveniente Hepatitide vera inflammatoria, cujus etiam vestigia in foeda faciei flavedine supersunt; nunc mihi qui Te summo desiderio Tiguri expectavi, Iter ad Te videtur sanitatis gratia suscipiendum. Nam languori viscerum abdominalium horumque infarctui non incongruæ videntur Leucenses Thermæ, quas proxima hebdomade adire animus est, nisi id vetet tempestas adversa, aut morbi in deterius (quod Deus avertat) mutatio. Per Lucernam, montem Brunig, Gemniumque iter faciam, in reditu Te Bernæ visurus, tuoque suavissimo mihiq̃ue utilissimo alloquio confortioque fruiturus; quod sane ad firmandam valetudinem omnium optimum mihi habetur. Forte id tempus Tibi num tot gravissimis negotiis occupato commodius erit mecum adeundi Tigurum. Tiguri d. 27. Junii 1735.

115.

JOH. GESNERUS.

Cogitanti mihi ex Thermis Leucensibus redire in patriam, nihil mihi prius fuit, quam id tempus seligere, quo Te Bernæ possem commo-
do

de convenire. Societati Tigurinæ, quæ mecum 9. Jul. in Thermis Leucensibus appulit, discessus dies 2. Augusti constitutus est, & in eis proxima via quidam patriam repetent, mihi per Bernam iter instituere animus est, ut suavissima illa fruar voluptate, qua Tecum unum vel alterum diem possim transigere. Sin vero circa hoc tempus negotia quædam Te ab urbe abesse juberent, proxima via redirem in patriam; quamobrem hisce humanissime Te rogatum cupio, ut quamprimum Tibi licebit me certiolem facias, utrum eo tempore Bernæ sis commoraturus nec ne, ut eis, quæ huic vel illi itineri faciundo necessaria sunt, cito possim prospicere. Thermis utor externe atque interne, in reconvalescentiæ statu jam constitutus; singulares effectus earum nondum in me expertus sum: forte usus continuatus plura manifestabit. Cæterum in otio & luxu vitam hic transigere jubent & locus & societas: animus est experimenta capere circa Thermarum naturam; Botanica tracto, quantum tempus & vires corporis permittunt. In Gemmio elegantem Anonidem flore magno rubro specioso, latis ferratis foliis inveni, nusquam antea visam*. De his vero & pluribus aliis proxime Tecum coram me acturum confido. Vale & pro tuo in me amore fac ut cito responsionem obtineam. Iterum vale. Ex Thermis Leucensibus ocysime 16. Jul. 1735.

* Anonis 357. Stirp. Helveticæ.

JOH. GESNERUS.

Revertenti mihi Tigurum recordatio Tuae amicitiae, humanitatis magnitudinisque beneficiorum a Te & honoratissima Conjuge in me colatorum suavissimum & perpetuum fuit oblectamentum. Ea sane tanta fuerunt tamque multiplicia, ut me iis rependendis nunquam parem fore praevideam, etsi grato animo non sim defuturus. Literas accepi a D. de Jussieu, quibus pro Sereniss. Gallico Principe quaedam ex Museo Diluviano per me coemi poscit. Tiguri 16. Augusti 1735.

CH. FRID. HÆNEL.

Mediam veris, mediamve aestatis partem in Thermis Carolinis transegi. Inde vero factum est, ut neque ad literas tuas d. 24. Maji primoque Junii scriptas responderim, nec pro missis muneribus decentes Tibi persolverim gratias. Utrumque condonabis homini negotiis mirum quantum districto, de cujus grato animo alias Tibi jam satis constare puto. Interim candide testor, gratissima mihi fuisse omnia ista, quibus me mactatum voluisti, cumque me in tuo aere esse norim, omnes nervos eo intendam, ut aes illud alienum quantocyus expungam. Magnoli characteres, de
quorum

quorum existentia Tu cum Fischero Regiomontano dubitasti, nuper ab Hebenstreitio commodatos accepi, quos Filius anno 1720. Monspelii in 4to. edidit. Parum bonæ frugis in illis reperi, qui tamen magno venduntur pretio & difficillime comparantur, cum Filius fero nimis sentiens, quam immaturum minusque politum in lucem protruserit foetum, magnam eorum partem ipse coemerit, atque ad æternas tenebras damnaverit. Munera ista, quibus Illustris Respublica Te, quo digniorem orbis non vidit, præfecit, quam diutissime salvus & incolumis ornes, ex ipsa animi mente precor, non vane auguratus, fructus uberrimos & in rem literariam, & medicam, maxime vero anatomicam redundaturos esse. Gestit animus Tabulas tuas angiologicas, nec non illas, quas publica auctoritate prodituras esse scribis, videre, amice tamen monere liceat, sis quoque memor historiæ ductuum salivalium, necnon Synopseos stirpium Helveticarum. Scribis in literis tuis: reperta fuit in corde (foetus bicipitis) una auris, unde confirmatur Winsloi sententia. Estne vero illa, quod in foetu uterque ventriculus sanguinem accipiat, uterque propellat? quam sententiam pridem fovit Casparus Bartholinus Thomæ filius, in specimine administrationum anatomicarum pag. 28. addens rationem: quod via admodum sit longa. Thermas Fabarienses aquam esse purissimam, absque minerarum contagio sponte calentem ais, quam opinionem Hoffmannus Halensis etiam de Tœplicensibus Thermis tuetur: optarim ego tamen scire,

scire, unde calor oriatur? Certe Tœplicenses calidæ adhuc purissimæ levissimæque apparent, pro ratione vero gradus amissi caloris graviores evadunt, neque a consortio pyritæ liberæ sunt, quem calorem creare hætenus persuasus fui. Cum in terris nostris fere nemo unus reperiatur, qui oculorum morbis manu mederi vel sciat, vel velit, ego necessitate quasi coactus illud oneris in me suscepi, cumque famosus Taylor per totum orbem multis novis hypothesebus & operationibus clarus ebuccinatus fuerit; a Te iterum iterumque peto eam a me ineas gratiam, atque quamprimum per negotia licuerit, paulo prolixius mecum communices, quæ de ipso Tibi innotuerunt. Instrumenta e. gr. acum bicerurem, scarificatorium argenteum &c. quæ ipsi familiaria fuerunt, ubi addere posses, insigni me Tibi beneficio obstrictum habiturus essem. Snebergæ pridie Calend. Septembr. MDCCXXXV.

118.

JOH. GESNERUS.

Venæ sectio, quam cavendorum a plethora morborum causa institui, & labores academici, proprii & alieni, ut & practici a scribendo me hucusque detinuerunt; ego vero humanitate tua & officiorum in me multitudine a Te perpetuo vincor. Ex gratissimis tuis de restituta valetudine Nob. Steigeri Filix a) lubentissime in-

Tom. I. Comm. Lit.

R

tellexi,

a) Gravissimis variolis laborantis, de qua in *Opusc. pathol.* agitur.

tellexi, de qua & Tibi & honoratissimo Parenti gratulor. Equidem Tecum Sloaniano operi, quod nonnisi exotica continet, herbarium Scheuchzerianum præferrem, de quo ut ad Te certius referrem, hæredes Cel. Scheuchzeri adii, & de pretio atque ipsa operis ratione diligentius inquisivi. Pretium statuunt 50. Thalerorum, & quamvis de eo difficulter se recessuros affirmaverint, intellexi tamen eos collectionem hanc herbariam lubentissime fore vendituros; continet ea circiter herbarum specimina 3000. non male servata, singula folio chartæ imperialis candidæ densæque adglutinata, & capsulis ligneis XVI. (quæ Tibi nulli usui erunt futuræ) asservata; Plantæ omnes ordine alphabetico secundum indicem sunt dispositæ, & in iis præferrem, quæ ipsi a Petiverio, Sloanio, Michelio, Sherardo sunt communicatæ atque a fratre suo collectæ; Helveticæ bene multæ occurrunt optime conservatæ, vel ab ipso collectæ, vel hinc inde ab amicis aut discipulis ipsi communicatæ, ex quibus saltem cognoscere licet, quantum in his profecerit, cum non synonyma in catalogo addita sint. Muscos & Lichenes paucos habet, eosdem etiam diversa facie & ætate prodeuntes diversis & spuriiis nominibus notatos; sunt quidem nonnulli sibi soli observati. Tua vero in his collectio hanc longissime superat. Circa gramina monendum, ea consimili ratione servata fuisse ad 500. usque, ubi sua & Fratris conjunxit; jam universam hanc collectionem repetit Cl. Frater, nec recusant hæredes; & tantum superflua circiter 250. exque demum

demum chartæ adfigendæ restant. In universa hac collectione, ut conjicio, vix 200. obtinebis plantas helveticas, quas non jam serves vel facili opera possis legere, ut publicæ Bibliothecæ magis quam Tibi servire mihi videntur, cum exoticas non ames. Nollem tamen id extra Helvetiam distribui, antequam cum mea collectione contuliffem. Si vero arrident, quodcunque pretium offer, & me in curandis negotiis tuis nequaquam negligentem deprehendes. Illud obtulerunt D. de Jussieu nuper a me petente pretium & descriptionem Musei Scheuchzeriani, quod Celsiss. Dux Aurelianensis coemere in animo habeat; universam collectionem Mineralium, Petrefactorum, marinorum vegetabilium pro 3000. florenis obtulerunt; nullum vero hætenus responsum. Millefolium & Filiculam, de quibus scribis, nusquam vidi, verum Algam illam, quam semper pro Alga in tabulis aquam fontanam ducentibus habui; ligneo est caule & copiosis semipellucidis fuscis & fragilibus ramosis in comam congestis ramulis. Conservam mansu arenosam non aliam habeo, nisi Lutetianam Vaill. T. IV. f. 5. depictam atque palustrem bombycinam. Subito a plantis me revocarunt negotia. Capillarium distributio perplacet. Equisetum his perpetuo adjunxi, quod pulvis seminalis viridis, qui in capsulis flores apetalos referentibus servatur, cum pulvere apetalorum ita conveniat, ut organa genitalia distincta exhibeat; hinc post Osmundam collocavi. Tithymalum apetalis junxi. Difficile vero semper erit determinare, a quam

parte divisionum norma sit sumenda floribus, an capsulis. Secundum capsulas distribuo plantas monopetalas, deinde polypetalas, ita ut divisio præcedat in flores monopetalos & polypetalos, Arbores intermisceo, cum multa sint genera, quæ arborescunt & simul herbacea sunt; ut Malvæ quædam, Gossypia &c. & indicæ plantæ pleræque in hoc dubiæ; & cum in omni methodo, ubi multa concurrunt determinantia, exceptiones necessario formandæ sint, & possibiles combinationes non prodeant, malo eam methodum eligere, quæ in plantis hæctenus cognitis quam paucissimas exceptiones habet, deinde subjungere Tabulas, in quibus plantæ secundum flores, capsulas, & habitum sunt distributæ. Hommelius humanissime me hic conveniebat, nec non D. Christianus cum filio institutiones medicas apud me audituro, sed hospitium non invenit; optimus homo videtur. Ejus parens multa de liquore suo Alcahest referebat, excerpta nulla vidi, cum eo adii Graviss. Nobilissimumque D. Anchioeconum Blaarerum, qui de Te multos sermones miscebat & ipsi coram testatus est, quanti Te tuaque scripta faceret. Vale cum Tuis, & me amare perge. Tiguri 12. Sept. 1735.

119.

JOH. GESNERUS.

Binas eruditissimas epistolas tuas summa cum voluptate legi atque dubitavi, utrum in iis stupendum observationum botanicarum numerum, an

an accuratorem an judicium ingentiumque determinandi classibus generibusque adhibitum magis admirarer. Ego sane nil habeo quod addam, aut mutem, ut qui longe impari successu eandem rem tentare possem, maxime postquam ab aliquo tempore ab hoc studio remotus sum. Mihi vero semper gratulabor, tua in his perspicacitate dirigi non posse. Ex plantis, quibus destitutum Te scribis vix ullam invenio in Herbario, qua carere nunc possim; operam vero dabo, ut quæ circa Tigurum leguntur, comparare non prætermittam; reliquas in itinere Tecum collecturos nos esse confido. Spero enim, quando otio meo ero restitutus, uberiores epistolam botanicam ad Te mittere, quæ jam sterilis ad Te accedit. Sedimentum Fontis Leucensis IV. ex fonte est, quem Cupreum vocant *das Kupferwasser*, quod ejus potus efficacior sit, & vomitum sæpe vel alvi fluxum copiosiores producat. Est ad dextram, ubi scaturiginem *gülle* dictam accedis: cujus tres distinctos fontes esse non ignoras, sinisterior, quæ parum usibus adhibetur; media frequentissimi usus *gülle* proprie dicta, & dexterior, quæ *fons cupreus*, de quo quæris. Alia non experimenta institui, ea tamen, quibus ob instrumentorum & apparatus penuriam eam fidem habere non possum, ut publicæ luci exponerem: Tuis vero si comparabis, forte pleniorum usum inde elicies, quare ea ad Te scribere non dubito. Solutio Gallarum affusa rutilantem ex obscuro colorem conciliat I. omnium maxime III. qui ad nigredinem accedit, dein ordine decrescente II. V. I. IV. Sal Tartari

colorem turbidum lacteum producit, & ponit sedimentum, id quidem copiosius in IV. dein in II. I. V. III. atque in IV. granula quædam rubra conspicua fiunt. Post affusionem solutionis mercurii sublimati facta dilutio spiritus vitrioli nullam sensibilem produxit mutationem. Syrupus violarum ab omnibus dilutus fuit colore immutato. Fons Apollineus in V. sit est idem cum *Heilbad*, si ex prioribus *Goldbrünnly* neque non bene rem memini. A tuis observationibus longe meliora exspecto. De nato filio Tibi carissimæque conjugii tuæ animitus gratulor. Miror in operibus Plucknerianis vilitatem pretii, opportune sane ex auctione comparantur. Ulma per D. Bartholomæum Librar. Memmingenses plantas accersebam, mittebat verum D. Erhard humanissimam epistolam, ex qua Herbarii auctor conjicit, tuam amicitiam sibi imprimis utilem futuram. In plurimis enim emendatione egent ejus nomenclaturæ plantarum. Tiguri raptim d. 14. Decembris 1735.

120.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Peculiaris est methodus, qua in variolis usus es, cum ratione tamen si quæ alia quam pulcherrime conspirans, quam proxima quavis occasione tentabo. Sæpe risi Junckerum, qui in Tabulis suis usu acidorum interdicit, cum ea in alkaliescentia, seu uti loqui amat, putrefactione, humorum

morum ad coelum usque extollat, maxime vero acidum citri ubique crepet, quasi vero hic non summa adesset alcaliescentia? Mihi in febre secundaria laxantia mannata in frequenti sunt usu, quæ sane egregiam sæpiuscule mihi locarunt operam, facile vero inducor ad credendum, non minoris usus tamarindinata esse, quorum virtutem non omittam explorare curatius. Apud nos toto hoc autumno undiquaque grassata est febris cum exanthematibus purpureis certissime apparituris, quidquid etiam vel in methodo, vel regimine & diæta tentares, sed certissime de petechialium vel petechizantium indole. Omnes atque singulos invasit cum dolore lateris punctorio eoque acutissimo, quem tamen nunquam sputum cruentum secutum est, ariditate faucium, quæ nisi crebrioribus collutionibus emollientibus nitratis obviam iretur, mox in pessimam anginæ siccae speciem degenerabat, Agrypnia cum subsequente delirio. Pulsus interim erat debilissimus, licet celer & frequens, calor externus fere nullus. Plerique judicati fuere largissimo die critico erumpente sudore, nonnulli profusa diarrhœa. Absorbentia, nitrata, acida, etiam papaveracea, largissimus diluentium usus &c. usum præsentem exhibuerunt. Venæ sectio interdum proficua, ut plurimum noxia fuit deprehensa, quod sancte testari possum. Præfiscine dixero, me primum verum hujus morbi genium detexisse, & collegis meis indicasse, qui etiam omnes meam methodum sunt imitati. Ex plurimis sic servati fuerunt omnino plures, quique occubuerunt, de-

crepiti, visceribus male affecti, vel miseram vitam viventes fuerunt. Vale & a me plurimum salve! Dabam Snebergæ MDCCXXXVI. Nonis Januarii.

121.

JOH. GESNERUS.

ctiduum est, quando humanissimæ Tuæ ab Ornatiss. Dom. Sporio mihi redditæ sunt, in quibus omnia mihi gratissima fuerunt præter id unicum, quod Tibi animus sit oblatis a Gottingensibus conditionibus cedere, & Patriam nosque Tuique amantissimos ad aliquod tempus a Te semovere; equidem credo patronos amicosque tuos, quos Bernæ habes, id ægre permissuros; & nisi id solum spectes, quod in Academia Gottingensi pluribus usui esse possis, nullas rationes video, quæ ad hoc consilium Te permovere possint. Illud vero aliquam solatii spem mihi affert, quod scribis Te adhuc & nos invisurum, & mecum iter alpinum instituturum esse, quod fane ex iis rebus, quas semper summa cupiditate animi quæfivi; utinam nostræ alpes & plantæ helveticæ, quæ Te deficiente forsan integre laterent, ab instituto Te deflecterent. Ego hoc tempore occupatus sum in ordinanda musica in mathematicum ordinem, & pervideo concordantiarum rationes & successiones, nec non melodias veris niti demonstrationibus mathematicis, ad paucissima principia reducendis; & quæ simul fundamen-
tum

tum præbent non tantum Musicæ, sed rerum aliarum pulchritudinem æstimandi. Illustris Marchio de Bonac, cui Solodorense, qui mecum Thermis Valesiacis usi sunt, retulerunt me cum dictis aquis experimenta instituisse, a me petere jussit horum recensionem & descriptionem virium in his aquis, ut cognoscat, utrum tuto sibi eis proxima æstate uti liceret: verum destituor observationibus, cum omnes se referant ad schedulas illas capsulæ, quam Bernæ Tibi donavi, inclusas. Rogo itaque, cum responsum urgeant, ut eam ad me mittas. Quod si vero tua descriptio, quæ tuis potissimum observationibus nititur, mitti posset, longe plenius voluntati Ill. Viri satisfaceret. Vale & me amare perge. Tiguri ult. Februarii 1736.

122.

HERMANNUS BOERHAAVE.

Lætus accepi, quæ ad me dedisti: quia certum me reddunt, meritis Tuis respondere meliorem fortunam, hanc Tibi lautiolem faxit Deus! Nec dubito, quin cætera ex votis successura: quum jam dotes tuæ per successus innotuerint, ingenium, industria, sapientia, & rara virtus. De honorario, quæ commemoras, quodque per cambium persolvendum curavisti, nihil quidquam cogitavi. Optima nomina sunt, quæ non compellata, liberant se. Mihi nimium Deus tribuit. Historiam mali expendi; atque inde, quæ colle-

R 5

gi,

gi, hæc habeto, quæ liberrime familiaris medicus ipse emendabis, peregrino sane longe ad talia aptior. Vale! Leydæ 17 $\frac{15}{3}$ 36.

123.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Ego hac hieme in Chemicis, maxime metallurgicis me exercui, cæteroquin artem faciendo tempus cum ingratis trivi. Forſan proximo autumno aliquid nugarum mearum in lucem prodibit. Diſſertatio de morbis ſcroti alio plane habitu induta, Tractatus de Herniis, quas Medici veras vocant, aliquot Decades obſervationum medicarum, quæ amicorum preces extorquent. Vale & quod facis me amare perge. Dabam Snebergæ VII. Calend. Aprilis MDCCXXXVI.

124.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Occafione Ophthalmici veſtri Taylor & id moneo etiam Wolhouſio acum in duo crura ſecedentem jam a longo tempore in uſu fuiſſe, ubi nempe lens cryſtallina uveæ adhæſerit, veſter ne ophthalmicus hac eadem occaſione iſta utitur? Anatomica, quæ ad me ſcripſiſti, grata fuere. Azygon & numero & anastoſi ſæpe ludere ipſe notavi, duplicem vidi, aliquoties cum
emul-

emulgentibus communicantem id jam pridem notante Salomone Alberto. Digna est, quæ de illa legatur Lancisii Epistola. Ego etiam pluries arteriam intercostalem superiorem a subclavia oriundam reperi, aliter licet sentiente Garengéot, interdum tamen res omnino ita reperitur, uti eam descripsit & depinxit, vanus in eo, quod se primum id observasse putet, quod jam ante istum memoriæ erat proditum. Jam ante undecim annos Geræ, ubi tunc Archiatri & Professoris Physices munereungebar, similem omnino casum vidi, quo vir septuagenario proximus a longo tempore hernia umbilicali laborans, tandem ulcere correptus, ex quo omnis chylus effluebat, misere periit. Re curatius examinata Jejunum læsum fuit repertum. Ego duos, virum foeminamque, hernia inguinali laborantes, male a chirurgis habitos, tandemque ulcus intestini & integumentorum passos, quod effluxus magnæ assumptorum partis clare docebat, feliciter restitui. Ex ulcere foeminæ viginti duo ingentis magnitudinis vermes erumpebant, quod sæpius accidere legimus. Cl. Schobingeri dissert. anno 1730. de Fistula lacrymali Basileæ habitam optarim habere vehementer, est enim, nisi me omnia fallunt, solida & docta a). Collectores Norimbergenses ejus mentionem fecere. Dabam Sneebergæ IV. Calend. April. MDCCXXXVI.

a) Exstat in *Selectis Chirurgicis*, quæ edidi.

JOH. GESNERUS.

Quæ mihi alias multo jucundissimæ sunt literæ tuæ, eæ omnino non mediocri quodam me dolore afficiebant, quod de adversa valetudine tua nuntiabant, in quibus præter optimam spem reconvalescentiæ, quam DEUS T. O. M. ex vestro & omnium qui Te norunt & amant voto, cito largiatur, illud gratissimum fuit, quod in mediis doloribus, qui non gratissima quæque delere possunt, mei memineris literis plenis amore & tui in me immerentem studii. Poterant eæ non parum ad me ex morbo reconvalescentem firmandum conferre: namque per id tempus febris catarrhalis cum insolitioribus symptomatibus accessus passus sum; non sine quadam animi ægritudine. Et profecto nostram fortem doleo, quibus tam frequenter morbis conflictandum est tamque graviter, erigere autem me possunt & tuæ literæ & suavissimæ & conjunctissimæ inter nos amicitiae memoria; plurima enim & sanitatis præsidia & animi oblectamenta a nostro itinere, cui DEUS successus felicitatem largiatur, exspecto. Tiguri 14. Aprilis 1736.

JOH. GESNERUS.

Non queo ad Te scribere quam varie gaudio, spe, metu sim affectus tuis literis, quæ amplissi-

mo stipendio Te non modo Gottingensem Professorem designatum nuntiabant, sed & a nobis discedendi firmum consilium significabant. Equidem non mediocriter me consolatum sensi, quod ex pristino morbo jam valentem Te intelligerent, Tibi sanitatem impertitam firmet T. O. M. Illud autem me male habet, quod tanto locorum intervallo disjungamur, & historia plantarum Helvetiæ Te absente inexculata & manca jaceat, non enim sum nescius, quantam a Te perfectionem accepisset, cui adferendæ me longe imparem agnosco. Ex tuo autem jussu & consilio quæcumque aggredi non recusabo tua adjutus opera; tuis nempe innumeris observationibus & pandectis instructus, quod fere impossibile videri posset aggredi, non difficile videbit. Tuus etiam ad nos adventus genus quoddam adjumenti, & solatium erit maximum. Illud etiam me maximopere consolari debet, quod certissima amicitiae tuæ exoptatissimæ mihi pignora dederis, quorum recentissimum est humanissima tua ad me epistola hic typis publicis exscripta, ex qua iterum publicum cognoscit, amicitiam inter nos non esse vulgarem: ego, etsi gratias referre non possim, eas tamen habebo sempiternas. D. Linnaei systema naturæ Gronovius misit, quod dispositionem methodicam & characteres quadrupedum, piscium, avium, insectorum, fossiliumque complectitur, intra binos menses obtinebo. Sub prelo fudat ejus Botanicon, quod characteres generum plantarum exhibet, quibus magnam accessionem generum Americanarum se attulisse scribit

scribit D. Gronovius. Febri miliari alba laboro, quæ jam cum summo meo tædio ultra 14. dies nonnisi lecti calore suam crisin perficit. Tu vero & parta per virtutem & eruditionem gloria lætus cum Tuis fruiere. Vale. Tiguri ex lecti carceribus d. 15. Maji 1736.

127.

JOH. GESNERUS.

Denum lecti vinculis solutus paulatim redeuntibus viribus ad mea accedo firmandæ valetudinis gratia, jusculis utens medicatis. Te vero eadem inconcussa gaudere impense lætor. Id negotii de coemendo Herbario Scheuchzeriano Fratri in mandatis dedi, qui id curans tale responsum ab hæredibus tulit: integram suppellectilem hanc Cel. D. Scheuchzerum fratrem pretio 50. Thalerorum nostratium sibi redemisse: Manuscriptorum præter catalogum nil vendebatur. Historia ejus plantarum, quæ sua & aliorum observata circa Helvetiæ plantas continet, aliquot magnis voluminibus comprehensa, inter reliqua sua manuscripta servatur. Te jam proximis diebus excipere atque Tecum iter alpinum instituire jam unicum in votis est; tuum vero gratissimum & expectatissimum adventum si rescirem, curarem Tibi aliquot ab urbe nostra leucis obviam fieri. Tiguri d. penult. Maji 1736.

JOH. GESNERUS.

Tuus, carissime Amice, jam jam instans difficultus ex patriis oris adeo difficilis & vix ferendus videtur, ut etiam qui Tibi ad præclara, quæ contendis, non modo vota, sed & animum addere oportebat, jam consolendus ipse sim. Neque enim ea vicissitudo me quietum finit, sed etiam in somniis exagitat atque sollicitat. Deus T. O. M. hæc Tibi & carissimis Tuis feliciter & auspiciatissime evenire jubeat, hæc non mea modo & meorum, sed totius civitatis imo Helvetiæ vota; concedat summum Numen, ut mihi, qui vel ab adolescentia amicitiae tuæ jucunditate, quæ mihi præsidio semper & solatio fuit, præsens fruebar, non longo annorum intervallo grato pioque animo ejus fructus Tecum repetere atque recolere possim. Ego interea non intermittam, etiam absens, amicitiae officia excolere, quæ nostra sint studia & quæ Helvetiæ plantæ rariores ad Te scribendo. Est mihi firmissimus animus DEO vitam & sanitatem servante invisas adhuc Rhæticas alpes proxima æstate percurrendi. Erunt & plantæ, quæ noster amor, & studia nostra omnis generis, quæ tuo consilio imprimis creverunt, perpetua tuæ erga me amicitiae, amoris, indulgentiæ monumenta. Plura addere dolor prohibet, Vale cum carissimis Tuis, me ama, DEUS T. O. M. tuas res secundet & Te felicem brevi in Patriam reducat. Iterum vale! Tiguri Kalendis Augusti MDCCXXXVI.

P. S.

P. S. Si Basileæ Cel. Bernoullium convenias, ei me meaque studia pro humanitate tua commendes rogo. Proxime ad eum literas dare animus est de duplici tympano, quod artifex nostras horologiis portatilibus ex ejus invento cum successu applicavit; ut motus æquabilitas in minutis, secundis atque horum partibus quartis inde constare possit.

129.

JOH. GESNERUS.

Fucundissima memoria alloquii Tui tam firmiter animo meo insidet, ut discessus tui acerbitatem aliquantulum possit minuere. Id vero molestum mihi erat, quod expectatissimo & carissimo amico quæ cupiebam officia & tempus & locus, & varia valetudo mea, præstare negaverint, animus tamen non defuit. Omnes qui Te norunt, tuum Tiguro abitum dolebant, mihi autem inprimis lugendi occasionem dedit. Gratissimus autem nuntius erat, qui & itineris alpini felicem successum, atque prosperum ad tuos reditum significabat. Novum dedisti amicissimi in me animi tui specimen, transmittendo rarissimas plantas Herbarii mei insigne augmentum. Etiam me incitasti literis & studiis tuis ad excolendum studium rei herbariæ helveticæ, quam DEO valetudinem firmante non verbis sed opere Tibi, amicorum carissime, exhibere conabor. Nunc usui thermarum Valesiacarum vaco, quas mihi salutares ex voto experior. Quæ mandasti, expedire

pedire serio annitar, præcipue plantarum Scheuchzerianarum examen, & libros Linnæanos; si quæ alia habes, quæ communia nostra studia attinent, aut alia, quibus me idoneum judicas, in Helvetia per me curanda, diligentissimum me semper invenies. Nil addo post salutem plurimam a meis & amicis Tigurinis, nisi pia vota pro felicissimo itineris & rerum tuarum successu, atque ut me amare pergas. Vale cum Tuis.

Dabam in prædio Beckenhofiano prope Tigurum 13. Aug. 1736.

130.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Miserat mihi olim Gesnerus Lapidem Nephriticum, Androdamantem, Asphaltitem terram, aliamque terram nigram, Amianthum, Piscis diluviani sceleton in lapide fissili nigro, quorum omnium adhuc specimina quædam ab eo flagitaveram, cumque ea adhuc valde desiderem, pergratum facturum eris, si eorum me participem reddas, crystallum etiam a Te postulatam addas, pecuniam lubenter a me redimendam.

Vale & a me salve! Sneebergæ VIII. Calend. Septembr. MDCCXXXVI.

THEODORUS MASER.

En Tibi liquorem (quem nuper præfens præfenti promisi) tractu temporis parumper quidem mutatum ob amissam spirituositatis partem, dignum tamen tincturæ auri titulo. Hunc sequentem in modum paravi: Anno 1730. libras aliquot argillæ e loco paludoso effossæ probe siccavi in solis radiis per totam æstatem. Materiam pulverisatam immisi retortæ luto munitæ, per destillationem prodiit liquor limpidus, aquæ fontanæ similis, saporis acris, alcalini, odoris urinoso empyreumatici, ad pondus fescuncis. Aucto gradu ignis apparuit oleum foetidum. Liquori claro immisi foliorum auri puri grana tria. Vitrum radiis solaribus exposui, illud quandoque agitando folia auri statim in parvas particulas absque ulla effervescentia nec sibilo (quod vix in alio menstruo metalli invenies) redacta fuere, & tandem intra bimestre spatium in pulverem subtilem quoad maximam partem. Peracta filtratione per chartam unicum granum auri restitit in filtro, adeo ut reliqua duo grana in liquore soluta permanferint.

Si huic tincturæ affundas spiritus vitrioli partes æquales, post biduum videbis in fundo vitri pulvisculum fuscum.

Hujus tincturæ Parens meus b. m. (restaurantis pharmaci loco) quandoque assumsit guttas decem

decem in cochleare vini. An euphoria tincturæ, an opinioni an vehiculo adscribenda fuerit, nescio, ulterius examinabo. Si temporis, præsertim loci & laboratorii, copia & commoditas mihi concedere voluissent, ulteriorem & copiosiore hujus liquoris destillationem, plura instituere libuisset experimenta, ut descriptionem, sin perfectam, saltem non tam mancam tibi nunc transcribere potuissem. Optarem sane, ut in re botanica grata tibi officia per excursions præstare possem; verum lubens fateor, me hanc obiter solummodo & non ultra plantas pharmaceuticas excoluisse, chirurgiæ magis & chymici operam dedisse.

Itineri instanti, studiis, laboribus ceptisque tuis benedicat D. T. O. M. Morati d. 30. Aug. 1736.

132.

EM. KÖNIG.

Herbas, quas ut tibi mitterem, petisti, quas-
cunque ex meis scriniis conquirere potui, sicut &
eas quibus carere potuit ex Herbario C. B. de-
promptas, Emanuel Bauhinus; in fasciculo isto
contentas, accipies; si tempus excursionibus
botanicis favisset, virides accepisses; ut vero
promptius & plenius in hoc tuo præclaro in-
stituto, quantum in me est, tibi inservire pos-
sim; tempus quoddam pro plantis colligendis

& cum Bauhinianis, quæ nobis copia datur Thesauro illo herbarum C. B. quem possidet præfatus Bauhinus, Philater conferendis, concedendum est, dabo operam, ut omnes a te in illo indiculo notatas colligam; nec fane latius quidquam & gratius mihi obvenire potest, quam ut tibi in re quacunque, quamquam paucula a me proficisci queant, inserviam. Nuper Xenodochii *das Allmosen* dicti, alumnis mulier quædam ex Marchionatu, vilissimo pretio baccas Belladonnæ obtulit, quas cum avide comedissent plurimi, tres qui cochleatim insignem earum copiam comederunt, mortui, alii tres vero ex dato lacte, oxymelle, & vomitoriis salvati sunt: nullus vero dubito, quin si ocyus vocatus fuisssem, antequam lethalis sopor omnia membra occupasset, omnes facile conservare potuisssem; symptomata demortuorum erant, gravis sopor & stertor diducto ore instar apoplecticorum, oculi clausi, quæ quidem post 10. horam ab assumptione baccarum talia apparebant; videbatur præterea quasi acre calidum quoddam ex ore exhalare tentassent, pulsus tardus, vibrans, tensus. Unus ex demortuis ante vomitorium exhibitum sponte vomuit, postea eo quanquam exhibito non amplius aliquid reddidit; reliqui qui paulo minus comederunt, ut videtur juniores quoque, cum superius memorati quivis sexagenario major esset, eodem sopore detinebantur, sed post datum emeticum & rejectionem nigræ coerulefcentis pulpæ, demum delirabant & aliquando fere furebant. Hi vero integre

gre post 5. dierum spatium ad se redierunt. Dyfenteriae, mites tamen, sine febre apud nos grassantur.

Dab. Basil. d. 20. Octobr. 1736.

133.

JOH. GESNERUS.

Non longo intervallo se invicem exceperunt binæ literæ tuæ, quarum priores circa finem Novembris, posteriores in medio Decembre mihi exhibitæ fuerunt. Ad priorem etiam, quæ lætissima quæque de tuo in Academiam Gottingensem felici adventu & optato rerum successu nobis nuntiabat, ob plurima negotia academica, examina varia, orationem de Matheseos in Theologia christiana momentis, aliaque responsionem differre coactus sum. Quantum vero posteriori epistola tua perturbatus sum, dici non potest; vix enim alius tristior casus nuntiari potuisset; ego enim qui beatæ eximias animi corporisque dotes cognovi, perspecto ejus obitu, a lachrymis cohibere me nequaquam potui, neque etiam parentes mei id potuerunt, qui iterum iterumque ex me intellexerunt, quæ ejus fuerit pietas, quæ in Te fides, quæ in ea suavitas, quæ benevolentia, quæ peritia rerum, quæ in me benefacta contulerit, & quibus exornata fuerit dotibus, ut etiam nostris votis ad suos nepotes vivere eam oporteret; imò digna fuerit, quæ plane non

mereretur: saltem ejus pietas, fides, suavitas immortales erunt apud omnes, qui eam viderunt & ejus alloquio frui potuerunt. Quam vero triste Tibi desiderium reliquerit non sine moerore, qui etiam insomnes mihi noctes facit, non cogito. Id unicum solatium video, quod tantam DEUS T. O. M. Tibi animi magnitudinem dederit, quo etiam casus graviores quam cæteri mortales ferre potes æquo animo. Tu etiam qui intimius nosti, in quas beatissimas sedes ea translata sit, non parvam in hoc requiem invenies, qui ei semper beatissima quævis optavisti; verum facile concedo, casum hunc esse omni fortuna majorem. DEUS vero id tibi largitus est, ut parvo (eheu!) tempore, qua cum ea vivere tibi contigit, tot tibi pignora amoris in te tenerimi, fidei, suavitatis dederit, quæ pluribus in longo etiam nec turbato conjugio viventibus nequaquam contingunt. Unicum quod addere possum, est pium meum votum & preces ad D. T. O. M. ut Te cum amantissimis liberis sua gratia sustinere, dolorem vobis levare, & quæ ad veram animi corporisque felicitatem vobis conferre possunt, ea cumulatissime largiatur. Gramina Scheuchzeriana contuli, & aliquot ab amico, cui eorum copia à D. Scheuchzero facta est, accepi, quæ cum libris ad te mittam circa proximas nundinas Francofurtenses. Tiguri 25. Decembris 1736.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Spartam Tibi demandatam ut diutissime ornes, atque per plurimos annos salvus, sospes & incolumis cum tuis degas, ex ipsa animi mente precor. Vehementissime vero & acerbissime doleo dolorem tuum, ex morte lectissimæ, formosissimæ virtutumque splendore maxime conspicuæ uxoris tibi natum. Idem proh dolor! hujus anni initio expertus sum fatum, eosdem passus manes. Enim vero pars viscerum meorum abrumpi mihi visa est, cum in ipso ætatis flore a latere meo avelleretur uxor, quæ naturam faultricem habuerat non solum in corporis, sed etiam animi dotibus, pulcherrimum elegantioris sexus exemplar. Dirus ille morbus, cui nomen febris miliaris est, cum subsequente pleuro pneumonia & phrenesi meam uxorem pariter e mortalium medio sustulit, & ad mortuos migrare fecit. Ileum lethale perforasse intestina, idne vero sectione instituta ita repertum fuit? * Quanam methodo usi estis in depellendo cedere nescio morbo?

Acceptissimum 150 plantarum munus nondum accepi, pro quo, dum illud impatienter expecto, decentissimas tibi nunc persolvo gratias. Dabam Snebergæ III. Calend. Jan. MDCCXXXVII.

* Fuit: ulcere perruptum intestinum.

135.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Fasciculum plantarum & dissertationum jam ante aliquot menses ad me curatum per Bibliopolam Cunonem ne nunc quidem accepi, quod me vere male habet. Sane magnam me jacturam fecisse putabo, ubi usque adeo accepta mihi ista naufragium fecerint. Vale & ama tibi deditissimum! Snebergæ IX. Calend. Martii MDCCXXXVII.

136.

LAURENTIUS HEISTERUS.

Quod ad literas tuas d. xx. Decembr. a. p. ad me datas citius non responderim, partim officium Prorektoris Academiæ, quo nunc fungor, partim ægrorum multitudo, quæ hac hieme apud nos fuit, in causa fuerunt. Pro Programmate botanico nuperrime per Dn. Trewerum misso, magnas tibi ago gratias. Perspicio ex illo, Te Rajanam præ ceteris amplecti quoque methodum: qua igitur in re & me consentientem habes. Sed Linnæus, cujus characteres plantarum naturales nuperrime accepi, omnes præcedentium rejicit, nominaque plantarum quamplurima nova constituit, ubi jam optima & sæpe receptissima profant. An multi ipsum sint secuturi, tempus docebit. Vale! Dab. IV. Non. Mart. MDCCXXXVII.

137.

CAROLUS LINNÆUS,
M. D. & S. A. N. C.

Annus jam volvitur tertius ab eo tempore, quo celebre tuum nomen ex Commerciis Literariis Norimbergicis didiceram; placuit ibi descriptio Androfaces mihi adeo, ut nil magis Te nosse in votis habueram. Cum prima vice 1735. Belgium intrabam, Te una cum Gesnero in conscribendo synopsin plantarum helveticarum occupatum percepi; ante dimidium vero annum ex Anglia redux Te publicam Botanices Professionem suscepisse summo cum animi gaudio cognovi, quo munere ut diu felix fungaris, est, quod ex animo Tibi adprecor. Lugduni cum ante dies non ita multos Hortum Botanicum visitare, apud Cl. Royenum tuam de methodico studio Botanices absque præceptore inauguralem dissertationem vidi, eamque quam citissime pervolvi; placuit hæc mihi adeo, ut a Te precibus vel pretio quocunque eam efflagito; reddam quemcunque a me desideras, si potero, librum. Si quæ ex meis opusculis Tibi arriderent, transmittam lubentissime, modo sciam, qua ratione minus Tibi incommodo, an per currum publicum? Si quæ ex Horto Cliffortiano Tibi placerent plantæ exoticæ, primus qui habebit, Tu eris, promitto.

Video Te occupatum in condendo classes naturales, utinam absolveres & cum publico communicares; laboravi & ego in hisce diu, adhuc

licet operi impar, puto tamen me habiturum fragmenta plura quam multi alii, sed & multa restant, an umquam expedienda hæreo. Didici certe Bacciferarum classẽ nullam esse. Quod e staminibus & pistillis nullum profuat systema naturale, ambabus Tibi largior; assumsi ego hanc methodum tamquam succedaneam, utque excitarem Viros curiosos ad examinandum has partes fructificationis, tam viles & fere nullas antea habitas, cum ordine alphabetico scribere mihi displicuit omnino; habebit & suum usum harum partium notitia, licet pro classibus naturalibus non absolutum. Anblati flori octo adscribis stamina, ego anno 1728. semel reperi plantam, nec ab eo tempore umquam, in ea tamen modo quatuor reperiisse memini; quæso, si erraverim, me commonefacias *a*).

Sub prelo sudat mea Critica Botanica 8vo. & Hortus Cliffortianus in fol. Genera mea absoluta fuere circa initium anni; si Tibi arrideant, curabo ut habeas, Flora Lapponica hac hebdomade absoluta fuit, quam Societatis Reg. Scient. Sueciæ inclytis membris consecravi, incurrebam in ea istos errores cum vulgo Botanicorum, quos evitare potueram circa synonyma C. Bauhiniana, si prius Dissertationem tuam vidissem. In Horto Cliffortiano plantam africanam, a Celebri tuo nomine dixi, utinam non Tibi displiceret, quod revocari facile nequit, cum dudum impressum sit. Accepit & ante annum quidam amicus plantam a
 Cl. Ges.

a) Utique quaterna sunt.

Cl. Gesnero, Stæhelinam-Halleri dictam, optarem scire ubi descripta sit, & quæ a Te antea prodire, cum ad nos ea etiamnum non pervenire. Ludwigi Definitiones genericas sudare percepi, methodo Riviniana incedit: Siegesbeckii diu promissum Hortum Petropolitanum etiamnum non vidi; Martyni decas Vta nuper ad nos pervenit. Michellii præpropere fata doleo. Sebæ Thesauri, quoad partes duas, quæ restant, vix prodibunt, cum hæredes litigant de crumena, & magis solliciti sunt de nummis quam fama beati viri. Cel. Dillenius dum Oxonii eram, ultimam manum admovebat Phytopinaci Sherardiano, cujus ferme quartam partem tum absolverat *a*). Burmanni Thesaurus Zeylanicus prodit circa initium anni; Rumphiani splendidissimum opus seu Plantas Amboinenses in se edere suscepit, utinam perficeret. Mea intercessione Medicus juvenis, natione Germanus *b*), spartam medici ordinarii Societatis Indiæ occidentalis apud Surinamenses excepit, a quo & semina & plantas omnes Surinamenses spero, si ab alio unquam ullo.

Si responforiis tuis me exhilaras, mittantur literæ Amstelodamum cum inscriptione; *bey Mr. Georg Clifford*, tum erint mihi certissimæ. Ut omnia fausta succedant voveo, Tibi me ter quaterve commendatum habeas; Vale, faveas.

Dabam ex Musæo Cliffortiano 1737. April. 3.

Hodie

a) Non prodit,

b) BARTSCHUS.

Hodie incepit Musa florere, quæ & florebat anno præcedenti, si non habeas tractatulum, quem emisi præterito anno de Musa Cliffortiana, curabo ut habeas.

Pauca verba addam, cum absolutis literis, epistolam a Cl. Gronovio habui, cum inclusis literis J. R. Iselii ad J. F. Gronovium datis die 10. Martii Basileæ, ubi inter alia hæc: *Ajunt Cel. Hallerum, Professore Gottingensem, in animo volvere contra hanc novam Linnæi methodum scribendi; nescio an id suo facturum sit commodo &c.* An famæ sit fides ignoro omnino, cum hac ipsa hora hæc accepi. Interim Tecum, Vir Celeberrime, pauca loqui velim. Si vanus sit rumor & veniam des ratiociniis meis nullus dubito.

1. Ego præ me fero, quod si potero tuam evito iram, tua arma: desiderarem a tuis partibus potius stare, adversarium Tuum esse odio habeo & quantum potero evito; sit pax in diebus nostris!

2. Magni te semper, & a prima hora qua nomen Tuum addidici maximi feci; nec scio me umquam tuos turbasse circulos; cur itaque ad arma provocas? reddas mihi rationem, cur tuam malam gratiam contraxerim, & ut sis satisfactus, omni nisu curabo; pacem Te poscimus omnes!

3. Si nulla alia, quam innocentissima mea methodus sexualis sit belli causa, vereor quod hæc
sit

fit nimis injusta. Numquam meam hanc methodum naturalem dixi, sed: in *Systemate* p. 8. §. 12. *Nullum Systema plantarum naturale, liceat unum vel alterum propius accedat, adhuc constructum est, nec ego hic systema quoddam naturale contendo, forte alia vice ejus fragmenta exhibebo &c. interim tamen systemata artificialia, defectu naturalis, omnino necessaria sunt.* Et: *Gener. plant. præf. §. 9. Non nego, quin Methodus naturalis & nostræ & omnium inventarum methodis longe præferri debeat interim assumendæ sunt classes artificiales & succedaneæ.* Ergo tuam agnosco methodum, si naturalem condas.

4. Si quos alios in me vidisti errores, Tu sapientior hæc ignoscas; quis caruit erroribus in diffusissimo natura constitutus campo? quis sufficientes habuit observationes? moneas hæc amice, & Tibi grates agam; feci non coactus quæ potui, nec fastigium summum acquirit vasta arbor, prima qua erumpit tempestate.

5. Innotui Botanicis certe primariis omnibus dudum, me erexerunt omnes, nec meum insatiabile discendi naturalia desiderium fregit ullus; an Tu hisce omnibus durior? videris mihi ex tua Dissertatione, magis nobilis quam ut te jactares super ignorantiam aliorum.

6. Potes dein commode, absque eo quod me lædas, profundam tuam eruditionem & intimam naturalium cognitionem cum erudito orbe communi-

municare, & forte gratior omnibus evadere. Evolve Botanicos omnes & videbis eos prima vice, qua prodire, de arte sua inflatos vix potuisse digitos abstinere (ut forte & ego quondam, quod maxime doleo; meliora didici) at cum per aliquot annos vitam in castris degerint, adeo placidi, sinceri, modesti, omnibusque grati se proposuisse, ut ne verbo quemdam tangerent. Hæc mihi causa, quod maxime dubitem de famæ hujus fide, cum Te a longo retro tempore incla-
ruisse novi.

7. Mirum etiam videtur mihi, quod ego Tibi adeo exosus essem, cum fateri debeam, nullius scriptum magis mecum militare, quam hoc tuum.

8. Ego demum fui, & forte solus, qui absolute secundum istam a Te datam methodum absque præceptore ullo, quæ novi, addidici; disco adhuc; ignoscas quod doctus etiamnum non evaserim, si doctrina, tua methodo, comparari queat, spes doctrinæ etiam apud me elucet.

9. Dubito tandem, num Tu vel Professor ullus commode controversiis sese immiscere queat. Professoris & Docentis primarium est, sibi auctoritatem & fidem apud auditores suos conciliare; si videant studiosi, quod & ille quid humani patiatur, quanta clades inde auctoritati! Quis fuerit tam doctus & sapiens, qui dum alios corrigeret, non ipse correctione dignus aliquando evaserit? semper aliquid hæret. Vidimus exemplum

plum nuper alibi in Professore omnium celeberrimo & ornamento Academiæ suæ, qui dum diu nimis in Pædagogos invexerit, tandem a Pædago-
gogo ita fractus, ut num restituatur dubitare licet, certe vix in integrum. Hinc dixit & sapientissimus Medicus, se potius Professionem & Medicinam abdicare velle, quam controversiis publicis se immiscere.

10. Evolveas eristicos omnes, & ostendas mihi unicum, qui sua hac arte se gratum reddiderit orbi. Matthiolus magnus suo ævo vir extitisset, si hisce se non immiscuisset. Cuinam gratus Cornarius furens, vel Vulpecula excoriata? Quid Rajus vel Rivinus suis proeliis expediverunt? Dolet adhuc Cl. Dillenius, se ad arma a Rivino coactum, nec victoria, quam reportavit, ipsi majorem famam conciliavit. Nonne justam ipsi belli causam dedit Threlkeld, sed ille sapientior, qui inter Troës fuit, arma deposita non recepit. Vaillantius quondam observator summus studuit sibi viam regiam per cladem Tournefortii parare; nonne ipsi jam reddantur justa præmia; major longe fuisset, si Tournefortium non tetigisset.

11. Horreo prælium intrare, cum sive vin-
cor sive vinco, tamen maculor; quis triumphavit absque vulnere? semper aliquid hæret. Tempus dein & mihi & forte Tibi ad majora nomina nimis pretiosum est. Sum etiam nimis juvenis ad excipiendum arma, quæ suscepta semel deponi nequeunt ante finitum bellum, quod se-
mel

mel inceptum durabit ad mortem. Tamen quæcunque hoc tempore severe moliantur, post quinquaginta annos nil erit posteris nisi histriionum fabula. Ego minus erubescerem a Te monita recipere, quam Tu a me.

En hostem itaque quem declaras, Tuam subnixæ petens amicitiam, quam si ipsi concedas, in eo habebis tam certum amicum, ac umquam sperares adversarium. Video certo Te magis nobilem, quam ut arma moveres in innocentem, nisi ab inimicis meis suafus dubius mihi evaderes. Si vero pacem, quam a Te precibus, conditionibus & rationibus efflagito, obtinere nequeam, esto tamen ea generositate, ut ad me transmittas ipse Tua dum impressa sunt, ego vicissim mea ad Te transferri curabo.

Si falsus sit hic rumor, veniam summopere peto, quod hisce Tibi molestus fuerim *u*).

Vale. Rescribas. Die 5. April. 1737.

138.

M. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG. Med. Bacc.

 pusculum, quod definitiones plantarum continet, Tibi, eximio rerum botanicarum æstimatori,

a) Falsus erat rumor, neque unquam in animum incidit, juvenem bene de re herbaria merentem, in ipsis famæ & fortunæ suæ initiis turbare.

tori, nunc trado. Collegi signa in variis auctoribus inventa, dijudicatione opus erat in illis eligendis, cum interim plantæ non essent ad manus, ea quæ memoria approbavit, retinere coactus fui; tempora meliora dabunt. Schema tantum delineavi, ad cuius normam hac æstare observationes instituere possem. Methodum Rivinianam retinui, variis rationibus permotus, Tibi displicet, qui habitum proprium plantarum in Raji methodo expressum maximi æstimas, & tecum facile sentirem, Vir doctissime, amo & quæro quæ sensus movent, interim anomalizæ majoris momenti contrarium suadent. Conceptus generum summorum vagos & incertos esse, ex anomalis copiosis, quæ hinc inde annectuntur in Raji methodo patet. Methodus vero illa mihi maxime imperfecta videtur, quæ in summis conceptibus non omnia complectitur genera inferiora. Sed virium imbecillitatem agnosco, nec ulterius de his iudicium ferre volo, donec exactiores observationes, & meditatio crebrior, memet ipsum in veritatibus defendendis confirmet, & contrariæ sententiæ argumenta destruant.

Non edidissẽm adhuc hocce opusculum, nisi amici, cum quibus botanica tracto, quendam usum in excursionibus & aliis plantarum disquisitionibus sperassent. Cum parvæ molis sit libellus, facile summorum Botanicorum indulgentiam expecto. Si interim errores hinc inde commissos ostendere velles, maximum mihi præstares beneficium, quod obstrictissima mente agnos-

cerem; tiro sum, Doctorum monita maximi æstimo, nec veritati cœcus resisto, totusque in eo sum, ut studium rei herbariæ tam diffusum facilius redderem; exigunt hoc amici, qui signa facilia, certa, semper sensibus obvia exigunt, subtilia, vaga, difficile cognoscenda fugiunt. Quid sit sperandum imposterum experiar, quando observationem trium annorum, quam tu in eruditissimo scripto poscis, tuo nutu suscipiam. Antequam vero hoc perficiam, conceptuum Rivinianorum elegantiam, necessitatem & præstantiam pro virum modulo ostendam. Litteræ in confesso Societatis Teutonicæ mihi traditæ nunc tibi exhibeo. Gratulor nostris Musis, quod te dignissimum elegerint socium, linguæ patriæ defenso-rem strenuum, doctum. Gratulor & mihi de tua benevolentia, quam ut & imposterum conserves rogo. Vale. Dab. Lipsiæ d. xx. Aprilis 1737.

139.

PAUL. HENRIC. GERARD.
MOEHRING.

Quoties, Vir amplissime, nitidas Tuas in Comm. litter. Norico de variis Helvetiæ novis plantarum speciebus observationes, datasque descriptiones perlegi, toties in mentem mihi venit, ad commercium Te botanicum, communicandave nobiscum invicem femina, humaniter invitare. Difficultas vero locorum nimis diffi-
torum

torum me semper absterruit. Jam ante aliquod tempus propior nobis redditus, eadem, Vir Celeberrime, in posterum præstare poteris, quæ ego dudum optavi. Initio tamen omni, qua decet, humanitate levem aliquem hortuli mei indicem per fratrem meum offerre Tibi constitui, ut judicii tui sat adæquati particeps fierem, exposita tua benevola mecum de novis a me descriptis plantarum generibus sententia. Non enim opinor animum, novaturiendi cupiditate gaudentem invenies; quæ tamen disjungenda vere sunt, qua data mentis imbecillitate sedulo separantem. Quodsi responso me dignari volueris, rei apud Vos botanicæ hortique seorsim medici conditionem, quæso, perscribas. Desideranti forte ex catalogo meo semina aut plantas, lubentissime morem gessurus sum. Atque ut favore tuo, ac singulari, quo polles, amore me prosequaris, est, quod etiam atque etiam rogatum Te velim. Vale. Scribeb. Jeveræ Frisonum, 17²⁹/₄ 37.

140.

CAROLUS LINNÆUS.

Gratæ immo quam gratissimæ tuæ literæ mihi fuere, in quibus erga me declaras amicitiam & favorem summum, curabo ut ingratus non vivam. Lætor ex toto animo, quod vanus erat rumor iste, cum profecto Te solum & Dillenium inimicum nollem; Vos enim eundem legistis authorem quem ego, reliquos non curo, qui do-

cti, immo vel si doctissimi essent ex libris. Utinam mea officia Tibi usui esse possent, ego ea & me & omnia mea promitto.

Misi cum ultimo die Amsteliiis degi, meos characteres & Floram, per Waesbergios, nec dubito quin ad Te sint perlata. Floram istam Laponicam non doctis, sed indoctis scriptam esse scias. Tu fuisti iste Mercurius e coelo demissus, qui in Gentianis nodum solvisti, & quidem longe feliciori omine, quam umquam speraveram ab ullo mortalium, & ego & totus orbis Tibi gratias debent, utinam idem posses in *Salicibus*.

In Muscis nil valet D. Cliffordius, nec ego, nec Belga ullus, nos totos cepit exoticarum plantarum amor, præsertim Americanarum; me in Muscis ne tyronem esse agnosco, desiderat enim hoc studium integrum Virum, quem in me hucusque habere non potuit; in Belgio Musci paucissimi, in Suecia vero copiosissimi. Quæso per Deos, si quid certi noveris, me instruas circa sexum Muscorum. Video in istis sexus diversitatem e. gr. in Polytricho, ubi altera capsulam gerit, altera vero planta stella terminatur. Quod Lycopodii farina & capsulæ sint flores vix dubito, sed longe diversa in his capsulis, quam in Polytricho structura. Marchantia seu Lichen polymorphos Dill. duplici gaudet fructificatione, altera sessili cum seminibus orbiculatis planis erectis intra cyatum (quam fructum & semina esse certus sum) altera flore composito inverso, pedunculo

dunculo sustentato, quam fructificationem masculinam esse, necessario sequitur. Si quid certi de Polytricho scirem, multa & sufficienter scirem. Tu scribis, farinam Muscorum esse eorum semina, si modo Te recte intelligam; an experimenta instituisti *a)*? Farina muscorum visa microscopio ad farinam antherarum in aliis plantis accedit omnino.

Si Hortus apud Vos instruatur, utere quæso occasione, quam Tibi offero per Cliffortium, a quo & a cujus horto possis habere plures plantas quam ab alio ullo, quem novi in orbe; Tibi non obulum constabunt, sed nonnullos lapides si habeas, in quos nunc totum ejus desiderium.

Mea opuscula, quæ habeo, lubentissime communicabo, utinam Tibi lectu digna, nec credas me adeo stupidum natum, ut a Botanico inter primos pro istis pecunias sumerem; habeo omnia, excepto *systemate trium regnorum Naturæ*, quod venale prostat apud Gronovium. Burmanni The-saurus Zeylanicus horrendo pretio venditur 15. vel 16. florenorum; nec Tibi placiturus certus sum.

Musa, quæ floret in horto nostro, duplo major est præcedenti & duplo majorem gerit fructificationem.

Floret & apud nos Benzoë hoc tempore, quæ calycem gerit seu involucrem ut Cornus, sed flores dein Lauri.

T 2

Audiui,

a) Instituerat Stæhelinus.

Audivi, quod aliquid edidisti circa plantas alpinas, sed nescio titulum libri, locum, tempus. Quando liceat tuas videre observationes tuumve opus magnum?

Summas gratias ago pro exemplaribus istis 13. dissertationum, scribo hodie ad Jac. Renier, ut ea mittat cum quocunque velit mercatore Amstelodamum ad D. Reufs vel Cliffortium, qui ambo amici sunt.

Nulli sunt in Belgio, qui genera curant, præterquam ego solulus inter prophetas, Gronovius, Burmannus & Royenus de solis speciminibus ficis solliciti sunt, licet Royenus jam incipiat parum examinare genera. D. Boerhaavius solas arbores amat, earumque varietates magis quam distinctas species. Albinum totum tenet anatomia. In Anglia nullus est, qui genera curat vel intelligit, præterquam Dillenius. *Randio* sufficit, si in singula planta unicum habeat synonymon, & *Millero*, si plantas Americanas vivas vel siccas obtinere queat. *Martynus* est facilis vir, sed minus de doctrina scrupulosus. In Suecia nullus est Botanicus, præterquam Ol. *Celsius*, primarius Theologiæ Professor, qui absque generibus plantas amat, & muscos sedulo quærit. *Rudbeckius* enim decrepitus est.

Si quid novisti de *Liquidambara*, quam alii retulere ad Acerem, quæso & communices, fructum habeo, florem vidi nunquam. Vereor quod *Palmaria* Muntingi sit eadem arbor florens.

Si inter tua specimina sicca habeas florem *Cel-
tidis*, vel *Tribuloïdis* Tournefort., vel *Globulariæ*
Tournef. vel *Aphyllanthis* Tournef. quæso com-
munes unicum flosculum, ut stamina & pistilla
videre queam. *Salicorniam* Tournef. semel flo-
rentem vidi, unicum ubique stamen observavi;
num pistillus in eadem vel diversa planta sit, me
latet; si quid de ea novisti communices precor.

A *Capnorchide* Boerhaavii nuper didici, affini-
tatem summam *Fumarias* *Hypecoum* & *Epimedium*
intercedentes, caveas itaque, ne has in classe na-
turali distinguas.

Sic ad eandem classẽ pertinent *Papaver*, *Ar-
gemone*, *Glaucium*, *Chelidonium*, *Bocconia*, *San-
guinaria*, *Anapodophyllum*, *Christophoriana*, at cha-
racterem has includentem dare difficile est.

Sic & *Mirabilis*, *Plumbago*, *Verbascum*, *Hyo-
scyamus*, *Nicotiana*, *Belladonna*, *Mandragora*, *So-
lanum*, *Capsicum*, *Alkekengi*: item *Abovai*, *Cerbe-
ra*, *Rauwolfia*, *Vinca*, *Nerium*, *Cynanchum*, *Stape-
lia*, *Asclepias*, *Periploca*, *Ceropegia*, *Apocynum*,
Plumeria, *Cameraria*, *Tabernæmontana*.

Ad ASPERIFOLIAS absolute spectat *Tourne-
fortia* nostra, licet baccifera. Ad VERTICILLA-
TAS Raj. *Prasum* nostrum, licet bacciferum sit.

Consumo innocentissimos meos dies in Hor-
tum Cliffortianum, & nunc in Syngenefia commo-

ror, ubi admiror summam sagacitatem Vaillantii. In isto Horto varietates reduco ad suas species & nomina specifica (aptiora ni fallor) impono.

In *Critica* mea explico Fundamenta Botanices a §. 210. ad 335. & cum exemplis probo; ubi demonstrare aggredior, quod tertia pars nominum genericorum mala sit, præsertim in *oides* definentia Vaillantiana, & *Astra* Heisteriana. Nomina specifica omnia nego; tempus determinabit.

Gratias infinitas pro communicatione authorum, sed in his sub qua forma prodiit Zannichelli de ipocastano? de herbariis vivis &c. quis author sit? an Camerarius? Quænam sit planta *Myriophyllum pelagicum*, de quo Zannichelli integrum librum scripsit, & cujus generis? Zannichelli opus de plantis circa *Venetias nascentibus* nullo modo videre potui; habeat nec quid curiosi, vel bonas observationes?

HALLERA nostra est *Caprifolium asrum*, folio pruni leviter serrato, flore ruberrimo, bacca nigra. Character ejus generis est.

CAL. *Perianthium* monophyllum planum, patens, breve, semi-trifidum, obtusissimum: lacinia superiore duplo latiori, persistens.

COR. Monopetala, ringens; basi globosa; fauce reflexa ventricosa, limbo parvo quadrifido obliquo: *lacinia summa* longiore, obtusa, emarginata;

nata; *lateralibus* brevioribus latioribus obtusioribus; *infima* acuta brevissima; omnibus antrosum flexis.

Stam. Filamenta quatuor setacea recta, tubo corollæ inserta, corolla longiora, quorum duo proxima reliquis breviora. *Anthera* didymæ, subrotundæ.

Pist. Germen ovatum (intra calycem) desinens in *Stylum* subalatum, staminibus longiorem. *Stigma* simplex.

Per. Bacca subrotunda bilocularis.

Sem. sæpius solitaria.

Plura non licet, debeo enim hac hora Lugdunum petere; festinanti calamo ut veniam deoro. Cura ut valeas, meque porro ama.

Ex Horto Cliffortiano, 1737. Maj. I.

141.

JOH. GESNERUS.

Scheuchzerum procul dubio ægre habebit, si quando erroris se convictum invenerit, etsi etiam in iis, in quibus eum laudas, erroris non sit plane expers; ego sane in speciminibus Gr. panicula delicata & Graminis ex ejus herbario a beato ejus fratre communicatis, eam differentiam non reperi, quam in glumis glabris & hirsutis occurrere scribit, etiam accuratissima lente usus,

T 5

cum

cum in utroque gramine glumæ sint hirsutæ, si locustæ maturitatem attigerint. Verum etiam ex Tempe Helvetica intelligere poterit, quam recta ratione in multis ab eo dissentias. Verum dubito si hæc scripta legat. Quid ex staminum consideratione in re botanica ordinari pendeat, ostendit Linnæana stirpium secundum hæc organa distributio, in characteribus Naturæ, atque characteres plantarum, quos Leidæ produisse intelligo. Quædam classes non incongruæ sunt, verum plurimæ cognatæ plantæ, sicut prævidisti, separantur a congeneribus; velut Rosmarinus ob duo stamina ab omnibus verticillatis. Promittit idem author methodum plantarum secundum calycem, in qua Magnoliana emendare contendit. Florentia accepit D. Michelium supremum diem obiisse. D. Ottius Botanicæ se dedit, & mecum excursions instituit, magno meo excitamento, qui solus fere languebam. Forte hæc occasio novas plantas suppeditabit; & forte etiam stirpes alpinas in tuos usus. D. Blaarerus Te plurimum salutat, ante mensem Ducentumvir unanimi suffragio electus est. Est mihi discipulus in Medicina optimæ indolis & ingenii perspicacis, qui praxi medicæ magis quam theoriæ operam aliquando navare cogitat. Maturus ad peregrinationes literarias, cui optarem, ut ex tuo ore ulteriora in studiis incrementa capere posset, rogo itaque, ut ad me scribas, quinam Medicinæ status Gottingensis & utrum sectiones cadaverum & lectiones practicæ ibi habeantur, quibus conditionibus ibi vivatur. Eum enim
certo

certo scio, si tuo favore & præceptis ac institutione frui concederetur, felicissimum futurum. Dici non potest, quo etiam ardore a me petierit, ut Tibi commendaretur, quem sane ut sapientem & gratissimum, nec monitoribus asperum & rudimentis medicinæ verioris imbutum, hominem commentare sustineo. Tibi summas gratias habeo, quod etiam de valetudine mea tam sollicitus sis, & tam amicis consiliis me juves, quæ & suis rationibus & tuo in me amore plurimum salutaria sunt; neque enim post ætatem præcedentis anni morbi accessum sentii. Vale & me ut soles ama. Tiguri 30. Maji 1737.

142.

CAROLUS LINNÆUS.

Tot tantisque me cumulas beneficiis, ut quo me vertam nescio, & ego aliquando me gratum præstabo, ni nimis cito moriar. Accepi Dissertationes, Programma &c. omnia a D. Chatelain, distribui omnes dissertationes, grates agunt omnes dignissimas; Albinus dum ante octiduum hic me visitaret per diem, Te optime nosse retulit. D. Gaubius etiam. Si ad Te non pervenire mea missa per Waesbergios cum curru publico, quæso adhuc moneas, & e novo mittam; scripsi ad Waesbergios de ea re, cum nec Ludwigio quæ eadem hora transmissi, reddita sint.

Scias nullos in orbe majores Bibliopolis esse nebulones, isti nec reciperent, nisi velles expectare

etare præmium usque dum divenditi sint; hic in Belgio non magni æstimatur Botanica, nec a studiosis, nec ab aliis, ratio clara est. Quæsi apud aliquos, sed nullus adhuc hæc in se suscipere voluit.

Utinam mihi tua constaret methodus, lubentissime communicarem, si quas haberem observationes Tibi dignas. An sub diangiis comprehendas & Pediculares & Saxifragias? nonne distinguas biloculares & bicapsulares? certe debes!

Diangie Tibi erunt, ni fallor, genera omnia in Didynamia Angiospermia nostra enumerata; ista constituunt classem naturalem, nec excludi debent ulla, dubius tamen adhuc sum de Selagine & Limosella; sed iis addi debent Veronica, Pæderota, Clandestina, Pinguicula, Lentibularia, Verbena, Collinsonia, an Morina? (an Protea, Dipsacus, Scabiosa, Globularia?) certe Coris, Belladonna, Mandragora, Nicotiana, Hyoscyamus, Lonicera nostra, Diervilla, Mirabilis, Ruellia: inquiras dein num sufficienter distinguantur hæc a verticillatis; considera quot notæ communes cum prædictis habeant verticillatæ in calyce, staminibus, petalis, pistillis, eorum figura, situ, structura, quibus differunt ab aliis in universum omnibus, an conveniunt cum diangiis. Dein num unica nota distinguens sufficiat rescare, quas tot connectunt: considera Verbenas & alias quæ conjungunt has classes. Loquor Tecum, uti cum Botanico, qui solas classes naturales quærit:

an

an ab his Valerianæ separandæ? perpendas Valerianellas? vellem certe videre, quo Salicarias referas? an ad Cassias, Bauhinas, Siliquastra?

Dum Tu vides, ego me cæcum fateor; perplacet observatio de Clathroide, doleo me non examinare potuisse minima: gratissima est observatio de farina Equiseti elastica. Ego nil scio in imperfectis. Num sint femina vel farina antherarum quæ video, me nescire fateor, dehiscit capsula Equiseti exacte, ut anthera. Taxi flores duplices, quos Tournefortius recensuit, non vidi. Quid sibi velit genitura absque ovo, non capio; ergo nec theoriam Dillenii de farina antherarum, absque pistillo. Farina ista in Marchantia mihi non videtur antheris constare, omnis anthera dehiscit, nec credo unquam, quod farina ista sit ovum, sed genitura, cum isti orbiculi in calicibus certo certius crescunt, & feminum vices gerunt. Si in Marchantia orbiculi isti vera femina, utique & peltati & radicati ac pedunculati isti calices masculinos proferunt flores, & flava ista corpora antherarum farina erunt, si hoc in Lichene, annon idem in Muscis proprie dictis?

Burmännus adhuc ægrotat. Columna hic non haberi potest, emitur horrendo pretio in auctionibus si proestet, uti præcedenti anno, si in Sueciam pervenero, forte Tibi Columnam comparare possum; Cliffortius ipse Columnam non habet. Cæsalpinum reperire non potui; ille mihi
maxime

maxime placet, ejusque breves descriptiones, quibus discedit ab omnibus aliis, tamen semper habet aliquid singulare.

Bacciferas absolute expunges: vides calycem baccam in Moro, Morocarpō, Ephedra; receptaculum annulare in Taxo, receptacula communia in Fragaria; item & in Rosa NB. vides, Baccam ticcā in Ulmo, Amygdalo, Juglande, Strobilum in Anona &c.

Filago ab Elichryso certe nullo modo distinguī potest a fano *a*). Hieracium ab Hieracioide dubius fere sum. Si Taraxacon, Hieracium, Hypochaeridem distinguas & Hieracioidem distinguere potes, si vero has omnes conjungas, non paradoxon introduceres. Ego sub Jaceis comprehendo Centaurium majus, Cyanos, Calcitrapam, Calcitrapoides, Rhaponticon, Rhaponticoides, Amberboi &c. uno verbo omnes, quæ gaudent radio sterili, cum calycis figura nunquam limites admittat, & corona feminum falsissimas det divisiones. Classe a Carduis distinguī absolute non debent, cum tam prope accedant, ut vix distinguī queant. Carduus galactites J. B. flore gaudet Jaceæ. Cynarocephalarum genera omnia in Vailantio bona sunt, nec unquam genere naturali distinguī debent, excepto Xeranthemo, quod ad Elichrysa propius accedere mihi videtur.

Petasites, Cacalia, Elichrysum, Conyza, Eupatorium, Senecio, Absinthium, Artemisia, Santolina,

a) Distinguit in nuperis Linnæus.

tolina, Abrotanum, Gnaphalium, Tanacetum, cum radiatis misceri debent; Carlina autem a radiatis expungi.

Cur *oides* displiceat? quia est asylum ignorantiae. Botanici recentiores vix alia nova introducere nomina, quam in *oides* desinentia. Adeoque si mille mihi ostendebantur nova genera, modo addito *oides* extemplo omnia nomina absolverem. Vidisti forte abusum apud recentiores: non amo nomina caudata, caudæ obruunt & confundunt memoriam, e. gr. *Alfine*, *Alsinoides* Raj. *Alsinella* D. *Alsinastrum* Vaill. *Alsinastroides* Kr. *Alsinastriformis* Pluk. *Alsinanthenos* Raj. *Alsinanthemum* Kr. possis hæc nomina distincta tenere? ego non possum hæc & similia; annon abusus. Cur *Rapunculum diangium* & *Lychnidem triangiam* *Rapunculoides* vel *Lychnideam*? quia genera naturalia servanda erunt, nec liceat ob unam partem differentem novum introducere genus. Botanicus omnis, qui genus constituit, characterem essentialem inquirere debet. Loculamentorum numerus non absolute distinguit genera, vidisti hoc ipse in *Ruta*, *Evonymo*, *Moschatellina*, *Orobanthoide* &c. Qui defendis classes naturales & genera naturalia adhuc magis nullus dubito; minus enim damni adfertur Botanicae ex classibus non naturalibus, quam ex generibus non naturalibus. Dein si genera distincta sint, cur non quoque bene distinctum nomen; cur non *Cerasa Prunoidem*, *Malum Pyroidem* &c.? an sic veteres? Adeamus regnum animale;

animale; dicamus Anatem Anseroidem, Cygnum Anserastrum; velingas in regno animali simile, ubi præjudicia non vexant. Certe risum tenere non valui, dum videbam Botanicum quendam constituisse novum genus ob solum nomen, Convolvuloidem a Convolvulo ob caulem erectum.

Post 14. dies meam Criticam mittam, quæso interim scribas, num mea priora, uti genera, Floram Lapp. Musam &c. acceperis vel non, alias mittam simul e novo. Scio Te ab innovatione nominum esse alienum, scio Te proxime scripturum contra *a*). Videntur mihi Botanici ne tetigisse doctrinam nominum, adeoque adhuc non incepisse tractare istam Botanical partem. Si colligas omnia nomina generica a Tournefortiano tempore in hunc diem mutata, mille plura erunt, licet insensibile introducta; quæ causa innovationum nominum? certe nullam aliam concipio, quam quod leges, secundum quas confici debeant & defendi, datæ non sint. Omnia nomina specifica falsa esse, certo certius est; alia certe videbit ferior ætas. Si specifica mutari debent, cur non & hoc tempore simul generica falsa? Authoritatibus ab antiquis receptis nunquam subscribent futuri in libera republica Botanici, cum retineamus nomina scsquipedula, Monolasiocallenomenophyllorum, Hypophyllocarpodendorum & cur barbara, cur caudata, cur hybrida?

Quantum ex dissertatione tua divinare licet, videris mihi adversarius Botanicorum, qui varietates

a) Nunquam in mente habui critica scribere.

ates pro speciebus obtrudunt; utinam essem quem vellem; utinam Tecum loqui possem per diem! utinam Te in hoc argumento a meis haberem partibus! cum scio, omnes Botánicos alios mihi adversarios in hoc argumento esse futuros. Si Michellii species sunt veræ, nec varietates ex maxima parte, certe ego hoc die vellem 5000. novarum specierum exhibere. Philosophia botanica, neglecta concessit hanc phantasiâ Botanicis.

Trollium refert ad Populaginem, debet associari Helleboris, confer nectaria essentialem characterem, uti Adonis a Ranunculo solis nectariis, sic & Populago ab Helleboris; examines adhuc has plantas.

In meis generibus deleas quæso Melianthum, cuius characterem fallacem dedi, debui enim examinare flores nondum explicatos, quos hyems delevit, mox præstabo alium propediem.

Immortales gratias pro tot raris plantis, quas promisisti, utinam eas haberem, quot stamina & pistilla in Aphyllanthe? quot in Tribuloide Tournef.? An mas & femina in Salicornia, & quot stamina & pistilla?

Ex mus. Clifort. Jun. 8. 1737. festinanti
calamo.

D. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG.

Egregia prorsus est Tua in me benevolentia, quam binis una vice missis litteris demonstraisti.

De synonymicis generibus mones, quod hæc confundant discentes; experientia jam convictus sum de veritate tui asserti. Et ipse in principio multa assumpsi nomina falsa, sed hic difficultas non minima oritur, an hunc vel alium Botanicum sequi fas sit. Indulgendum est auctoritati Præceptoris, dum discimus in omnibus scientiis, in Botanica quam maxime, quia genera arbitraria sunt, & quilibet posito signo diagnostico genus novum constituere potest. Est certe aliquid demonstrationis in re botanica, & quidem in historica cognitione, non illa tamen, quæ exacte coercere possit tumultuarios illos generum formatores.

Tuo iudicio nunc submitto meditationes meas de minuendis plantarum generibus, objectiones tuæ eruditæ magis perficere poterunt levidensia mea, nam Te, Virum tanta experientia edoctum, non alium, arbitrum agnosco. Prævideo jam jam varias contradictiones, quæ vero intacta relinquo, si a viro præjudiciis obcæcato proveniant. Fac ut sentiam, quousque a sententiis meis discedas. Eum tantum in finem elaboravi,

ut

ut sensim sensimque ad aliqualem in determinandis generibus perveniam certitudinem, plenariam enim nunquam spero. Quis enim omnes cognoscit plantas? quis illas, quas cognoscit, exacte perspicere potest? Studiosissimum plantarum scrutinium exercitatissimum quoque Linnæum in avia deduxit, ita ut certe dubius adhuc hæream, an plus damni, an plus emolumenti afferat nova illa methodus studio botanico. Non credas tamen, me contemnere tanti Viri labores; valeant ea, quæ tu ipse de Botanicorum erroribus ferendis in litteris monuisti.

Plane persuasus sum, Botanicos, si tantum a novaturiendi studio tantisper secedant, & in examine plantarum non scrupulosiori sed moderato alacriter pergant, ea perficere posse, quæ adhuc desiderantur in studio tam diffuso. Illud mihi proposui, sed nescio an vires sufficiant, tentabo varia, & monita tua semper exoptatissima mihi erunt. Cognosco & ego vim præjudiciorum, quæ longa annorum serie longaque consuetudine ita familiaria fiunt, ut vix amplius cognoscere possimus nos specie recti deceptos esse. Debellamus interim hostem, qui scientiarum incrementum contrarius deprehenditur.

Rivinianam methodum assumi, quia genera summa tam egregie conspirant, an semper certa sint & determinata, ipse adhuc dubito. Tot vero contra alias methodos objectiones formare possum, quot alii Rivino objiciunt. Tibi satis

notæ erunt rationes, cur hæc methodus rejecta fuerit a variis. Rivinus magni ingenii Vir, uno eodemque tempore multa meditabatur & cœlestia & terrestria, pluribus intentus minor est ad singula sensus. Rivinus itaque ea, quæ ex aliis haurerat, & in methodo sua combinaverat, nunquam accuratissime per omnes plantarum classes demonstrare potuit: alii vel tempore exclusi vel confusim methodum tractantes, nihil perfecerunt, sed negligenter tantum titulos exscripserunt. Nunc si quis de situ petalorum, de figura & sic porro signa certa colligeret, & hæc ad numerum methodi Rivinianæ adderet, in determinandis plantis habitum non plane rejiceret, characteres essentialia perquireret, ille sane methodum Rivinianam mirum in modum emendare posset. Faciam id, sed nonnisi multis plantarum observationibus præmissis. In petaloideis multa spero, in apetalis vero conceptus Riviniani insigniter mutandi erunt.

Contradicis illis, qui arbores plantis miscent; sed multæ nos urgent rationes. Ricinus Africanus arborefcit, truncumque durissimum trium vel quatuor pollicum crassitie in diametro perfcit, interim femina ex illa ipsa planta desumpta, Ricinum dederunt in nostris hortis, qui annuus est, & femina perficit. Quid de Malva arborefciente, de Apocyno arborefciente dicendum erit? Videas, quæso, contradictiones Raji, Boerhaavii & Tournefortii in arborum generibus, ubi multa ab uno inter herbas, ab altero inter frutices, relata fuerunt.

Nescio

Nescio fane an de tuis meditationibus recte sentire possim; opinor enim Te proxime ex castris Rajanis discessurum esse, ad minimum mutabis varia, Tu, qui tam attente flores consideras, in bacciferis jam jam varia mones. Accuratum enim florum examen methodum Rajanam quam maxime invertit. Ad regularitatem vel irregularitatem florum ego quidem attendo, sed levioris differentiae causa genera non muto, vidisti hoc in variis.

Ne cuncteris quaeso in tradendis iis, quae in Botanicis meditatus fuisti, plane enim persuasus sum, neminem in muscorum & graminum historia certiora & accuratiora tradere posse. Michelliana subtiliora sunt, & in his nihil inveni, quod me instruere potuisset. Licet enim tiro Botanicus negligere posset muscorum & graminum doctrinam, tamen, qui ad altiora tendit, etiam horum ideam exactam habere cogitur.

Plantas alpinas jam dudum exoptavi, cum ex D. Hænелиi litteris perciperem, Te & Gesnerum tuum in enodandis illis desudare. Si plantae Africanæ adhuc ad manus essent, facile expetere possem Alpinas, sed omnibus inter amicos distributis, quæ superflua mihi erant, molestias Tibi creare vix audeo. Interim id agam, ut ex plantis curiosioribus, quas Waltheri hortus profert, quædam in posterum colligantur. Volumen plantarum, quod Dm. Cuno apportavit, Hænелиo jam jam traditum fuit; recepi etiam ea de causa responsorias.

Pergas, Vir Experientissime, in demonstrandis erroribus, quos in definitionibus commisi. Carduorum & congenerum ordines aliter tradere vellem, si modo indicares, an novus ordo placeat? vel an Dillenii aut alius auctoris sententiam assumere debeam. Sæpius meditatatus fui de ordinandis compositorum classibus, sed major distinctio characterum in semine & flore majores confusiones producit, ita ut sæpius labores inceptos reliquerim. Vale meque ut soles ama. Dabam Lipsiæ d. xxv. Jun. 1737.

144.

CHRISTIANUS FRIDERICUS
HÆNEL.

Secundus ad finem ruit mensis, ex quo in Thermis Carolinis dego, animum a studiis relaxaturus, consilia suppeditaturus iis, qui vires, præstantissimas per Deum! harum aquarum experiri volunt. Hic vero literas tuas XVIII. Aprilis jam exaratas, quid? quod fasciculum illum autumnno per Cunonem ad me curatum, quem naufragium fecisse putabam, accepi. Pro quo uti me Tibi devinctum sentio, ita nullam omittam occasionem æs illud alienum expungendi. Synopsis tuam botanicam, vel saltem ejusdem prodromum, nec non tractatum de monstro Bernensi brevi partu felici excludas ex ipsa animi mente opto. Werlhoffium & de fama & de facie novi,
cum

cum quo , uti jam nuper Te certum esse jussi , etiam aliquando per duas integras horas domi suæ nonnisi de rebus doctis & medicis sermones miscui. Maximi istum facio , uti quidem æquo quocunque rerum arbitro id fatente , meretur , verum novi quoque Hahnium elegantissime pariter atque solidissime doctum Virum. Hos igitur iterata vice committi nollem , ne modesta disceptatio tandem in altercationes degeneret. Optarim habere exemplum unum alterumve dissertationis Werlhoffianæ de secta methodica , voti-que mei me damnatum iri tua liberalitate penitus confido. Si quas stirpes Hercyniæ incolas minerasve hac æstate collegeris , mei quoque reminiscaris omnibus precibus contendo. Quænam vero sunt illæ a Thalia recensitæ , Tibi nondum visæ stirpes ? Cura ut eas norim. De edendo Columna per universum terrarum orbem hactenus in vanum mihi quæsito consilium ne mutes iterum est , quod Te rogatum volo. De Trewio quid dicam nescio. Eosdem Tecum patior manes. Vellicatum Te ab isto legi in Tractatu de Differentiis partium foetus , neque tamen quid sibi velit , capio. Forsan ipsi respondebis in Dissertatione de monstro Bernensi ? Linnæus magnis promissoribus videtur esse accensendus. In Tabulis , quas de regno , uti loquuntur , minerali , edidit , plurimi , certe reperiuntur errores , uti inspicienti patebit. Dabam in Thermis Carolinis prid. Iduum Julii MDCCXXXVII.

CAROLUS LINNÆUS.

Gratias summas ago pro literis, totque variis curiosis gratis & novis communicatis. A Dno. Renier habui literas, quibus me certiore facit, quod quamprimum plantas a Te liberali manu oblatas recipere queam Amstelodami. Musam Cliffortianam, quam putabam ultimo me misisse, mitto hic, nec non Criticam meam. Ego infelix peregrinus omnia citissime corradere debeo, aliis curam preli committere, hinc ut fit non mirum. Tu cures modo contenta, nec barbariem linguæ; conversatio enim cum Lapponibus, Finnis, Norvegis per aliquot annos me Michelio magis barbarum reddidit; debui dein Criticam furtim conscribere, & omnia quam citissime, qui & hanc & Floram Lapponicam, & Hortum Cliffortianum per hos tres (anni) quadrantes omnia conscripsi. Hortus Cliffortianus adhuc sudat, & modo 400. paginæ (in folio majori) impressæ sunt, ut ante finem anni vix prodierit, curabo absolute ut habeas, & eum hac epistola promitto, pecuniæ mihi nimis multæ renumerantur, dum tuam synopsin mihi reddas. Ego Tibi debeo multa, etiamnum quid præstare non potui.

Characteres D. Ludwiggii perlegi, maximam operam impendit; utinam ejus authores classici eum non seducerent; non omnia Boerhaaviana tripode dicta sunt. Meos characteres omni die augeo,

augeo, emendo, meæ nil sunt nisi descriptiones genericæ, adeoque differunt a Ludwiggii, Tournefortii, & ut nomen specificum a descriptione plantæ. Ambæ necessariae sunt in Botanicis.

Bicapsulares mihi & *Tricarpæ* Tibi forte synonyma; cohærent & semiflosculosi cum flosculosis Tournef. per *Elephantopum*. Connexio catenulata a radiatis ad cichoraceas difficilis; vereor quod saltus fiat a cichoraceis ad Scabiosas. Novi optime, quod Rosmarinus, Ziziphora, Salvia, Pinguicula, Lentibularia &c. debuissent conjungi cum didynamiis, sed debui subire leges, alias nulla methodus; hoc agnovi in classe Didynamia.

Erravi in numero staminum circa Polygalas, qui modo parvas Europæ species examinavi, nunc vero Africanas; errorem agnovi in Horto Clifort. p. 353. In Linagrostide stamina sunt 3, in Stellaria 1. in Linosyri 5. in Asaro 12. in Tithymalo plurima: Uva ursi 10. Persicaria nunquam decem, Fegopyron 9. habet, Tamarisco alteri 5. altero 10 in Mercuriali 9. vel 12. an unquam plura? in Xanthio 5. Fumaria offic. tres apices (antheræ) in singulo stamine, si aliter videas quæso me commonefacias. *Chamæbuxum* quæso ne distinguas genere, certe non faceres si quæ vidi specimina & Tu videres: in Chamæbuxo est etiam istud labellum fimbriatum, licet magis ab apice remotum; certissime si distinguis alia vice hoc revocabis.

De Belladonna cur hæreas certe non video, argumentum unicum, si scis quo Nicotianam & Hyoscyamum referas, certe & Belladonnam & Mandragoram, quæ adeo adfines ut potius hæreres, num genere distingueres; confer omnes partes fructificationis. In Solanis nescio quæ Tibi sint dubia. Alkekengi, Solanum, Lycopersium, Capsicum nullo modo distingui possunt, (an ejusdem generis naturalis). Hæc sunt omnia bicapularia, cur non itaque ad Nicotianæ phalangem?

Bulbosas cum *Lilio convallio*, sed certe non cum Aro nec cum *Orchidibus*. *Ari* species a Plumiero descriptas evolvas.

Ego Palmas, Musam, Cannam indicam, Costum, Kämpferiam, Marantam &c. Orchides, &c. Irides, Sisyrrinchia, classe convenire absolute persuasus sum, & cum hisque Arum; etiam Stratiotes (nobis) palmis valde adfinis; vide Musam Cliffortii.

Orobanchem quæso nullo modo distinguas a personatis, nulla fane Tibi ratio a structura floris; Hypopytidis familia adhuc me latet.

Thalicthro certe nulla cum Papaverino familia, sed cum Clematidis genere summa est adfinitas; examines omnes species.

Ulmariam si separes a *Spiræa*, paradoxon proponis, an genere distingui debet hæreo, confer
Barbam

Barbam capræ, Filipendulam, & Pluknetii species; has certe omnes ab icofandriæ polygyniæ familia non separare debes. Agrimonia vix affinis videtur Salicariæ, ni fallor. Salicaria aliquid commune habet cum Azederache, Bauhiniis, Cassiis &c. Sed *Agrimonia* ad Icosandriæ polygyniæ familiam pertinet, uti & *Alchemilla* & *Percepier*; confer stylos ad basin germinis insertos, & videbis calycem non abire in fructum.

Vidistine unquam quas Tu vocas cum Michelio Antheras seu apices in Marsilea, Marchantia &c. dehiscere, & farinam fundere? vidistine unquam Antheram, quæ non farinam dedit? puto vestras antheras esse farinam.

Muntingius potest haberi, sed quid vis cum eo, ego jam puto, quod nullus magis indignus exstet Botanicus; ejus figuræ nitidissime exsculptæ sunt, sed ad captum factæ, nec vidi alias adhuc peiores. Hermannii Flora non prodiit, sed semiimpressa periit. Royenii & Gronovii dissertationes curabo ut habeas; certe doleo papyrum impensam esse in Muntingii opera; si vis habere illum, sed sat chare venditur, & igne dignissimus est, me certiore facias.

Cæsalpinum jussi omnes bibliopolas mihi comparare, in officinis non prostat, forte propediem eum habebo.

Mœhring hortum utinam viderem, ubi impressus & quo tempore?

Fago-

Fagopyra scandentia calyce triphylo & petalis duobus dum distinguit, ludit; Asphodelus palustris & a me distinctus est, cum tricapsularis sit, reliqui triloculares; vide Anthericum. Hyacintho-butornos (horrendo vocabulo) & ego distinxī ab Hyacinthis, & connexi cum Hyacinthis tuberosis, cum quibus numeris omnibus conveniunt, sub nomine Polyanthes.

Convolvuloides a Convolvulo ob caulem rectum; vides nunc conficiunt genera nova, ob mala nomina prius plantis imposita; ego nunquam vidi in Botanicis magis fallacia: dixi in Critica meam de hoc sententiam pag. 34.

Lætor summopere, quod dixeris mihi, *Saxifragam albam petream* esse a tridactylite diversam; differentiam vidi, quod habeat folia sæpe 5 fida? novi, pro varietate habui; spero quod demonstrares, quod non sit varietas sufficientibus notis, ne quis dein de ea dubitet, vel alius seducatur. Annon rubescat cum senior evadit, etiam major alpina?

Veronicas istas *alpinas* quæso sufficienter describas, si omnes tres habeas, & notas des, quibus distinguuntur, certæ duæ harum varietates sunt; an tertia? dubito.

Odontiten ab Euphrasia vix adhuc diversam agnoscam, cum unica modo (alias) mihi species Euphrasiæ nota sit; potest tamen distingui sufficienter.

Sed

Sed *Teucrium alpinum inodorum* video jam diversi generis esse, & ab *Euphrasiis*, *Pedicularibus* & *Melampyris* diversissimum, sed convenit genere cum *Hormino tenui coronopi folio virginiano* Moris. hist. & *Pediculari maritima*, folio oblongo ferrato, quod in Horto Cliffort. p. 32. notavi, & novis meis generibus propediem edendis.

Melampyri istam parvam speciem a) varietatem tandem agnoscas, ego novi ambas istas optime, forte & coma violacea specie non distincta sit.

Tubas seu stylos distinguere facilis mihi visares, nisi solum in *Herniariis* & *Amaranthi* affinis, cum a styli basi feminas numero, & si stylus deficiat, a stigmatibus. Cum *Rosa* nulla difficultas, modo longitudinaliter disseces calycem; fructus enim seu bacca pericarpium non est, sed calyx coloratus succulentus; adeoque etiam ipsa germina distinctissima, nuda, adeoque gymnopelysperma absolute, modo collum calycis parum coloratum... In *Sambucco* a stigmatum numero, ubi deficit stylus, numero.

Sitne *Diapensia* mea eadem cum Authorum, quos allegavi, certe icones eæ & descriptiones obscuræ sunt.

Rejeci in Horto Cliffortiano aliquot millia varietatum, eas sub speciebus literis græcis adscriptas posui.

Quæso

a) Separavit inde *Linnaeus*.

Quæso in tua synopsi notes, plantas vere alpinas asterisco vel alia nota, ut possent facilius distinguui; exoptarem tandem Floram alpinam Europæ.

Si habeas florem Francæ Mich. quæso dicas mihi numerum staminum; vereor, quod ipsi 5. modo sint stamina, licet Martyn mihi 10. dixit.

Si Synopsis tua Helvetica sola circiter a) ter mille contineat plantas, utique & Flora omnium prima merito dicenda; Tu qui jam paras tam splendidum opus, qui tanta gaudes collectione ac pauci alii; qui iudicii acumine plurimos, si non omnes, superas; qui in observationibus excellis; quique intimam plantarum possides notitiam & synonymorum certitudinem, Tu quæso cures, ut hæc tua Flora alia nobis adportet dona, quam solum elenchum plantarum Helveticarum. Hoc fieri puto, si adderes notam unicam singulæ speciei, qua hæc species ab omnibus congeneribus distinguitur, cum omnis nostra theoria, omnes descriptiones & figuræ eo collimant, ut plantarum species distinguere queamus, easque inpositis nominibus indicare. Hæc Tibi non adeo difficilis res, aliis omnibus licet difficillima, hic tamen ultimus finis.

Impositis speciebus & redigas varietates omnes ad suas species, non dubito quin Tibi idem sapor sit varietatum ac mihi. Vidisti quot varietates pro speciebus vendidere Pontedera, Micheli, aliique.

a) Tantum 249.

aliique. Et si minima differentia, minima varietas species novas causet, cur retardor decem millia novas producere species, & quis has non posset indicare. Ego semper potius volui duas distinctas species conjungere pro una, & pro varietatibus habere, quamdiu differentiam intercedentem non noveram quam apertissime, quam unicam plantam dubiam pro distincta vendere specie.

Est mihi amicus Jussieu, est & amicus Dillenius; Vaillantium nunquam novi; Vaillantius fuit sui plenus vir, sibi aperire studuit viam per cladem informatoris sui fidelissimi Tournefortii, erat solum demonstrator Horti Parisini, in literis rudis; qui sese opposuit Jussieuvo, semel subfannavit Dillenium; pauper fuit &c. Hæc nil ad me, quatenus sum Botanicus, quatenus justus & sanus vir. Ego fateor me nullum adhuc legisse, qui Vaillantio accuratior fuit, qui plura nova invenit in Botanicis; qui plus laboravit, qui parcius præmium reportavit. An itaque ille nebulo, exemplum infantiæ, mortalium stupidissimus per secula dicatur ab orbe, eam solam ob causam, quod Botanicen coluerit, æstimaverit, excolere studuerit? Jussieu, ut audiui, per juramentum promisit, nunquam memoriam Vaillantii, dum vivit, florituram; Dillenius non est contentus tot cavillationibus, quibus oneravit Vaillantii manes in Horto Elthamensi: posito & quod Vaillantius suos habuerit errores in synonymis & forte aliis, quis in Botanicis unquam caruit errore? Est sapientis viri bona a malis distinguere;

stinguere ; ille felix imperator , qui cum jactura dimidii exercitus superat hostem , eumque profligat. Quis meruit magis quam Pluckenetius in exoticis, licet non systematicus, quis tamen Vaillantio & Plukenetio major nebulo, pejor hæreticus in Botanicis, majus scandalum artis nostræ ? si ex Horto Elthamensi sumitur autoritas : mihi nil cum Vaillantio, nec contra eum ; justus det justum judicium viri bene meriti. Si itaque velis justas concedere Vaillantio laudes, & Tibi erit justa, post fata, memoria ; ego non curo in hac parte vel Jussicos vel Dillenios !

Observe, quæso, absolute, quod Xanthium & Ambrosia gaudeant floribus amentaceis.

Veronica Flor. Lapp. 7. §. 7. est *Veronica alpina frutescens*, uti a Dillenio & speciminibus Sherardianis didici Oxonii, nulla tamen pars in nostra fruticat, nisi infimi articuli ; an hoc a solo in Lapponia frigidiori ?

Quid sit *Veronica alpina, bellidis folio, hirsuta*, nullus mihi dignior Bursero visus est author, qui attentus fuit Botanicus, & se hanc C. Bauhino misisse scribit, & a Bursero se accepisse C. Bauhinus : Burseri in Herbario Upsaliæ asservato ipsissimam nostram, parum magis tamen pubescentem habet.

Si tres sunt distinctæ species, utinam & distinguentes notæ proponerentur, quæ dum deficiunt, nulla distinctio a).

Evolvi

a) Tres nunc *Linnaeus* adgnovit.

Evolvi specimina mea, nec video aliud quam quod Saxifraga tridactylites & alpina sint solæ varietates; sic dicitur fructificatio; in fructificatione plures latent partes, quam in tota alia planta; plurima vota valent: dum demonstres hic diversas partes Tibi grates agam a).

Quæso dicas mihi, num in tuis alpibus reperiisti plantas numeris sequentibus in Flora Lapp. notatas: 13. 85. 88. 115. 164. 165. 166. 172. 174. 181. 207. 208. 231. 232. 236. 242. 243. 244. 245. 302. 303. 319. 342. 353. 368. 443.

Quot semina & stamina in Tozzia; quot stamina in Franca. An in Visco unquam Tibi observatæ sunt foeminae & mares, tota planta distinctæ, & an petala dicenda in foemina, quæ fori insident.

Doles justo characterum defectum in historia animalium, uti in Ichthyologia &c. Hoc tempore typo committo amicissimi mei, dum vixerat, Petri Artedi, opera posthuma, in quibus, ni valde fallor, videbis majorem perfectionem, quam in Botanica post centum annos unquam speranda est; ille classes condidit naturales, genera naturalia, characteres absolutos, Pinacem universalem, descriptiones incomparabiles, nomina specifica pura.

Si persuasus sis me, quem vidisti nunquam,
Te ex animo amare, magnique facere, nec ægre
Tom. I. Comm. Lit. X feres,

a) Omnino diversæ sunt.

feres, si pauca tecum loquar de tua dissertatione, certe magni laboris opere, ex qua sola visa Te majoris facio, quam Botanicum alium quem novi ullum, nisi Tecum compararem D. Dillenium, vir omni laude dignissimus esto, & persuasus, quod quidquid dicam, nullus mortalium præter Te & me sciturus.

P. 7. bene vides methodum *Rajanam* naturalissimam illam dictam, vel fuere omnes Botanici cæci, vel ut D. Dillenius sperarunt Professionem, vel ab Anglorum authoritate coacti summam gloriam Rajo concessere; quid ille? certe vir laboriosissimus in colligendo, describendo &c. at in genericis minus nihilo, in examinandis floribus plane nullus. Quæso confer ejus primam editionem methodi, cum secunda & tertia, ubi a Tournefortio edoctus sumit omnia. Nescio cur nullus Cæsalpini observare potuit inventa, omnia Rajo adscribere stupidi. Cæsalpinus mihi magnus, quantum erat primam sic condere gentem!

Morisonus vanus fuit & inflatus pro more.... tamen nunquam non laudandus, qui reviviscere fecit methodum demortuam: confer genera Tournefortii & quid Morisono debuit, facile agnoscas, tantum certe ac Cæsalpino Morisonus, licet fidus fuit examiner Tournefortius. Morisonus omnia sua quæ bona a Cæsalpino habuit, videtur in eo discessisse, ut observaret concatenatam affinitatem naturæ magis quam characteres. Tu ab ejus periculo sapientior procedas nullus dubito.

Rivini

Rivini rigidus fuisti censor, sed & mihi eris maximus Apollo, si Tu ipse non incidas sub idem iudicium ac ille; si assumis regulas, debes & secundum eas procedere, alias nulla methodus, si prætendis classes naturales, eas servare debes, heu quanta circumspèctione, si unicam frangas, nævum committis, si has combinare potes, & inter has tutus ire, Tu solus felix. Si modo affinitates quæris, nullas leges & connexiones quid tum facis, an methodum promissum; an Morisoni premas vestigia.

An Opuli flores exteriores irregulares sint a)? & quæ tum definitio regularitatis?

Sanguisorbæ semen unicum assignare? cur non?

Tormentillæ semina 4? forte tam recte b) ad octo vel sedecim.

Umbilicato fructu arbores miscere cum non umbilicatis? cur non? Vereor quod Tu non bene capias, quid fructus umbilicatus sit! An Rubus a Rosa diversa facis classe? ac sis hic parum cautus.

Vellem audire tuos characteres *Orchidum* & affinium ab alia quam calcaris nota; evolvas Plukenetii, Petiverim, Razi Americanas; uti antè Vaillantii &c. Europæas.

P. 8. Non Tournefortianum; fateor suos errores habere Tournefortium multos; sed tamen
X 2 nulla

a) Sunt.

b) Plura sunt.

nulla magis naturalis ante eum, nulla post eum exstiterit, fateor plures classes mere esse arbitrarías. Utinam Tu omnes ad classes naturales referre posses, Tournefortii Labiatæ, Cruciformes, Liliacei, umbellati, Papilionacei, compositi *a)* valent, demtis vel additis in his paucis.

P. 9. Pontedera incidit in scopulos, quos evitavit Tournefortius, dum Pontedera hic naturæ leges sequi minus amavit. Certe confusionem creavit in compositis, sed & plurima præstitit, minus tamen Vaillantio. Pontedera fuit fere unus Botanicus philosophus, licet non subscribam ubique ejus theoriæ.

P. 9. *Knautiana deleta a Dillenio*; cur sic. Certe nullibi magis injustus judex fuit Dillenius, quam in ista apologia de variis methodis: mirum quod nullus rescripserit; certe promeruit; docte tamen scripsit, doctius promeruit responsum.

P. 9. *Magnolium*, doleo quod non plures habeamus methodos non naturales a variis partibus; si haberemus, ab eis facile esset concludere, in quibus classibus hæc pars fructificationis valeret, in quibus non.

P. 9. *Vaillantiana*; ego nullum vidi Vaillantio adhuc in generibus sapientiores, & quotidie experior. Forte characteres dedit, ubi Tu eos deficere dicis. Quid si Bauhinianæ stirpes non adeo accurate determinavit; hoc recte ubi imperfectæ descrip-

a) Sed non sunt Tournefortii.

descriptiones, nullæ figuræ, nulla revelatio. Si ego absurdum nomen constituerim, an indocti omnes qui me non intelligant?

P. 9. *Judicium de methodis Boerhaavii & Rassi*, certe ambæ in isto puncto falsæ sunt classes, an altera præferenda.

Tu *Lychnides* & *Rapunculos* conjungas? mirum certe mihi!

Arbores & herbas conjungendas esse sequitur & ab inspectione plantarum, quid enim differt herba ab arbore?

P. 10. Annon & herbas habeamus fructu umbilicato & non umbilicato, quali arbores?

Annon *Cachrys*, *Simpla* nobilis sint arborescentes, tamen *gymnodispermæ*?

Nonne *Tournefortia* sit *Asperifolia*, tamen arbor?

Nonne & infinitæ frutices in labiatis, seu *tragymnospermis*.

Quot *Conyzas* non habeamus ex Africa & America arboreas, & alias arbores flore composito maximas.

Quid intelligis per duplicem calycem *chenopodii*, fructu a calyce diverso?

Lichenis reperiistine limites intra figuras py-

xidum in Lichenibus? desumis etiam characteres a copia foliorum in Lichenibus?

P. 11. Mirum quod & a foliorum figura characteres petas Filicum, qui Plumieri Filices vidiſti?

Certe ego nec Tua vidi, nec Dillenii ante mea genera, mirum! Tamen fere in eandem incidisse sententiam diversos plures eodem tempore; sic & de Unifolii flore, quæ pagina in Flora Lapponica erat impressa mense Aprilis præteriti anni.

P. 13. Vaillantium & Dillenium exempla facis, ubi errantes demonstrare velis; quis caruit errore; felix qui pauciores habuit: nollem, si possem, bonos carpere, possem menda alia & faciliori methodo corrigere.

P. 16. in *Uva ursi* calycem quadrifidum & alibi stamina octo dicis &c. Uvam ursi Fl. Lapp. t. 6. f. 3. semper nobis, nec unquam, licet nulla planta a teneris mihi notior, decem staminibus & (sic a) calice obvia fuit; an alia itaque Tibi sub *Uvæ ursi* nomine species?

Negas & definitiones partium ab usu, qui anatomicus est; reprehendis idcirco Pontederam: dubito quod nasum definire poteris in Zoologicis, alio modo quam per usum, ut sit adpropriata definitio omnibus animalibus, avibus, piscibus, insectis &c. certe res est difficilis.

Hoc

a) Recte.

Hoc ipso die Plantas benevole mecum communicatas accepi, pro quibus Tibi grates sufficientes nunquam reportare possum, studebo gratitudine quod potero semper. In iis *Aphyllanthes* maxime mihi placuit, ex cujus specimine, quæ deficiebant in charactere, absolute explere potui.

Anonis alpina humilior rad. ampl. videtur omnino trifolii species, nullo modo vero Anonidis, licet polyspermæ sint filiquæ!

Androsace alpina angustifolia, glabra, flore singulo, an deficiebat, quod doleo maxime, utinam modo florem videre possem, & an mea *Diapensia* pro certo? a)

Salix alp. alni folio rot. glab. est Flor. Lapp. 355.

Alchimilla affinis alpina videtur *Allinellæ* species, vel potius *Arenariæ* b).

Thoram antea non vidi, lætor me & in iis vidisse nectaria! ut jam certior sim.

Cruciata alpina c) latifolia lævis; in horto nostro est solus mas, Tua vero missa Hermaphrodita est: vidisti unquam marem? an diversa species a rubia quadrifolia & latifolia lævi C. B. Rubia quadrifolia Italica hirsuta J. B.?

Polygaloides & Chamæbuxus solum varietates ejusdem speciei. d)

X 4

Acin

- a) Longissime differt.
- b) CHERLERIA.
- c) Semper est androgyna.
- d) Eadem planta.

Acini pulchra species est *Teucris* species, & ad *Marum* cortusi proxime accedit, labium superius corollæ deest *a*).

Salix alpina rotundifolia incan. est Flor. Lapp. 359. t. 7. f. 2. 1. 2.

Astragalus alpinus fol. vicia ramosus & *procumbens*; *tenui* flore glomerato albo cæruleoque est *Astragalus* Flor. Lapp. §. 267. t. 9. f. 1. vidi ex specimine altero *Astragalum Onobrychis* dictum, sat esse facie diversum; an distincta species *b*) Tu certius scias, qui ambas in loco natali legisti; tum ego in synonymis (suasu D. Dillenii, ejusque fide) erravi.

Veronica alpina bugulæ folio, calyce hirsuto, est *Veronica* Flor. Lapp. 7. t. 9. f. 4.

Uva ursi: vide jam quid Tibi sit *Uva ursi*, adeoque stamina, calycem & corollam recte numerasti, & examinasti, sed hæc tua *Uva ursi* non est *uva ursi*, sed meum *Vaccinium* *c*) foliis perennantibus obverse ovatis Flor. Lapp. pag. 110. numero 144. & in hac abit Calyx in fructum polyspermum; in *uva ursi* vero observante & Tournefortio abit Pistillum in fructum, ejus historiam dedi sub nomine *Arbuti caulibus procumbentibus*, foliis integerrimis Fl. Lapp. 123. tab. 4. f. 3. in hac stamina decem.

Hæc

a) Non deest, & est *Acinos*.

b) Diversissima.

c) Recte. Error meus erat ex nomine C. B. qui *foliis punctatis* dixit.

Hæc quæ concepi, rescribere deberem, sed certe mihi tempus non est. Amicus excusat omnia; scripsi variis temporibus varia verba.

146.

JOH. GESNERUS.

Humanissimæ literæ tuæ & per Tabellarium ordinarium & per D. Engel Berna. ad me missæ sunt. Responsorias meas eo ipso tempore ad Te misi: nunc ad reliqua respondeo. Imbecillem valetudinem tuam imprimis doleo & ab omnipotente Medico D. T. O. M. firmam & citam reconvalescentiam feria prece exopto. Nemo est nostratum qui Te norunt, qui Tibi non optima quæque apprecetur, & Te rursus in patria scire optent. Ampliss. D. Blaarerus cum Ampliss. Legatis Bernensibus ad Comitata Badensia de hac re pro insigni suo in Te amore locuturum promisit, idemque faciet ejus Gener D. Wertmüllerus Præfectus Badensis. D. Bodmerus in Elegia ad Te scripta idem efficere annisus est. Sperant enim mecum omnes & optant reditum tuum in patriam, honorifica vocatione factum, non tantum & valetudini tuæ & Musis Helveticis maxime salutarem fore. Ego per DEI gratiam sine morbo nunc valetudinem ago, non tamen eam quam me medicamentorum ope firmare opus sit. In plantas inquisivi hætenus quæ confinia urbis nostræ suppeditant Linneana, in plantis observata sequens, etsi nec in iis mihi placeat, in

quibus jure tibi displicet neque etiam in metho-
do si quæ alia a naturali deficiente. Plantas al-
pinas alio anno adibo, fit etiam, ut hoc tempore
ad quæsitæ de plantis alpinis respondere nequeam,
neque alias plantas mittere quam gramina non-
nulla: quibus addo Scheuchzerianum opus di-
plomaticum compactum quidem, cum ex privata
Bibliotheca desumendum fuerit ob Chalcographi,
qui sumptibus suis edidit, morbum melancholi-
cum. Tua benevolentia fretus D. Zundelius dis-
cipulus meus proximo mense ad Vos iter faciet,
quem ut commendatum habeas, ejusque studia
porro promovere ut velis, etiam atque etiam rogo,
quod & gratus sit homo & sapiens & optimæ in-
dolis, etsi paulo difficiliora ipsi fuerint studia
medica, quod studiorum humaniorum maxime
philologiæ & philosophiæ curam vix mediocrem
habuerit. Rogo etiam cum salute plurima D.D.
Huberum, ut ejus conatus adjuvare velit. Gra-
tiola alpina mihi nusquam visa. Rutam sylve-
strem ex Pilato monte obtulit D. Cappeler. Pe-
dicularem * Valesiacam viscosam ex eo tempore,
quo eam tecum legi, nunquam vidi, neque ejus
exemplar aliud quam imperfectum possideo: quod
de Linnea quoque affirmandum est, jam ante 12.
annos in monte Septimo Rhætiæ collecta. An-
drofacem flore purpureo ex monte Mülhusiæ vi-
cino Basileam attulit ann. 1728. D. Willi. Hy-
pericum pulchrum Tragi, Lychnis calicibus tur-
gidis stratis, Saxifraga tridactylites Pyrenaica la-
tifolia in Helvetia a me non visæ, nec in Histo-
ria

* Odontites 306. *Hist. stirp. Helv.*

ria plantarum Helvetiæ Scheuchzeriana occurrunt. Geum rotundifolium minus Scheuchzeri est idem, quod foliis oblongis crenatis Tournefort. quod tecum copiose collegi in itinere in vallem Angelimontanam. Novo conatu iterum ad plantas helveticas mihi accedendum est, & labores nostri tibi impofterum magis fatifacere poffe fpero, cum nunc plantarum, quas petis, & exemplis plenif & perfectis non fim inftitutus, nec ad quæfita respondendo par fim. Vale, firma valetudinem, & Gésnerum tuum amare perge. Tiguri 13. Aug. 1737.

147.

PAUL. HENR. GERARD.
MOEHRING.

Humaniffimas Tibi ut perfolverem grates, meum utique fore judicavi, qui non tantum amicitiam tuam exoptatiffimam in noviffimis refponforiis cordate mihi conferre, fed fincerum quoque tuum judicium de novis a me expofitis plantarum generibus fideliter aperire, quin immo eruditiffimum programma benevole transmittere voluifti. Quod ad me, adfiduis equidem laboribus commercium noftrum alere ac fovere conabor.

Jam paucis ad dubia, a Te nota, adire liceat. Qualem Vaillant. Solidaginibus charactere
rem

rem genericum adsignaverit, me quidem fugere fateor, quum Acta Reg. Paris. ad manus non sint. An idem forte genus cum *Doriis Boh. Iv. alt. 97, 98?* quo concesso, magna fane utrique differentia est, tam ratione habitus externi, quam modi florendi, ac præcipue calycis structuræ. Ego potissimum in explicatione *Arnicae* ad differentiam a *Doronicis* respexi, sumpto *Doronic*i caractere secundum plurimorum Botanicorum adsertionem, v. *Bo. I. alt. 100.* Neque me umquam ab alio relatum legisse recordor, *Doronic*i vulgaris semiflosculos nuda, flosculos vero papposa gerere semina; quæ hercle! ambiguitas inter discifloras papposas, & femine solido donatas adtendi meretur. Quo modo autem hæc cum *Vaillantianis Doronicis* conciliari possint, ex Actis tu me edoceas, velim. Adhuc contrariari *Vaillantii* & mea observatio mihi videntur.

Qua porro *Linnæus* ratione ductus, *Gentianis Centauria* admiscuerit, & quonam id libro fecerit, nescio: examinandi *Gentianas* omnes occasio tibi perquam oportuna fuit, mihi non, qui alpinam vernam majorem, & palustrem autumnalem angustifoliam tantum in horto habeo. Utinam tuo favore plures species adciperem. Sed quomodocumque sit, *Gentianis* adsignatus flos calathoides; calycis constitutio, semina orbiculata, foliacea, marginata, v. *Bo. I. alt. 204. Raj. meth. emend. p. m. 84.* a *Centauriis* genericam diversitatem efficere videtur, etiamsi utrique communis amarities. Vellem *Linnæi* definitionem
Gen-

Gentianarum cognitam habere. Cæterum in Centauroide flos constanter quadrifidus, qui in Centauriis, tum erectis, tum humilibus, ceu hisce diebus repetitis vicibus in insula Wangerrooga, ubi copiose crescit, observavi, toties fere sex, quoties quinque, quin immo haud raro quatuor tantum segmentis gaudet.

In Alsinanthemi inquisitione Linnæus, septem ipsi perpetuo segmenta pariter, ac stamina, te referente, assignans, præjudicio laboravit. Non enim in sylva nostra Upieverana tantum aliquoties flores examinavi, sed diversorum flores segmentorum, in Herbario meo vivo adservati, testari possunt, jam quinque, jam sex, modoque septem laciniis florem instructum esse. Id unicum quod, qua ratione factum sit, nescio, in primis horti mei lineis omissum fuit, addo, numerum staminum æque, ac segmentorum calycis, florum segmentis numero semper respondere. Cæterum an Trientalem cum Cordo ac Rivino, & Ruppio, in Alsinanthemon cum Thallio, Rajo ac Heistero vocare optunus Vir maluerit, perinde mihi est; quod si tamen floris cum Alsinanthem floribus convenientiam perpendimus, Alsinanthemi nomen aptius videtur.

Miratus profecto sum absentiam descriptionis meæ de Asphodeliride, s. Pseudo asphodelo palustri C. B. quam Ill. Büchnerus Act. Nat. Cur. Vol. IV. inferere volebat. Sed eo magis accuratam jam majoris speciei iconem delineare potui, quam

quam Erfordiam mittere animus est, ut descriptio eo magis completa evadat, pro Vto volumine adservata. Neutram vero speciem in horto colere possum, quamvis vel vicesies utramque ex ericetis gramineis transplantaverim. Neque semen ad justam maturitatem pervenire mihi visum. Inter hæc autem scire omnino licet, me plurima, quibus ullo modo carere possum, semina hoc autumno lubentissime tibi missurum esse. Ex tua ampla suppellectile defectuum meorum supplementum, præcipue Stræheliniam tuam &c. avide exspecto. Ne vero superflua mittam, numeris species, ex prim. lin. a te desideratas, quam proxime litteris exprimas, etiam atque etiam velim.

Synopsis tuæ stirpium Helveticarum editionem summo cum desiderio exspecto. Uberrimos inde fructus expectationis suæ orbis eruditus, gloriæ Tu, amicorum optime, reportabitis. Quantopere notis tuis in Dissertat. inaug. de methodo bot. stud. absque præceptore delector! Illud unicum generatim mihi displicet, hodiernos complures Botanicos, nimio quandoque innovandi studio seductos, unius ejusdemque generis, hætenus recepti, diversas plane definitiones tradere, ut occasione suorum generum novorum tradendorum fruantur. Quid igitur heic consilii, ut certæ ab omnibus Botanicis, ad minimum unam eandemque methodum, e. gr. Rajanam sequentibus, adprobatae definitiones exhibeantur? Quando vero tantum sperare consensum licebit?

Id quoque in desideratis facile censerem, ut ad-
fiduus aliquis rei herbariæ cultor latino, vel etiam
vernaculo cujusvis fermone, observationes bo-
tanicas, in Mémoir. de l'Acad. Roy. des Sciences,
& Philos. Transact. Angl. reperiundas, binis vo-
luminibus exciperet, ac seorsim evulgaret. Quo
fieret pacto, ut complures ejusmodi laboribus uti
possent, quibus alioquin ob nimium magnorum
istorum operum pretium carere debent.

Sed quo dilabor! epistolæ metam excessi,
satisque patientia tua abusus sum. Cui audaciæ
ut ignoscas, mihi que porro faveas, est, quod
etiam atque etiam rogatum te velim. E museo,
Jeveræ Frisonum, a. d. 23. Aug. 1737.

148.

CHRISTIANUS GOTTLIEB LUDWIG.

Injurius essem in benevolentiam Tuam, qua
me hætenus dignatus es, si nunc proluxioribus
litteris Tuos studiorum circulos turbarem. Exul-
tat Georgia Augusta, nova Musarum sedes, &
omnes illi, qui eruditione sua singulari splendorem
addunt huic studiorum matri, non mediocre
sentiunt gaudium. Tibi igitur insignem in mo-
dum gratulor, quod sub auspiciis tantæ Acade-
miæ & tua merita dignis extollantur encomiis.
Cum enim ex illis studiis, quæ tuis laboribus in-
crementa

crementa sua debent, splendor Academiae vestrae dependeat, non vulgaria expectat orbis eruditus certoque sibi promittit. Sed & in me non vulgaria redundare commoda lætus prævideo; tuo enim exemplo excitatus omnia tentabo, quo in studiis, quæ te delectant, tuis insistam vestigiis, licet tenuitas virium, te lento tantum pede sequi permittat. Si favore tuo me & in posterum dignum iudices, non inania erunt vota mea. Addidi editionem quandam novam Dissertationis tuæ de Diaphragmate, pauca exemplaria impressa sunt, quo tantum desiderio quorundam amicorum satisfaceret. Fac ut sciamus, an tibi displiceat, an probetur institutum, quo Typographus occasione ita ferente plura addere possit, si posterius eveniat. Vale & fave, dab. Lipsiæ d. VII. Septemb. 1737.

149.

CAROLUS LINNÆUS.

Hac ipsa vespera Tuas literas accepi, quæ cras abeundus sum; debuisssem ante duos menses petiisse Sueciam, me autem detinuit D. Clifford in hunc diem, utinam modo possem absolvere Lugdunum, ubi amici student me detinere per aliquod tempus; ni vero nimis diu detinear, Te videbo Gottingæ, si tuo commodo fiat, vellem a Te addiscere aliquid in Muscis, quam gratiam mihi non negabis spero.

San-

Sanguinem meum movit tua epistola, in qua putas me ex studio inimica mente contra Te scribere. Testor Omnipotentem Deum, me nulum Botanicum majori in pretio, honore & amore habere, quam Te! sentias itaque non de me male; videbaris mihi liber; sperabam Te, a me, excipere posse, utpote a tuo, quidquid festinans proferret calamus, tum temporis laboribus obrutus. Excerpti ex tuis generibus nomina, circa quæ dissentisti a me, non ut Te reprehenderem, sed ut certior fierem, & in tempore me corrigerem.

Doleo quod in malam mentem explicasti, quæ de Unifolio scripsi, qui tamen nunquam scripsi, ut ita verba mea interpretari posses; quod Tu a me vel ego a Te hoc habuerim. Quæ scripsi ideo scripsi, cum Dillenius, dum apud eum eram, tam absolute hæc negabat, & Tu eodem tempore hæc observasti; noli male de me sentire, qui malevolus certe non sum, & si vel forem erga omnes, certe erga Te non.

Si inclusa, quam misisti, planta, sit Androsace, cujus synonyma addidi Diapensiæ, me pessime hallucinatum fuisse fateor, veniamque exopto, & ut hæc revoces palliativa manu exoro. Certe inclusa Androsace est, & mea Diapensia tum nova planta, quam mitto inclusam.

Solana sunt bilocularia, licet sæpe variant, uti Lycopersicon, sed bilocularia certo respectu; membrana enim loculamenta non distinguit, sed

sola pulpa; est enim duplex feminum receptaculum reniforme, quod convexum accrescit, intumescit, augetur.

Agrimoniā certe non distinguas ab icosandriæ polygyniæ plantis; confer partes, & analogiam, & videbis calycem coloratum, ut in rosis.

Doleo quod quæ de Vaillantio scripsi, Tu in Te trahere voluisti, qui vix verbum vidi tuum contra Vaillantium: sed dolui, quod Dillenius adeo ipsi infestus esset post fata.

De Marsileæ anthera non dubitavi, ut Tu sumis, sed uti Michelius partes sumferit.

Tempus mihi plura non permittit, unice oro rejicias a tua mente omnia, quæ in ultima epistola Te offenderunt, continues quæso solito candore, nunquam habebis apud me causam iræ; me amabis, dum me præsentem videas, meumque animum; quanti ego Te fecerim, vel me absente coram Te declarabunt vel quidem mihi inimici. *Doleo maxime quod a me læsus fuerit tuus in me generosus animus; culpam deploro; veniam præcor!* Spero Te hisce satisfactum; quod si sis & amicus ut antea.

Corollarium meum impressum est, quod jam depono apud D. Ruys cum Methodo sexuali, qui ut habeas hæc curabit. Hortum Cliffortianum habebis, quam primum tabulæ, quæ deficiunt, incisæ

incisæ sunt; vellem audire tuum judicium de generibus meis foliorum in Horto Cliffortiano.

Stæbelini justa merita non excidant e mente mea, antequam jussu tuo parens fui.

Hura jam floret in Horto Cliffortiano.

Ego crederem, quod Orchides &c. magis affines essent Cannæ, Kæmpferiæ, Marantæ, Amomis, quam Liliaceis, & hæ Musis & Musa Palmis; triloculares non sunt; inspicias situm antheræ in Cannis; petalorum in Kæmpferia; Kæmpferiam & Cannam esse maxime affines vix ullus negabit.

Quæ mittis gratissima erunt, sed quæso non calculum instituas; ego scio quid Tibi debeo, licet plantas Lapponicas Alpinas ante reditum in patriam mittere nequeam; mea omnia opuscula sunt parva, & qualia exulis vel peregrinatoris esse solent, qui omnia secum portare debet. Nuper reperi duas species Cliffortiæ feminas, Clutiam feminam, variaque alia genera. Audivi quod & Siegesbeckii Hortus Petropolitanus, & Gerberi Flora Moschoviensis prodierint, doleo me hanc nullam adhuc vidisse.

Asphodeliris adeoque est meum Anthericum, cujus tertiam speciem e Virginia dedi in Horto Cliffortiano.

Gronovius sine dubio edet propediem plantas a Claytono e Virginia missas, ni nimis diu deliberet.

beret. *Bartschius* jam petiit Surinamam, si vi-
xerit, Floram præstabit accuratissimam, & ad
me mittet plantas omnes certus sum, cum a me
habuit istud officium. *V. Royen* jam incipit ela-
borare novum Hortum Lugduno-Batavum, qui
& systematice agat.

Si mineras habeas in superfluo, erunt gratif-
simæ Dno. *Cliffortio*, sed certe non opus est,
quod des rariores, possis alia vice, cum lapides
in duplo obtineas, viliores dare, ille enim Tibi
debet librum pro tot communicatis raris ultima
vice, quæ maxima ex parte permanere in ejus
musæo, & si ille non daret, a me haberes.

In descriptione *uvæ ursi* ego erravi, dum fo-
lia opposita pro alternis scripsi.

Plantas aliquot alpinas Lapponicas mitto,
plures dum in Sueciam pervenero. Vale.

Amstelod. 1737. Oct. 8.

150.

D. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG.

Accepi Dissertationes duas de Corde, & Pro-
grammata de Veronicis, aliaque Poëtica, quibus
maxime delectatus fui, & quæ me de egregiis
tuis laboribus, tum in Anatomicis & Botanicis,
tum etiam in Poëticis certiore reddiderunt.
Proxime

Proxime dissertationem de sexu plantarum, quam nunc prelo submittam, tecum communicabo, specimen academicum, quod in gratiam quorundam amicorum conscripsi, qui veritatem hanc maxime palpabilem negligunt, & maximo impetu contradicunt. Editionem novam dissertationis de Diaphragmate non in malam partem interprete-
ris, nec credas me eam suscepisse, cum susceptum jam jam quodammodo promoverim. En specimina quædam Anatomies foliorum, quam hac æstate suscepi. Rete duplex in foliis pyri imperfectum quidem est, dum interim perfectius & sine ulla læsione divisum Dresdam mittere coactus sim, imposterum perfectius expectes. Quid de Critica Botanica Linnæi sentis? Rigorofus quidem sed sæpissime felix botanicorum censor est, non displicent quæ protulit, licet non in omnibus cum ipso sentire queam. Dab. Lipsiæ d. xviii. Oct. 1737.

151.

PAUL. HENRIC. GERARD.
MOEHRING.

Vidi nuper prima in sectione libelli eruditi mensurui, Gottingæ novissime evulgati, cui titulus: *Abriss von dem neuesten Zustand der Gelehrsamkeit*, recensionem catalogi hortuli mei. Quem ad modum vero grates promeritas optumo persolvere Viro officii a me ratio postulat, qui vitiis meis, qui tenuitati meæ connivere humaniter

Y 3

voluit:

voluit : ita haud facile a recta me aberraturum
via, arbitror ; quodsi conclusionem ibidem adne-
xam me non promeruisse, enunciavero. Vel ti-
tulus enim libelli, per se nulla, fateor, laude di-
gni, testabitur, me nullas alias enarrasse plantas,
quam in hortulo meo crescentes pariter, ac pro
virili cultas. Itaque me floram Jeverensem, qua
sylvestres sponteve apud nos provenientes herbas
describere simul voluissim, minime concinnasse,
patet. Ubinam igitur locorum signa sylvestris
alicujus herbæ posuissim, quum plane mihi non
sint? Quamvis enim unam alteramve spontaneam
enarraverim, idcirco tamen hoc præcipue factum
scire liceat, ut transplantatæ in hortum, vel ma-
gis aptæ, quæ post ea cum amicis communicari
possent, redderentur, vel in primis ad manus nun-
quam non essent, eo magis completæ & adæqua-
tæ descriptionis parandæ gratia.

Etiam atque etiam Te rogo, velis hæc parti-
cuidam sequenti inferenda tradere, quo liqueat,
me hoc certe in passu neglectus cujusdam redar-
gui merito non potuisse. Sed omnia tamen ju-
dicio tuo relinquo. Libere mecum egit ac pro-
fecto amice amicissimus Linnæus, qui variis in
epistolis varia nova circa plantas suamque metho-
dum sexualem erudite differuit, libros a se eden-
dos narravit, quin immo nonnulla in nova mea
genera monuit. Scorsim communicato Gentianæ
generico charactere, Centauroidem meam liben-
ter Gentianis adscribo. Neque minus Doronica
alia misit Linnæus, Arniceæ facie, quibus semina
in

in radio nuda, in disco papposa, quæ tamen ille
a Doronicis minus separat.

Laudatissimo quoque Viro (Linnæo) curas
posteriores de Corrigiola misi, ad normam me-
thodi illius sexualis conscriptas, quas ille a me
efflagitaverat.

Certe incredibili desiderio, methodi ejus in-
timius cognoscendæ ac examinandæ ardeo, quæ
adhuc demonstrativæ proxima mihi videtur.
Expecto propediem illius methodum una cum co-
rollario novorum generum & Floram Lapponi-
cam, ac Criticam Botanicam, ut videam, an na-
turalem plantarum ordinem retineat, aut turbet.

Vellem mihi tuam dicta de methodo senten-
tiam exponeres, & scriberes, quæ Tibi femina a
me mittenda sint. Vale, meque ama. Jeveræ,
a. d. 28. Octob. 1737.

152.

CHR. FRID. HÆNEL.

Utrasque tuas literas xv. Augusti & xxi. Sep-
tembris ad me exaratas recte adcepi. Adcepi etiam
exasciatissimas ac limatissimas de Pedicularibus al-
pinis, de Veronicis, de vasis Cordis & de san-
guinis per vasa Cordis circuitu scholas, pro qui-
bus decentes Tibi persolvo gratias. Ingratas Wal-
theri tenebras a) dum ais me Tibi consentientem
Y 4 habes,

a) Nempe dictionem obscuriorem.

habes, idque ita interpretor, quod rariuscule e tenebris prodeat, atque ipsa ejus scripta spissis ubique tenebris obruantur, sed hæc in aurem! Variolæ undiquaque montium nostrorum grassantes multum operarum, non tamen adeo magnos ludos, certe mihi dederunt. Nemo unus (quod præfiscine dixerim) ex plurimis curæ meæ creditus periit. Regimen temperatum, imo interdum frigidiusculum, acida vegetabilia, nitrum, diæta, ant-alcalina, manna, Cassia, Tamarind omne punctum tulere. Cardiacis tempore supurationis aliquoties cum fructu usus sum, camphora non fuit opus. Vale. Dabam Snebergæ III. Decembr. MDCCXXXVII.

153.

D. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG.

Dum varia eruditionis specimina, quæ hæcenus cum orbe erudito communicasti, considero, maxime mihi gratulor de fautore, ex cujus insigni scientia etiam in me egregia redundare possunt commoda. Erubescō tamen, dum dissertationunculam de sexu plantarum Tibi trado, probe perpendens, rem a me tractatam, ab aliis Cel. viris egregie jam tractatam fuisse. Requirebant auditores explicationem ulteriorem sententiæ, quæ omnibus ferme contradictionibus eruditorum Lipsiensium vexatur. In me suscepi negotium, licet probe intelligam, rem optimam male a me defensam

defensam fuisse. Arduum in vegetabilibus generationis negotium esse, ipsa animalis generatio demonstrat. Deficiunt certe adhuc plura experimenta, multo labore suscipienda, suscipiam labores illos magno animi oblectamento, dummodo consilia summorum Botanicorum mihi non denegentur. Addidi etiam dissertationem aliam, in qua quæstiones proposui, peto igitur, ut tempore ita favente, perlegendo ea addas, quæ fortassis Tibi dubia visa fuerunt, & eandem mihi reddas. Præcipue tamen de definitionibus moneas *, quæ studiosum plantarum examen suadet. In his enim nullum alium agnosco iudicem, quam sufficienti plantarum cognitione instructum. Hæc de Botanicis sufficiant; temporis ratio nunc anatomica tractare jubet, studia mea etiam hujus artis culturam requirunt, tiro tamen sum, qui imprimis in præparatione anatomica, multa quidem tentavit, pauca tamen perfecit. Scio equidem inter mysteria anatomicorum, præparationem imprimis injectionem referri, interim dum pauca tantum requiro, tua consilia mihi non denegabis; quomodo cinnabaris massæ injiciendæ intime misceri potest? Licet addiderim sufficientem cinnabaris copiam, tamen injectio pallida fuit, ut subtilissima vasa vix distinguere possent. Quomodo coronaria vasa in corde massa ceracea impleri possunt? In injectione universali negotium non semper feliciter succedit, vidi etiam corda, ubi vasa coronaria separati-

Y 5

ratim

*) De definitionibus nihil moneas, prolixior enim tractationem de his proxime tecum communicabo.

ratim injecta erant, sed encheiresis mihi non est cognita. Oleum Terebinthinæ est liquor, quibus exsiccata ut plurimum illiniuntur; ob odorem vero caput aggravantem, vix oleum hoc tolerare possum, an non alius liquor substitui posset? Ne in malam partem interpreteris, quod hisce Tibi molestus eram, varia in his tento & multa jam proprio labore inveni, quæ alii denegarunt, si tantum quædam mecum communices, non ingratum habebis discipulum. Scio quidem experimentis discendum esse, interim, dum mihi curta sit supellex, aliorum potius consilia efflagitare, quam oleum atque operam perdere volo. In dissertatione tua de diaphragmate, causam vomitus in solo ventriculo ponis, illudque ex situ & structura diaphragmatis demonstras; quæritur tamen, an non ante vomitum vel in ipsis vomitus intervallis depressiones violentiores diaphragmatis animadvertantur? vix enim crediderim solam tantum fibrarum ventriculi contractionem illud perficere, præcipue ubi jejuno ventriculo vomitorium ingeritur. De differentia sinuum & auricularum in corde, quam Boerhaavius adeo urget, Winslowius vero prorsus negligere videtur, tuam expecto decisionem, an sinus ratione circulationis magis ad venas, quam ad auriculas referre velles? an distincta diverticula sint? an recursus sanguinis venosi hic tanquam continuus considerandus, distinctionem nullius momenti faciat. Vale, & fave tuo. Dabam Lipsiæ d. xvi. Novemb. 1737.

154.

JOH. GESNERUS.

Reditæ mihi sunt literæ tuæ humanissimæ per Parentes D. Corrodi, in quibus & adventum civium meorum nuncias, & pro insigni in me benevolentia tuum erga me animum declaras, quem favorem gratissimo animo agnosco. Illud vero jucundissimum fuit, quod de integra valetudine tua atque exoptatissimo ad nos adventu tuo nuncias. Paucis ante diebus quam literæ tuæ adveniant, redditus mihi est fasciculus tuus raris plantis & gratissimis muneribus literariis refertissimus, quæ & raritate argumenti & utilitate, & quod a Te profecta sint, mirifice placuerunt: in eis facile principatum dederam folio primo scripti tui de Pedicularibus, quod specimen esse potuit accurationis & industriæ, qua historia plantarum sit tractanda. D. Lavaterus pharmacopœus nostras artificium invenit præstantissimum colorem coccineum (Kärmin) Veneto nequaquam cedentem parandi ex Coccinella, quod propediem Commercio literario Norimbergensi inferere cogitat, Tiguri 13. Novemb. 1737.

155.

JOH. GESNERUS.

Et si a longo tempore nihil a Te literarum viderim, hoc tuum silentium malui vel gravissimis
tuis

tuis occupationibus vel absentia ab Academia tribuere, cum ex superioribus tuis literis intellexerim, Te iter aliquod in animo habere. Imprimis placent specimina Cel. Collegæ tui D. Segneri, qui non levem sublimioris matheseos scientiam cum experimentis physicis & medicis jungit. D. Renier misit fasciculum plantarum simpliciorum, ex quo denuo perspexi, quos difficiles labores mei causa suscipias, qui in tam abscondita plantarum familia eo studio, ea accurate collecta & digestum plantarum fasciculum imo thesaurum pro me seponas. Tiguri ipse
Kalendis Januarii MDCCXXXVIII.

156.

CAROLUS LINNÆUS.

Permaneo hic in finem Februarii, si interim opus accedat, sique Tibi placeat, curabo ut literæ proportionatæ pro classibus, nominibus genericis & specificis ac synonymis adhibeantur; sique alia in re ulla inservire poterò, me totum ad tua officia offero.

Dudum a Typographis absolutus Hortus Cliffortianus adhucdum non prodiit, præ chalcographorum segnitiam.

Retulit mihi nuper D. Boerhaave, quod alter tomus Michellii hoc tempore fudet, flagro videre Filicum flores *a*).

D. Am.

a) Non prodiit.

D. Ammannus scribit, se Societati Petropoli-
tanæ obtulisse dissertationem de Filicibus, quæ
alia folia sterilia, alia florifera in eadem specie pro-
ducunt *a*). Sperat idem, quod ejus Tractatus de
plantis Siberiæ & Tartariæ rarioribus intra proxi-
mam æstatem erit paratus.

Retulit D. de la Croix, quod Reaumurius &
de lapidibus commentare adgressus est, vereor
quod in istis non tanta præstet, ac in insectis.

Si quid noveris de *Holosteo* Dillenii, mecum
communices, ego certe nunquam vidi Alsinem
petalis trifidis; quot ipsi stamina? an decem?
quot pistilla?

Sic & de *Tribuloide* Tournefortii, quot isti
petala? an quatuor? qualis calyx, quot stamina
& pistilla? in tota Anglia & toto Belgio & tota
Suecia frustra flores Tribuloidis quæsi in her-
bariis omnibus.

Cum hinc discedam, quantum ego unquam
novi, directe Gottingam peto, ut in Te reperiam
Præceptorem in muscis, utinam non onerosum
haberes.

Scripsi in Systemate, quod omnes agnosce-
rent fundamentum fructificationis Botanici, nisi
forte solus Heisterus, quem inter Botanicos re-
censui, videbatur enim mihi magnus iste Vir ne-
gare

a) Struthiopteride.

gare hoc, dum a foliis ordines & genera instituebat. Hoc ægre ferens ille, scripsit ad Siegesbeckium, ut ejus partes in se sumeret, qui ex ejus commendatione Petropolim accessit, assumpsit & ut audio, Dissertationem criticam, in qua me dure reprehendit, bonus vir, edit, qui toties antea ad me honestas literas dedit. Sic & amicissimus D. Ludwigius & se contra me quid tentaturum ultimis monuit. Ego facile victus, qui arma jam depono, qui nunquam me defendam.

Plura de his & aliis in verbis, cum advenero, spero me aliquid Tibi gratum præstare posse.

Imprimitur hic Artedi opus (certe sine pari) de piscibus; obstupefcas ad ejus pinacem; habet genera, characteres, classes, species, nomina specifica, differentias &c.

Ego methodos omnes Cæsalpini, Morisoni, Raj, Knauti, Hermannii Boerhaavii, (quæ jam jam impressa est), Rivini, Ruppîi, Ludwigii, Knautii, Tournefortii, Magnolii, meam de sexu & calyce; Vaillantii & Pontederæ de Compositis, Scheuchzeri & Raj de Graminibus, Dillenii de Muscis & Fungis, chronologiam generum &c. ut uno noto nomine noscam, quid dicatur genus apud omnes systematicos, ut facile evolvant tyrones omnes methodos, & si unica deficiat, suppleat altera. Synonyma generibus semper addidi.

Absit quod ego unquam defendam methodos artificiales, ac si ullo modo comparandæ essent cum

cum naturalibus; utinam sciremus plura de classibus naturalibus: hæc volante manu; festinanti calamo des veniam oro. Vale & in hoc cum bene multis vivas & floreas Botanicorum Decus & facile Princeps.

Dabam Lugd. Batav. 1738. Jan. 3.

157.

CAROLUS LINNÆUS.

Tot experimenta summi tui, Vir Illustris, in me favoris jam dedisti, ut plura Amico vel Mæcenati nulli me debere novi; O utinam unquam possem experimento declarare quo in favorem summum feror animo. Lapis essem vel mola, si tuis summis in me amicitiae documentis non moverer; paternus plane est tuus in me ignotum animus; filialis & meus erit; spondeo sancte.

Literas habui a D. D. Ludwigio, cujus animus per Te solum pacari potuit, amicum se fore promisit. Cum Cl. Heistero quæso ne agas, ne tuam prostituas famam, dum indignum & idiotam defendis; fera dein nimis medicina paratur, typis commissa dudum est Cl. Siegesbeckii Dissertatio; respondebo cum accepero, sed absque ulla animi commotione; nec malevolum verbum a me reportabit, licet millena ille effunderet in caput meum maledicta.

Salivam

Salivam movent ambo tui Tractatus, præfertim de Pedicularibus, quas species ego nunquam capere potui; exspecto ea quam avidissime, tamen potius non mittantur, ne sero nimis accedant & sic pereant; gratissimæ erunt, si ex tuis manibus propriis eas accipere liceat; utinam mea præsentia non Tibi ingrata evaderet, amo muscos nosse; amo videre tantum virum, qui me paterne adeo amavit.

Shawii Specimen plantarum Africanarum per Barbariam, Ægyptum & Arabiam, impressum ante aliquot dies in folio, paginis 12. in quibus brevis catalogus plantarum 667. vegetabilium, forte manu Dillenii conscriptum, sed nimis compendiose, unico solo nomine citato, vidi, sed adhuc non accepi.

D. Burmannus edit jam plantas Africanas per Decades; tabulas primæ partis vidi, sed doleo, nullas novas habet, tantum figuræ male depictæ sunt, quas delineare curavit, (nescio a quo in Africa depictæ) & a Plukenetio & Petivero antea datæ.

Accepi tandem Londino Polygalæ istius Americanæ specimen, pro quo empyricus aliquis habuit a Societate Americana Anglorum mille libras anglicanas, quod radicem tanquam specificum summum (nescio fane, in quo morbo) detexerat; habet hæc planta multa communia cum Penæa Plumieri. D. Gronovius sine dubio eam inter suas

suas plantas Virginianas describit, utinam non tamdiu hæsitaret edere librum, (nimis timidus est): non crederes, quam multæ plantæ in Virginia cum nostris Europæis communes sunt. In Noveboraco Americæ sunt Alpes, cum nix ibi in montibus per totam æstatem perennet; instruo hic medicinæ studiosum, qui ibi natus est & post annum redibit in suam patriam, qui istos montes adibit, vellem scire, num & ibi reperirentur plantæ alpinæ cum nostris Europæis communes.

Accepi ultimis a D. Jussieu, quod ejus frater, quem periisse dudum crediderat, in salvo esset; si redierit, bene multa ab eo habebimus. Accessit ante mensem *Bartschius* Surinamam, qui mihi debet & officium suum, & quæ novit in Botanicis, vir, si quis alius diligentissimus, exspecto ab eo multa; natione Germanus est.

Tuam Halleriam habent & D. van Royen & Burmannus vivis coloribus delineatam, si Burmannus istam non mox ediderit, edat d. Royenus; in Horto Lugduno-Batavo duæ species Halleriæ describuntur.

Nil aliud novi habeo. Te plurimum valere jubent D. Royenus & D. Gaubius. Dabam Lugd. Bat. 1738. die 23. Januar.

158.

P. H. G. MOEHRING.

Prius, Vir Optime, ad suavissimas Tuas, d. 14. Nov. anni præteriti datas, respondiſſem, niſi ſimul animus, quædam Tibi mittendi ex juſſu tuo ſemina fuiſſet. Si quæ Tibi ſuperſunt, ex Alpinis aut Hercynicis, mecum, quæſo, communica; tempore jam, quo terræ demandari debent, propinquo. Pro miſſis ſummas grates ago, favoremque tuum ac amorem in me ut continues, peto, qui nonniſi ſummis in deliciis doctiſſimum tuum commercium litterarium habeo.

Quando Linnæus veſtram Georgiam Auguſtam adcedet? Summus ipſius methodo rigor proſecto ineſt, in quibusdam a facie plantarum habituque externo ut recte quidem in noviſſimis Tuis indicaſti, nimis recedens, quoniam tamen a partibus magis conſtantibus, ſtaminibus ſcilicet ac tubis ſigna ſumit, utique, me judice, Rivinianæ longe præferenda. Quid ſi Rajana ac Hermanniana magis emendaretur? Expoſita paullo uberius mente tua de proportionem plantarum externa, neceſſarios in conſignandis aptis obſervationibus labores Tecum lubenter ſubiturus eſſem.

Quando Synopſin ſtirpium helveticarum typis evulgabis? permultas ibi adcuratas obſervationes occuſuras eſſe, certe confido.

Cur

Cur mea de Antherico Linn. observatio in Act. Nat. Cur. Vol. IV. non reperiatur, exinde factum existimo, quoniam nimis tarde Büchnero nostro tradita est: sunt enim & aliæ a me conscriptæ eodemque tempore transmissæ observationes, quæ pro sequenti volumine, testante illustri viro, adservantur. Interim a Büchnero petii, ut hanc de Antherico observationem remitteret, ne crambem bis coctam adposuisse viderer.

Adportandas suasu tuo Silesiacorum Medicorum satyras curavi, quas cum judicio conscriptas cognovi. Jam in perlegenda Linnæi Critica Botanica, ab auctore laudatissimo una cum aliis communicata ejusdem scriptis, occupor. Quid Tibi de extirpatione tot nominum videtur? certe plurimis hodiensis Botanicis cum adpendicibus illis vocum solemnibus, *oides*, *astrum*, *aster*, *ellus*, *ella*, *olus*, *olum*, &c. atram bilem movebit. Pleraque mihi placent. Occurrunt tamen quædam, nisi vehementer fallor, in quibus regulas suas ipse minus adplicavit. Quod si forte Tecum jam sit, humanissimam illi salutem dicas, oro. Vale. Scrib. Jeveræ, a. d. 28. Febr. 1738.

152.

D. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG.

Ignoscas, Vir Celeberrime, quod iterum incomptis meis literis tuos interrompere labores
Z 2 audeam.

audeam. Animus Tibi deditissimus novum obsequii testimonium exhibere conatur, ut favor, quo debiles meas Musas dignatus fuisti, perennis maneat atque constans. Aphorismi Botanici, quos Tibi trado, exquisitissimum tuum iudicium postulant; cum enim plura in illis ulteriori limæ subjicienda sint, Te veritatis studiosissimum aggredior, Teque per tuum in botanicum studium amorem obtestor, velis foetum huncce imperfectum, censura tua dignari, quo aliquando perfectior & studiosæ juventutis commodis aptior evadat. Ne mireris quod physicam & medicam plantarum disquisitionem cum historica junxerim, expetunt illud amici, quibus tædiofum est simplici nominum & characterum considerationi inhærere. Sed non solum hæc fuit causa, ipsa studii conditio urget physicam & medicam cognitionem historicæ jungere, illæ enim non nisi historica tractatione præmissa, sufficienter excoli possunt; probeque persuasus sum, nexum hunc etiam in aliis historiæ naturalis partibus requiri. Sed de nexu Historiæ naturalis & physices alia occasione fortassis prolixius agam. Cum vero probe intelligam, censuram Aphorismorum non esse opus unius diei, enixe abs Te peto, ut proxima æstate, horulam unam vel alteram hisce corrigendis impendas. Imprimis vero definitiones tum part. I. Cap. II. tum etiam hinc inde exhibitas iudicio tuo digneris, cum illæ nonnisi a rerum botanicarum gnaro examinari queant.

Cel. Linnæus, qui ex Belgio in patriam recedens

dens Te salutabit, nescio quo fato ex litteris circa finem anni præcedentis ipsi traditis, animum meum insidiosum suspicatus est. Veneror Virum, cujus labores & scientiam omnes admirantur historiæ naturalis cultores, & cujus scripta nonnisi summo cum oblectamento evolvo. Fac ut ex commendatione tua discat, candorem & veritatis studium magis calamum meum dirigere, quam vana inclarescendi cupido. Si tempus permittit, evolvas cum ipso quædam aphorismorum meorum capita. Vos enim præceptores agnosco & dignos rerum botanicarum iudices.

Judicium de plantarum generibus Cel. Linnæi, quod in diario quodam Goettingensi invenio, perplacet, probeque cognosco, vel a Te ipso vel ad minimum suasu tuo elaboratum esse. Unicum ut ex Te quæram, permittas: an nimirum consultum sit Botanicorum & Anatomicorum doctrinas, terminorum multitudine aggravatas, germanico idiomate proponere, vel terminos illos lingua patria exprimere? Patriam amo, & linguam nostram, quantum alia negotia permittunt, & quantum in me est, excolere cupio, negativam interim defendere haud dubitarem, cum incommoda haud pauca in scientias hæc redundent.

Fructus laborum tuorum anatomicorum maxime desidero, probeque persuasus sum diligentiam tuam botanicam non minorem fore. Unicum in votis haberem, ut cum Cel. Linnæo de veritatibus botanicis essentialibus & fundamenta-

libus tandem aliquid certi, quantum in ambiguo hoc studio fieri potest, concluderes; Vestris placitis libenter accederem, & cum in stabiliendis scientiis, ob virium defectum nihil perficere queam, fortassis in illis explicandis aliquid præstarem. Adventum Cel. Linnæi maxime exopto. Nisi forsitan Lipsiam videndi ipsi jam animus sit, fac ut suasu tuo id fiat, eo ipso enim me Tibi reddes obstrictissimum, imprimis ea de causa, quia sermone prolixo de iis instrui cupio, quæ inter Vos acta fuerunt.

Ut de Poëticis quædam addam, Laurea, quam Academia Vestra Celeberrima Zeunemannia exhibuit, quibusdam displicuit, aliis vero probata fuit. Quo fato illa coronata fuerit, ex Te scire cupio, cujus sententia in rebus poeticis maxima semper habita fuit & habebitur. Excuses prolixiores litteras, & me imposterum etiam favore tuo dignum iudices. Vale. Dabam Lipsiæ d. 7. Martii 1738.

Finitis jam litteris epistola a Botanico Moscovienſi amicissimo Gerbero scripta mihi traditur, in qua litteras a D. Siegesbeckio ad illum olim scriptas invenio, in quibus acri calamo me & meas definitiones aggreditur. En occasionem: Gerberus iudicium meum de Siegesbeckianis scriptis, imprimis de primitiis Floræ Petropolitanæ, expetit; libere sentio ut commercium litterarium amicum postulet, & sequentia addo: *Wenn wir mehr solche Botanicos bekommen als Herr D. Siegesbeck,*

gesbeck, so werden wir endlich mehr genera bekommen als Pflanzen, doch werden die genera synonymica den größten Theil ausmachen. Petroburgi aperiantur litteræ & quidem contra omnem expectationem, Siegesbeckius ea vidit, quæ contra ipsum scripsi, & tunc iratus me vehementissime aggreditur. Responsorias placido animo elaborabo, auxesin meam limitabo, vel potius ex adductis generibus synonymicis contra necessitatem assumptis defendam, ostendamque ultra necessitatem Siegesbeckium genera immutasse, quod negotium erit facillimum.

160.

C. G. LUDWIG.

Cum ultimas meas per nuntium publicum mitterem, varia adhuc commodiori occasione reservabam, quæ nunc Tibi trado. In catalogo Bosiano Pseudo-Acacia icone depingitur, cui nomen Bosiæ destinaverat Hebenstreitius, cum vero Yervamora a Linnæo ita fuerit appellata, animum mutavit, & sine nomine convenienti apposuit. Fructus maxime adhuc incertus est, reliquam plantæ descriptionem fugitivo calamo conscriptam addo. Arbor est exotica, folia pinnata extremo impari gerens, in spicis fert flosculos confertissimos. Calix tubulosus superius leviter dentatus. Petalum unicum semitubulosum, superius galeæ instar subrotundum coloris coerulescentis quodammodo obscurioris. Stamina ad plurimum

rimum duodecim, diversæ longitudinis, inferius leviter cohærentia & quasi vaginam formantia. Ovarium in medio hæret subrotundum, stylo simplici intra stamina erecto. Hebenstreitius de hac planta in posterum fortassis plura differet, in Actis Eruditorum Lipsiensibus. Si casu incidis in plantam similem, imprimis in recentiore auctore Anglo (ex Anglia enim missa fuit) communices quæso. Linnæum videndi & cum eo sermones miscendi maximo desiderio flagro, fac tuo suasu, ut spes mea inanis non sit. Si nundinis proximis quædam hic Lipsiæ agenda sunt, fac ut sciam, me semper habebis promptissimum. Vale, & fave. Dabam Lipsiæ d. xx. Martii 1738.

161.

CAROLUS LINNÆUS.

Accepi & ultimas, jucundissimas tuas literas die xi. Febr. datas; sed morbus gravissimus, qui me per sex & ultra hebdomadas vexavit, lectoque detinuit, omnes meos circulos turbavit; ante aliquot dies repullulare incepit sanitas, hinc discessi Lugduno in Hortum Cliffortianum, ibi ut liberiores haurirem auras, spiritusque colligerem viresque.

Perlegi summa cum voluptate sub morbo meo utramque tuam dissertationem, de Veronicis & Pedicularibus, in utrisque, uti soles, Te Virum præstitisti; utinam haberemus plures ejusmodi studio

studio & doctrina conscriptas ! Incipio jam videre methodum tuam, addiscam, tentabo & eandem viam, si potero.

D. Siegesbeckii specimen verioris Botanosophiæ cum Epicrisi in mea scripta, ab amico transmissum accepi. Author fuit mihi valde durus; utinam hæc scripsisset, dum primum edideram tractatulum, addidicissem juvenis, quod senex addiscere cogor, abstinere a scribendo, videre alios, tacere ipse; quæ me dementia cepit, qui tantum consumsi temporis, tot horas, noctesque in artem tales quæ proferat fructus; ludibrium ut evaderem orbi; argumenta ejus nulla sunt, sed exclamationes, quales vidi nunquam per totum librum. Si respondeo aut taceo commaculor utrinque. Rationes non intelligit.

Negat sexum; lasciviam meam statuit methodum, quum tamen non plura de polygamia plantarum scripsi, quam Swammerdam de apibus. Ridet meos characteres & provocat omnes, an ulus eos intelligat; terminos artis non novi; judicat me secundum principia Riviniana, & sexcenta pessima.

Ut ille me depresso, sic Tu, qui & doctrina & sapientia simul inclaruisti magnus, me erexisti; horreo tamen, cum nimia tua in indignissimum accumulata elogia perlego; utinam unquam locus esset expectandus, in quo mecum testari possem animum, quem erga Te foveo; utinam non

moriar, antequam aliquod specimen Tibi exhibere potuerim.

Uvam urfi C. B. non novi; Tournefortii certe cum mea eadem est; folia nostræ per exsiccationem sæpe rugosa evadunt, & tum ne si essent punctata; nil certi tamen de C. B. novi.

Quamprimum reconvalesco, seu circa finem Aprilis, ego Parisios petam, uti ibi collectanea Tournefortii, Plumieri, Suriani &c. inspiciam; jam enim occasio mihi est, forte nunquam postea, sed Parisiis non ultra mensem dimidium degam, mox Casseliam Gottingamque retrorsum iter in patriam institutam, & tum forte Tibi gratior accedam mense Junii vel ad finem Maji. Vellem & videre Bibliothecam Disnardi, si vivit, & insecta Reaumurii; Jussieuui bene multa rara ex Peru per fratrem accepere.

D. Boerhaavius asthmate laborat (vereor vomica) tamen adhuc omnia munera subit, Academiam vero ob gradus ascendere nequit.

Huc usque dum perveni, accessit suavissima tua epistola d. 14. Mart. data. Viciæ sunt pessimæ, varietates plures ibi, sed obscuræ; Trifolia non omnia facilia, generis character pessimus, certe non a figura leguminis vel numero seminum hauriendus.

Cliffortius nil rescribat antequam mittat ad Te
suum

suum Hortum, quod post 14. dies, ut spero, vel summum 20. fiet.

Ero apud Te, si vixero sanus, ad 1. diem Junii vel circiter; Tibi debeo, quod D. Ludwigium evaserim.

Si quæ dubia circa species essent, quæque per Herbaria Tournefortii dilucidari possent, vel si quæ alia grata Parisios præstare possim officia, quæso moneas, modo libros mecum trahere per longam viam esset mihi difficillimum, qui plurimis onustus sum sarcinis.

Si propriis sumtibus mittas Botanicum in Alpes, certe nullus major est Botanices promotor & restaurator quam Tu, ipse qui nimium laboras.
[Misi.]

Jacobus Sherard mortuus est, & nil reliquit Dillenio, (licet absque liberis decesserit,) quod miror.

162.

G. A. ALBRECHT.

Iaud scio, Vir Excellentissime, an hæc meas literas solita frontis serenitate accepturus sis. Certe est, quod timeam, ne irascaris mihi, qui per integrum semestre officio meo, meum Tibi per literas ostendendi obsequium, defui. Neque tamen fas est dubitare, quin, pro ea, qua polles, huma-

humanitate veniam mihi haud recusaturus sis : quam precibus humillimis impetrare , quam inani sermone , ad causam meam defendendam concinnato Te offendere , satius esse duco. Non possum non singularis cujusdam in cadavere foeminino observati & a Cl. Albino ante aliquot septimanas demonstrati naturæ lusus , vel erroris potius , mentionem brevem injicere : Aperto nimirum abdomine & intestinis exemptis , nulla venæ emulgentis sinistri renis , ubi aortam transcendere solet , vestigia apparebant. Ascendebat autem satis notabilis ad renem succenturiatum ramus , qui spermaticam venam largiebatur. Emulgens vena examine alteriori , solito profundiori ex vena cava orta , sub aorta procedens , & circum vertebrae lumborum profunde sursum flexa , forma S ad renem progrediebatur. Mirum videtur , quomodo hæc vena a duabus magnis arteriis aorta & emulgente continuo compressa , suo officio rite perfungi potuerit. Duo præterea in eodem cadavere lienes , & hydatis ad ovarium magnitudinis ovi gallinacei occurrebant. Memini , Vir Excellentissime , Te cum Gottingæ versarer , sæpius de plantis quibusdam maritimis , quarum specimina desiderares , locutum esse. Optarem ut locorum , in quibus terra easdem alit , notitiam haberem. Quod si Tibi , Vir Experientissime , non alienum videatur , loca harum plantarum natalitia mihi indicare , vel si graviora , quibus obrueris , negotia id recusent , indicanda curare : nullam prætermittam occasionem atque operam , ut inveniam quæ requiris , eaque reversus in Germaniam Tibi tradere

dere queam. Desideras forsan, Vir Excellentissime, de sanitate Illustr. Boerhaavii, quem Te magni facere non ignoro, certior fieri. Fruitur venerandus senex singulari & raro ætati tam profectæ mentis atque corporis robore, & nihil de industria, qua Medicinæ dogmata tradere solet, remittit: tantum abest, ut hoc anno lectos ægrorum in Nosocomio decumbentium visere, & ibi bis in septimana medendi methodos explicare inceperit, quod per decem annos usu non evenisse relatum accepi. Quæ reliqua sunt, Tibi, Vir Experientissime, ut & Viro Nobilissimo Hubero, fausta atque felicia omnia apprecor, atque obsecro, ut me meaque studia Tibi habeas commendatissima, meque denique credas &c.

. Dabam Lugd. Batav. die 21. Martii 1738.

163.

P. H. G. MOEHRING.

In specierum descriptionibus adornandis & ego hucusque totus fui, quum veterum plerumque mancas conspicerem. Gaudeo itaque, Te una cum egregio Dillenio a partibus meis stare. Adæquatas, hanc viam, laboriosam quamvis, ingressi, hac ratione plantarum notiones adipiscemur, nec opus aliquando erit, ulterius hariolari. Doleo tamen, tot Viros academicos, qui eum in finem annuo stipendio ornantur, alta quiete frui, studiaque & operas necessarias cane pejus & angue

gue fugere. Quid nobis Vaterus v. gr. in Botanicis aut Alberti reliquit, qui tamen stirpium copia gaudent? taceo reliquos passim, qui Tibi cogniti sunt. Verus ardor scientias evehendi in multis extinctus est.

Incipit civis tuus, D. D. Franc. Zieglerus in alma Hassio-Schaumburgica magno conatu botanicen ac historiam naturalem colere. Redux ex Helvetia his diebus multa mihi fossilia & petrefacta promisit. Misit quoque semina una cum novis academicis, & plura pollicitus est. Ex eodem Celeb. Salzmannum & Dom. Eichrodt, Archiatrum Durlacensem, animam efflasse, intellexi.

Durum habebis nodum, & fere Gordium, evolvendum, quando ex proportionem plantas divisurus es. Nonne hoc modo nimia classium, ordinum, generum copia evasura est? Sed quis talibus suscipiendis Te major, Te argutior existit?

Cæterum curiosa sunt & egregia, quæ in Anatomie observasti. Utinam mihi corporum secandorum facultas esset! locus tamen, quem incolo, ab hisce studiis alienissimus est.

Quum Gedani apud D. D. Joh. Ad. Kulmum versarer, multa nobis ad manus erant cadavera, in quibus varia particularia observabamus. Promittebat quoque laudatus Kulmus, se easdem editurum esse; vereor autem, ne optimus Vir nimis,

miis, quibus abundat, laboribus succumbere debeat. Notatu seorsim dignum judico, inter tot cadavera vix unum alterumve fuisse, quin cartilaginem ensiformem, duplicatam haberet: unus trifarium incisa gaudebat. Dato otio, notabilem coli situm, ibidem a me observatum æque, ac delineatum Tecum communicabo.

Quæ de nominibus Linnæi botanicis scribis, ad Criticam ejus botanicam adtinent, qua de Tibi jam scripsi, varia in laudatissimo alias opere occurrere, ubi aphorismis suis fat ipse minus agere videtur: v. gr. *contra* §. 221. est nomen Cornu copix, quod vid. p. 18. Ad pag. 40. cur Pyrolam retinuit? Lemna, quamvis Theophrastus ad insulam respexisse videatur, nimis tamen cum insula Lemnos concordat, unde nominum confusio, si extra connexionem conspiciantur. Cur Crucianellam retinet? nonne Elatine nimis convenit cum Elate? *ad pag.* 47. Tetragonotheca sine dubio ad nomina terribilia & sesquipedalia pertinet, p. 135. proposita: sic & Mesembrianthemum. Quid porro Mirabilis, Gloriosa; &c. ejus ex hypothese *ad* §. 222. cur reliqua rejecit, & tamen Sapindum, Passifloram, Sanguisorbam, Saxifragam & Sempervivum retinuit? sic & eodem modo, quo Cardamindum & Corindum deleverat, *in* §. 223. & Tamarindus expungi debuisset; ne quid de hujus similitudine cum Tamarisco dicam: *Pag.* 61. & 68. cur Tussilaginem, & Hepaticam & Pulmonariam retinuit? sufficient hæc pauca. Id modo probare contendo, tam diu nomina

nomina auctorum specifica melius adservari, quam diu veræ differentiae specificæ latent. Quodsi ad Te adcedat Linnæus, dicta humanissima salute, cogitata hæc ipsi ostende, illumque excita, ut philosophiam suam botanicam, quamprimum fieri potest, in vulgus edat. Quum enim inventis facile est aliquid addere, ejus vestigiis majori alacritate insistere poterimus, sensimque majora adpetere.

Num typis exscripta sunt, quæ Siegesbeckius contra amicissimum Linnæum ut & Ludwigium monuit? nec mihi placet via ista eristica, qua animi nimium moventur, nec scientiæ ornantur. Longe me quoque remotum a quibuscunque polemicis esse, responsum meum exemplo sit, quod D. D. Rückero dedi, quum logomachiam in definitione paraphrenitidis viderem; conf. *Comm. litt. Nor. A. 1736. hebdom. L. II.*

Cæterum fateor, Siegesbeckii observationes, passim in Miscell. Vratisl. &c. occurrentes, mihi nunquam placuisse. Multis pauca dicit.

Mirror, Heisterum, Te perhibente, quiescere. Nondum mensis elapsus est, quo plurima mihi semina misit, variaque a me efflagitavit.

Quod superest, vix me parem conficiundæ Floræ Jeverensi adgnosco. Est tuus in me favor, qui ultra merita me excitat. Faciam tamen, quæ potero, & siccas prima occasione certissime mitam. Tu autem, orbis medici decus & ornamentum,

mentum , vive diu nobis incolumis , mihiq̃ue porro fave. Jeveræ, 17 $\frac{28}{3}$ 38.

P. S. Vix hæc calamo exceperam , quum Royeni litteræ advenirent , in quarum involucro exteriori, sive rubro, ut ajunt, Linnæi manum, nisi me omnia fallunt, conspexi. Extollit Royenus Linnæi methodum mirum in modum, hortique catalogum ad sexualem normam, ceu augurari licet, componet.

164.

CHRISTIANUS FRIDERICUS HÆNEL.

Litteras tuas xi. Decembr. a. p. ad me exartas accepi, neque est quidquam causæ cur dubitem, Te eodem ipso tempore meas per Heisterum ad Te curatas, obtinuisse. Ex iisdem colligere potuisti causas longioris silentii, non fictas aut excogitatas, sed veras, ipsam veritatem testem cito. Ad easdem nunc mihi confugiendum est denuo, multitudinem negotiorum, frequentiam itinerum causans, quod officio literario adhuc ex voto non potuerim facere fatis. Sane, quam diu spiritus hos reget artus tui meo nunquam excidet animo memoria, sancte semper colenda, neque committam unquam, ut jure quodam amicitiae leges a me violatas mihi objicere possis. Hæc ab amico candidoque pectore profecta sufficient amico, uti spero. Iter Lipsiam

instituendum certo certius meditabar, quod tamen amicorum quorundam sub duro morbi jugo gementium precibus coactus differre debui. Schachtium fato suo defunctum esse audiui, eademque fata expertus est Salzmannus Argentoratensium Professor. Deus in posterum crebriores ejusmodi clades a Republica Medica averruncet! Waltheri dissertatio de Oscitatione opposita esse videtur Plattneri Programmati de Musculo Digastrico. Ægro animo tuli, quod Te in ea leviter punctum vellicatumve deprehenderem. Pruritus isti asperso sale & pipere, non oleo illito, aliquando mederi poteris. Pro communicatis mecum observationibus anatomicis in Theatro Anatomico notatis debitas persolvo gratias. Utinam neque istas, nec de monstro libellum diutius orbi erudito invideres! Utinam etiam tam felici esse liceret, ut Ephemerides Vestrates, quibus nonnullas earum insertas esse scripsisti, volvere revolvereque daretur! Vester vero Werlhoffius, quando nam tela ab Hahnio in istum conjecta retorquebit? Dissertationem ejus de Secta methodicorum diu quæro, sed incassum. Meibomiana multa apud eum latent Mista, & inter ista magnum de Vitis Medicorum diu promissum opus, non illis tenebris, sed luce dignissimum. Memorabilia, quæ mihi hac hyeme occurrerunt, fuere hydrops cysticus seu saccatus ingens, omnibus salvis visceribus, hydatide ovario sinistro adhærente, utero sede sua moto. Pervicax nisi fuisset vetula & puncturam remuisset, facile potuisset ferveri. Porro notatus fuit in uno eodemque foetu tumor sero-

sus

fus spinæ dorsi (de quo vide Ruyschium & Salzmanni Dissertat.), cum aneurysmate arteriæ spinalis, dein anus non perforatus, ne ullo quidem ejus vestigio conspicuo, inserto nempe in vesicæ partem posteriorem intestino recto, ex qua urachus omnimode apertus, sphincterem quasi instructus, fæces per umbilicum excernebat. Duplex non minus aderat appendicula vermiformis. Partes omnes inter supellectilem anatomicam, quam auctam vel amicorum favore, asservo.

De communicatione venæ Portæ cum vena Cava & uteri vasis, quam & Winslowius admittit, nec non de *αναστομώσεις* arteriarum & venarum spermaticarum cum arteriis & venis mesaraicis quænam pro compertis habes? Vale & amatum Hænelium! Dabam Snebergæ IX. Maji MDCCXXXVIII.

165.

D. LUDWIG.

Gratias Tibi habeo maximas, quod varia in hisce litteris mecum communicare volueris, quæ non levioris momenti judico, & quæ in exercitiis anatomicis proxime suscipiendis in usus meos convertam.

Cum ea, quæ Goettingæ elaborantur, non fatigato ad nos perveniant, insignem in modum peto, ut ea, quæ ex calamo tuo prodire, prima

A a 2

data

data occasione ad me transmittas, nullam transferre faciam occasionem, qua Tibi animum gratissimum demonstrare potero; nunc nihil ad manus est quam collectio Odarum, quibus ea, quæ ex Tuis, permisso tuo, inserta sunt, maximum splendorem addunt. Gottschedius noster multis nominibus Te salutat, una cum reliquis societatis Germanicæ membris.

Linnæum maximo desiderio expecto, multa enim ex ejus colloquiis in re herbaria mihi promitto commoda. Vidi Siegesbeckii Botanosophiam, attamen hoc conspectu me nondum pudit, me quædam in aphorismis tentasse, pauca enim notatu digna vel nova inveni in illo scripto. Epicrisis in scripta Linnæi nullius est momenti, interim miror, quod tam moderato calamo scripserit, acerbioribus verbis usus est in Gerberi litteris, ubi meos aggreditur conatus, licet non negem in Epicrisi etiam quædam verba mutari posse, quæ Linnæo nimis dura videbuntur.

In puero quatuor annorum vidimus volvulum a vermibus, nidus enim verminosus maxime extendebat intestini jejuni portionem, & simul intrabat in eandem pars intestini contractior. Dabam Lipsiæ d. 13. Maji 1738.

166.

JOH. GESNERUS.

Tardius opinione mea & quam decebat ad Te veniunt literæ meæ, quas diutius distuli, ut de
Her-

Herbario Scheuchzeriano & reliquis, quæ ex me quæris, plenius ad Te responderem. Accidit vero, postquam diu expectarem viduæ Scheuchzerianæ reconvalescentiam; demum intellexerim totum apparatus literarium filiolo trienni servare constituisse: ut jam & ipsa videndi & potior spes herbarium emendi cadat, nisi cogitationes suas mutet. Interim humanissimis Tuis d. 11. Maji ad me scriptis responſionem meam antevertis: in iis quamvis tristia modo nunties, id unicum tamen vel gratissimum accidit, quod veræ tuæ & immutatæ amicitiae luculentissimum specimen statuas, qui me doloris tui æque ac gaudii participem & conscium esse cupis. Obitum filioli amantissimi vehementer doleo & lugeo, quem enim in tenerrima ætate Bernæ suavissimum videram, in partem non potuit non incremente ætate Tibi maximæ esse lætitiæ, & majus idemque tristius desiderium morte sua relinquere. Hæc & similia Benignissimus DEUS, qui nos pro sua voluntate ita regit, ut cuncta suis in melius cedant, clementer avertat, Tibi inprimis pristinam sanitatem reddat, & morborum initia fuget. Quod ad meam attinet sanitatem, eam ex prægresso morbo multum & diutius labefactatam sensi, & ex nullo magis quam ex hoc: nunc sensim redeunt vires, quas tamen mutata tempestas mirifice mutat. Utor sero lactis, herbis nasturcinis cum cichorio alteratis: progressurus ad usum acidularum. Ex nulla re magis quam ex motu moderato reficior. Negotia mea sensim sensimque minuuntur: praxi medicæ fere valedixi, pau-

ca sunt collegia privata, & publica nonnisi tres horæ cum Amanuensibus ex voto meo. Ad Festum Felicis & Regulæ publice de Habitu Philosophiæ naturalis ad publicam privatamque utilitatem accommodatæ dicam. Jubeor interea compendium matheseos & physicæ conscribere, quæ nunc fere unica mea negotia. Synopseos edendæ consilium etiam atque etiam placet, & in ejus inscriptione & ordinatione ad ea, quæ me attinent, integro tuo arbitrio utere, nefas enim foret, in eum quem tot exemplis probatum habeo amicum, & cujus amicitia tanto semper solatio & fructui mihi fuit, non planissime confidere. Ad quæstiones tuas quæ respondeam vix habeo, de Scheuchzerianis herbis vix alia novi quam ex libris suis impressis, reliquos inspicere nolui ob rationes, quas facile conjectaris. Bauhinianæ stirpes, de quibus quæris, Tibi, qui Herbarium Bauhinianum examinasti, melius notæ sunt quam mihi. Pedicularis viscosæ nullam descriptionem habeo; eam namque, postquam in Valesia Tecum legi, ex eo tempore nusquam vidi. Si sanitate firmior fuisset, hac æstate Rhætiam petiisset, ut & petitioni tuæ, & precibus D. Huberi, & meo in his rebus studio satisfacerem, sed nimium me fractum viribus sentio, quam ut longo & difficili itineri me tuto committam; dissuadent etiam parentes & amici omnes; brevius mihi constitutum est in Fractum montem Lucernensem, ut & specimina plantarum legam, & raras obvias examinem, & recentes herbas hortulo meo inferam; qui nunc meo & amicorum studio augetur.

Ex

Ex Italia nihil novorum librorum ; Michellii opera & scripta botanica pro Museo Hetrusco servantur ; ei successit Botanicus D. Targionius , qui reliquam operis partem perficiet , ut scribunt , D. Abbas Viali catalogum fossilium , quem promisit , dabit. D. Attilius Tilli , Professor Botanicæ Pisanus , præcipua fossilia pro ambulacro Horti ornando coëmit. Quæ mihi offers fossilia , gratissima erunt , id vero mihi grave est , quod nullam plane occasionem habeam , qua plurima & perpetua tua in me benefacta mutua officiorum vicissitudine possim referre. Tiguri 12. Jun. 1738.

167.

CAROLUS LINNÆUS,

Soc. Acad. Imper. & Reg. Parisinæ.

Accessi tandem Parisios , hic per mensem degi , exotica non pauca vidi , Orchides Vaillantii fere omnes florentes examinare licuit ad fontem Bellilaqueum ; *Orchis* areneum referens & fucum & muscam sunt varietates ; addidici ex speciminibus florentibus. *Crambes* characterem in filamentis staminum (uti Brunellæ) consistere , sunt enim filamenta lateralia sex quatuor majora bifurca : ergo ad *Crambes* genus species non omnes Rapiſtri amandari debent.

Vidi Suriani & Tournefortii & Jussieuorum Herbaria , pulchra omnia , varietates ex illis addiscere & ad suas genuinas species referre difficile

fuit, differentias específicas vero eruere difficilius. Vidi Bibliothecas tam publicas quam privatas botanicas bene multas, ut jam jam in statu sim, ut edam alteram Bibliothecæ editionem, habeo enim nunc duplo majorem librorum numerum.

Jussieuus senior praxi detinetur, nec unguem a Tournefortianis discedit, novit species bene, sed eas nimium multiplicat. Jussieu junior (Bernhardus) est Botanicus sat bonus, incipit observare attente, a me addidicit Te distinguere ab aliis Botanicis.

Quæ mihi diu promiserant fata in Belgio, abiturus non obtinui omnia; debui itaque privari ab exoptata diu vestra patria; debui per mare, viam brevissimam, redire in patriam meam; sed quamprimum ibi mihimet aliquot pecunias comparaverim, iterum abibo, & ni brevi moriar, Germaniam vestram videbo; flagro enim videre fodinas vestras, Frischii insecta, Hebenstreitii conchas & Te & tuas plantas.

Audivi nuper a Germano, Te minus bene valere, tussique laborare calculosa, inque animum induxisse redeundi in Helvetiam; quod si sic sese habeat, maxime doleo; hæc præmia laborum!

Si ad me postea literas dederis, mittantur Stockholm, & eas habebo certas. Det Tibi Deus fata prospera; vivas mei memor, qui tuus cultor devotus semper permanebo. Vale & ter vale!
Dabam Royan. 1738. Jun. 22.

168.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Litteras tuas pridie Calend. Julii exaratas recte accepi in Thermis Carolinis, in quibus a diebus festis Pentecostes miseram traho vitam, obrutus negotiis, vix libere spirans. Id vero causæ est, quod responsum ad hunc usque diem differre fuerim coactus. Fando audivi, Hahnium & Werlhoffium amicas sæpe sibi scribere literas. Non est igitur quod dubitem de comitate Werlhoffii in arenam denuo cum Hahnio descensuri, cujus dissertationem de Secta Methodica adhucdum inter meas desidero, nonnisi per Te acquirendam. Idem mihi dicendum venit de dissertatione D. Hugo, in qua de diversis plantarum methodis sua animi sensa explicuit. Obstrictum me Tibi profitebor, ubi ne iisdem caream in posterum curæ cordique habeas. In anastomoses ultimis meis memoratas proxima hyeme curiosius inquiras Te rogo vehementer. Dari anastomosin Venæ Cavæ cum Vena Portarum *ὡν ἐν αἷσις* Ruyfchius asseruit, testantibus ultimis ejus scriptis, & Bohlii epistola ad eundem scripta. Neque dubitavit amplius de ista re Boerhaavius, uti ex ultima Institutionum editione conspici potest. Winslowius, ast quam exactus, quam cautus, ne dicam quam timidus, Anatomicus! de istis tanquam de re certissima loquitur Tr. de arteriis & venis p. 265. & seq. Tr. de abdomine p. 238. & 239. 471. 476. 617. 618. quod vix fuisset

facturus, nisi de rei veritate convictus. Attamen multum intereit hæc scire, cum Stahlius; & qui ejus suum adscripserunt nomen hæresi, quævis symptomata hypochondriaco-hysterica ex hoc fonte derivent, solo excepto Salzmanno, horum placitorum admiratore, qui disertis hanc Anastomosin negat in Dissertatione de Vena Portarum, neque aliam admittens, nisi illam hæmorrhoidalium in & externorum in limbo Intestini recti, de qua jam est locutus, nisi memoria me libris destitutum fallit, Bartholinus. Neque Nicolai, nec Cassebohmius quidquam potuere detegere. In Ther-
mis Carolinis 17 $\frac{24}{8}$ 38.

P. S. Scribis, Te puerum herniosum secturum, atheroma invenisse in glandulis salivalibus & inguinalibus more Vogelii. Quem vero Vogelium intelligis? Num chirurgum Lubecensem, an alium quendam? Res ista jam pridem Ravio aliisque nota fuit. Hebræo, de quo loqueris, ptyalismum vix quidquam profuturum putarim, ob rationes a Boerhaavio in præfatione ad aphrodisiacum dictas. Id vero expertus scribo. Vale!

169.

D. C. G. LUDWIG.

Litteras hæc per Morgenbesserum, Med. Doctorem, Tibi tradere constitueram, cum vero ante abitum ejus multis detinerer negotiis, ejus adventum Tibi annunciare, eumque Tibi quam maxime commendare volui, debuique. Fuit ille
per

per quadriennium contubernalis & amicitia strictissima mihi junctus, ita ut, si in cognoscendo statu literario Göttingensium, vel etiam consiliis de itinere in Belgium & Galliam suscipiendo, illi prodesse possis, fac ut sentiat, favorem quem erga me ostendisti, etiam in amicum redundare; si quod est, quod vel Tibi vel amicis tuis præstare potero officium, certo persuasum habeas, me illud nunquam intermissurum esse. Tradet Tibi amicus ille plagulam a Scharfchmidio Berolinensium Professore elaboratam, in qua cor in systole pulsare asserit, & ex Winslowio deducit. Varia mihi hac de re oborta sunt dubia, quæ auctori in litteris privatis communicassem, nisi errorem timerem, in re tam dubia. Te igitur majorem in modum rogo, ut brevissimis sententiam tuam hac de re exponas, quo tandem vel in Scharfchmidii sententiam abire, vel meam defendere possim; Tu enim hac in re exercitatissimus es, variaque suscepisti experimenta. Sequentes vero me movent rationes, cur illi sententiæ contradicam: primo enim omnes cordis fibras sese uno momento constringere putarem, alteroque relaxari, quoniam adeo arcte connexæ sunt, ut transversales sive arcuatæ vix a longitudinalibus separari queant; deinde arcuatæ & longitudinales vix unam omnes servant directionem, sed varie decurrunt ita, ut vix antagonistas dixerim, tandem etiam ob arctissimam connexionem nullum habent punctum fixum in tendine quodam terminatum, id quod tamen si antagonismus esset, quam maxime requireretur.

Noli

Noli oblivisci me Aphorismos meos botanicos Tibi tradidisse, quo censura tua digneris, maximo enim desiderio flagro monita tua audiendi. Linnæum in hunc usque diem non vidi, expecto tamen, licet ambiguus sim, quid de ejus adventu sperare debeam, cum & nullas amplius litteras accipiam. Proximis nundinis Tibi quasdam plantas exoticas exsiccatas mittam, simul etiam omnia mea gramina, ut & muscos & lichenes apponam, quo per hyemem haud gravatim nomina adscribas, scio enim Te in his quoque exercitatissimum esse, ego vero in hac Botanices parte hospes plane sum, licet enim Scheuchzerum sæpius pervestigaverim, tamen nihil solatii ex illo percipere potui, forte mea ex culpa!

Dabam Lipsiæ d. xxvii. Aug. 1738.

170.

D. LUDWIG.

Unicum est cur mox responsorias paro, scilicet cur Linnæus nos insalutatos transivit, si rationem scis, cur hoc ipsi ita placuerit, exponas quæso. In ultimis litteris se certo Lipsiam videre velle scripsit; expectavi in hunc usque diem, & certe nunc video, omnem spem me fefellisse. Ita vale & me ama. Dabam Lipsiæ d. 27. Aug. 1738.

171.

171.

CHRISTIAN. FRID. HÆNEL.

Litteræ tuæ d. 1x. Aug. exaratæ adhucdum in Thermis Carolinis commoranti traditæ fuerunt, & perlectæ.

Campanulam Echii folio & hic, & circa Jenam jam tunc temporis inveni, quum officio Archiatri Geræ apud Comitem Ruthenum fungerer; Anonidem non spinosam in Saxonia. De Sisymbrio nostro nihil dico, nescius, quam proprie plantam intelligas. Vellem exemplar istius ad me mitteres vel ad Te remittendum. Vale! Dabam e Thermis Carolinis ipsis Calendis Septembris (quibus epistolam tuam accepi) 1738.

172.

P. H. G. MOEHRING.

Et morbus, quocum diu, magno rerum mearum detrimento, conflictatus sum, & post ea ægrotantium copia, & horti tandem inevitabiles curæ, veniam a Te, Fautorum & Amicorum Optume, spero, impetrabunt, qui responsionem ad ultimas Tuas ex una in alteram septimanam differre debui. Sed in posterum eo diligentiolem me reperies. Mitto jam descriptionum botanicarum bigam, ut super illis iudicium tuum candidè mihi aperias, num in una alterave descriptionis

tionis parte desiderata claritas desit, an non. Selegi hæc ex aliis, quoniam a Linnæo nostro, quantum ego quidem cognoscere potui, in Flora Lapponica vel suis generibus adscriptæ non sunt, vel plane non descriptæ, & ad falsam classem amandatæ. Speciatim de antherico illo cogitationes tuas prima oportunitate mihi transcribas, enixe contendo: iconem enim paravi nativis coloribus ac magnitudine, quæ cum descriptione ad Acta Nat. Curios. mitti propediem debet, ut defectus observationis de Alphodeliride olim mea refarciatur, qua de perill. noster Büchnerus haud ita pridem me commonefecit.

Ubi Linnæus? magno desiderio flagro audiendi, num apud Te jam sit.

Neque Dortmannia, neque Tribulus aquaticus apud nos crescunt; posterior tamen copiose in fossa oppidana Vitembergensi prope portam, *das Elfterthor*, & ubique fere in Saxonia, circa Serveſtam &c. provenit. Sparganium minimum, ni fallor, ante annum in itinere apud nos vidi, quod quæram ac describam. Num Huberus, quod de scribis, semina quoque ad Te ex Rhæticiſ Alpiſ mittet? num munere publico vir ille jam gaudet? Adceſſiones meæ hortenſes adeo creverunt ex donis Linnæi, Clifſortii, Royeni, Heiſteri, Ziegleri &c. ut novam eamque ſyſtematicam parare catalogi de hortulo meo editionem poſſem; ſed ubi bibliopola, qui ſumtus erogat pro typis & forſan iconibus addendis? vivo in angulo terræ, ubi ejusmodi homines non occurrunt.

Adcepi

Adcepi nuper ex Norwegia stellam marinam, *τρισημιδα κατακτινα* mediæ magnitudinis Fischero apud Linck. de stellis marinis, quæ plenius describi posset; & erucam marinam habeo, quæ errorem, a Seba in Thesaur. rer. natural. commissum, commonstrat. Vale, Vir amantissime, meque ut fecisti, porro ama, & Linnæum, si adcedat, officiosissime saluta. Jeveræ, 17⁷/₉38.

173.

JOH. GESNERUS.

A desideratissimo itinere alpino, quod pluribus de causis & Tui præcipue lubentissime suscepissem, iterum morbus idemque non levis detinuit. Ex vernali meo decubitu nimis præmaturæ me frigidæ auræ committere & negotia novi muneris mei suscipere coactus, restitantes pristini morbi reliquiis parum certe per id tempus valebam; existimabam iter alpinum febri meæ erysipelaceæ aptissimum fore remedium, id etiam tempus, quo cum doctissimo D. Hubero idem aggrederer, expectavi impatiens: sed antevertebat consilium meum morbus cum gravioribus etiam symptomatibus, quam alias consuevisset invalescens, ut eo ipso die, quo Tigurum pervenit Ornatiss. Huberus, febri acuta cum crebro vomitu & vomituritionibus decumbens, nec quidem eum colloqui concessum fuerit: nihil mihi restabat, quam ea ipsi præstare officia, quæ parentes & fratres suscipere possent. Hoc morbo per aliquot
septi-

septimanas decumbens ab omni negotio publico & privato impeditus fui. Ex eo tempore usus sum acidulis Brocensibus optimo DEI gratia successu, ut etiam nunc meliuscule habere incipiam quam ante binos meos accessus morbosos. Nunc ad negotia redeo. Die 9. Septembris publicam inauguralem orationem habui de Habitu Philosophiæ naturalis ad publicam privatamque utilitatem accommodatæ. Vota dedi conjugalia Nobilissimæ virgini Escheræ. Parentes & amici etiam inde mihi meliorem sanitatem sperant & optant; nuptiæ erunt in sex septimanis. Herbarium Scheuchzerianum & apparatus literarius intercluduntur, ut inde parum novi aut utilis pro nostro opere depromi possit. Excerpta Boerhaavii cum Dissertationibus meis ad Te mittam per nostros mercatores. Mihi deficit tomus, qui generationis historiam continet; malus homo mihi abstulit. Vale & me ut soles ama. Tiguri 13. Septembr. 1738.

P. S. Lues Bovina in ditione nostra jumenta invadit, (aliquando & equos) malum est triplicis generis. In aliis malignus & acutus contagiosus morbus paucorum dierum spatio terminatur, cum tumore insigni abdominis in latere sinistro, qui abit vel in suppuratione, unde sanatio: vel in sphacelum mortiferum, dissecta animalia lien sphacelo corruptum exhibent. Aliis pulmo scirrhusus & corruptus vomicis infectus est. Tertius morbus est vermium hepatis. Tres homines improvidi, qui priori morbo laborantia animantia occidebant, ex esu carniū in acutam

tam febrim cum bubonibus inciderunt, ex quibus unus occubuit trium dierum spatio. Ipse etiam morbus mitescit.

174.

PAUL. HENR. GERARD.

MOEHRING.

Novissimas Tuas, a. d. 6. hujus adceptas, summa voluptate perlegi: permulta enim memoras scitu jucunda. Sed quid intelligis per missum iter Hercynicum & monstri descriptionem? num hanc typis evulgasti, illud vero susceptum ad finem perduxisti? quid per grande illud rei botanicæ exoptatum, quod moliris?

Arctopus aliunde notus non est, nisi ex descriptione manca Linnæi. Quod si exemplar siccum Tibi superest, illud mecum communica, quæso.

Misit quoque hic amicus specimina duo operis Weinmanniani, cujus commentarius, sermone Belgico donatus, & quibusdam Burmanni adcessionibus auctus, apud Rombergium Amstelodami prænumerationis lege prodit. Rombergius colores oleo saturatos sumsit, qua in re prærogativam præ originali se habere, cujus colores frequentiori tactu permutari dicit.

Quod ad editionem commentarii in Institutiones Boerhaaveanas adtinet, ne quæso, Vir Op-

Tom. I. Comm. Lit.

B b

tumē,

tume, dole, sed data oportunitate notas in aphorismos ejus practicos & materiem medicam nobiscum communica. Saluberrimum permultis, qui ipsum Boerhaavium non audiverunt, præstabis officium. Nonne natus es in incrementum artis nostræ, cujus tot jam edidisti specimina? Vale, Vir Optume, pluraque propediem expecta, qui nunc totus distractus sum. Scrib. Jeveræ, a. d. 12. Dec. 1738.

P. S. Antherici fructus, quando perfecte maturus a sole exsiccat, levi digitorum adtactu in tot, quot Linnæus descripsit, latera, arcte alias conniventia, dividitur, quod postea vidi.

175.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Litteras tuas xxvii. Septembris ad me exaratas accepi, accepi etiam Observationes Botanicas, Dissertationem de Monstro & Delineationes, quæ a te missa puto, literis licet haud monitus. Tu vero, Amicorum Optume, ubi plantis quibusdam ab Hubero allatis, maxime vero, præparatis, quæ vocant, quibusdam Anatomicis, quibus facile abundas, superfedere queas, eorum fac mihi, amabo, copiam, nulla fane re, quam quidem ultimis, majorem a me initurus gratiam. Quæcunque in me contuleris beneficia, in gratum contuleris. Tuam, quod in observationibus botanicis amicitiam, erga me, publico testatam reddere volueris,

volueris, grata agnosco mente, idem facturum tenebris nisi assuetus in lucem prodire pudore forsitan rustico prohiberer. De Walthero quid dicam, ipse fere nescio, qui & semper, & nuper etiam Lipsiæ pluries Tui honorificentissimam fecit mentionem, atque quanti Te faciat, præsentibus omnibus testatus est. Putarim igitur malo ista animo haud scripta esse, quæ Tibi atque Boerhaavio, nunc inter Divos, ab ipso opposita putas, etiam per Morgenbesserum in plerisque Tecum facientem. Ipsi tamen aliud quasi agens responsurus essem, cum & ipse Te saltem obiter notarit, neque de professo ausus sit quidquam. In anastomosis vasorum venæ Portarum cum illis venæ Cavæ hac hieme ut inquiras sollicitè, iterum iterumque rogo. In Delineatione, ubi osteogeniam Albini recensens, dicis, foramen illud F. 24. & 25. Lit. O. per quod arteriæ interioris caroticæ ramus egreditur, auctori delineatum, jam ab Ingrassia descriptum haberi, id quod tamen invenire non potui, cum Ingrassias saltem scribat, istam arteriam, aliis venam dictam, per idem foramen cum nervo optico e calvaria exire. In descriptione foetus bicipitis pag. 8. contendis, venam umbilicalem & ductum venosum magnam venarum copiam hepati impertiri, quam sententiam post multos veterum etiam nuper fovit Hebenstreitius, in programmate de differentiis foetus, cui tamen post Glissonium & Morgagnium se opposuit vir eleganter doctus, Günzius, in Commentario in librum Hippocratis de resectione, in quo simul causam tuam contra Trewium egit. Evol-

vas, quæso, locum istum, atque quæ tua de illo mens sit, candide aperi, non enim diffiteor, me hactenus hæresi Gunzianæ addictum fuisse, sic edoctum a Salzmanno atque Nicolai *νῦν ἐν ἀγίοις*. Occasione eorum, quæ pag. 39. Lit. a. doctè disputas, ea in mentem revocavi, quæ Boerhaavius in Institutionum etiam editione novissima §. 202. & 203. habet, ubi quidem sanguinem in pulmonibus ab aëre hausto refrigerari omnino negat, & ad occultam quandam facultatem confugit, ipse, qui cum Helvetio, Hambergero & Halesio in chemico refrigerium aëris in pulmonibus, pluribus experimentis operose satis adstruxit, quod docet diversa arteriarum & venarum in toto corpore capacitas, diversa ventriculorum cordis magnitudo, arteriæ in pulmonibus venis grandiores, copiosiores, & ipse aër ex pulmonibus redux factus thermometro mobili afflatus, qui liquorem contentum mox mirum quantum elevat, vel ipso syrio ardente, atque externo aëre jam calidissimo. Injuria ergo provocat ad thermometrum. Quantum ergo caloris aëri accedit, tantum pulmonibus & sanguini necessario decedit, qui inde compactior, solidior, graviorve factus, a venis pulmonum & paucioribus & minoribus arteriis, a sinistro cordis ventriculo minore dextro, atque ab arteria aorta, quam venæ cavæ capacitate superant, capi & in novum circulum agitari queat. Dum meministi ossium cranii ab hydrocephalo deletorum, reminiscor & ego infantis decimestris ex hydrocephalo defuncti & exsecti a me. Omnia ita fere inveni, uti descripta habentur a Walthero,

thero, ossa tamen non deleta vel destructa dici poterant, quæ potius duplo majora erant, quam juxta leges naturæ illa esse decet, insignem omnino thecam formantia, sed tenuissima, membranæ pergamenæ simillima, nullibi locorum inter se cohærentia, sed spatia ista refarciebantur densissima membrana, nata ex pericranio & dura coalescentibus in unum. Num igitur aqua in theca contenta ossa cranii per harmoniam saltem sibi invicem juncta a se invicem separavit? Num divisio ossium sufficientem rationem ossium in tantam magnitudinem luxuriantium præbet? Nonne falsissimum illud signum diagnosticum Hydrocephali in partibus extra cranium hærentis, quod nempe digiti impressi vestigium relinquit, quod hic semper fiebat, licet ne guttula quidem lymphæ extra cranium inveniretur? Quæ probabilissima & frequentissima Hydrocephali fœtus causa? Nonne ista in compressione jugularium a funiculo umbilicali facta quærenda? Mirabilem & huic multum affinem casum etiam præterita septimana observavi. Vocatus nempe ad fœminam parturientem, hætenus felicem undecim liberorum matrem, fœtum ad caput usque exclusum reperi, qui vero ob imperitiam vetulæ obstetricis nomine indignæ, & incuriam, abdomine matris abdomen respiciebat. Exploraturus situm capitis illud monstrosæ omnino magnitudinis deprehendi, & in latus dextrum detortum, facie versus inguen dextrum parturientis spectante. Brevissimo tamen temporis spatio ipsum in lucem nullo, nisi manuum adminiculo usus, uti

semper soleo facere , protraxi , miratus magnitudinem capitis maxime versus occiput. Mater a me quæsitâ , si quam injuriam externam gravis passa esset , respondit : se ante has sex septimanas præcipiti lapsu abdomine in terram procidisse , ab isto tamen , & brevi ante partum tempore , vegetum semper foetus percepisse motum. Caput dissectum sequentia phænomena exhibuit.

a) Totum caput oedematofum erat , maxime ad occiput & regionem temporalem sinistram.

b) Totum pericranium in duas lamellas , maxime in occipite divisum erat , superiore nempe a nexu soluta.

c) Duæ istæ lamellæ neciebantur invicem mediante substantia cellulosa , intra quam copiosa lymphæ rubellæ effusa erat.

d) Ossa cranii omnia a nexu soluta naturalem habebant soliditatem , singula tamen majora , quam quidem esse debebant , certe ! illa bregmatis exacte mensurata majora , quam in viginti craniis adultorum , quæ ad manus sunt , sive longitudinem , sive latitudinem consideres , fuerunt deprehensa.

e) Hiatus dexter inferior , Cl. Nicolai Fontanella inferior , dictus Decad. Observat. Anat. quem & sequitur Waltherus de Membrana tympani , ex pericranio & dura matre factus ruptus
repe-

reperiebatur, per cuius foramen forsan lymphæ illa rubella eruperat.

f) Remotis ossibus (quod facile fiebat, cum dura mater cum toto cranio non nisi laxè cohæreret, ab osse parietali dextro vero ita omnino soluta esset, ut inter os illud & duram matrem sanguinis in grumos concreti trium unciarum quantitas latitaret) duram matrem salvam omnino & incolumem reperimus, nec nisi in loco hiatus inferioris laceratam, sub qua sanguinis multa lymphæ diluti tres libræ medicæ reperiebantur, fonte reperiundo nullo, unde profluxerit.

g) Arachnoidea undiquaque locorum erat conspicua, in bullas a lymphæ in ea stabulante elevata.

h) Cerebrum, cerebellum, medulla oblongata, nervi omnia sana inveniebamus.

Tantum quidem festinanti & furtiva sectione licuit observare, utinam totum cadaver in usus nostros fuisset concessum, quod hic sperare non licet!

Verum vale! Snebergæ 17 $\frac{24}{12}$ 38.

176.

D. LUDWIG.

Gratias Tibi persolvo maximas, quod erudita tua opuscula mecum communicare haud dedignatus fueris, egregia multa inveni, quæ fusius laudare modestia tua insignis prohibet. De commentario Boerhaaviano & Tibi & mihi gratulor, mihi certe quoniam nunc in collegio privato, quo Boerhaavii institutiones medicas explicare soleo, officio interpretis satisfacere potero; varia enim in illis veritati contrariari visa sunt, quæ certe nunc melius perpendere & auditoribus explicare potero. Utrumque enim fallax esse credo, & præjudicio auctoritatis obsequi, & tanti Præceptoris effatis contradicere. Beneficium egregium mihi exhiberes, si sex vel octo plagulas priores, ante paschatos festum occasione favente ad me transmitteres, quo in principio collegii physiologici methodum docendi ita instituere possem, quo auditores reliqua in commentario evolvant. Reliquas vero libri plagulas per Cunonem, cui in nundinis vernalibus nummos solvam, expectarem. In conscribenda dissertatione de cuticula nunc sum occupatus. Vale. Dabam Lipsiæ d. XII. Jan. 1739.

P. S. Jam obsignatæ erant literæ & in Bibliopolio Gleditschiano oportunum expectabant nuntium, quum vero mensis ferme præteriverit,
&

& varia accefferint tecum communicanda, illa addidi & cursori publico tradidi. Ad dissertationem de cuticula quod attinet, illa elaborata fuit, quum experimenta de corpore reticulari repeterem, habuimus enim ante quinque septimanas Europæum æthiope nigriorem in theatro nostro anatomico. De cuticula quædam jam conscripsi, quum vero me nunc ad corpus reticulare convertere velim, & in lingua & in cute tanta mihi obveniunt obstacula, ut sæpius jam calamum seposuerim. Consiliis tuis me adjuves quæso, si forte quædam jam tentamina, vel quædam meditationes in animo hærent. In cute aquæ fervidæ immissa tenacius quodammodo inveni, uti crustam tenuissimam casei recentis, in maceratione vero & putrefactione diffluit instar pigmenti, ita ut omne secedat mucidum corpus, nisi post primam macerationem alkoholi inmittatur, ubi non diffluit, sed persistit, ulterioribus vero experimentis vix subjici potest. Proxime experimenta in lingua instituam, dabo ea, quæ invenero. D. xi. Febr. 1739.

177.

J. JACOBUS DILLENIIUS.

Dissertationum botanicarum biga & fasciculus Muscorum cura Dn. Senkenbergii rite ad me pervenerunt, pro quibus gratias ago. Accepi etiam litteras tuas, quibus citius responsum dedissem,

B b 5

fi

si mihi licuisset desiderario tuo de Muscis satisfacere. Nec tamen ut satisfaciam, adhuc licet; ejus causa est, quod Muscos meos in ordinem non redegerim, cum quibus ut tuos, antequam de iis decernere queam, conferam necesse est. In eo autem sum, ut eos digeram, & absolvi jam Confervas, Usneas & Coralloide: nunc vero Lichenoidis generi immerfus hæreo, e quo ubi me extricavero, quod mensis spatio futurum spero, Hypna & Brya aggrediar, & tunc eadem opera transmissos a Te, qui Hypna tantum & Brya cum Polytrichis quibusdam complectuntur, cum meis conferam & examinabo, quales sint & quantum a nostris differant. Quam moram ne ægre feras rogo. Lente enim progredior, quoniam simul describo & observationes meas in ordinem redigo, quas, si licuerit, quas licuerit, publicæ luci dabo.

Impræsentiarum ut quodantenus vobis respondeam, de iconibus transmissis hæc habe: Veronica alpina Bellidis folio hirsuta congruit cum nostris exemplaribus: altera, quæ inscribitur Veronica alpina floribus congestis, calycibus hirsutis &c. in eadem Tabula mihi nova est.

In altera Tabula Astragalus alpinus acutifolius ochroleucos, congruit cum planta, quam a Scheuchzero habuit G. Sherard pro Astragalo pyrenaico Barbæ Jovis folio non ramoso, flore ochroleuco glomerato Tournef. de quo is quædam habet Itin. Alp. IV. p. 330.

Plan-

Plantarum alpinarum specimina si data occasione mittere velis, conferam lubenter cum nostris & simili methodo procedam. Velim autem quæ mittes, ut sub numeris mittas, si enim eosdem tuis adjeceris, fiet ut mihi nominum transcriptionem compendifacies; plura enim me urgent negotia botanica, quam absolvere possum.

Pergratæ mihi fuerunt Dissertationes tuæ botanicæ, e quibus quædam addidici, & inter alia intellexi, servari in familia Bauhiniana Herbarium C. Bauhini. Velim, ut quæ de hoc nosti, mihi perscribas, nempe qua conditione illud sit, quam amplum, an ipse C. B. nomina adscripserit, & an hæredes id vendere in animo habeant, in cujus manibus id sit, & qua ratione id obtineri queat.

Gaudeo Te in loco constitutum studiis tuis respondente, & spero te nobis lucem aliquando allaturum de dubiis Sylvæ Harcinæ plantis, a Thelio obscurius descriptis. Si jusseris, earum, quas non intelligo, Catalogum mittam.

Conterraneus vester, Cl. Amman Petropoli in eo est, ut de stirpibus rarioribus Ruthenicis librum edat. Londini olim mihi cum ipso amicitia intercessit, & frequens mihi cum ipso litterarum commercium.

Quodsi

Quod si significare volueris, quænam Tibi grata futura sint femina, mittam quæ habemus. Mei autem moris est, nulla, nisi quæ desiderantur mittere. Quæ nobis defunt, simili ratione peto & misi desideratorum Catalogum ad Dn. Senkenberg & Hampe, ut data occasione transmittant. Vale faveque. Oxonii 16. Jan. 1739.

178.

PAUL. HENRIC. GERARD.
MOEHRING.

Ex animo, Vir optume, honorum adcessionibus dignas gratulor, qui summum enixe numen precor, velit rebus tuis constanter adesse, ut ea, quæ mente meditatus es, optato cum successu in lucem emittas. Gratulor quoque de alpino itinere suscipiendo, ejus in decursu ut mei non numquam recorderis, humaniter rogo. In antecessum jam mihi de divitiis naturalibus inde reportandis blandior.

Nonne frustula quædam de androdamante selenitico phosphorico helvetico Tibi supersunt, aut de petrefactis? promittebas novissima certe æstate quædam, delectu prius a Linnæo habito; sed quum is non adcesserit, largiorem messem a Te spero, qui in lapidum ac mineralium collectione adhuc pauperculus sum.

Tandem

Tandem doce , quæso , Vir optume , ex quibus herbis notissima illa infusa, Faletranc Suisse & Thee de Suisse dicta , constent ; utrumque diversum esse , illud saporis amaricantis e grandiusculis , & hoc ex minutulis foliis summarum Alpium constare , edoctus fui. Vale , meque ama. Scrib. Jeveræ , d. 16. Jan. 1739.

179.

ADRIANUS VAN ROYEN.

Geminas , amicorum dulcissime , a Te habui litteras , totidemque stirpium fasciculos , pro quibus grates refero amicitiae tuæ & liberalitati debitas : quamvis autem ad primas , nisi multum fallor , haud diu post paucis responderim tuamque necessitudinem per litteras studioso medicinæ traditas ardentibus votis imploraverim , tamen , si quid adversus sanctissima amicitiae jura commiserim , (id quod præsens facti memoria agnoscere nequit) commissi veniam peto & omni animi contentione imploro.

Ecquid novi dedere Sylvæ Hercyniæ aut Alpes Rhæticæ , quod nec Thalius nec Scheuchzerus aliive offenderant ? Profecto velim scire , an Hortum alas , in quem divitias , quas Tibi in ejusmodi excursionibus utilissimis per femina comparaveris , transferas , nec ne ? utut enim mihi gratissima fuerint siccarum stirpium dona ,
non

non minus tamen accepta forent ejusmodi feminum munera, quæ insignem Horto mihi commisso splendorem & decus addere possent: ad hunc ergo articulum ut in proximis mihi respondeas pro necessitudine, quæ mihi Tecum intercedit, humanissime expeto: par pari referre conabor, & quotannis femina transmittam, si desideraveris. Dissertationem quam petiisti, inauguralem hætenus mihi comparare non potui: interim utramque orationem inaugur. habeas cum fasciculo feminum & plantarum siccatarum: in ultimis ipse sum pauperrimus, cum stirpibus exsiccandis vix tempus mihi suppetat: colligam tamen in posterum eas, quas tibi gratas credam & utiles, quam primum vel minima nobis Deus otia fecerit; nam jam ab aliquo retro tempore negotiis fere obruor, cum solitis exercitiis in Horto, Academia, & privatis ædibus praxis Boerhaaviana docenda accesserit. Præterea jam sub prelo sudat Floræ Leidenfis Prodrumus, quem impressum mittam, licet folis Medicinæ & Botanices studiosis, non vero jam in arte Magistris conscriptus sit. Hac Florula absoluta Ericetum edere est animus, hinc si quas Ericas præter Africanas, quas, credo, omnes teneo, communicare posses, dulce mihi præstares officium: sed nullum hic in mora periculum, nam ad minimum biennium excurret, antequam hoc opus suscipiam, si vitam largiatur Deus. Scias interim nihil mihi gratius esse, quam tuos videre labores & inde proficere. Vale, tuoque favore & amicitia me prosequi perge.

Dabam Leydæ ad d. 3. Martii 1739.

180.

CHR. FRID. HÆNEL.

Binas abs Te accepi literas, priores d. xx. Januarii, posteriores die xxvi. Februarii exaratas. Mei officii esse puto, licet occupatissimus sim, ad eas vel ideo respondere, ut pro pulcherrimo dono, aureolo nempe scholarum Boerhaaviana-
rum, quibus longe doctissimas illuminationes addidisti, libello gratias, quas possum maximas, Tibi decernam. Istum, tanquam longam satiaturus famem, avidissime devoravi, admorfos ungues sapientem fane! nemo istum opus trium mensium judicabit, nisi qui solidam & profundam Halleri doctrinam novit. Utinam vero totus liber luce dignissimus jam prostaret!

Heisterus, mordax ille, semper alios mordet, quem Stahlianus quidam aliquando probe dedolabit. Quantum illum superat & humanitate & modestia in arte Clarissimus Hallerus! nunquam alio nisi demonstrationum elencho, unice vero, usus, quod vel responsum ad dubia a Walthero mota satis testatur. De ramis a vena umbilicali ortis, & per hepar copiosissime in foetus sparsis, nunc nihil amplius dubii restat, quos post Hebenstreitium etiam Waltherus nuper in Programmate de Venæ Portæ hepatis asseruit, in quo honorificam omnino Tui mentionem injecit. Libros, quos nuper a Te emptos scribis, mihi surreptos scias velim, quemadmodum Cuno testabitur. Ico-
nes

nes in Mundinum Venet. 1513. nullibi, etiam in Lindemio renovato, reperio. Scribis sub manu esse elegantes Dissertationes Albini & Raauwii, & quænam, amabo, illæ sunt? Nostine Dissert. Anatom. Iruchion, quarum meminit *ῥῶν ἐν ἀγίοις* Boerhaavius §. 296. Institut. edit. 1734.? Pacesioni Viridetus, Everse, Eulerus toties tibi laudati, ubi, quando, & qua forma istine prodire? Pag. 414. nota 13. citas dissertationem propriam, sed non novi quam intelligas. Gmelinus de glandulis Mesenterii mihi porro ignotus habetur, neque Kohlhanfium vidi.

Vale, Amicissime Hallere, æternum artis nostræ decus, & mihi porro fave! Schnebergæ die XIII. Martii MDCCXXXIX.

181.

P. H. G. MOEHRING.

Tandem Clifford. hortus & Weinmann. operis editio batava in via sunt. Plura de utroque libro, quamprimum redux es. Quando autem id fiet? Velis tamen sanitatis tuæ curam in via gerere, quum optumus Franc. de Ziegler certiores me reddiderit nuper simulque doluerit, Te viribus tuis tenellis non parcere: sed hæc amice dicta, amica fronte excipias, quæso.

Summopere gaudeo, Te a Montio &c. semina adcepisse, dum modo idoneus Tibi per absentiam

tiam tuam hortulanus sit. Sed forte Brendelius quoque integerrimus curam directionis horti suscipere poterit, quem officiosissime salutes, precor.

Jeveræ, a. d. 20. Martii 1739.

182.

JOH. GESNERUS.

Rediens ex ancipiti & plurium mensium morbo ad mea studia, nil prius, nil antiquius, nil carius habui, quam ad Te, Vir Excell. scribere, partim ut de summis honoribus, quibus Regia Majestas Te jure merentem cumulavit & ornavit, gratularer ex animo, partim ut pro gratissimis & bene multis iterum iterumque ad me missis muneribus literariis & doctissimis lucubrationibus tuis, itemque fossilium & plantarum speciminibus, eximiis Tibi quas debeo gratias agerem. Quod maximis qui in medicum cadunt, honoribus Titulo namque Medici Regii auctus sis, mecum omnes qui Te norunt, imprimis parentes & fratres mei, itemque amici tui Ampliss. Blaarerus; Nob. Wyssius, Bodmerus & alii, lætissimum nuntium habuere, & tuo id merito factum jure existimant. Plantæ & fossilia cum eruditissimis scriptis tuis non tantum amoris tui in me plane singularis evidentissimum testimonium, sed singulari quoque mihi gaudio fuerunt. Tu vicissim, quæ a me pendere possunt, omnia merito expectes. Quod vero in scribendo tamdiu moratus sim,

causa est morbus, qui circa finem præcedentis anni nec opinantem, sed optima sanitatis spe cum carissima conjuge fruentem, subito invalit, & cum discrimine me tenuit ad medium Martium, ita etiam ut de morte mea non vulgaris per urbem aliquoties rumor sparsus fuerit. Invadebat autem morbus specie febris veræ miliaris, quæ iteratis insultibus ter rediit, unde etiam multum debilitati corporis molestias ad hunc usque diem persentisco. Animus est DEO propitio sanitatem usu Acidularum & Thermarum Badensium firmare; quantum vero ad valetudinem meam adferret, si, cujus in penultimis literis tuis nobis spem fecisti, Tecum Badæ commorari liceret, facile conjicies ex eo amore & cultu, quo Te prosequi mihi fas est. Specimina figurarum, quæ plantas helveticas exprimunt, excellentissima sunt, & de ipsius operis præstantia spem faciunt eximiam: nunc ad meas plantas hac verna tempestate redeo, de iis etiam, circa quæ quæris, respondebo ex inspecto herbario meo meisque collectaneis. In volumina compingi curavi meas plantas, ut facillimum nunc sit examen ex Herbario petendum. Meum etiam in plantis pristinum amorem non parum revocavit Discipulus quidam Vitoduranus, D. Sulzerus, harum rerum studiosissimus, qui singulis fere diebus plantarum recentium fasciculum affert, & in iis haud raro nunquam antea a me visas, imprimis ex simplicissimo genere, de quibus alias pluribus ad Te referam. Animus est eum proxima æstate in montes Rhætiae Braulium & Italiae vicinos mittere,

re,

re, ut plantas colligat & describat. Est hic Sulzerus Candidatus Theologiæ & jamjam in S. S. Ministerium receptus *a)* in humanioribus literis & philosophicis imprimis Wolfianis & historia literaria, qui apud me mathematica & historiam naturalem audivit, & summo studio in historiam naturalem fertur. Obstat quidem ei res angusta domi, sed in studia omnia consumere tentat. Vehementer cuperem ejus conatus apud Mæcenatem adjuvare, cum optimis sit moribus & imprimis officiosus, ingenii plane eximii etiam in mechanicis operibus satis exercitatus. Cuperet in Academia quadam sine suis impensis versari, ut literis operam dare posset; lubens amanuensis apud Professore vel præceptoris domestici officio defungeretur: nec sane dubito eum Tibi commendare, si Göttingæ se occasio offerret. Scheuchzeri vidua herbarium vivum vendere iterum recusavit. Boerhaaviani commentarii editionem a Te fieri literatus orbis gratum habebit. Tres priores partes II. III. & IV. misi ad D. Engelium; priorem omisi, cum ex tuis MSC. tota sit descripta. Quintus tomus mihi furto ablatu est, tandem ejus copiam mihi fecit discipulus, qui eum quondam ex meo MSC. descripsit, & fecit, ut nunc ad Te mittam, cum duobus reliquis tomis, quos tradidi mercatoribus nostris, qui Lipsiam petunt. Boerhaavii Musæum & Bibliotheca auctione publica venduntur, catalogum proxime exspecto. Hortus Cliffortianus impressus est in magno folio Regali, sed exemplaria

Cc 2

a) J. Georgius Sulzerus vir ill.

plaria a D. Cliffortio nulla venduntur, quod dolendum, curabo ut per D. Gronovium exemplar obtineam. Misit ille D. Shaw plantas rariores Africæ, quas suo Itinerario adjunxit; nec non elegantissimas stirpes Virginianas; promittit Floram Virginicam. Itali spem faciunt proxime edendi alterius tomi novorum generum Micheli, & catalogi plantarum rariorum a se observatarum. Plura hac vice non addo, nisi ut quam prosperrime valeas & mihi pergas favere.

Scripsi ex Musæo Tiguri, 20. Martii 1739.

183.

D. CHRISTIANUS GOTTLIEB
LUDWIG.

Nisi nundinas vernaes expectassem, jam dudum Tibi responforias tradere debuisssem, quum insuper argumentum literarium attentione tua dignum nullum haberem, & de itinere in patriam suscepto certus factus essem, eo majori jure easdem me differre posse censui. Commentarius tuus in Boerhaavii institutiones gratissimus mihi fuit. Insignes quidem sunt meditationes & illustrationes Boerhaavianæ, insigniores vero observationes tuæ, quæ inprimis Anatomen illustant, & in clariore luce veritates obscuras collocant. Encomia, quæ hic adulationis speciem habere possent, in lectiones meas physiologicas remitto, intensissimo desiderio reliquas exoptamus partes, & apho-

aphorismos quoque, quorum magnum usum in praxi medica fore jam jam prævideo. Circa deglutitionis historiam explicandam nunc occupatus sum, annotationes tuæ multa ex Boerhaavianis illustrant, interim quædam adhuc dubia non dicam falsa mihi videntur, ab auctore & in novissima editione relictæ, e. gr. §. 70. p. 32. lin. 6. & seqq. repetit §. 71. in medio & circa finem. Si tribus verbis dubium corrigere posses, gratissimum quid mihi exhiberes; non enim perspicere possum, quomodo musculus azygos uvulam deprimere possit, nec quomodo uvula glottidem occludere queat. In deglutitione Boerhaavii libellum deferui, & summam dissertationis Waltherianæ mihi fatis notæ explicavi. Communicabo Tecum ea, quæ hac de re in usum auditorum in manuscripto exhibeo, & ubi Albinianis Waltheriana immisceo, & utraque confero. Hic saltem moneo, me quoque musculum stylopharyngeum eodem modo in cadavere demonstrasse, quo eundem describit Waltherus, revera enim lacertulus in ore prominens ad radicem epiglottidis tendit fibris quam maxime conspicuis, ita ut arcus freti oris posterior inferius ab eo formetur, licet superius magis a palato-pharyngeo Albini effici videatur. Inquiram tamen & proxime in alio cadavere in hujus musculi directiones, quo repetita demonstratio me melius convincat, aut contrarium ostendat; vidi enim fibrarum fasciculum, quem tamen ad alium musculum referre haud potui. Occasione observationis p. 202. Comment. Boerhaav. sequentes meditationes Tecum

communicabo, quæ obortæ sunt, quum nuperrime in cadavere masculino auditoribus meis diaphragma demonstrarem. Credo enim in casu violento vomitus a plenitudine, eundem, scil. transitum ex ventriculo in œsophagum, in inspiratione fieri posse. Quum enim 1. perpendam œsophagum non per diaphragma, sed per crura ejusdem descendere, ut & Tu ipse in opusculo elaboratissimo de diaphragmate mones, fibræ crurum gulæ inferiorem partem non circulariter sed oblique stringunt, & orificium reddunt oblongum, superius rotundum, inferius quodammodo acuminatum, quæ vis certe non tanta est, quam si in una sectione horizontali strictura & arctatio fieret. 2. Moneo pinguedinem cum œsophago ex mediastino descendere, quæ molliter habet œsophagum, & omni tempore quandam ejus dilationem admittit. Quamvis enim negare nolim, interdum fibras quasdam a diaphragmate ad œsophagum deferri, paucae tamen sunt & subtiliores, nec in omnibus subjectis deprehendendæ, in omnibus quoque non æqualis dispositio ad facilem vomitum. 3. Tandem perpendas dolorem circa cardiacam, quem in deglutione boli majoris vel in vomitu laborioso sentimus, qui etiam non tantum in ipso vomitu vehementissimus est, sed aliquantum etiam vomitu superato durat.

Novam iconem diaphragmatis, quam parasti, summo cum desiderio exopto: fortassis non alienum foret, si simul aliud apponeres, quod crura in situ & foramina simul ostenderet, situs forsitan

tan cadaveris talis esse posset, qualem exhibet Bidloo Tab. 52. licet reliqua quodammodo mutanda forent. Perlustravi Kauwium, non tamen inveni experimenta anatomica de corpore reticulari Malpighii. Anatomica nunc seposui ob botanicos labores, proximo autumno iterum accedam & videbo, an quædam ulterius eruere queam.

Linnæus Holmiæ praxin medicam exercet, Gronovii Flora Virginica Leydæ imprimitur, & Burmannus absolutis decadibus Africanis, opus Rumphianum f. Herbarium Amboinum sex voluminibus in folio, subscriptionis lege editurus est, hæc ex literis Burmannianis.

En specimen primum observationum in methodum Linnæanam, plura quidem adhuc parata habeo, nescio vero, an reliqua publici juris faciam, quum judicia Cel. Botanicorum expectanda sint. In studio hoc multa taxanda, pauca vero certiora reddenda sunt. Siegesbeckius munus suum Petroburgi proxime deponet, & Archiater Fischerus in literis Gerberianis me ad idem munus suscipiendum invitavit, sed recusavi spartam, quum Lipsiæ fortassis meliora fata expectare queam; stipendio enim Regio annuo & Collegiatura Coll. B. M. V. res meæ non parum auctæ fuerunt. Applausus quoque non contemnendus auditorum, & practicæ medicinæ exercitium haud permittit, ut certioribus relictis incerta quæram.

Monuit quondam Platnerus, Boerhaavium in

procemio Institutionum medicarum plura hausisse ex Hartmanni Originibus Anatomicis, Regiomonti editis, quid tibi videtur?

Mitto quoque plantas & gramina & muscos, priores sunt desideratae, reliquae vero nominibus exornes, vel nomina corrigas, & si quaedam placeant, retineas.

Vale interim, Vir Celeberrime, & me imposterum quoque amore tuo complectaris quaeso. Dab. Lipsiae d. 1. Maji, A. O. R. MDCCXXXIX.

184.

JOH. GESNERUS.

Litterae tuae mihi semper carissimae gratiores etiam magisque expectatae mihi advenerant, qui tam diu his destitutus fui. Quamvis etiam literas meas in insolito hoc tuo silentio Göttingam iterare cogitarem, rumor tamen, qui de adventu tuo in patriam spargebatur, me detinuit. Tandem advenientes carissimae Tuae me mirum in modum erexerunt, & insignem attulerunt voluptatem. Secundas nuptias tuas optimum Numen felicissimas faciat & in iis beatam illam Tibi vitam reddat, quam cum Beatissima tua Mariana egisti, Te etiam cum Nobilissima tua Bucheria ad Nestoreos annos conservet, & Orbi Literato atque amicis, qui Te colunt, Te diutissime incolumem concedat, sic optant mecum omnes boni
maxime

maxime etiam cum meis, qui te norunt, Amici. Hoc etiam diffiteri non possum, novas has nuptias tuas mihi non exiguam spem facere de exoptatissimo omnibus tuo in patriam reditu. Quæ ego agam in literis mense Martio Göttingam ad Te missis scripsi uberius, ex bimestri meo morbo vix reconvalescens iterum præterita septimana novam febris meæ erysipelaceæ accessionem non levem passus sum, nunc meliuscule me habens fero lactis caprilli herbis medicato utor, sed languens mea omnia ago; ad studium botanicum redii hoc anno, & subinde novæ mihi plantæ maxime ex simplicium genere a discipulis adferuntur. Icones Synopsi stirpium helveticarum inferendæ exquisita sculptura & præstantia sane incomparabiles sunt, optarem vero Te alpibus adeo propinquum, ut eximio sculptori plantas vivas delineandas offerre posses. D. Ottius Alpinarum nonnullas ex vicinis montibus Helvetiorum hortu suo intulit, quo successu germinaturæ sint, dies docebit. Nonne in reditu tuo in Germaniam facultatem mihi concederes suavissimo tuo alloquio frui? Boerhaavii prælectiones gratissimum sane donarium fuerunt, & adeo opportune advenerunt eo ipso die, quo cum Discipulis has Institutiones percurrere inciperem; meruit sane Magnus Boerhaavius, ut tua opera & conditione etiam major & utilior prodiret: de hoc opere merito Tibi gratulor, & gratulor eam rem Arti Medicæ. Pisces ex methodo Artediana, qui in Helvetia habentur, omnes describere incipio, sed apud nos perpauci vix ultra 30. inveniuntur.

Denudata carne compressam piscium cutem cum pinnis & characteristicis partibus siccata conservo, non secus ac plantas in Herbario. Tua opera aut commendatione cum in his tum in collectione naturalium plurimum juvari possem, si amicos procurares, qui in hoc genere commercium mecum instituere vellent, a me quicquid in Helvetia colligere potero expectaturi. De Musæo Scheuchzeriano jam constitutum est, id cum Herbario Familiæ Scheuchzerianorum Legati in modum conservare, unicus enim nunc hæres superest, cum filius natu minimus repente his diebus febris acuta obierit. Vale cum amantissima tua conjuge, & Tibi devinctissimo porro favere perge.

Scripsi Tiguri d. 28. Maji 1739.

185.

EMANUEL KOENIG.

Sic ergo divina Providentia damna quævis refarcire novit, Mi Haller! quæ te ærumnarum fluctibus tantum non penitus submersum, non modo sartum tectumque servavit, sed novo felicitatis genere beavit. Hanc Tibi vehementer gratulor, non ob unam rationem: præter id enim quod judicii & consilii tui maturitas in re tanti momenti, ac est matrimonium, mihi perspecta sit, omnes nostratum qui Familiam, e qua Tibi Sponsam selegisti, norunt, ejus formæ, maxime
vero

vero animi pulchritudinem , ut fortunæ bona egregia taceam, laudarunt; deinde nonne id est præclarissimum documentum , qua sit animi magnitudine & sapientia , & quanti Te faciat Nobilis Sponsa tua , quod omnibus iis rebus posthabitis, quas relinquere summæ est reluctantiæ, talem maritum iis præferre sciat; ut notas omnes cum ista re junctas circumstantias , non commemorem. Quare gaude isto tuo tam excellenti bono, amice carissime, & diu eo perfruere.

Huberus paucis ante diebus litteras ad me dedit, quam tuæ ad me perlatae sunt; agnovit grata commemoratione Patronos suos atque Fautores, Halleroque suo se tantum non omnia debere lætus fatetur. Quid in sectione puerilium cadaverum, præstiterit egregii, non scripsit, sollicitus de programmatibus conscribendis; Tu iterum summum præsidium suum & dulcæ decus eris. Dab. Basileæ d. 28. Maji 1739.

Cum jam clauderem epistolam, en amitini mei Professoris Weissii schedula, quam simul mittere volui, adfertur, qua tuum judicium petitur, an Thermæ Leucenses proficiuæ futuræ sint, patri suo, matrueli meo, s. Oberschreiber Weifs, qui anni præteriti mense Junio, de inappetentia, sensu rei prementis sub cartilagine ensiformi versus plagam hypochondrii sinistri, & respirationem liberam impredientis sine tussi tamen, aut difficiliore decubitu, fatis declivi capite, conque-
stus, variis remediis pilulis ad modum Hoffmanni
ni

ni paratis, vino medicato aperiente, quod vocant, clysmatibus, hirudinibus, aqua Selterana, quæ vias per diuresin sibi non paravit, usus, non multum profecit, imo in pedum, deinde in abdominis tumorem incidit, qui tumor aquosus pulvere, quem consentiente D. D. Stehelio præscripsi ex Rad. squill. tartar. tartaris. rad. Irid. florent. & zingibere adjecto, totus per alvum & renes dissipatus est, & cum aliquoties quanquam minor rediisset, hoc remedio fugatus est, hodieque in totum emanet, ut aliquoties visum fuerit Dno. Ægroto, omnia mala disparuisse. Ille vero præterito mense Octobris, cum in pago quodam muneris sui causa, decimam vini collegisset, in insultum quendam linguæ paralyticum incidit, sensibus nunquam oppressis, eo tempore præter difficultatem loquendi, quæ spatio trium hebdomadum utcunque sublata est, horrenda anxietate & difficili respiratione orta, laboravit per tres dies: venæ sect. repetita omnia tranquilla reddiderunt datæ pilulæ ex Sarcocolla Hel-lebori nigri & Gentianæ extractis, quæ multum boni attulerunt. Vertente anno prima Januar. ex incuria tota familia cobaltum in jusculeo devoravit, vomuit æger cum euphoria, nec aliquid pe-joris id produxit. Interea lecto nunquam addi-ctus fuit satis hilaris, sed domi manens, varia-que valetudine usus ex obeso macilentus factus, cum quiescit non multum incommodi sentiens, sed cum movet corpus, ambulando, sensu illo rei impediens & aliquando pulsantis, ut digi-to illum *πάλμον* distincte sentire possit, mo-
lestatus,

lestatus, uti ante, rogavit Steheliū & me jam aliquoties, an vel Piperinas vel Leucenses Thermas adire e re sit. Vir est 50 genario major, sanus alias & robustus, qui vino sæpe indulgit, venæ sect. assuetus, quas non neglexit, e familia, quæ apoplexiæ maxime obnoxia est oriundus.

An obstructions visceris alicujus, an Polyfori quid, Leucensium Thermarum usum, admittunt? Paucis responde si placet. Vale.

186.

CAROLUS LINNÆUS.

Literæ tuæ, (mihi omni auro chariores) datæ d. 24. Novembris 1738. accessere ad me hoc anno die 12. Augusti per concionatorem Ecclesiæ Germanicæ, Holmiæ instructum, fatum moræ mihi latet.

Extuli millicies Hermannī manes, parum fuit saluisse fontes omnes Horti Regis Gallorum ad accessum Hermannī jubente Tournefortio, si generosum Hermannī animum cum Tournefortiano conferas. Hermannus Tournefortio antea obtulit professionem botanicam, quam alio commutaret, quo viveret Tournefortius; quid itaque de Te dicam ipse; peregrinum amas, vocas, professoriam dignitatem & munus & hortum fere offers; vix frater fratri, vix pater hoc filio unico. Uno verbo plures mortales vidi, multi me amarunt;

runt; nullus mihi obtulit tanta, quanta Tu. Verbis grates redderem, si possem, sed nequeo digna reddere verba, sancta mente fervabo, dum vixero, & alii post me, tuum nomen.

Non respondeo, cum Tu Te patrem præstes, ego filius; dabo en historiam qualemcunque vitæ meæ in hunc usque diem. Anno 1730. docui Botanicen, Horto Botanico Upsaliensi; rediit eodem anno amicus noster communis D. D. Rosen; ego studiosus medicinæ vicarius eram Rudbeckii in Botanicis, ille in anatomicis, & simul adjunctus medicinæ; An. 1732. adii Lapponiam, redii, docui docimasticen & Botanicen per annum unicum; discessi Upsalia, iter ingressus sum Dalekarliam, sic providente Deo; facto itinere redii in primariam urbem istius provinciæ Dalekarlicæ Fahlunam; docui mineralogiam, praxin exercui minimam; amatus ab omnibus permansi per mensem. Erat ibi medicus, quem divitem dicere non erubescibat vulgus; imo erat inter omnes in ista pauperrima provincia ditissimus, nomine Moræus, vir etiam inter Sueciæ medicos, doctrinam si spectes, facile primus. Vir iste nulum vitæ genus medicinæ inferiorem (praxin hic spectans) esse, millies pronunciavit; me interim amabat. Adii domum ejus non semel gratus ipsi hospes; filiam habuit (& aliam ætate inferiorem) pulchram, quam ambiebat Liber Baro quidam frustra; vidi, obstupui, præcordia intima sensi attonitus novis intumuisse curis. Amavi, illa tandem victa blanditiis, votis &c. & me amabat,

bat, promisit, dixit fiat. Patrem adloqui erubesceram pauperrimus, dixi tamen; voluit & noluit; me amabat pater, non mea fata, dixit, intacta permanebit per tres annos, dicam tum deum; compositis rebus; ad iter necessaria paratis exivi patriam 36 nummis aureis dives. Promotionem medicam mox obtinui; redire magno meo cum commodo non potui; permansi in Belgio ut novisti: interim amicus meus summus Cl. B literas amicæ meæ ad me per tabellarios continuo trans mittebat; sancte præstitit; ultimo anno 1738. quo apud v. Royen vixi, (quod erat quarto anno, non enim fœder plures quam tres concessit annos) & hoc quidem nutu sponsæ, sibi proximum judicavit B esse, mea enim recommendatione factus fuit Professor; mox me non reversurum in patriam demonstrabat; sponsam meam ambiebat, fere obtinuit, nisi intervenisset alius, fallaciam qui prodidit; punitus & ipse fuit mille fati adversis.

Redii tandem, sed pauper. Puella me amabat, non illum; sedem fixi Holmiæ, irrisus ab omnibus ob meam Botanicen, quot insomnes noctes & laboriosas horas transegerim, nullus dixit, quam vero a Siegesbeckio eram annihilatus, omnes uno ore acclamabant; non erat qui vel servum mihi curandum obtulit. Transigi vitam quocunque possem modo, tamen honeste: incepti praxin exercere valde lente; sed brevi fata cessabant adversa, & post diuturnas nebulas phœbus; emerſi, ad primates accersitus, cessere

fere omnia secunde, nullus æger sanabatur me non præfente; pecunias accepi, ab hora quarta matutina in feram vesperam ægros adii, noctes apud ægros consumsi: heu dixi, dat Æsculapius bona omnia, Flora vero solos Siegesbeckios; interdixi Floram, quæ collegi adversaria (heu nimis multa) æterno pulvere sepelienda millies decrevi; Siegesbeckio nunquam responfurum fere juravi: mox primarius medicus Classis navalis constitutus fui; conventus civium mox me Botanicum Regium, publice quo docerem Botanicen in Regia sede Stockholmiae, dixere, stipendio annuo auxerunt. Incepi iterum amare plantas. Sponsam adii tam meam quinquennem, tam dignus thalamum intravi sponsæ & uxoris. Socer tamen sat pecuniis ipse delectatur, nec generi facile concedit; sed nec opus habeo; & quis a me generetur, habebit.

Nunc vero utraque Professio Medicinæ vacabit; ambo senes Professores Rudbeck & Roberg dimissionem ambiunt; quod si fiat forte Cl. Rosen erit successor Robergii, forte ego Rudbeckii; sin secus Stockholmiae & vivere & mori cupio; nec competitoris defendam spartam. Sin vero Botanices Professio Upsaliae mea non fiat, & me tum (post tres menses) vocares, accederem, si cum uxore daretur. Vel si aliquando Te videre liceret Hamburgi, hanc unicam ob causam Hamburgum adirem, licet longe sepositus vivo. Tanti te facio, utinam ante fata Tecum loqui contigisset, & Te coram videre! Vale,
vive

vive diu felix artis nostræ fidus. Dabam Stockholmiæ 1739. die 12. Septembr.

Si possis aliquo modo, quæso cures, ut habeam Dissertationes tuas de Veronicis & Pedicularibus, sed præ omnibus synopsis plantarum helveticarum.

Si rescribas, mittantur literæ franco Hamburgum, sub couvert ad Societatem Regiam Scientiarum Upsaliæ.

Si ullo modo possis, mihi des oro Dissertationes tuas de Veronicis & Pedicularibus. Ac si daretur videre iter tuum sylvæ Hercyniæ! Synopsis plantarum Helveticarum Lugduni imprimi a Belgis audivi, & ab iis facile habebo, utinam brevi. Commentaria in Boerhaavii institutiones impressa esse percepi, e Belgio petii dudum, etiamnum vero non obtinui, brevi habebo.

Peractum esse Cl. Huberi iter lætor, utinam mox prodiret, sic Tu plura præstas, quam alius ullus.

Quæso per deos mox rescribas, utrum a Cliffordio Hortum accepisti, nec ne? dixi ipsi milles. Si non accepisti, mittam cum prima navi Hamburgum, significes modo ubi deponatur, Cliffordius enim mihi dedit decem exemplaria.

Quod v. Royen non respondeat, vix mihi mirum videtur, novisti forte quid hoc anno passus sit. Quid cum prodromo Floræ suæ agendum habuit. Respondebit; Te, per me, bene novit.

Siegesbeckii primitias Floræ Petropolitanæ & Cl. Ludwigii aphorismos botanicos nunquam vidi ; qua ratione comparabo ?

Quod falso narrarunt de tua sanitate Galli, ex toto corde lætor ; utinam tam diu viveres salvus , quam diu ego pro Te vitam dare vellem meam.

Lateo in obscuro. Si Upsaliam pervenero, praxin medicam interdiciam ; solum plantas tum tractabo. Si semina aliquot habes, mihi mittas, vel alia. Dabam Stockholmia 1739. d. 15. Augusti. (*potius Septembr.*).

187.

P. H. G. MOEHRING.

Gratulor tot novas inventas in itinere stirpes, gratulor susceptum in publicum commodum Boerhaaveanum laborem, sed summopere gratulor reportatam dulcissimam thori fodalem, quam ut exoptatissima cum fortuna seros in annos vitam sospitem vivas, cordate utrique vestrum adprecor.

Primus otiorum hyemalium conatus meus erit, ut feminum meorum indicem, specimina aliquot herbarum sicca, & quasdam observatiunculas botanicas, Tibi mittam. Mitto historiarum medicinalium exemplar, quod ut humana excipias fronte, rogo. De Illecebro Linn. cor. gen. & Sali-

& *Salicornia* jam constantem characterem, eumque, ni fallor, absolutum habeo; paravi descriptiones specificas quarundam plantarum, quarum semina proximo elapso anno ex horto Waltheriano, parata pro pecunia, per amicum clam obtinueram, quum ipsum Waltherum pro tot ipsi missis feminibus ingratiſſimum reperirem. Et spe alor, fore, ut plura indidem adcipiam. Ad genera Linnæi quamlibet speciem amandare conatus sum, qui amicus optumus nimias fane, quod oculis meis sæpe vidi, varietates immerito fecit: e. gr. *Fumariam* Neapolitanam & *Fumariam* offic. flore rubro; *Fumariam* radice non cava & cava; *Hyacinthum* campanularem dictum & Anglicum &c. Et quid Tibi videtur v. gr. de *Solano* Guineensi baccis magnis nigris; *Melilot*, s. *Trifolio* ejus spec. ult. hort. Clifford. *Veronica* Chia verna, *Cymbalar.* fol. *Ranunculo* echinato arvensi & *Cretico* &c.?

Verbascum e Virginia Linn. in schedul. mſct. differt specificè a *Blattaria* laciniata bienni lutea, foliis floralibus ternis, floribus quaternis, & pedunculis brevissimis. Hujus semina matura jam sunt.

Quodsi iconibus meis de fungis quibusdam Tibi infervire possum, seligere gratos ex iis poteris, modo post usum figuras aliquando remittas. Sed forte vulgares sunt. Periculum quoque facturus sum de obtinendis feminibus *Calaminthæ* odore pulegii. Quot *Lycopodia* Tibi? heic tres species crescunt: illud *sabinæ* facie; illud

lud pedunculis geminis, & ultima species Linn. Flor. Lapp. Nonne Sceptum Carolinum Tibi est? Carco etiam Linnæa.

Proxime plura. Vale, Vir Amicissime, meque interdum recordare. Jeveræ, 17¹⁰/₁₀ 39.

188.

JOH. FR. SCHREIBER, Reg.

Iandem aliquando Tecum litteris loqui liceat, Amicorum Optume! Ultimæ tuæ litteræ mihi fuerunt redditæ anno 1734. Varsoviæ, una cum doctissima tua Dissertatione de Diaphragmate, quam tamen (me hercle nescio quo fato) inter tanta itinera perdidisti. Interim de Te, dilectissime ALBERTE, cognovi sequentia: 1) Conjugem tuam, quam nostrates Helveti *αυτοπτας* celebrarunt Venerem Pallademque, obiisse. 2) Te Göttingæ Professore celebrari Anatomes, Chirurgiæ atque Botanices. 3) Te edidisse poemata germanica, me iudice, (legi enim ipsa pluries) ipsis Pietſchianis superiora. 4) Te editurum Commentarium in Institutiones medicas Boerhaaveanas, vel edidisse. De me vero fcias sequentia: Anno 1734. adfui obsidioni Gedanensi. A. 1735. cum copiis Ruthenicis Rhenum versus abi; quo tempore plures Germaniæ civitates invisi. Eodem plane Nobilis Hannoveranus de Lent, cui annonæ cura pro copiis Hannoveranis mandata erat, me adceſſit Wiſelochæ, oppidulo, tribus millia-

milliaribus Heidelbergæ remoto, propositurus Professionem Göttingensem, Illustrissimo vestro de Münnichhausen certe non incio. Censui, & Werlhofium & Waltherum Lipsiensem multa eo fecisse. A. 1736. Vindobonæ morabar, moxque, mandato adcepto, interfui obsidioni fortalitii ad Tanaim, quod Affow hodie dicunt. An. 1737. cum exercitu Ruthenico profectus sum in Chersonesum Tauricam, quo omnia, usque ad oppidum Karas Bazar, ferro atque igne vastabamus. Denique a. 1738. vidi obsidionem, atque traditionem fortalitii Taphrarum (Or), in Perecop. Idemque vesperi vidi, ignibus subterraneis, arte admotis, in cineres dispergi. Sed hujus anni mense Martio constitutus sum hujus metropoleos Physicus, stipendio annuo 700. Rublorum. Atque satis tranquille vixi hic hucusque. Si quæris de re medica? Nosti, quam parum illam noverim prius: nunc autem (fateri pudet) illam fere plane ignoro. Impetus æstima ex sequentibus. Almagestum medicum, quod & quale Carolus Piso meditatus olim, diu in animo volvi, volvoque hodie: sed feris annis commendandum. Vale O Optume, d. Moscuæ 17¹⁶/₁₀39.

De cognoscendis & curandis morbis doctrinam digessi, methodo naturali, ita, ut opiner, quamquam pleraque sint Boerhaaveana, simile non proflare publice. Interim primitiis futuri anni sacravi observationes de peste, hujusque antidoto, mercurio dulci, de toxica facultate quarundam aquarum stillatitiarum, laurocerasi ac

amygdalarum amararum; de tarantulis, atque
 ipfarum morsum antidoto, oleo tarantularum;
 de homine bilingui; de tumore enormi steato-
 mato-purulento, post aperturam lethali, ad la-
 tus dextrum extrorsum sub hypochondriis &c.
 Sed ubi imprimendum tradam scriptum, a litte-
 ratis remotissimus. Tu autem quid moliris ul-
 tra? Quæro te cœlebs, an Tu in conjugio? Sa-
 luta Hollmannum. Quid agis, acturusque? An
 prodiit Plinius Gesneri? Abeat cum lectionibus
 variantibus variantium. Si nil ultra scribo de
 omnibus ocyus sæpius. Ego constitueram scri-
 bere de mortibus: de determinando gradu dolo-
 ris in corp. humano. Hæc omnia tuæ doctrinæ
 commendatissima funto.

189.

JOH. GESNERUS.

Gratissimis literis tuis d. 18. Octob. ad me
 scriptis nihil gratius mihi accidere potuit: quam-
 vis enim silentii tui non levidentes causas in no-
 vis & felicibus nuptiis tuis, in itinere, in insti-
 tuenda Göttingæ studiorum & œconomix ratione
 invenerim, atque de tuo in me favore agnovi-
 mus. Me & mea, in quæ pro humanitate tua
 ut amicus inquiris, quod attinet, sane vix mul-
 ta sunt digna, quæ ad Te scribam. Sanitatem
 in Thermis Badensibus præterita æstate acidulis
 Brocensibus utens firmavi optato cum sucœssu,
 quamvis debilitas corporis & impatientia frigo-
 ris,

ris, aut humidæ tempestatis adhuc mihi molesta sint, nec reconvalescentiæ firmam spem concedant. Opportune ibi & collectioni plantarum & petrefactorum operam adhibui, & macerationis multa exempla in plantarum foliis institui, ex quibus ad earum structuram cognoscendam commode pervenitur. Pelliculam duplicem aut analogum quid, quod superficiem superiorem & inferiorem folii tegit, in omnibus conspexi, atque a rete vasculoso distinxi in hedera terrestri, eo modo, quo fufius hanc rem descripsit Cl. Trew, in schedis Norimbergenfibus; optime separatio per flatum instituitur. In nonnullis enim foliis rete vasculosum ex duplici lamina compositum inveni & distinxi, ut in pyri folio, cujus superior retis lamina minutiffimis foraminibus contextum rete efficit, cujus craffiores rami respondent reti inferiori, quod amplioribus foraminibus & craffioribus ramis formatur. Lubenter quædam fceleta foliorum ad Te mittam, nisi iis jam sis instructus. Modum, quo pisces præparo, ut chartis agglutinati fervari queant, in longos annos sine dubio ad Te perſcripsi. Augeo museum cum multis petrefactis maxime ex Hetruria, unde Custos Ambulacri Regii & Præfectus Monumentorum bene multa & curiosiffima ad me mittit; pridie ad me de conatibus D. Targionii ſucceſſoris D. Micheli pluribus ſcripſit, & continuationem operis Micheliani proxime prodituram promittit; per eum facillime ſemina & itirpes ex Horto Florentino aut Herbario Micheliano obtinere licebit. Botanicas excuſſiones ſanitas vix

permittit, auditores mei nonnunquam offerunt plantas maxime ex simplicium genere, de quibus tamen Tibi nullæ novæ sunt, quantum ex iis, quas ad me misisti, video. Gratissimus erit tuus in Historia Plantarum Helvetiæ & Itinere Helvetico describendo labor. Quas offers plantas, grato animo accipiam, Tu de meis rebus velim disponas. Commentarius tuus in Prælectiones Boerhaavianas publicis usibus accommodatissimus facit, ut impatienter ejus continuationem expectent omnes, qui in Medicina utile & verum cupiunt. Nuper D. Mejerus nostras Med. Doct. homo non indoctus, diligens imprimis in adnotando, mihi attulit commentarium ultimo anno, quo Boerhaavius ante fata sua prælegit, diligentissime exceptum, qui non pauca vix contemnenda inde a nostris temporibus addita continere visus est: excerpfit deinde nonnulla, quæ accessionum loco ad prælectionum Boerhaavianarum Tomum I. addi possent, ut ex hoc specimine de toto suo commentario judicarem, simulque obtulit, ut si inde quicquam utilitatis Te captaturum existimarem, ut ad Te mitterem, ut si gratus Tibi esset hic labor, continuare posset descriptum commentarium ad Te missurus. Mittam hoc specimen proxima occasione, qua siue impensis Göttingam curari poterit. Tu vero de eo ad me scribas. Tiguri, prid. Kal. Novembris 1739.

190.

JOH. RUD. ISELIUS.

Venio nunc ad id quod rei caput est, & quod mihi longe maximam excitavit lætitiā, tuam, Vir Excellentissime, erga me benevolentiam singularem verbis deprædicare satis nequeo. Ea est enim tua erga me animi propensio, ut non cupias modo me valere ac Tui esse memorem, verum in id cum maxime incumbis, ut tua efficias opera, quo mihi meisque optime sit consultum, o egregium amici officium! quod grata mente nunquam elabetur! quod igitur tua commendatione, quam magni ponderis esse pridem sensi, effectum est, ut eruditis quibusdam ac summis viris innotuerim, gratias habeo agoque maximas; quod præterea visum fuit, me hominem hucusque umbratilem ac in obscuro latentem in splendidissimam lucem protrahere, ac ad illustris nominis virum aditum facere id felicitati accensio: quo minus vero ea, quam scribis, ratione ad ambiendam honorificam stationem uti valeam, causæ sunt bene multæ; primum quod multo honestius ac magis honorificum duco beneficium oblatum quam precibus efflagitatum: dein graviter ferret Amplissimus Magistratus, qui ab aliquo tempore nonnunquam in decidendis controversiis meis usus est consiliis, quando rescisceret, me inconsulto eo aliam sedem non quærere modo, sed etiam ambire. Denique & id prohibet Illustrem Münchhausium precibus adire, quod ante quin-

D d 5

que,

que, quatuorve annos Marburgum honestissimis conditionibus evocatus honorificæ vocationi annuere e re mea haud duxi; quantopere nunc illi mihi succenserent Viri Illustres, qui non rogati honorifice me compellaverant, si intelligerent, me neglecto Sereniss. Principis beneficio eandem spartam alibi prece ambire. Tædet me vitæ ejus, quam cæteroquin, ob proprias facultates, satis commode hic duco, sed absque iis, quæ solatium adferre solent veræ eruditionis studiosis. Nec tamen impetrare a me possum, ut quod maxime cupio, precibus efflagitem: Illustris Moshemius, quem alia de causâ literis compellavi, cuique quædam ex meis speciminibus transmissi, iterum atque iterum excitavit ad altiora, eamque ob causam cum Illustri viro, ut scribit, Hannoveræ ea communicavit; nec tamen quid ea re effectum fuerit rescripsit: transmittendi ad Te, Vir Celeberrime, meas dissertationes deest nunc omnis occasio, scripsi haud adeo multa, quæ ad Jus Civile, naturale, Helvetiæ publicum pertinent; discere ex aliis potius cupio ac plura legere, quam multa scribere, in eo tamen sum, ut novam editionem *Grotii de Jure Belli & Pacis* adornem, cui variorum selectæ notæ cum quibusdam meis animadversionibus adjicientur: Bibliopola id aget, ut nitidissime typis exscribatur, charta atque character idem erit, qui specimini Æliani &c. Vides ergo, Vir Experientissime, nihil minus me fugere quam laborem. Semper aliquid ago, aut scholas habeo, aut lego, aut scribo, sæpius consultoribus consilia impertior: auditorum numerus exiguus valde

de est, nec tanti sunt extera negotia, ut gloriolæ ac laboris cupidum explere valeant. Hæc ita inter nos, ea enim libertate ac sincero animo scribo, quod sciam me ad amicum scribere, qui, cum offerre talia velit, consilium impertiri haud dedignabitur: nolo nunc diutius Te morari, novi quam temporis sis parcissimus. Vale igitur, Vir Celeberrime, Deus O. M. Te rei literariæ, florentissimæ familiæ, meique tandem bono quam diutissime sospitem atque incolumem conservet. Vale iterum & si haud grave est, Cl. Hubero meo salutem plurimam meo nomine nuncia. Dabam Basileæ d. 4. Novemb. 1739.

P. S De conditionibus nihil scribo, cum non dubitem tales fore, ut in iis conquiescere liceat, necdum liqueat quid futurum sit.

191.

P. H. G. MOEHRING.

His, Vir Integerrime, laboribus potissimum hyemalibus occupato, ut siccas meas stirpes in ordinem rēdigam, inter Gentianas eæ obviæ factæ fuerunt, quas a Te missas lætor. Rectissime profecto hocce de genere pronunciavit Linnæus Flor. Lapp. § 95. „Variationes pro speciebus vendi, & synonyma misceri, ut ne Mercurius e cœlo dimissus hisce solvendis nodis sufficeret, & etiamsi eos solus solvere posset, nos tamen æque doctos, ac antea dimissurum esse.”

Misisti

Misisti Gentianam siccam, quam nomine Linnæi Flor. Lapp. §. cit. insignivisti. Ast quamvis nomen quod corollæ figuram infundibuliformem, & denticulum laciniis interpositum huic tuæ speciei adaptari possit, obstat tamen ejus descriptio. Communicatæ enim a Te plantæ caulis simplicissimus, nec ramosus; foliorum internodia plura, quam quinque; folia caulina superiora æque obtusa ac infima &c. Ergo, nisi me omnia fallunt, quoad icones tuam speciem exacte referunt; Gentianula, quæ Hippion Bauh. hist. 3. 527. Gentianella minor verna Clus. hist. 1. 315. Gentianella alpina verna Clusii, cantabrica quorundam Lob. Ic. 310. An? Gentianella elegantissima Bavarica majuscula. Camer. hort. t. 15. f. 1. sed denticuli laciniarum non satis distincte adparent.

At illius Linnæi Flor. Lapp. §. 95. synonyma erunt: Gentiana minor 2. Tabern. Germ. 2. 426. Gentiana XI. minima Clus. hist. 1. 316. &c. quam quidem diss. de meth. bot. stud. p. 29. indicasti, sed, quod pace tua dixisse liceat, nondum penitus ibidem evolvisi. An forte secundum tuam ibi datam brevem descriptionem, dum vel ramosam, vel non ramosam dicis, utramque hanc ad unam eandemque speciem refers? aut qualis inter utramque differentia specifica? illam enim Linnæi descriptioni adplicabilem ramosam nondum vidi. Neque credo, figuras plurimorum, calyces ampullatos, sive lychnidis bene æmulos pingentium, veras esse, quoniam neque Clusius, neque

neque Joh. Bauhinus in descriptione talis figuræ ampullatæ mentionem faciunt, quod tamen dubio procul ob notabilem calycinam a congeneribus differentiam facturi fuissent. Utique tamen ramosa modo adducta a speciei septimæ varietate β . Linnæi in horto Clifford. p. 81. differt, ut bene docet progr. cit. pag. 29.

Gentianella angustifolia Dalech. hist. 829. erit *Gentianæ* spec. 6. Linn. hort. Clifford. minime vero *Gentianellæ* 3. C. B. P. 188. synonymon.

Mira impatientia tuum, Vir Optume, super hæc iudicium desidero, qui omnes species ad manus habes, vivasque vidisti. Casp. Bauhinus enormiter fane circa *Gentianarum* synonyma peccavit; iudice Te, fratre Joh. Bauhino, Linnæo, aliis.

An *Calathiana verna* Dalech. hist. 824. pertinet ad auctumnalem ramosam C. B. aut ad *Swertiam* Linn. Hort. Clifford. 53? Hujus si duplex Tibi exemplar siccum superest, alterum benevole mecum communices quæso.

E siccis multarum adhuc umbelliferarum indigeo; utinam Tibi vel semina, vel siccæ superfluæ essent!

Vale, Vir honoratissime, Tuique amplius recordare. Jeveræ, a. d. 27. Novemb. 1739.

P. S. Adcepisti, opinor; ultimas meas d. d. 10. Octob.

192.

B. FELDMANN,

Medicus ordinarius circuli & urbis
Ruppinenfium.

Doces in dedicatione Prælectionum Boerhaavii a Te novissime adjectis tuis eruditissimis notis editarum, Te expectare alios codices manuscriptos harum Prælectionum in institutiones, ut ex iisdem supplementum colligere possis. Gaudeo, (& omnes boni gaudent) vehementerque lætor tuis lucubrationibus non minus in doctrina de diaphragmate & monstris ac in præsentì opere, quo hanc Germaniæ gloriam acquiris, quod ea, quæ jam Batavis dat celebres Medicinæ Doctores Albinum & Gaubium, primam quoque dederit editionem eamque nitidissimam harum Lectionum, quæ novam arti conciliant faciem, novam periodum in historia ejusdem sunt auspicae. Neque deficient in Germania viri, qui hoc tuum opus promoveant communicatione suorum codicum. Ego quidem avidissime conquisi Leydæ plurimas magni Boerhaavii Prælectiones, in hisce eminet volumen lectionum in institutiones. Hocce quam tueatur fidem & an supplemento tuo illustrando possit inservire, ex adjecta huic epistolæ speciminis loco charta, quæ priores 4 §§. explicat, uberius pro tua in eruendo vero sagacitate perspicias, quam ex codicis dicti origine; cujus quidem historia hæc est: Septennium jam in Collegio

Collegio anatomico Berolinensi & Halæ Saxonum
Præceptoribus Illustr. Ellero & Fr. Hoffmanno
aliisque impenderam studio medico, cum arden-
tissimo flagrans desiderio haurire ex ipso fonte me-
dicinam ingenuam, appuli Belgium anno sc. 1731.
Assidue per annum adfui Lectionibus nostri Boer-
haavii iisque fere folis, ex ejus ore calamo exce-
pi doctrinam, & statim a quavis lectione domi
cum duobus amicis contuli chartulas nostras, ea-
que congeffi in hoc volumen, ne dilatione &
procrastinatione ex memoria dilaberentur dictio-
nes Præceptoris, in chartulis nostris ob temporis
angustiam & Præceptoris facundiam uberrimam
non fatis expressæ. Fateor me hunc assiduum
laborem non sustinuisse ultra absolutam Physio-
logiam, post cujus finem in ipsa lectione quidem
continuavi absque remissione conjicere in char-
tulas Boerhaavii sermonem, ast enim privatas per
ultimum hunc mensem horas consumpsi in com-
positione dissertationis inauguralis de comparatio-
ne plantarum cum animalibus; ex chartulis igi-
tur ultimi mensis & duorum amicorum chartis
summa cum cura conservatis hic demum Ruppi-
nis compilavi reliquam voluminis partem, summo-
pere cautus, ne affingerem Præceptoris sensum alie-
num. Hunc Tibi codicem qualemcunque offe-
ro, nec dubitabo tibi concedere ad tempus ali-
quot mensium meum exemplar, cujus nullam
copiam nisi vi eaque dubia expensarum ab amico
inter Batavos degente recuperare potero, si deper-
ditum fuerit. Ast auro cariorem habeo hunc
laboris mei foetum. Si igitur judicas eum ve-
ritatibus

ritatibus frugiferis adaugere posse tuum supplementum, precor pauculas a te literas, quibus fidem des, te intra tempus pro lubitu definitum mihi remissurum esse illibatum meum codicem. Accepta tua honoratissima epistola ne diem differam transmittere tibi per nuntium publicum illud volumen. Vale diu, ut Medicinam exornare & promovere scriptis tuis limatissimis diu possis! Dabam Neo-Ruppini in Marchia Brandenburg. media, die 27mo Novembris 1739.

193.

CHRIST. FRID. HÆNEL.

Accepi literas d. 12. Novembris ad me datas, cum elegantissimis Fabii Columnæ iconibus; accepi etiam fasciculum fidei D. Ludewig commissum, utrumque ferme eodem die. Meum est decentissimas Tibi persolvere gratias, id quod nunc verbis facio, donec exoptata potitus fuerim occasione re ipsa animum beneficiorum memorem declarandi.

De sede allantoidis quid sentiam aut dicam nescio. Frater meus mihi dixit, Albinum eam singulis annis demonstrare pyriformem, haud longe ab umbilico remotam, istamque ter a se visam esse.

Editurus est Albinus proxime Dissertationes de Anatomia sublimiori, in qua iconem dabit,
fratre

fratre meo iudice, rem ipsam exacte referentem, elegantissimam. Nullam prætermittam occasionem, quin curiosius in rem inquiram, occupatus nunc in examinandis duobus foetibus septem mensium, quorum ante biduum compos fui factus.

Quod membranam Ruysehianam placentæ subtenfam contra negantes defenderis in historia, perplacuit. Ita omnino aliquoties rem inveni, uti eam descripsisti. Albinus istam quoque pertinaciter negat, a sanguine congrumato & calore eluentis aquæ, si Diis placet! ortam ajens. Simsonem quod emendaveris & correxeris, id pariter laudem meretur. Certe librum ejus „The system of the womb,, si non inanibus nugis, certe vanis hypothesebus plenum non sine stomachi commotione legi. Plura addere temporis vetat penuria. Tu vero vale, & res tuas in incrementum artis age feliciter. Dabam Schnebergæ d. 14. Decembr. 1739.

194.

B. FELDMANN.

En! volumen Lectionum Boerhaavii in Institutiones, opto maximopere, ut in eo quæ ex usu Tibi sint, reperias. Extra privatos meos usus prodesse illud publico tutius nequit, quam si suppeditet quasdam veritates dignas, quæ censuræ tuæ auxilio denudatæ, a minus utilibus secretæ & Commentario tuo perspicaci doctissimoque illu-

Tom. I. Comm. Lit.

E e

stratæ

stratae prodeant. Ubi vero nihil magis ad sensum
auctoris genuinum eruendum facit, quam collatio
plurimorum codicum, quos diversae manus di-
verso tempore ex ore auctoris ejusdem college-
runt, non inique feres, quod adjuncta illi duo vo-
lumina earundem Praelectionum cum hoc Ta-
bellario Tibi transmittam, quae haestae subjecta
Berolini ante aliquot annos comparavi. Haec
una cum meo codice, ut mihi quodocunque com-
modum & opportunum Tibi erit, remittas pre-
cor, ad longius extendendum siquidem videtur
temporis constitutum terminum, sufficit hoc lit-
teris tuis exoptatis praeterlapsa hyeme indicasse.
Insuper adjeci dissertationem: equidem scio non
nisi juveniles erant impetus, inde tamen non om-
nino notandi, & nunc judico quasdam in ea the-
ses licet forsan a vero aberrantes, quod eo tantum
animo tunc proposui, ut elicerem clariorem Prae-
ceptoris explicationem quarundam veritatum, qua
nihilominus spe sum frustratus. Mentio quam
injicis in literis tuis acceptissimis de arteriarum
fabrica, in memoriam revocat novam sententiam,
quam fovet Excell. de Gorter, (cujus praelectio-
nes manuscriptas in compendium suum Medici-
nae a Batavis expecto) de inflammatione, ubi hanc
non ex obstructione quarundam arteriolarum &
hinc excitato celeriori sanguinis transgressu per
reliquos proximos ramulos derivat, quoniam illa
sanguinis portio, cui vascula obstructa denegant
transitum, non in proximos ramos, sed per omnes
reliquas corporis arterias aequaliter distribuatur;
sed ex ejus mente, quam nuperrime amico ex-
plicuit,

plicuit, inflammatio oritur ex abrasa viscositate, quæ internis arteriarum parietibus semper obducta est, unde acredo sanguinis internam earum & sensibilissimam tunicam erodit, & ita ad frequentiores contradictiones invitat arterias. Fateor hanc theoriam adhucdum excedere meam fidem. Doctissimus van Suieten (*Swieten*) praxin Lugduni magna cum laude exercens, novum Commentarium Boerhaavii in Aphorismos parat, ad quod negotium ignoro aptiorem. An vero egregii fratres Abraham Kaau & Hermann Kaau Boerhaave, quibus noster Medicinæ mathematicæ Parens ex legato reliquit sua manuscripta, ex his Opera Boerhaavii posthuma edituri sint, id Batavi silent. De Allantoide hætenus secutus sum Ruyschium, quia Acta philos. Anglica nondum de ea legi, nec illa ad manus sint; nihil mihi jucundius erit ac si absque molestia ejus descriptionem mecum communicaveris, aut locum libri alicujus illis facilius parabilis indicaveris. Vale & favere perge &c. Dabam Neo-Ruppini, die 18. Decemb. 1739.

P. S. Perfectus motuum vitalium non minus ac humorum circulus, quem in volumine secundo explicabis, monebit olim, ominor, Mathematicos, ut Anatomicos consulant de Perpetuo Mobili, si ulla unquam id inveniendi spes superest: unicum enim quoad scimus Perpetuum Mobile in Universo est Animal, quæ hujus est præcipua a plantis reliquisve corporibus differentia.

